

Toponiemen van Best

6.2.1. De toponymie van Verrenbest w.o. de Vleut

Beginnende met den haartgang van Verrenbest.

Beginnende op de regter zijde van de dijkstraat of sint tholofsheufke en vervolgens langs de salderens op het broek aan en langs de Hukkelstraat wederom. Maandag den zestiende april 1792 smorgens om 7 uren en geeindigt om 5 uren. Q4522 t/m Q5398.

GENENBEST: ter plaatse gnd in *Geen Bester* Beemd, 1390, BP1178 f147v; de vytfang te *gene best*, 1395, CH45041 f205; *ghenen best*, 1421, BP1193 f248; een stuk land gelegen onder *genen best* in het rot daar, 1466, RAO nr2352 f153v; uit *gheen best*, 1467, RAO nr2352 f165r; een stuk land onder *geenen best*, 1483, RAO nr2354 f342v; een half lopenzaad land genoemd dat newland gelegen in de herdgang *genenbest*, 1489, RAO nr2355 f177r; een stuk beemd genoemd dat ruw sonderen gelegen onder *genen best* hier, 1522, RAO nr2359 f255r.

VERRENBEST: *ver best*, 1414, BP1189 f334; heerdgang van *den versten best*, 1416, BP1190 f233v; *versten best* in trot, 1426, BP1196 f9; ten *utersten best*, 1432, BP1203 f114; de geenkendsdijk gelegen onder *verrenbest*, 1646, CH129g f1v; de aenstede op *verrenbest*, 1750, Vv f83; den cooren wintmoolen tot *verrenbest*, 1750, Vv f218.

De naam Best is af te leiden van *basti* of *bastithi*, wat *bast* of *boomschil* betekent. Dit zou mogelijk wijzen op de broekgronden in het noorden, een boomrijk en nat gebied.^{1,2} Verder is het mogelijk verwant met *bijst en bèst*, zeker als je op de lokale uitspraak let, in de betekenis van slechte onherbergzame grond.³

Best is de naam van de gemeente die sinds 1819, na lange en soms hoog oplopende ruzie is afgesplitst van de oude heerlijkheid Oirschot. Het kende de volgende herdgangen: Aarle, Naastenbest en Verrebest en de Vleut. Naastenbest ligt gezien van uit Oirschot het dichtst bij, en de Vleut is het meest oostelijk deel. Verrebest wordt tegenwoordig wel, omdat dat deels over de weg den Bosch-Eindhoven ligt, tot de Vleut gerekend maar was dat vroeger zeker niet. De Vleut komt vrijwel overeen met het vroegere Gunterslaar waarvan we weten dat het een zeer oude naam is en een groter gebied omvatte dan de huidige Vleut.

BESTDONK: obiit Rodolphus de Bestdonc qui legavit canonicis .xv. denarios in Ertbrugge, ca. 1300, LA 15 mrt f10v; obiit Mechtildis de Bestdonc que legavit .xii. denarios in Ertbruggen, ca. 1300, LA 23 mrt f11v.

DRESVEGE: de vuytfang dicto *dressvege*, 1429, CH45043 f173r.

Drets, drits, drek is slijk.⁴ Wat *vege* is is onduidelijk, misschien het ww. *vegen*.

TER KAPELLEN: in *bonis dictis ter capellen*, 1417, BP1190 f408v.

KAPELEINDE: huis tuin gelegen aan het *kapeleinde* daar, 1522, RAO nr2359 los vel f7; een nieuw heideveld *aan het kapeleinde aldaar*, 1621, RAO nr2379 f38; 4 lopen ackerlants ende weylants gelegen aent *capeleynde*, 1646, CH129v f3v; vuytfang ingenomen aent *capeleynde* anno 1619, 1646, CH129v f9r.

Hiermee wordt bedoeld de percelen gelegen aan het einde van de akkers nabij de kapel.

¹ Berkel&Samplonius 2006 p54.

² Coenen 2000 p29.

³ Berkel&Samplonius 2006 p58.

⁴ Weijnen 2003 p86.

KAPELAKKER: uit een stuk land gnd die *Cappel Acker*, in Oirschot, ter plaatse gnd Best, 1390, BP1178 f354; peciam terre arabilis dictam die *capelecker*, 1440, BP1210 f200.

ODULPHUSKAPEL: een stuk beemd, gnd die voest, in Oirschot, ter plaatse gnd Best, nabij *de kapel van St. Odulphus*, 1384, BP1177 f121; de *bono ter capellen* quondam domini gerlaci, 1395, CH45041 f213; pro altare *in capella*, 1395, CH45041 f239; opus *capelle sancti odulphi* in Best, 1408, BP1186 f107; een stuk land genoemd de raaphof, ter plaatse bij de *sint odulphuskapel*, 1472, RAO nr2353 f143r; de beemdakker gelegen tegen de *kapel van st odulphus* daar, belendend het erf genoemd de raephof, 1497, RAO nr2356 f22v; de hoerskensakker, belendend de gemeyne straat, het erf eigendom van de *sint odulphuskapel*, 1518, RAO nr 2359 f20r; de helft van een akker genoemd de horskensakker met de pad daar, belendend de *kapel van St Odulphus* te Best, de gemeyne straat, 1536, RAO nr2362 f5v; een akker genoemd t rot, belendend (land van) de *st odulphuskapel*, 1554, RAO nr2367 f65r; een akker genoemd de langenakker nabij de *sint odulphuskapel* aldaar, 1565, RAO nr2369 f10r; de nollensbeemd ter bevordering van de godsdienst in de *odulphuskapel*, 1607, RAO nr2376 f159r.

SINT ODULPHUSKERK: een stuk land groot een half mudzaad genoemd de beemdakker, belendend een stuk land genoemd de raapakker, de *st odulphuskerk*, 1503, RAO nr2356 f23v; een stuk land gelegen bij de *sint odulphuskerk*, 1505, RAO nr2357 f14r; toestemming voor inwijding van de kerk, 1557, RAO nr2368 f62v; een akker genoemd de assumboom, belendend de *kerk van Sint Odulphus confessor*, de somerweg, 1607, RAO nr162r; de hoogakker, belendend de *kerk van st odulphus*, de gemeine somerpad, 1640, RAO nr2395 f292; het hooghackerken *agter de kerck*, 1750, Vv f114; het halve huys en aenstede *aen de kerck*, 1750, Vv f195; van den acker *aen de kerck*, 1750, Vv f202; De veltjens *aen de Kerck*, 1750, Vn f1.

Op 14 aug 1437 krijgen de Bestenaren (parochianen van Aerle, Best, Verrenbest en Ten Houte) toestemming om een altaar op te richten ter ere van de Moeder Gods Maria en de heilige Odulphus te Best. De akte werd opgemaakt vóór het kerkhof van de Lieve-Vrouwekapel te Oirschot op verzoek van Thomas van Audenhoven, rentmeester van de Odulphuskapel. Dat er toen al een kapel stond in Best die gewijd was aan Sint-Odulphus met een rentmeester blijkt dus uit deze stichtingsakte. Hierboven zien we echter dat er in 1384 al sprake was van een kapel in Best.⁵ In 1482 verschijnen de inwoners van beide herdgangen van Best, van Aerle en van de Vleut voor de dingbank om een nieuwe klok in de Odulphuskapel te plaatsen.⁶ In 1557: de bisschop van Luik heeft inmiddels toestemming verleend tot het toedienen van de sacramenten en de inwijding van de kerk daar (in Best). Om de gemaakte kosten te dekken wordt bezit van de kapel verkocht: een stuk akkerland in Verrenbest.⁷

SINT ODULPHUSHOF: ex orto dicto die hannenshof a *sente odolfshof*, 1423, BP1193 f381; het eeuwsel genoemd de *sint odulphushof*, 1509, RAO nr2358 f79r; een eeuwselken genoemd de *sint odulphushof*, 1518, RAO nr2359 f45r; een stuk eeuwsel genoemd de *sint odulphushof*, belendend de gemeyne straat, de gemeyne weg, 1523, RAO nr2359 f301v; die 2 stukken land aan elkaar gelegen het ene genoemd de voest groot 3 lopenzaad het andere *sint odulphushof* groot een zesterzaad, 1526, RAO nr2360 f125; een akker genoemd de *sint odulphushof*, belendend de gemeyne dijckerstraat, 1566, RAO nr2370 f99r; een akker genoemd *sint odulphushof*, 1597, RAO nr2374 f493r; een akker genoemd de *sint odulphushof*, belendend de gemeine lijkweg aldaar, de dijkstraat aldaar, 1618, RAO nr2379 f76; een stuk land deels akker deels groes genoemd de *sint odulphushof*, 1638, RAO nr2393 f389; *Odulphushof*, het huis van dokter Burgerink, 2002, Z.

Bedoeld wordt de hof (tuin) gelegen aan de Sint-Odulphuskerk.

⁵ Frenken 1956 p182-183.

⁶ RAO nr2354 f304v.

⁷ RAO nr2368 f62v.

GROTENHOF: ex pecia terre dictam *den grotenhof* in pastoria de best juxta capella de best, 1424, BP1194 77v.

Mogelijk is dit een grote hoeve of is het een hof, tuin. Er zijn meerdere hoven in de buurt.

HANNENSHOF: ex orto dicto die *hannenshof* a sente odolfshof, 1423, BP1193 f381.

Verwijzing naar een psn..

KERKHOF VAN SINT ODULPHUS: een stuk beemd genoemd de beemdekker, belendend het *kerkhof van Sint odulphus*, 1522, RAO nr2359 f223r; een akker genoemd de beemdakker gelegen aan de *st odulphuskerkhof*, de gemeine kerkweg, 1599, RAO nr2375 f158r; het oude huis schuur brouwhuis, belendend de *kerkhof van de fabriek van sint odulphus*, de gemeine lijkweg aldaar, 1611, RAO nr2377 f172v.

SINT ODULPHUS PAROCHIE: een stuk akkerland het braecxken gelegen in de *parochie van Sint Odulphus* herdgang verrenbest, 1636, RAO nr2391 f4.

In 1553 worden Aarle, Best en de Vleut een parochie die valt onder de bisschop van Luik. Vanaf die datum worden de herdgangen aangeduid als behorend tot de parochie van Sint-Odulphus.

ODULPHUSWIJKEN: *Sint Odulphus wijken*, 1660, VC j12 f17.

ODULPHUSAKKER: den *odulphusakker* ruilen met een akker van 6 lopenzaad genoemd de assenboom, 1602, RAO nr2375 f295r.

Wijk komt van lat. *vicus* en is een onderdeel van een dorp en heertgang.⁸ Hier zal het de nederzetting zijn die vlak bij de kerk ligt. De Odulphusakker is de akker van de Odulphuswijk.

SPAATHOF: een akker genoemd de *spaethof* samen met een boomgaard, belendend het erf van de sint odulphuskerk, 1601, RAO nr237v.

Spaat- is waarschijnlijk afgeleid van het ww. *spaaien* of spaden, d.w.z. met de spade bewerken. De hof was de moestuin, dus die moest gespit worden.

HOORNKENSARKER: nog op onderpand van een stuk akker genoemd de *hornkensakker*, 1478, RAO nr2356 f67r; een stuk land genoemd de *hoernkensakker*, 1479, RAO nr2354 f167v; de *hoerskensakker*, belendend de gemeyne straat, het erf eigendom van de sint odulphuskapel, 1518, RAO nr2359 f20r; de helft van een akker genoemd de *horskensakker* met de pad daar, belendend de kapel van St Odulphus te Best, de gemeyne straat, 1536, RAO nr2362 f5v; de *hoernkensakker*, belendend de gemeyne straat, 1537, RAO nr2363 f12r; een akker genoemd de *hoirnkensakker*, 1566, RAO nr2370 f140r.

Een naam die is afgeleid van de psn. Hoornkens. Zie bijv. 'Johan filius Johan de hoerne' in 1395 en 'vicini de spoerdonc : jordanus filius giselberti horne' eveneens in 1395.⁹

BEEMDAKKER: de *beemdakker* gelegen tegen de kapel van st odulphus daar, belendend het erf genoemd de raephof, 1497, RAO nr2356 f22v; een stuk land groot een half mudzaad genoemd de *beemdakker*, belendend een stuk land genoemd de raapakker, de st odulphuskerk, 1503, RAO nr2356 f23v; een stuk beemd genoemd de *beemdekker*, belendend het kerkhof van Sint Odulphus, 1522, RAO

⁸ Helsen 1978 49 m.

⁹ CH45043 f189 en f245 (1395).

nr2359 f223r; een akker met een daarbij gelegen weilandje, de akker genoemd de *beemdakker*, het weilandje genoemd de *blaeckenbeemd*, 1565, RAO nr2369 f2v; den *beemdakker* gelegen aan het kerkhof van de st Odulphuskerk, belendend de gemeyne kerkweg, 1580, RAO nr2372 f236v; een stuk akkerland genoemd de *beemdakker* belendend het kerkhof van de st Odulphuskerk, 1631, RAO nr2386 f289.

Een akker die naast een weiland ligt en die misschien in het verleden ook als beemd is gebruikt. Vandaar de naam. Kennelijk was het land bij de kerk en het kerkhof nat en laag.

RAAPAKKER: een stuk land groot een half mudzaad genoemd de *beemdakker*, belendend een stuk land genoemd de *raapakker*, de st Odulphuskerk, 1503, RAO nr2356 f23v; den *raepacker*, 1750, Vv f83.

RAAPHOF: in pecia terre dicti den *raephof*, 1400, BP1182 f54; een stuk land genoemd de *raaphof*, ter plaatse bij de sint Odulphuskapel, 1472, RAO nr2353 f143r; een akker genoemd de *voest*, belendend de *raaphof* daar, 1539, RAO nr2363 f130r; een stuk akkerland genoemd de *voeste*, driehoekig, belendend de *raephof* daar, 1539, RAO nr2363 f101v; zijn selfs *raephoff*, 1646, CH129v f17v.

De naam van een tuin, een 'hof', waar rapen werden geteeld. Idem voor akker.

KROMMENAKKER: de schaapskooi met de turfschop en de halve schuur en het land dat daarbij ligt genoemd de *raephof* met nog een akker genoemd de *crommenakker* samen groot 14 lopenzaad, 1559, RAO nr2368 f47r; den *crommenacker*, 1750, Vv f79.

Een naam die is afgeleid van een psn. Vergelijk : 'Heilwigis relictas danielis crommen' in het cijnsboek van Oerscot van 1395.¹⁰

KROMSTUK: uit een stuk land gnd dat *kromstuk*, 1391, BP1179 f215; ex pecia terre dictam dat *cromstuc*, 1422, BP1192 f501; pecie terre dictam dat *cromstuc*, 1434, BP1204 f263v; een stuk land genoemd t *cromstuk*, 1479, RAO nr2354 f171r; de hereditate dicta *Cromme stuck*, 1617, CK f49r.

De voorbepaling *krom-* duidt de vorm aan van het perceel.

VOOST: land genaamd die *voest*, 1383, BP1176 f311; een stuk beemd, gnd *die voest*, in Oirschot, ter plaatse gnd Best, nabij de kapel van St.Odulphus, 1384, BP1177 f121; uit 5 lopen roggeland, gnd *die voest*, ter plaatse gnd Best, tussen Henricus van der Moest enerzijds, 1391, BP1179 f101; ex pecia terre dictam *die voest*, 1431, BP1201 f182; 2 stukken land genoemd de *voest*, 1483, RAO nr2354 f386r; die 2 stukken land aan elkaar gelegen het ene genoemd de *boest* groot 3 lopenzaad het andere sint Odulphushof groot een zesterzaad, 1526, RAO nr2360 f125; een stuk akkerland genoemd de *voeste*, driehoekig, belendend de *raephof* daar, 1539, RAO nr2363 f101v; *de voost*, 1656, VC j11 f5; *de half voost*, 1656, VC j11 f5v.

Voos betekent vuil, drekkig.¹¹ Mogelijk was er flink gemest en was de ondergrond vies. Het kan misschien ook betekenen: 'datgene wat modderig is' en is het synoniem met moest.

WOEKERT: den *woekert* huijs ende hoff aen de kerck, 1660, VC, j13, f102v.

Personificatie van land waar het onkruid welig woekert (MNW kent het ww. *woeken* naast *woekeren*).¹²

¹⁰ CH45043 f188 (1395).

¹¹ Van Veen 1997 p954.

¹² Heijden: woekerd; WNT.

DIJKERSTRAAT: ad vicum dictam *die dijcstraet*, 1427, BP1196 f120; huis tuin gelegen onder best *aan de dijkerstraat*, 1486, RAO nr2355 f37r; huis tuin gelegen *in de dijkerstraat* daar, 1509, RAO nr2358 f68v; huis tuin, belendend *de dijkerstraat*, 1552, RAO nr2367 f13r; een akker genoemd de sint odulphushof, belendend de gemeyne *dijckerstraat*, 1566, RAO nr2370 f99r; huis tuin, belendend de *dijckerstraat* aldaar, 1610, RAO nr2377 f148r; den acker *aen de dijckerstraet*, 1750, Vv f169; E347-E348 de dijkerstraat, land 0-30 groes 3-26 Q4522.

Deze percelen liggen aan de Dijkerstraat waarnaar ze genoemd zijn. Het Mnl. *dyc* betekent naast *poel*, *moeras*, ook opgehoogde grond tot waterkering, en ook wel een verhoogde karweg in een laagte.¹³ Merkwaardig is toevoeging –er. Er was waarschijnlijk een buurtschap (vicum) Dijk, waarnaar de straat werd genoemd.

BREDE KANT: den *Breden Cant*, 1750, Vv f209; E351 den breden kant, land 1-44 groes 2-6 Q4525.

Grenst met de brede zijde aan de kerkveldjes en het kerkpad. Zie ook Brede Kant in Nuenen.¹⁴ Het pad vormt de grens tussen Naastenbest en Verrenbest.

HOOLSTRAAT: de helft van een eeuwsel genoemd de cleyne steegakker, die rijdend is waarvan de helft eigendom is van Jan Stijnen ter zelfde plaats gelegen als hiervoor, belendend de *hoelstraat*, 1533, RAO nr2361 f38r; een beemdje dat eerder onderdeel van genoemde hoeve (een hoeve bij het soerland) was, belendend een gemeine weg genoemd de *hoelstraat*, 1552, RAO nr2367 f69r; een stukje land genoemd de *hoolstraat*, belendend de hoolstraat, 1616, RAO nr2378 f112r; het *hoolstraatje*, 1750, Vv f167; E352 het *hoolstraatje*, 1818, N333.1314; E352 het hoolstraatje, land 0-31 groes 0-16 Q4526.

Het perceel is genoemd naar het akkerpad dat er langs loopt vanaf het kerkpad. En waarschijnlijk was er langs dit pad een *hool*, d.w.z. een duiker of rioolbuis. De Hoolstraat is de scheiding tussen de twee Bestse herdgangen.

KLEINE STEEGAKKER: aggerum terre dictam *steghe ecker*, 1429, BP1199 f199v; de helft van een eeuwsel genoemd de *cleyne steegakker*, die rijdend is waarvan de helft eigendom is van Jan Stijnen ter zelfde plaats gelegen als hiervoor, belendend de hoelstraat, 1533, RAO nr2361 f38r.

Het is de benaming van een akker die langs een steeg ligt. De steeg, niet meer dan een akkerpad, loopt vanaf de Hoolstraat naar de Broekstraat.

BLAKENBEEMD: een stuk land gnd dat groot rullen, in Oirschot, ter plaatse gnd Best, tussen erfgoed gnd dat Laar enerzijds en de *Blakenbeemd* anderzijds, 1384, BP1177 f141; quodam prato dicto den *blakenbeempt*, 1413, BP1188 f377; een beemd genoemd de *blakenbeemd* gelegen in de beide herdgangen van Best, 1474, RAO nr2354 f4r; een stuk land genoemd de loebosch, belendend de straat, de *blakenbeemd* daar, 1497, RAO nr2356 f22v; een weiland genoemd de baenrijt met een beemd genoemd de *vorsten blaekenbeemd*, belendend de hoelstraat, 1557, RAO nr2368 f75r; verhuren een stuk akkerland genoemd het rullen en een beemd genoemd de *blackenbeemd*, 1630, RAO nr2385 f143; den *blaecken beempt*, 1660, VC j13 f53; de *Blake Beempt* of kerckeweyke, 1750, Vv f205; den *BlakenBeempt*, 1750, Vv f207; E338-39 den blakenbeemd, groes Q5752-53; E476 den blakenbeemd, groes Q5768.

Blaken is afgeleid van *blak*. *Blak* land is land dat regelmatig *blank* staat, d.w.z. onder water staat door de slechte afwatering.¹⁵ Zie ook Blaak.

¹³ Helsen 1978 p43.

¹⁴ Cornelissen 1987 p164.

¹⁵ Cornelissen f72-73: Blakenbeemd.

LOOBOS: een stuk land genoemd de *loebosch*, belendend de straat, de blakenbeemd daar, 1497, RAO nr2356 f22v; een stuk land genoemd de *loebosch*, belendend de straat, de blakenbeemd daar, 1503, RAO nr2356 f24r; een stuk land genoemd de *loebosch*, 1522, RAO nr2359 f232r; twee aan elkaar gelegen percelen die nog niet afgemaakt zijn genoemd de *loebossen*, 1556, RAO nr2368 f11v.

Lo betekent bos met open stukken.¹⁶ Het kan een lo zijn bij een (dicht) bos.

BLAAK: E340 de koeiwei aan blaak en beemd of kerkeveldje, land 0-30 groes 2-18 Q4532.

Blaak, blek, is Mnl. voor blinken. Blak betekent ook vlak, effen, open terrein, of een veld dat onder water staat. In de Baronie is het een normale aanduiding voor een ven, zie Blekven, 1725 te Teteringen.¹⁷ Het blinken slaat op de weerschijn van het water dat blinkt als het perceel “blank” staat, d.w.z. onder water staat, zoals bij “die blaeckenbeempt”, 1423 te Nuenen.¹⁸ Zie ook Blakenbeemd dat er vlakbij ligt op kadastrumnummers E338-9 (zie boven). In het Oirschot's taaleigen is er de uitdrukking “Bèst blèk”. Met deze uitdrukking bedoelt men dat de Bestenaar zich beter en rijker voordoet dan hij is: als blinkend zilver terwijl het blik is.

KERKEVELDJE: E358 de *kerkeveldjes*, weiland, 1829, N359.159; E362 de *kerkeveldjes*, 1828, N358.41; E344-5, *het kerkeveldje*, 1817, N332.1074; E340 de koeiwei aan blaak en beemd of kerkeveldje, land 0-30 groes 2-18 Q4532.

Perceel land dat toebehoorde aan de kerk.

KERKEWEIKE: de Blake Beempt of kerckeweyke, 1750, Vv f205.

RULLEN: een stuk land gnd dat *neder rullen*, 1383, BP1177 f72; een stuk land gnd dat *groot rullen*, in Oirschot, ter plaatse gnd Best, tussen erfgoed gnd dat Laar enerzijds en de Blakenbeemd anderzijds, 1385, BP1177 f158v; uit een stuk land gnd dat *groot rullen*, in Oirschot, ter plaats gnd Lobos, tussen een erfgoed gnd dat Laar enerzijds en een beemd gnd Blakenbeemd anderzijds, 1387, BP1177 f375v; quodam pecia terre dictam dat *groot rullen* sitam inter hereditate dictam dat laer ex uno et inter pratum dictam blakenbeempt ex alio, 1425, BP1195 f190; een stuk land genoemd dat *rollen*, 1470 RAO nr2353 f47r; stuk land groot 5 lopenzaad genoemd dat *rollen*, 1483, RAO nr2354 f340v; de *rullen*, 1492, RAO nr2355 f305v; een stuk land dat *rullen*, belendend de kerkpad, 1500, RAO nr2356 f33v; een akker genoemd de *oude rullen*, 1558, RAO nr2368 f70v; een akker genoemd de *rullen*, 1564, RAO nr2369 f61v; een stuk akkerland genoemd de *rullenacker*, 1565, RAO nr2369 f5v; een stuk akkerland genoemd t *rull*, 1628, RAO nr2383 f357; een stuk akkerland genoemd het *rullen* en een beemd genoemd de blackenbeemd, 1630, RAO nr2385 f143; het *rullen*, 1656, VC j11 f7, f7v; het ackertje in de *rollen*, 1750, Vv f83; het *rullen*, 1750, Vv f186; E332 het *rullen*, teelland, 1829, N359.160; E332 het *rullen*, land Q4539; E331 het *rullen*, land 1-43 groes 0-40 Q4540; E202 het *rullen*, land Q4546.

De betekenis van geul of kleine waterloop is onzeker want het rullen is hier zaailand. Misschien is het benoemd naar de nabijheid van zo ‘n geultje. Vergelijk *Rulakker*, het *Rullen* in Nuenen.¹⁹ In de Baronie is het een veel voorkomende waternaam.²⁰ Volgens de waterstaatskaart is daar, tussen kerk en marktplein van Best-dorp, een kleine loop naar het noorden die echter snel naar westen afbuigt en uitmondt in de Baanrijt.²¹ Zie ook Riel en Ruw Sonderen. Bij die laatste komt ook de vorm ‘rulle sonderen’ voor. Dus misschien is *rulle* een andere vorm van *ruw* en betekent het met veel onkruid begroeid, slecht onderhouden land.

¹⁶ Van Loon 2017 XIV, XV.

¹⁷ Buiks 1990 p60.

¹⁸ Cornelissen 1987 p72.

¹⁹ Cornelissen 1987 p249.

²⁰ Buiks 1990 p176.

²¹ Waterstaatskaart 1876.

PARAKKER: ex pecia terre dictam die *paracker* et suis edificiis (.) ex pecia terre dictam rullen ibidem in quobis agris ibidem, 1435, BP1205 f106; een akkertje genoemd die *perakker*, 1581, RAO nr2372 f282v; de slip of *peerenackerken*, 1750, Vv f146.

Par, per komt van park, perk, d.w.z. een afsluiting en de afgesloten akker is daarnaar genoemd.²² Zie ook Persakker.

JOCHEMSAKKER: *Jochems ackerken*, 1750, Vv f207; jochemsakkerke, land Q4541; E932 de halve kamp achter jochens, land Q4851.

Benoeming naar een psn..

STREEPARKER: ex agro dictam die *streepacker* ad locum dictum best, 1422, BP1192 f532; de *streepacker*, 1656, VC j11 f11; E334 de streepakker, land Q4544; STREEP: het *klein streepken*, 1489, RAO nr2355 f176v; een akker genoemd de *lanck streep*, 1559, RAO nr2368 f27r; een akker genoemd de half *streep*, 1559, RAO nr2368 f27r; een stuk land genoemd de *streep*, 1600, RAO nr2375 f165v; een stuk akkerland genoemd de *streep*, 1637, RAO nr2392 f131; uyt het heyvelt neven de *Streepen*, 1750, Vv f12; de halve *streep*, 1750, Vv f154; E333 de strepen, land Q4542; B516 land uit het heiveld neven de strepen, land 1-24 groes 2-30 Q4993; B544 de strepen, land Q4957.

Duidt op de vorm van het perceel: lang en smal.²³ Het mnl. streep betekent “strook, smalle en lange reep, vooral van land”, hetgeen van toepassing is op de percelen E333 en E334.²⁴

LAAR: een erfgoed genaamd de *Laar*, 1383, BP1176 f311; uit een stuk land gnd *dat Laar*, in Oirschot, ter plaatse gnd Best, 1390, BP1178 f143; dat groot rullen sitam inter hereditate dictam *dat laer* ex uno et inter pratum dictam blakenbeempt, 1425, BP1195 f190; een stuk land genoemd *dat laer*, 1470, RAO nr2353 f40v; nog 2 stukken land aan genoemde beemd (de blakenbeemd) gelegen het ene is het *hoog laer*, het ander het *leeg laer* gelegen in de herdgang naastenbest, 1500, RAO nr2356 f25r; een stuk land groot een zesterzaad genoemd t *laerken* gelegen in de herdgang verrenbest in de hoege akkers daar, 1527, RAO nr2360 f428; de blaeckenbeemd met 3 akkers die daaraan liggen met recht van overpad over de cantonij van Oirschot: een van de 3 akkers is genoemd de stockakker, de ander het *groet Laer* en de derde het *cleyn laer*, 1536, RAO nr2362 f75r; een stuk akkerland genoemd het *laer*, belendend de gemeynne straat, 1585, RAO nr2372 f95v; een akker die eraan (zie Moest) ligt genoemd *het laer*, 1621, RAO nr2379 f38; het *laer*, 1660, VC j13 f41v; het *laer*, 1750, Vv f152; 't *Laer* of goorts ackerken, 1750, Va f32; E334 het laar, land Q4543.

LAARAKKER: een akker genoemd de *laerakker*, 1547, RAO nr2366 f17r; den *laeracker*, 1656, VC j11 f11; het *laerackerken*, 1660, VC j13 f45; de *laeracker*, 1750, Vv f159; E335 de *laarakker* of paauwenakker, 1827, N357.1376; E301 de *laarakker*, 1818, N333.1278; E335 de laarakker, land Q4545; E301 E303 de laarakker, land Q4557-8; A200 de laarakker, land 2-17 groes 0-24 Q5286.

Laar in combinatie met *akker* heeft de betekenis van ‘slappe bodem’.²⁵ De naam Blakenbeemd van het perceel ernaast (zie boven) wijst op de slechte afwatering. Het perceel ligt op de grens met Naastenbest. Het kan ook duiden op een ontginning in een bos, een laar. Voor *laar* zie Gunterslaar onder Groesen van Best.

LAARKERKPAD: E334 *het laarkerkpad*, teelland, 1829, N359.159.

²² Spek 2004 p713.

²³ Helsen 1978 p108.

²⁴ Mélotte1979 p241.

²⁵ Weijnen 2003 p208.

Het kerkepad over het laer.

GOORTSAKKERKE: 't Laer of *goorts ackerken*, 1750, Va f32.

Een afkorting van de voornaam Govert of de psn. Goorts.²⁶

STOKAKKER: ex pecia terre dictam die *cleyn stocacker*, 1405, BP1184 f42v; de blaeckenbeemd met 3 akkers die daaraan liggen met recht van overpad over de cantonij van Oirschot: een van de 3 akkers is genoemd de *stockakker*, de ander het groet Laer en de derde het cleyn laer, 1536, RAO nr2362 f75r; de blaekenbeemd met 3 akkers erbij gelegen, de ene genoemd de *stockakker*, de andere het groot laer en de derde het klein laer, 1566, RAO nr2370 f150r; den *stockekker*, 1597, RAO nr2374 f498v; een stuk akkerland genoemd de *stockakker*, belendend de akker van hierna genoemd het laer, 1630, RAO nr2385 f181.

Mogelijk benoemd naar een *armenstok*: een plaats waar men voor de armen kon offeren. De giften konden worden gedeponneerd in een offerbus die aan een boomstam (*stok*) was vastgemaakt.²⁷ Een alternatieve verklaring is naar de betekenis van het mnl. woord *stokgoed*: het land dat men van zijn voorouders gekregen heeft.²⁸

ODULPHUSPAD: een perceel grond, belendend de *st odulphuspad*, 1526, RAO nr2360 f131.

KERKPAD: quadam via dictam die *kerckpat* ad locum dictum gunterslaer, 1412, BP1187 f446; nog een stuk land genoemd de broekakker, belendend de gemeyne *kerckpad*, 1488, RAO nr2355 f89v; een zesterzaad genoemd de sint olofshof, belendend de *kerckpad* daar, de straat, 1493, RAO nr2356 f8r; het weyerveldken in de dijkstraat belendend de *kerckpad*, 1597, RAO nr498v; de akker achter de school, belendend de school en het vermelde kerkhof, de *kerckpad* die er tussen loopt, 1631, RAO nr2386 f288; het weyken *aen de kerckpat*, 1750, Vv f96; de koeywey aen de *kerckpat*, 1750, Vv f140.

Pad naar de kerk. Zie Tholofsheufken bij de weilanden van Best.

PAUWENAKKER: het bugtje bij pauwe, 1791, Q5273; E335 de laarakker of *paauwenakker*, 1827, N357.1376.

Akker genoemd naar psn. Paulus. Zie ook B798 : op de bogt van klaas paulus, land/aanstede 2-12 groes 1-25 Q5212.

DRIEHOEK: den *driehoeck*, 1750, Vv f205; E336 de *driehoeck*, 1827 N357.1376; E336 de driehoek, land Q4545.

De vorm van het perceel is driehoekig. Een alternatieve naam is TIP.

KLIMMORTEL:

KRIMMORTEL: een stuk land genaamd de *clijmmortel* nabij de kapel van Sint Odulphus, 1381, BP1176 f164v; een stuk land gnd die *clym mortel*, in Oirschot, ter plaatse gnd Best, 1384, BP1177 f141; in pecia terre dictam die *clymmortel* sita inter hereditate ad capella sancte odulphi spectatam ex uno, 1429, BP1200 f98; een stuk land genoemd de *clijmmortel*, 1465, RAO nr2352 f96v; een beemd genoemd de *climwortel* en een stuk beemd eraan genoemd t salrijt, 1496, RAO nr2356 f31r; een stukje beemd genoemd de *climwortel*, 1524, RAO nr2359 f405r; een stuk land genoemd de *climmortel*, 1546, RAO nr2365 f48r; een dries genoemd de *climmortel*, 1557, RAO nr2368 f16r; een stuk akkerland

²⁶ Cornelissen 1987 p119: Goortsveldje.

²⁷ Cornelissen 1987 p272.

²⁸ Vangheluwe 2009 p446-7.

genoemd de *climmortel*, 1638, RAO nr2393 f276; de *crimmortel*, 1656, VC j11 f7; coeijweij in de *crimmortel*, 1660, VC j13 f92v; de koeyweij in de *Crimmortel*, 1750, Vv f114; E359 de krimmortel, land Q4548; E357 het krimmorteltje, land 1-7 groes 0-32 Q4548; E356 de koeiwei in de krimmortel, groes Q5748; E354 in de krimmortel, groes Q5750; E337 E358 de koeiwei of veldjens in de krommortel, groes Q5751; E341 het weike aan de krimmortel, groes Q5754.

Klemmortel > klimmortel > krimmortel. De oudste vormen *kleem* en *klemmen* zijn mnl. voor klei, leem resp. kleven.²⁹ Vergelijk met oe. clam voor 'klei'.³⁰ De suffix 'mortel' duidt eveneens op een kleverige, modderige grond en is veel in gebruik voor weilanden maar ook wel voor akkers.³¹ De 'lemige mortel' is dus een pleonasme.

NOORDENSAKKER: de *noordensakker*, belendend de Tafel van de h Geest van Den Bosch, 1553, RAO nr2367 f44r; E373 den noordensakker, land Q4549; een akker genoemd de *noordensakker*, belendend de h geest van Den Bosch, 1588, RAO nr2373 f310v; E376 den noordensakker, land Q4950; E377 de halve noordensakker, land 1-2 groes 1-0 Q4551.

De genitief duidt op een psn. Zie Naastenbest.

SALDERES: in het Best's taaleigen van de 20^e eeuw.

SALDEREN: een weiland genoemd *tsalder*, belendend de tafel van de h geest, Odulphus Peter Haeks, 1579, RAO nr2372 f166r; de helft van een koeiwei genoemd het *saldert*, 1608, RAO nr2376 f289r; de halve koeyweij in de *salderen*, 1750, Vv f96; t *salderen*, 1750, Vv f135; E371 de helft van koeiwei in de *salderen*, land 0-13 groes 1-37 Q4552; E372 de helft van het *salderen*, land 0-24 groes 1-22 Q4553; E360-61 de halve koeiwei in de *salderen*, land 0-21 groes 1-29 Q4554.

Salderen is mogelijk afkomstig van het middeleeuwse lat. *saltus*, weidegebied, gemeint, het land of bos dat niet ontgonnen is.³² Het is daarmee vergelijkbaar met het huidige Gemeint of *speel* van Speelhei. Zie ook de vorm Salrot.

ESPERDONK: een stuk land genoemd de *esperendonk*, 1477, RAO nr2355 f6r.

ESPERENBOS: een stuk land gnd den *Espenenbosse*, in Oirschot, ter plaatse gnd Best, tussen Johannes Ackerman enerzijds en erfgoed gnd dat Zalrot, 1385, BP1177 f214v; in quodam agro dictan *esperenbosch* in pastoria de best, 1406, BP1185 f17; een stuk land genoemd de *espenbosch*, 1487, RAO nr2355 f51r; een stuk land groot 1 zesterzaad genoemd de *esperenbosch*, 1491, RAO nr2355 f9v; een stuk akkerland genoemd den *nespenbosch*, 1559, RAO nr2368 f66v; een stuk akkerland genoemd de *esperenbosch*, 1631, RAO nr2386 f382; ackerlants genaamt den *esperenbosch*, 1646, CH129v f6r; 3 lopen ackerlants genaamt den *esperenbosch* gelegen in de sonderens, 1646, CH129v f20v; de *esperen bosch*, 1660, VC j12 f19v; den *esperen Bosch*, 1750, Vv f212; E300 de *espelenbos*, teelland, 1829, N359.159; E300 den *esperen bos*, land 3-43 groes 2-15 Q4555-56.

Wellicht espinen donk, een adjectief zoals ook eikinen donk 'donk met eiken' (een zgn. stofadjectief in de datief enkv.). De oudste vorm heeft inderdaad -n-. De vorm met r (of ook l) is een latere dissimilatie. Esp is de ratelpopulier, *Populus tremula*, die samen met de zwarte populier, *Populus nigra*, de enige twee wilde populiersoorten in Nederland zijn. De dikke zware Zwarte populier die in de Scheeken stond heeft veel "peuten" geleverd.³³ De Esp is een vrij algemene boom op vochtige zand- en veengrond. De

²⁹ WNT; Verdam 1981 p294: clemmen.

³⁰ Weijnen 2003 p181.

³¹ Vangheluwe 2009 p211.

³² Duby 1973 p30. Van Loon 2017 vertaalt saltus met bos.

³³ Het "peuten" is het vermeerderen van populieren (of andere bomen) door jonge twijgen in de grond te steken en die te laten opgroeien.

bladeren maken bij het minste windje geluid.³⁴ De woorden *ratel*, *klater* en ook *rispel* zijn klanknabootsend voor het geluid dat de bladeren maken. In Bergeijk heette deze boom de Klatelaar.³⁵ Zie ook Rispendonk.

LEPPER: huis tuin schop gelegen aan de moest, een schuur de grond boomgaard en aangelegen akker genoemd de *lepper* met een akker die eraan ligt genoemd het laer, 1621, RAO nr2379 f37; een stuk akkerland genoemd de *lepper* ter plaatse genoemd aan de moest, 1637, RAO nr2392 f133; *in de lepper*, 1656, VC j11 f11; *in de lepper*, 1750, Vv f140; de *Lepper*, 1750, Vv f182; E308 in den lepper, land 0-11 groes 0-39 Q4559; E307 de lepper, land Q4566.

Lepper is de beroepsnaam van ketel- of schoenlapper. Zie Leppersakker in Valkenswaard.³⁶

BORST: E319-E320 de borst, land 1-11 groes 0-23 Q4560.

Borste is znw. voor gebrek. Dus is het mogelijk een negatieve kwalificatie van het perceel: er groeit te weinig.³⁷ Of plantnaam *bors* (zie VG 2010, Carnoy 1948-49 e.a.).

BOCHT: uit een stuk land gnd *een bocht*, 1392, BP1178 f199; een akker genoemd het *bochtken*, 1572, RAO nr2371 f165v; ackerlants genaamt de *bocht* gelegen onder verrenbest, 1646, CH129v f34r; de *Bogt*, 1750, Vv f65; *in de Bogt*, 1750, Vv f98; t *Bugtjen*, 1750, Vv f140; A285 *het bugtje*, 1821 N351.351; B767-B679 aangelag en *bogt*, 1818, N333.1319; B646 de *bogt*, teelland, 1831, N361.602; B675 de *bogt*, teelland, 1833, N363.918; E293 E294 de *bogt*, land Q4568-69; E290? het akkerke achter de *bogt*, land 1-25 groes 1-0 Q4572; E284, E282 den nieuwen akker aan de *bogt*, land 0-48 groes 2-48 Q4608; E282 de nieuwen akker aan de *bogt*, land 5-8 groes 1-37 Q4616-7; E273-74 den akker achter den *bogt*, land 2-32 groes 1-0 Q4623; ?het *bugtje* aan jan de koning wetering, land 1-36 hout 0-39 Q4645; E710 het *bugtjen*, land Q4686; E689 de korte stukken aan de *bogt*, land Q4702; E798-99 het *bugtjen* zijnde aanstede, land Q4708; E218 het *bugtje* aan de paillard, land Q4724; E227 het *bugtje*, land Q4726; E244 het *bugtje*, land Q4735; E199 de halve *bogt* op de middeldrom, land Q4748; E837-39 het achterste in de *bogt* zijnde aanstede, land Q4777; E830 het *bugtjen*, land Q4779; B630-32 de *bogt*, land Q4870; B921 in de *bogt*, land 0-33 groes 0-34 Q5119; B911 de *bogt*, land 1-7 groes 1-10 Q5120; ?de *bogt* bij thomasse, land 1-48 groes 0-25 Q5122; B895 de *bogt*, land Q5128-29; ? aanstede en *bogt*, land 4-10 groes 4-30 Q5182-83; B684 den akker neven den *bogt*, land Q5195; B798 op de *bogt* van klaas paulus, land/aanstede 2-12 groes 1-25 Q5212; ?het *bugtje* bij pauwe, land 1-20 groes 1-36 Q5273; het *bogtje* bij het huis, land 3-15 groes 1-0 waarvan 0-12 onder roy Q5309.

Bocht was een afgepaald, omheind stuk grond.³⁸ In Best zijn de bochten vrijwel steeds bij het aangelag gelegen en ze vormen daarom geen akkercomplexen zoals in Bergeijk.³⁹

NIEUWENAKKER: een akker genoemd de braeck of *nieuwenekker*, 1591, RAO nr2373 f418r; een akker genoemd de braeck of *nieuwenekker*, den *nieuwen acker* aen de *Bogt*, 1750, Vv f150.

BRAAKAKKER: ex pecia terre sitam ad locum dictum best dictam den *braeckacker*, 1411, BP1187 f250v; de *braeckakker*, 1500, RAO nr2356 f21r; een stuk land genoemd de *braekakker*, 1505, RAO nr2357 f42r; een stuk akkerland genoemd de *braeckakker*, 1545, RAO nr2365 f42v; een akker genoemd de langen *braeckakker*, 1602, RAO nr2375 f286v; land genoemd de *braeckelsekker* gelegen aan het cattestraatje, 1638, RAO nr2393 f334; den *Braekacker*, 1750, Vv f188; E279 den *braekakker*, land Q4620; E808 den *braekakker*, land 1-43 groes 1-37 Q4811.

³⁴ Buiks 1990 p87.

³⁵ Vangheluwe 2009 p208.

³⁶ Mélotte 1979 p186.

³⁷ Verdam 1981 p111.

³⁸ WNT.

³⁹ Vangheluwe 2009 p279.

HOGE BRAAK: pecia terre dictam die *hoge brake*, 1421, BP1192 f201v; land gelegen in de *hoge braecken*, 1491, RAO nr2354 f300r; een stuk land in de *hoeghe braecken* daar, belendend de gemeynte genoemd de calverhof, 1526, RAO nr2360 f162; een stuk land in die *hoeghebraeck*, belendend een weg genoemd de hoofstraat, de gemeyne straat, 1526, RAO nr2360 f164; ; een akker genoemd de *hoogbraeck* groot 5 lopenzaad, 1543, RAO nr2365 f21r; de *hoge braak*, 1592, RAO nr2374 f21r; een stuk land genoemd de *hoogbraecken*, 1628, RAO nr2383 f224.

BRAAK: in quodam agro terre dictam die *brake*, 1406, BP1185 f17; ex bonis dictam tgoet *tot braken*, 1414, BP1190 f31; manso dicto tguet *ter brakele*, 1417, BP1190 f140v; bezit genoemd het goed *ter braecken*, 1464, RAO nr2352 f51r; de *braeck*, 1473, RAO nr2353 f205v; een stuk beemd gelegen in de *braecke*, 1484, RAO nr2354 f406v; twee stukken land het ene genoemd het *cleyne braeksken* samen 5 lopenzaad en 14 roedes, 1526, RAO nr2360 f167; een akkertje genoemd het *braecxken*, 1564, RAO nr2369 f14v; een akker genoemd de *braeck* of nieuwenekker, 1591, RAO nr2373 f418r; ackerlants genaamt de *brake*, 1646, CH129v f2v; het *braecksken*, 1656, VC j11 f13; 4 part in den *braeck*, 1660, VC j13 f78v; de halff *braeck*, 1660, VC j13 f84; t *Braaxken*, 1750, Vv f8; de *voorste Braeck*, 1750, Vv f96; t *middelste Braaxken*, 1750, Vv f96; de *agterste Braak*, 1750, Vv f96; de *corte Braken*, 1750, Vv f112; E295 het braken, land 3-10 groes 1-14 Q4570; E277 het braakske, land 0-42 hout 0-18 Q4621.

Braak is verwant met het woord breken en duidde oorspronkelijk, bv. Ohd. brachá < brake, de diepe zomerploeging aan.⁴⁰ Het is een woord dat herinnert aan het drieslagstelsel in de landbouw, waarbij het bouwland werd verdeeld in drie ‘slagen’ of percelen. Het ene jaar werd er op een van de drie slagen wintergraan, zoals tarwe of rogge verbouwd, het jaar erop zomergraan, zoals gerst of haver. Het derde jaar lag werd de braak om nabij St. Jansdag (in de ‘braecmaand’) gebroken, d.w.z. geploegd. In de herfst werd het opnieuw ingezaaid met wintergraan en begon de cyclus opnieuw. Met de tweede en derde slag werd op dezelfde wijze gehandeld, alleen een jaar later. Zo zijn er op de kaart soms drie gelijke, naast elkaar liggende akkerpercelen te vinden die ons aan dit stelsel doen denken. Zoals bij E293-4, percelen die de Bogt heten en bij een hoeve ‘op de moest’ liggen. Spamer geeft een andere verklaring: het woord zou verwant zijn met het frans ‘Braigle’, de benaming voor grond die speciaal voorbehouden was aan de heer.⁴¹ In Deurne ligt een hoeve ter Brake, rond 1400 in bezit van de geslachten Bruhese en Van Doerne. In Bergeijk is het het land van de voornaamste hoeve van een oud middeleeuws cijnshof van de abdij van Thorn.

KALVERHOF: een stuk land in de hoeghe braecken daar, belendend de gemeynte genoemd de *calverhof*, 1526, RAO nr2360 f162; huis met schuur met land en groes genoemd de *calverhof*, belendend de gemeyne broeckstraat daar, 1526, RAO nr2360 f163; een erf of aanbouw genoemd de *calverhof*, 1591, RAO nr2373 f418r; een weg over het erf van gerit Janssen van Deventer gelegen aan de diepsteegde aldaar op de *calverhof* tot aan het sunderen, 1611, RAO nr2377 f256r.

KALVEREEUWSEL: een stuk land geleghen in de hoege braeck groot 5 lopens en 14 roedes daarin is begrepen het *calvereeuwsel*, belendend de hoofstraat, 1526, RAO nr2360 f164.

Genoemd naar *het kalf*, een jonge koe. *Eeuwsel* is mager grasland meestal aan de heide.

LEMMEKENSBRAAK: in een akker gnd die *nennekens brake*, in Oirschot, ter plaatse gnd Best, 1388, BP1178 f27v; een akker genoemd *lennekenbraeck*, 1465, RAO nr2352 f91v; een akkerke genoemd de *lemmenkensbraeck*, 1472, RAO nr2353 f131r; de *lemmekensbraeck*, 1484, RAO nr2354 f427r; de *lendekensbraeck*, 1489, RAO nr2355 f176v; een akker genoemd de *lemmekensbraeck*, 1513, RAO nr2358 f302r; uit de de *lemmekensbraken*, 1623, RAO nr2380 f12; vuyten laeck ofte weeteringe in de *lemmekensbraeck* gelegen bij den hoff tot verrenbest, 1646, CH129v f24r.

⁴⁰ Helsen 1978 p159.

⁴¹ Mededeling van Ton Spamer d.d. 30 mei 2007.

De naam doet denken aan Nenneke, een psn.. Een braak genoemd naar de psn. Lemmen ofwel de bijnaam ‘de lamme’ is een latere versie en volksinterpretatie.⁴²

MIJNEBRAAK: een stuk land genaamd die *meijne brake*, 1382, BP1176 f252v; een stuk land gnd die *meinbraak*, in Oirschot, ter plaatse gnd Best, 1384, BP1177 f111; ex pecia terre dictam communem die *meynnenbrake*, 1406, BP1185 f119v; in pecia terre dictan die *gemeyn braeck*, 1437, BP1208 f120v; ex pecia terre dictam communem *meynenbrake*, 1438, BP1208 f169v; een stuk land genoemd de *meijenbraeck*, 1477, RAO nr2354 f100v; een stuk land genoemd de *gemeyne braeck*, 1479, RAO nr2356 f36r; een stuk land de *meyenbraak*, 1509, RAO nr2358 f78v; het perceel de roese eerder genoemd de *meynebraecken* of mispeltern, 1519, RAO nr2359 f112r; een akker groot een zesterzaad genoemd de *meybraeck*, 1555, RAO nr2367 f96r; de helft van een lopenzaad genoemd de *gemeyn braeck*, 1557, RAO nr2368 f40v; een akker genoemd de *meyenbraeck*, 1561, RAO nr2369 f81v; een stuk akkerland genoemd de *gemijnen braeck*, 1564, RAO nr2369 f37v; het derde deel van een akker genoemd de *gemijn braeck*, 1585, RAO nr2372 f105r; een akker genoemd de *meyenbraeck* (.) uit de *meynebraeck* een negenmenneke cijns aan de heer van oirschot, 1611, RAO nr2377 f241v.

Mijn- is hier een afkorting van *gemein(t)*, d.w.z. dat wat van de gemeenschap is (zie boven).⁴³

HOOLBRAAK: een stuk land de *hoelbraeck*, 1473, RAO nr2353 f205v; nog een stuk land genoemd de *hoelbraecke*, 1484, RAO nr2354 f406v; een stuk land genoemd de *heelbraeck*, 1486, RAO nr2355 f32r; een stuk akker genoemd de *hoolbracken*, belendend de straat, 1539, RAO nr2363 f111r; een akker genoemd de *hoolbraeck*, 1587, RAO nr2373 f225v; een akker genoemd de *hoolbraecken*, 1612, RAO nr2377 f446v.

Hool- is gesubstantiveerd adj. *hol*, ‘kuil’, ‘gat’. *Hool* is een hol liggende bodem, bijv. door het steken van leem.⁴⁴ Die is hier in ruime mate aanwezig. Of het is een verwijzing naar een langsliggende *hool*, d.w.z. afvoerbuis.

HOF: vuyten laeck ofte weeteringe in de lemmekensbraeck gelegen bij den *hoff* tot verrenbest, 1646, CH129v f24r; den *hof*, 1750, Vv f96.

Den hof is hier waarschijnlijk een ‘hof’ van een heer, d.w.z. een domeinuitbating.

MISPELAAR: ex pecia terre dictam die *mispeleer*, 1406, BP1185 f183; ex pecia terre dictam die *mispelaer*, 1438, BP1208 f169v.

MISPELTERN: een huis, tuin ter plaatse genaamd Best tussen het erfgoed genaamd *mispelteren* en de gemeint, 1381, BP1176 f186; een stuk land genoemd de *mispelteren*, 1402, RAO nr2359 f65bis-3; *mispelteren*, 1421, BP1193 f51v; een stuk land de *mispelteren* groot 3 lopenzaad, 1470, RAO nr2353 f13r; de *mispelster* gelegen in de hoge akkers in herdgang verrenbest, 1472, RAO nr2353 f126r; het perceel de roese eerder genoemd de *meynebraecken* of *mispeltern*, 1519, RAO nr2359 f112r; het woonhuis, de boomgaard tuin met den halven rozenakker, belendend de *mispelecker*, de *braeckenbeemd* aldaar, 1613, RAO nr2377 f330r.

Genoemd naar de mispelboom. De suffix -tern is een oude vorm met de betekenis van boom: ‘ter’ of ‘tree’. Vergelijk het Eng. ‘tree’.

ROOSAKKER: een stuk land genoemd de *roesakker*, 1506, RAO nr2357 f202v; het perceel de *roese* eerder genoemd de *meynebraecken* of mispeltern, 1519, RAO nr2359 f112r; een akker genoemd de *roesakker*, 1546, RAO nr2365 f62r; een akker genoemd de *roosenakker*, 1554, RAO nr2367 f85r; een akker genoemd de *roose*, 1560, RAO nr2368 flos214; Marten Henrick Mercks alias *Roesen*, 1562,

⁴² Helsen 1978 4f: de Lemmerstraat; Molemans 1975 p168: Lemmensland.

⁴³ Molemans 1975b p247-8.

⁴⁴ Molemans 1975b f78: ‘dat hoel’.

RAO nr2369 f52r; het woonhuis, de boomgaard tuin met den halven *rozenakker*, belendend de mispelecker, de braeckenbeemd aldaar, 1613, RAO nr2377 f330r.

Vermoedelijk afkomstig van een familienaam (zie boven) en niet van de begroeiing met *riet*.⁴⁵

BRAKENBEEMD: de helft van een beemd genoemd de *braeckenbeemd*, 1565, RAO nr2369 f39r; het woonhuis, de boomgaard tuin met den halven rozenakker, belendend de mispelecker, de *braeckenbeemd* aldaar, 1613, RAO nr2377 f330r.

Een beemd die omgeploegd is. Braken is synoniem met ploegen. Of het is de beemd die bij de Braak ligt.

MOOST: ter plaatse gnd *ter moest*, tussen willelmus van der moest enerzijds en de gemene weg anderzijds, 1381, BP 1176 f170v; ad communitatam plateam dictam *die moest*, 1414, BP1189 f142v; tendendem a communitatam dictam *die moest*, 1426, BP1196 f35; een stuk beemd genoemd de *moestenbeemd*, 1485, RAO nr2354 f446r; een tuin genoemd de *moesterhof*, belendend genoemde Michiel van der Moest, 1502, RAO nr2356 f46v; een hofstad genoemd de *moest* met huis en tuin en 2 stukken land gelegen in het sonderen, 1505, RAO nr2357 f25v; huis tuin genoemd *de moest*, 1534, RA132A f84r; een stuk land in de *grote moest* onder best en nog op onderpand van diens huis, 1538, RAO nr2363 f43v; de gemeyne straat genoemd de *moost*, 1603, RAO nr2375 f383r; huis tuin schop gelegen aan de *moest*, een schuur de grond boomgaard en aangelegen akker genoemd de lepper met een akker die eraan ligt genoemd het laer, 1621, RAO nr2379 f37; huijs ende aenstede *op de moost*, 1660, VC j13 f100; de nieuw Erf *aen de moest* steegh, 1750, Vv f140; de Moost, 2017, PM. MOOSTSTEEG: de gemeyne straat genoemd de *moost*, 1603, RAO nr2375 f383r; de nieuw Erf *aen de moest steegh*, 1750, Vv f140.

Moos en *moost* wijzen naar een bodem die nat en modderig is.⁴⁶ Vergelijk de moos, de afvoergoot bij de keuken.⁴⁷ Vanaf 1947 heet deze steeg de *Oranjestraat*. Vroeger was het de naam van de doorgaande straat in Verrenbest, maar het was ook de naam van een hoeve. Zie boven.

HOKKELSTRAAT: in de volksmond en op kaart 1832.

Hokkel is wellicht een vorm van heuvel. Denk aan Heukelom bij Tilburg.⁴⁸

HOEFSTRAAT: een stuk land in die hoeghebraeck, belendend een weg genoemd de *hoefstraat*, de gemeyne straat, 1526, RAO nr2360 f164; een stuk land geleghen in de hoege braeck groot 5 lopens en 14 roedes daarin is begrepen het calvereeuwsel, belendend de *hoefstraat*, 1526, RAO nr2360 f164; een stuk beemd genoemd dat rulle sonderen, belendend de *hoefsche straat* waarop het perceel uitkomt, 1545, RAO nr 2365 f73v.

Hoef wijst naar een ontginning van een bepaalde grootte. Hoefstraat is een zijstraatje van de Hokkelstraat dat bij E77 begint en naar de Braken loopt.

LIEDONK: de *leijdoncksbeemd*, 1469, RAO nr2352 f300r; een bunder beemd genoemd de *liedoncksbeemd* gelegen te Best in het Hout, welk perceel vandaag de dag wordt genoemd de hoeve ter Moest, 1473, RAO nr2353 f203v; een beemd genoemd de *liedonckbeemd*, 1553, RAO nr2367 f65v; een hooibeemd genoemd de *liedonk* ter plaatse als hiervoor gelegen genoemd in het broeck, belendend de gemeynte genoemd de *leijdonk*, de gemeynte genoemd de quinckaertse steegde, 1635, RAO nr2390 f195.

⁴⁵ Heijden 2010: roest.

⁴⁶ Mennen 1992 p90: mos, most. Van Loon 1965 p94.

⁴⁷ Heukels 1987 p43.

⁴⁸ Suggestie van J. Van Loon.

Variant van leidonk, met *lei*, een ontwateringssloot.⁴⁹ De afwissling van lei naar lie is onverklaarbaar.

SONDEREN: een stuk land gnd *die zonderen*, ter plaatse gnd Best, 1386, BP1177 f324; dat t *sonderen*, 1421, BP1193 f489v; quodam campo dicto *die zondere*, 1422, BP1193 f263; quodam agro terre dictam *die sonder*, 1427, BP1197 f375v; een stuk land genoemd het *sonderen*, 1467, RAO nr2352 f169v; een stuk eeuwsel gelegen *in de zonderen* daar, 1480, RAO 2354 f19r; nog een stuk land genoemd het *achterste sonderen*, 1500, RAO nr2356 f25r; 1/3deel van de helft van *de achterste zonderen*, belendend de andere helft genoemd t *vorst sonderen* waarvan is afgedeeld, 1526, RAO nr2360 f162; de helft van een stuk land genoemd t *sonderen*, 1533, RAO nr2361 f15v; een stuk akkerland genoemd het *cleyn sonder* in de slip, 1551, RAO nr2367 f7r; een akker genoemd *die sonderis*, 1555, RAO nr2367 f86v; een stuk land deels weiland deels akker genoemd *de sondaerens*, 1581, RAO nr2372 f285v; een weg over het erf van gerit Janssen van Deventer gelegen aan de diepsteegde aldaar op de calverhof tot aan het *sunderen*, 1611, RAO nr2377 f256r; 3 lopen ackerlants genaamt den espenbosch gelegen *in de sonderens*, 1646, CH129v f20v; coeijweijde *in de sonderen*, 1656, VC j11 f9; het *sonder* van Willem Henric Martens, 1656, VC j11 f11; het *vorst sonderen*, 1660, VC j12 f17; int *sonderen*, 1750, Vv f68; *de sonderen* of drieskensvelt, 1750, Vv f81; het nieuw Erf of *sonderen*, 1750, Vv f107; den akker *in de sonderens*, 1750, Vv f127; het *achterste sonderen* achter de slip, 1750, Vv f146; t krucken bugtje int *Sunderen*, 1750, Vv f154; *het zonderen*, 1828, N358.88; E76 *het zonderen*, teelland, 1830, N360.293; E389 het akkerke int *sonderen*, land 1-34 groes 0-32 Q4571; E298-99 het *sonderen*, land 3-37 groes 2-0 Q4574-5; de koeiwei in de *sonderens*, land 1-16 groes 8-13 Q4576-7; E76 het *sonderen*, land Q4580; E72 het *sonderen*, land 1-26 groes 1-26 Q4583; E71 het *achterste sonderen*, land 1-2 groes 2-6 Q4586; E69 het *sonderen*, land 1-31 groes 0-28 Q4588; E98 het *sonderen* en nieuw erf aan het slip, land 0-13 groes 5-8 Q4595-96; E93 den riel of *sonderen*, land 0-41 groes 1-4 Q4599; E90 het akkerke int *sonderen*, land Q4602; E87 de riel en *sonderen*, wei Q4604.

De naam heeft te maken met afzonderen, exclave. De naam heeft met de rechtsstatus van het gebied te maken. Mogelijk had het een speciale status.

HOGHE SONDEREN: een stuk land genaamd dat *hoge zonderen*, ter plaatse gnd Best, 1383, BP1177 f63; pecia terre dictam dat *hoghe zonderen*, 1429, BP1199 f214.

DRIES IN HET SONDEREN: den dries int *sonderen*, 1750, Vv f85; E67 den dries int *sonderen*, land 1-40 hout 0-21 Q4593.

KOEIWEI IN HET SONDEREN: de koeywey *in de Sonderens*, 1750, Vv f112; E394 de koeiwei in den *sonderens*, groes Q4579; E80? De koeiwei int *sonderen*, wei Q4584; de koeiwei int *sonderen*, land 1-11 groes 1-49 Q4594.

KLEIN SONDEREN: twee stukken akkerland genoemd dat *cleyn sonderen*, 1532, RAO nr2361 f5v; een stuk akkerland genoemd het *cleyn sonder* in de slip, 1551, RAO nr2367 f7r; een beemd genoemd het *cleyn sonderen*, 1598, RAO nr2375 f8v; *cleijn sonderen*, 1660, VC j12 f14v; t *cleyn Sonderen*, 1750, Vv f151; E75 het klein *sonderen*, land Q4581.

GROOT SONDEREN: 2 stukken land aan elkaar gelegen genoemd t *groot sonderen*, 1503, RAO nr2356 f29r; het *groot sonderen*, 1660, VC j12 f17; t *groot sonderen*, 1750, Vv f140; E92 het groot *sonderen*, wei Q4600.

HAAKSONDEREN: een erfgoed gnd dat *haaksonderen*, in Oirschot, ter plaatse gnd Best, 1384, BP1176 f338.

Haak- is een psn. van de eigenaar. Vergelijk 'matheus filius mathie hacaen' in 1395.⁵⁰

⁴⁹ Heijden 2010: Liedonk.

⁵⁰ CH45043 f210.

HOEFSSONDEREN: het 1/3 deel van een beemd genoemd dat vorst zonderen, belendend *shoefs zonderen*, de gemeynte, dat achterste zonderen, waarvan is afgedeylt, 1526, RAO nr2360 f163.

Hoef- is een verwijzing naar een ontginning in de Sonderen.

EIGEN SONDEREN: het *eygen Sonderen* mette wey, 1750, Vv f146; E296-97 van eygen sonderen, land 0-24 groes 2-28 Q4576.

Eigen- verwijst naar ‘ons eigen’, d.w.z. allodiaal goed. Zie Zondereigen in België. Een van de verklaringen bij Zondereigen is dat Hertog Hendrik I van Brabant het land uitzondert en voor zichzelf houdt. Zondereigen zou dan ongeveer tegelijkertijd hebben bestaan als de enclaves van Baarle-Hertog die in 1198 zijn ontstaan. Zondereigen zou dan evenals zonderen afkomstig zijn van "Uitgezonderde eigen grond".⁵¹

DRIESKENSVELD: hereditate dictam *dryesselken*, 1421, BP1193 f50v; de *sonderen of drieskensvelt*, 1750, Vv f81; het sonderen of drieskenveld, land 2-48 groes 0-34 Q4585.

Dries is land in wisselend gebruik of veeweide, meestal gelegen bij het huis.⁵² ‘dries leggen’ betekent braak leggen.

DRIEHOEK IN HET SONDEREN: den *driehoek int Sonderen*, 1750, Vv f188; E393 den driehoek int sonderen, wei Q4578.

BLAAKSONDEREN: een stuk land gnd *die blaak zonderen*, 1386, BP1177 f253; in loco dicto dat *blaecsonderen*, 1425, BP1197 f144; nog een stuk land genoemd t *blaeck sonderen*, 1488, RAO nr2355 f89v; hereditate dictam dat *blaecsondere*, 1434, BP1204 f197.

Blak-, is blank staan met water door een slechte afvoer van water. Zie Sonderen boven.

RUW SONDEREN: erfgoed gnd dat *ruwe sonderen* anderzijds, 1383, BP1177 f80; in loco dicto *int ru sonderen*, 1425, BP1197 f144; dat *rouwe sonderen*, 1501, RA126C f15v; een stuk beemd genoemd dat *ruw sonderen* gelegen onder genen best hier, 1522, RA129B f255; een stuk beemd genoemd dat *rulle sonderen*, belendend de hoefsche straat waarop het perceel uitkomt, 1545, RAO nr 2365 f73v; het *rouw sonderen*, 1660, VC j12 f19.

Voor sonderen zie Sonderen boven.

ROUWVELDEN: de helft int *Rouvelt*, tvorst *Rouvelt*, 1750, Vv f96; ¼ int *Rouwvelt*, 1750, Vv f181; E395, E397, E399 *de rouwvelden*, teelland en groes, 1832, N362.628.

Rouw-, *ruw-* duidt op een verwaarloosd perceel. *Rouwagie* is namelijk dialect voor ‘met grove kruiden en opslag begroeid’. Het perceel hoorde in 1830 tot de minder gewaardeerde gronden. Veld betekende oorspronkelijk onbebouwd, woest, openliggend land in tegenstelling tot het woud.⁵³ Zie *Rouwels*, *Rouwveld* in Nuenen.⁵⁴ Zie ook Rouwenkamp.

WIJER IN HET SONDEREN: het wayken *int sonderen* genaamt *de weyer*, 1750, Vv f142; E95 de wijer int sonderen, land Q4597.

⁵¹ Zie Wikipedia Zondereigen etymologie.

⁵² Buiks 1990 p82.

⁵³ Helsen 1978 4k.

⁵⁴ Cornelissen 1987 p247.

Een wijer is een vijver, die soms omgezet wordt in een weide (zie boven).

EEUWSEL IN HET SONDEREN: een stuk erfgoed gnd een *eusel*, ter plaatse Best, tussen kinderen van wijlen voornoemde Johannes Ackerman enerzijds en erfgoed gnd. dat Ruwe Zonderen anderzijds, 1383, BP1177 f80; *t eusel int Sonderen*, 1750, Vv f146; E86 het eeuwsel int sonderen, wei Q4603.

Eeuwsel, eusel is een schrale veeweide, een weide gelegen in de bossen. Het is een afleiding van 'eeuwen' dat voederen betekent.⁵⁵ Volgens Lindemans schijnen eusels in de Kempen het eerste stadium uit te maken bij ontginning op de heide.⁵⁶

SMITSWEIKES: E390-E391 *smitsweikes*, 1829, N359.150.

Weilandje genoemd naar psn. Smits.

TEUNIS HOGERSAKKER: *Teunis Hogersacker*, 1750, Vv f149; E74 Theunis Hogersakker, land Q4582.

Akker genoemd naar Teunis, van Anthonius Hogers.

KAMP AAN HET BROEK: de camp *aent Broek*, 1750, Vv f62; E68 de nieuwerf aant broek, land 0-34 groes 1-14 Q4587; de kamp aant broek, land 2-8 groes 0-42 hout 1-20 Q5221.

Broek is een gebiedsnaam voor lage natte grond. In een broek mochten ingezetenen onder meer turf steken.⁵⁷

NIEUWERF: een stuk land genoemd dat *Nu erve*, 1467, RAO nr2352 f190v; een stuk land genoemd dat *nuwe erve*, 1484, RAO nr2354 f395v; een schuur en een akker (bij het vlammschot) genoemd dat *nieuwe erf*, 1557, RAO nr2368 f41r; een stuk land genoemd de *nieuwe erve*, 1588, RAO nr2373 f292r; een stuk akkerland genoemd het oud *nieuw erf*, 1639, RAO nr2394 f10; de *nieuwe erf* van de gemeynthe, 1750, Vv f8; *t nieu Erf* of heyCamp, 1750, Vv f13; *d agterste nieu Erf* nu genaamt den nieuwen Camp, 1750, Vv f62; *lest nieu Erf* nu genaamd nieuwe camp, 1750, Vv f68; eenen camp of veltje genaamt *nieuErf*, 1750, Vv f85; het *nieu Erf* agter Griet Corstiaens, 1750, Vv f100; het *nieuw Erf* of sonderen, 1750, Vv f107; B712 B713 *de grote nieuwerf*, weiland, 1829, N359.159; A584-85 *het kleine nieuwerf* aan de broekdijk, 1829, N359.159; A320 *de nieuwe erf*, 1832, N362.791.

NIEUWERF AKKER: de *nieuwerf acker* in 2 parceelen, 1750, Vv f63.

NIEUWERF KAMP: de *nieuwErf Camp* naest de hey, 1750, Vv f199.

Een nieuw ontgonnen weiland of erf, hier in de betekenis van eigendom.⁵⁸

NIEUWE KAMP IN DE ENGSTEEG: den camp in t eynde van t *Engsteegje*, 1750, Vv f54; de *nieuwe Camp int Engsteegsken*, 1750, Vv f91; *t Campken in de Engsteegke*, 1750, Vv f181; B461 de kamp in *het enge steegje*, 1828, N358.89; B463 kamp in *de engsteeg*, 1826, N356.1181.

⁵⁵ Molemans 1976 p114.

⁵⁶ Lindemans 1952 p390.

⁵⁷ Mélotte 1979 p79.

⁵⁸ WNT.

Mnl. *stege*, *steeg* is een smalle straat.⁵⁹ *Eng* is smal dus is *Engsteeg* een pleonasme. Vergelijk *Engenbeemd*, een weiland dat langwerpig is.⁶⁰ Kamp zijn nieuwe ontginningen in dit geval in het broek die omsloten zijn met een heg. De Engsteeg is een westelijke afsplitsing van de Hokkelstraat ter hoogte van de (het) Sonderen.

NIEUWERF AAN HET ENGSTEEGJE: een stuk land gewoonlijk genoemd *t nijewe erffve* gedeeltelijk akkerland en gedeeltelijk bezaaid met heesters, belendend een *enge steegde*, 1636, RAO nr2391 f406; *t nieuErf aent Engsteegjes*, 1750, Vv f152; ; *t nieu Erf aen Engsteegje aent Broek*, 1750, Vv f149; E70 het nieuw erf aan de engsteeg, land 1-44 hout 2-7 Q4589; E64 het nieuwerf aan de engsteeg, land 3-1 hout 1-18 Q4590.

Engsteegje is een minder breed, smal steegje.

OUDE KAMP: een stuk akkerland genoemd de *auwen camp*, 1630, RAO nr2385 f147; 8 lopen ackerlants geheten den *oude camp*, 1646, CH129v f4v; een bunder eckerlants eertijts van de gemeynte ingenomen genaamt den *oudencamp*, 1646, CH129v f11r; weye ende heylant genaamt de *ouden camp* anno 1465 ingenomen van de gemeynt, 1646, CH129a f24v; den *ouden camp*, 1656, VC j11 f3; in de *oude campen*, 1656, VC j11 f5; den *ouden camp* met d'achterste steechd, 1656, VC j11 f7v; den *ouden camp*, 1750, Vv f7; de *ouwe Camp*, 1750, Vv f112; de helft van den *ouden Camp* of grootmoeyers Camp, 1750, Vv f213; E1037 *den ouden kamp*, 1823 N353.668; B305 *het oud kampke*, 1819 N349.20; E67 de ouden kamp, land 3-49 hout 1-20 Q4591-2.

Oud slaat hier op het tijdstip van ontginning. Een kamp dus die als eerste is ontgonnen. Een kamp is een omsloten perceel dat meestal op de heide werd ontgonnen.⁶¹

SLIPSTRAAT: ad locum dictam die *slypstraet*, 1418, BP1191 f110.

SLIPAKKER: het hopveld, belendend de hierna vermelde *slipekker*, 1634, RAO nr2389 f334; de *slipekker*, belendend een weiland genoemd de slip, 1637, RAO nr2392 f266; de halven *slipacker*, 1660, VC j12 f23; de *slipacker*, 1750, Vv f81.

SLIPBEEMD: het voorste deel van een beemd genoemd de *slipbeemd* met de sloot aan de oostkant en de westzijde, 1634, RAO nr2389 f340.

SLIP: ad locum dictum in *gheen slup*, 1429, BP1200 f98; een zesterzaad land genoemd *de slip*, 1496, RA126A f21v; een stuk land groot een zesterzaad genoemd *de slept*, 1519, RAO nr2359 f97v; een akker genoemd *de slip*, 1533, RAO nr 2361 f20r; een akker genoemd *de slip*, belendend het gemeyne bestebroeck, 1585, RAO nr2372 f124r; een koeiwei gewoonlijk genoemd *de slip*, 1636, RAO nr2391 f416; de halff nijeuw erff aen *den slip*, 1656, VC j11 f3; het beemptjen *aen den slip*, 1656, VC j11 f9v; twee veldekens *in de slip*, 1660, VC j13 f76; het veltje aen *de slip*, 1750, Vv f84; t Beemdje *in de slip*, 1750, Vv f122; het *voorst slipken*, 1750, Vv f140; de *slip* of peerenackerken, 1750, Vv f146; het achterste sonderen *achter de slip*, 1750, Vv f146; E162 de slippen, 1826, N356.1187; E158 *de slippen*, 1817 N357.1324; E98 het sonderen en nieuw erf aan *het slip*, land 0-13 groes 5-8 Q4595-6; E88 het slipke, land 0-13 groes 5-8 Q4605; E89 nuland en de koeiwei in *de slip*, land 1-46 groes 1-0 Q4606. E155 het achterste groot en slip of peere akker, land 1-43 groes 0-33 Q4646; E157-58 kerkeveldje aan de slip, land Q5650; E157-58 de slip, land 0-47 groes 0-25 Q4651.

Slub zou wijzen op afglijdende grond. Mogelijk was het hellend terrein met een modderige bodem. *Slip* heeft te maken met de gesteldheid van de bodem; vochtig en fijnkorrelig. In het Best's taaleigen betekent ook *glad*, *slibberig*. Vergelijk het woord "slibberen" voor *glad*, *glijden* in het Best's. *Slippe* in het mnl. is ook kleine gracht.⁶² Molemans verklaart het vanuit het adj. *sleep* 'schuin oplopend terrein'.

⁵⁹ Cornelissen 1987 p271.

⁶⁰ Cornelissen 1987 p110.

⁶¹ Mélotte 1979 p160.

⁶² Beijers 1996 p250.

Vergelijk ‘bampst genaempt die sleijpe, 1617’ in Overpelt, gelegen tussen de Goorterloop en de Goortenbeek.⁶³ Zie ook Slip bij Weilanden van Best.

NIEUWE KAMP AAN DE SLIP: in de *nieuwen Camp aen de slip int Broek*, 1750, Vv f140.

NIEUWERF AAN DE SLIP: het *nieuw Erf aen de slip*, 1750, Vv f160.

RIEL: den *riel*, 1660, VC j13 f53; *den riel* of ’t sonderen (Naastenbest), 1750, Vn f56; *den riel*, 1750, Vn f78; het sonderen nu genaamt *den Riel*, 1750, Vv f68; *den riel*, 1750, Vv f122; Cort Driessen *Riel*, 1750, Vv f189; E86 *de riel*, weiland, 1829, N359.159; E94 den riel, land Q4598; E93 den riel of sonderen, land 0-41 groes 1-4 Q4599; E87 de riel en sonderen, wei Q4604; E85 den riel, land 1-36 groes 1-5 Q4607; E84 den nieuwen akker aan de bogt en riel, land 0-48 groes 2-48 Q4608.

Riel zou een afkorting kunnen zijn van Rietland > Rieland, dus land dat met riet is begroeid. Hiervoor pleit ook het toponiem Rieland in Naastenbest.

MORTEL: twee stukken land ter plaatse gnd Best, (a) gnd *dat mortel*, beiderzijds tussen Arnoldus Rover de Blake, (b) gnd *dat rieland*, tussen voornoemde Arnoldus Rover enerzijds en een geheten Bardinus de Hoerne anderzijds 1388, BP1178 f11v; pecia terre dictam *die mortel* site in loco dictam best, 1412, BP1188 f60v; het reijeland en de *mortel* van wijlen rutger van der vloeten, 1467 RAO nr2352 f164r; een lopenzaad land genoemd *dat klein mortelken*, 1501, RAO nr2356 f17v; het 4 part in de *mortel*, 1660, VC j13 f104.

Mortel slaat op de natte, slijkerige bodem. Dat kan het gevolg zijn van een leemsubstraat.

KRUKKENBEEMD: E91 krukkenbeemdje int sonderen, land 1-28 groes 1-0 Q4601.

KRUKKENBUCHTJE: t *krucken bugtje* int Sonderen, 1750, Vv f154.

In Overpelt is *Kruken Hoeve* afkomstig van de psn. Crucken.⁶⁴ Gezien de rechthoekige vorm van het perceel op de kaart is een typering naar de vorm van een kruk hier niet van toepassing.

DEVENTER: Gerit Jans van *Deventer*, 1611, RAO nr2377 f259r; *Deventers acker*, 1660, VC j12 f14v; *Deventersacker*, 1750, Vv f158; E79 2/5 van den deventer, land Q4609; E78 3/5 in den deventer, land 4-10 groes 0-30 Q4610.

Afkomstig van de psn. Deventer.

NIEUWE AKKER: E282 den nieuwen akker aan de bogt, land 0-48 groes 2-48 Q4608, land 5-8 groes 1-37 Q4616-7; E281 den nieuwen akker, land 6-11 groes 1-10 Q4618-19.

KORT AARTSBOCHT: een stuk akkerland genoemd de cort aertsbocht, 1632, RAO nr2387 f140; in *cort aerts bocht*, 1656, VC j11 f9v; in *Cornelis aerts Bogt*, 1750, Va f20; de helft van den aenstede in *Cort AertsBogt*, 1750, Vv f141; E139 kort aartsbogt, groes Q4629; E272 kort aartsbogt, land Q4622.

Bocht genoemd naar psn..

⁶³ Molemans 1976 p317-8.

⁶⁴ Molemans 1976 p221.

AANGELAG: het *aengelagh*, 1750, Vv f62; E262 aanglag, land 0-17 groes 2-1 Q4624; E856 het aanglag achter de hof, groes Q856 B560 halve aanglag, land Q4951; B144 het aanglag, land 2-14 groes 0-46 Q5159.

Aangelag is het land dat bij de hoeve ligt. De benaming “aangelag” is een algemeen en van oudsher voorkomende naam die synoniem is met het boerenerf.⁶⁵ Daarnaast komt ook in Best frequent de aanduiding Aanstede voor.

ENGEL: een akker genoemd het lopenzaad, belendend de akker genoemd *engelenakker*, 1564, RAO nr2369 8v; een akker genoemd de *engelenakker* gelegen in de hoge akker, 1578, RAO nr2372 f143r; *de engels akker*, 1635, RAO nr2390 f10; *den Engel*, 1750, Vv f140; E262 den engel, groes Q4625.

Engel kan een psn. zijn.

RUT DIRKSBOCHTJE: *Ruth Dircx Bogtje*, 1750, Vv f11; ruth dirks bugtje, land 0-43 groes 0-36 Q4628.

De familienaam Rutten is een vleivorm van de germ. naam Rutger: “roemvolle krijger met speer”.⁶⁶ Het perceel is genoemd naar de persoon die Rut Dirks heet.

AANSTEDE: de helft van de *aenstede*, 1750, Vv f106; Huys mette *aenstede*, 1750, Vv f140; B906 de hof en aanstede, 1829, N359.134; B651-B653, de aanstede, 1818, N333.1147; E144 halve aanstede, 1-16 groes 0-30 Q4631; E131 de aanstede, groes Q4647; E688 van de aanstede, land Q4702; E694 van de aanstede, land Q4706; E798-99 het bugtjen zijnde aanstede, land Q4708; E204-E207 aanstede met paillard, land 0-29 groes 1-0 Q4721; E889 de aanstede, land Q4784-5; B564-B565 de aanstede, land Q4946; de aanstede, land Q5075; de aanstede, land 3-22 groes en hout 1-37 Q5076; B49 de aanstede, land 1-13 hout 0-14 Q5079; B898-900 de aanstede, land 2-6 groes 1-10 Q5126; B877-78 de aanstede, land 1-41 groes 4-0, Q5145-6; aanstede tussen de dijken, land 1-48 groes 0-32 hout 0-32 huis 0-10 Q5180; B919 de aanstede bij weyke, land 1-48 groes 1-39 Q5218; B857 de aanstede, land 1-39 groes 4-3 Q5228-9; A532 de aanstede, land 3-40 hout 1-22 Q5244-45; de aanstede, land 2-14 groes 3-12 Q5301-2; in de aanstede, groes Q5389; den akker in de aanstede, land Q5377.

Aanstede, *stede*, *stee*, is de verkorte vorm van hofstede (mnl. hofstat, hostat), de algemeen gangbare benaming voor grond waarop het huis, hof en de bijgebouwen (schuur, stallen) gelegen zijn.⁶⁷ Uiteindelijk ging hofstede ook op de woning zelf slaan.

AANSTEDE ACHTER PETER HOPPENBROUWERS: d *aenstede agter Peter Hoppenbrouwers*, 1750, Vv f129; E196 de aanstede achter hoppenbrouwers, land Q4751.

BOCHT IN DE AANSTEE: in de Bogt in de *aenstee*, 1750, Vv f83; aanstede en bogt, land 4-10 groes 4-30 Q5182-3.

PAILLARD: een stuk land genoemd de boomgaardakker, belendend de *paljaert*, de Grootakker, 1477, RAO nr2354 f100v; een akker genoemd de *paelgert*, 1609, RAO nr2376 f321v; huis tuin schop schuur en erf, alles belendend nabij de *pailaert*, 1620, RAO nr2379 f152; den *Paliaert*, 1656, VC j11 f7v; den *Paillaert*, 1660, VC j12 f14; joannes de dormalen alias *paelgaert* de dictis bonis van den hoegen zonderen, 1617, CK f51r; den *paliaert*, 1660, VC j13 f69v; de *paljard*, 1750, Vv f114; d *aenstede aen de pailjard*, 1750, Vv f114; de *paljard*, 1750, Vv f114; d *aenstede aen de pailjard*, 1750, Vv f114; het ackerken *aen de paliart*, 1750, Vv f126; de *paljaert*, 1750, Vv f128; de *voorst paljart* of kleynackerke, 1750, Vv f131; t Bugtjen aen de pailjard, 1750, Vv f135; E145 de *voorst payaart*,

⁶⁵ Vangheluwe 2009 p273.

⁶⁶ Mennen 1992 p150.

⁶⁷ Mennen 1992 p121.

1829, N359.159; E148 *de achtertse payaart*, 1829, N359.159; E149 *de paljard*, 1818, N333.1278; E145 *de paillard*, groes Q4632; *de voorste paillard of klijnmaker*, land 0-43 groes 0-25 Q4633; E149 *de aanstede aan de paillard*, land 4-3 groes 1-40 Q4634-35; E146-E148 land Q4637-39; E204-E207 *aanstede met paillard*, land 0-29 groes 1-0 Q4721.

Waarschijnlijk zijn de percelen met die naam oud Paliart bezit van een familie Paljart geweest (zie ook de weilanden met dezelfde naam)⁶⁸. Deze familie bezat land in Best. De “Paljart” was een aangelag in de kom van Verrenbest gelegen aan de zuidkant van de huidige *Oranjestraat* destijds ook wel *de Moust* geheten, die tevens de weg naar Rooi (St. Oedenrode) was. Aan de overkant heetten de akkers “de voorste Payaart” en de “achterste payaart”. Willem Neggers, klompenmaker op de Moust, beter bekend als “Willem de Smit”, woonde op E149, ‘*de Paljard*’. In 1864 bouwde de familie van Vroenhoven er een boerderij en daar kwam later een klompenmakerij bij.⁶⁹ Willem zei, als hij den hof inging, “ik ga naar de *paljert*”. Typisch is dat de familie Palyart, te oordelen naar het voorkomen van de naam “Paljart”, de meeste percelen had in het centrum van Best, liggend in een afgerond geheel met waarschijnlijk een boerderij. Maar de familie bezat ook een perceel groesgrond D699 de ‘paillard’ als een kamp in het broek en een kamp in de Vleut aan de hei, de ‘Paillardskamp aan de engsteegjes’. Mogelijk was dit verspreide bezit een algemeen verschijnsel bij Bestse boeren in de middeleeuwen, zoals we dat ook zien bij de Aarlese Hoeve.

BOCHTJE AAN DE PAILLARD: t *Bugtjen aen de pailjard*, 1750, Vv f135; E218 het bugtje aan de paillard, land Q4724.

BOCHTJE: t *buchtjen*, 1750, Vv f166.

KLEINMAKER: de voorste paillard of klijnmaker, land 0-43 groes 0-25 Q4633.

Het eerste deel is de Bestse variant *klijm*, een vorm van *kleem*, hetgeen klei of leem betekent. Vermoedelijk wordt hiermee aangeduid dat de ondergrond, kleiig, lemig is.

ONS LUI: *Ons luy of hoogenacker*, 1750, Vv f134; E144 ons luy of hogen akker, land Q4636.

‘Ons luyden van Tongeren’, betekent ‘wij van Tongeren’. Mogelijk is het hier gebruikt om familiebezit aan te duiden.⁷⁰

HOGHE AKKER: de *hoge akker*, 1490, RAO nr2355 f21v; een stuk akker genoemd de *hoogakker*, belendend de gemeyne weg, Claes van *Delft*, 1521, RAO nr2359 f174v; een akker genoemd de *hoghe akker* nog onverdeeld zijnde naast de zomerweg, 1578, RAO nr2372 f141v; een akker genoemd de engelenakker gelegen in de *hoge akker*, 1578, RAO nr2372 f143r; twee aan elkaar gelegen akkers in de *hooge akkers*, belendend het erf van st odulphuskerk te Best, de somerweg aldaar, 1619, RAO nr2379 f117; het stuk grond mag wegen door de *hoogakker*, de val van de st odulphuskerk, langs de somerpat en komende van verrenbest over het soerland naar de genoemde pottersakker, 1624, RAO nr2380 f255; het *hoog ekkerken*, belendend de somerweg daar, 1637, RAO nr2392 f127; den *hoogen acker* van Odulphus Goossens, 1656, VC j11 f3; de *hooghacker*, 1656, VC j11 f3; den *hoogen acker*, 1660, VC j12 f17; de grooten *hoogen acker*, 1660, VC j12 f19v; de *hooghacker* oft delft, 1660, VC j12 f21; den grooten *hoogenacker*, 1750, Vv f79; t *hoogh ackerken*, 1750, Vv f79; het Lopense in de *hoogacker*, 1750, Vv f111; het *hooghackerken* agter de kerck, 1750, Vv f114; de *hoogh* of willighacker, 1750, Vv 140; in den *hoogen acker*, 1750, Vv f160; E863, den hogen akkker, 1818, N333.1222; E883 *den hogen akker*, 1820 N350.149; E862 *de hogen akker*, teelland, 1929, N359.159; E666 *de hogen akker*, teelland, 1829, N359.255; E865 de middelste kerkakker of *hogen akker*, 1832, N362.628; E144 ons luy of hogen akker, land Q4636; E667 in de hoogakker bij t soerland, land Q4665; E668 hoogakker, land Q4665; E680 hoogakker, land Q4669; E704 de helft in de hogen akker,

⁶⁸ D696-D701 en D146-D149.

⁶⁹ Mondelinge mededeling Toon Neggers (2013) en oude naamsteen in het huis met ‘1864’.

⁷⁰ Buis 1985 p175.

land Q4675; E705 de halven hogen akker, land A4676; E706 den hogen akker, land Q4677; E235 E234 den hoog of willigakker, land Q4740-1; E194 het hoogakkerke aan de duytsse val, land Q4754; E869 den hogen akker aan de duuytse val, land Q4761; E868 in den hogen akker, land Q4762; E867 het hoogakkerken, land Q4763; E866 in de hoogakker of kremersakker, land Q4764; E864 den hoogakker, land Q4766; E863 het hoogakkerke, land Q4767; E883 E882 den hogen akker Q4792-3; E880 den hogenakker aan de kattenstraat, land Q4795; E879 den hogen akker, land Q4796.

Dit zijn akkers die door eeuwenlange bemesting een dikke eerdlaag hebben en daardoor zijn opgehoogd.

VAL VAN DE SINT ODULPHUSKERK: het stuk grond mag wegen door de hoogakker, de *val van de st odulphuskerk*, langs de somerpat en komende van verrenbest over het soerland dat hiermee wordt verdeeld aan de minderjarige kinderen naar de genoemde pottersakker, 1624, RAO nr2380 f255; een stuk akkerland genoemd de heylenakker, belendend de *sint odulphusval* aldaar, 1638, RAO nr2393 f388.

Een *val* is een klaphek dat toegang geeft tot de akker. Het klaphek was gelegen nabij de Sint-Odulphuskerk.

GROOTAKKER: in een akker genaamd *grootakker* en een stuk erf genaamd driesselke dat ernaast ligt, 1381 BP1176 f186; een akker gnd die *grootakker*, aldaar, beiderzijds tussen kinderen gnd van der Moest, 1386, BP1177 f284; ex agro terre dictam die *groetacker*, 1437, BP1208 f113; een stuk land genoemd de *grootakker*, groot 4 lopenzaad, 1469, RAO nr2354 f203r; een stuk land genoemd de boomgaardakker, belendend de paljaert, de *Grootakker*, 1477 RAO nr2354 f100v; dat *cleyne grootakkerken*, belendend de somerweg daar, 1494, RAO nr2356 f21r; de *grootakker*, 1560, RAO nr2368 f215; een akker genoemd de *grootakker*, 1601, RAO nr2375 f235v; van den *grooten ecker*, 1617, CK f50r; de *grootekker*, 1637, RAO nr2392 f265; in de *grootacker*, 1656, VC j11 f11; de *grootacker*, 1750, Vv f124; van de *grooten acker*, 1750, Vv f125; den *vorsten grootacker*, 1750, Vv f130; van de *grootacker* aent CoppelEynt, 1750, Vv f180; E151 de *grootakker*, 1829 N359.159; E152 de *grootakker*, 1818, N333.1248; E151 den voorsten grootakker, land 1-49 groes 0-25 Q4639; E152 de grootakker, land 2-16 groes 1-0 Q4640; E153 van den grootakker, land 1-27 groes 0-18 Q4641; E155 het achterste groot en slip of peere akker, land 1-43 groes 0-33 Q4646; E695-96 in de grootakker, land Q4704.

Groot kan duiden op het belang, zoals de “voornaamste akker” of op de grootte van de akker.

KOPPELEIND: huys en aenstede *aent het CoppelEynd*, 1750, Vv f167; van de *grootacker aent CoppelEynt*, 1750, Vv f180.

‘Copele, copula’ zou gemene weide betekenen.⁷¹ Koppelleind is het einde waar de gemene weide aan ligt.

KLEINAKKERKE: een stukje land genoemd t *cleyne ekkerken* belendend het genoemde gasthuis (van Den Bosch), 1521, RAO nr2359 f184r; de voorst paljart of *kleyackerke*, 1750, Vv f131; t *kleyne ackerken* aen de Catte Straetjen, 1750, Vv f168.

BOOMGAARDAKKER: een stuk land de *bogaertsakker*, 1439, RAO nr2354 f191r; een stuk land genoemd de *boomgaardakker*, belendend de paljaert, de *Grootakker*, 1477 RAO nr2354 f100v.

Benoeming naar een psn. Van de Bogaart.

⁷¹ Cornelissen 1987 p180.

JAN DE KONINGWETERING: t Bugtje aen *Jan de Coningh weteringh*, 1750, Vv f146; het bugtje aan jan de koning wetering, D831 land 1-36 hout 0-39 Q4645.

Wetering, waterkuil genoemd naar Jan de Koning.⁷² Aan de Nieuwe Dijk ligt op D831 een waterkuil die in bezit was van Jan de Koning met eraan een akkerperceel, een bogt. Die kuil was mogelijk in gebruik om bomen te wateren (weteren). Zie kaart.

EEUWSEL: nog een akker genoemd *het eeuwsel*, 1596, RAO nr2374 f425r; een stuk akkerland genoemd *het eeuwsel*, 1634, RAO nr2389 f16; d' *euselken*, 1660, VC j13 f70v; het *Eeuwsel*, 1750, Vv f129; de *eusel*, 1750, Vv f146; E156 de eeuwsel, land 1-17 hout 0-48 Q4645; E171 het eeuwsel, land 0-18 groes 0-25 Q4653.

Eeuwsel is een door bosschages ingesloten weide of beemd.⁷³ Deze verklaring past uitstekend bij de vrij noordelijke ligging van E156 op broekgronden. Het zou terug te voeren zijn op “eeuwen” of “voeren”. Volgens Lindemans zijn *eeuwsels* in de Belgisch Kempen het eerste stadium bij de ontginning van heide tot cultuurland.⁷⁴ De betekenis in de Kempen is grasweide, minderwaardig weiland waar men schapen op laat grazen.⁷⁵ Dit komt overeen met de ligging van E676 nabij de heide. Volgens Molemans hebben de eeuwsels zeker niet langer dan de 16^e eeuw als veeweiden dienst gedaan.⁷⁶

HULSBOS: een stuk land de *hulsbosch*, 1470, RAO nr2353 f9v; een stuk land genoemd de *hulsbosch*, 1518 RAO nr2359 f30r; een akker genoemd de *hulsbosch*, 1549, RAO nr2366 f80r; een beemd genoemd de *hulsbosch*, 1555, RAO nr2367 f76v; een akker genoemd de *hulsbosch*, 1618, RAO nr2379 f38; den *hulsbosch*, 1660, VC j13 f90v; den *hulsbos*, 1750, Vv f135; E131 *den hulsbos*, 1818, N333.1342; E132 den hulsbos, land 0-21 groes 1-39 Q4648.

Perceel waarop een bosje hulst groeide.

HUISPLAATS: E132 *de huisplaats*, 1818, N333.1342.

Huisplaats is de plaats waar een huis staat of waar het kan gebouwd worden.

VOGELZANG: D809-D814 de vogelzang, land/aanstede 1-0 groes 1-4 Q4649.

In sommige gevallen staat vogelzang nagenoeg gelijk met: de vrije natuur, vooral in het ‘wilde woud’.⁷⁷ Het huis is in 1832 van Jan Paulus de Koning. Zijn voorvader heeft waarschijnlijk de Jan de Koningwetering aangelegd.

ROSTAKKER: den *rostacker*, 1660, VC j12 f23; den *rostacker*, 1750, Vv f81; E173, E172 den rostacker, land 1-21 groes 0-20 Q4651, land Q4652.

ROUST: een stuk land genoemd dat *rusken*, 1381, BP1176 f186; tussen erfgoed gnd *die rust* enerzijds en een stuk land gnd *die hostat* anderzijds, 1383, BP1177 f72; terre dictam dat *rusken*, sita ibidem spectatam in dicto agro *die groetacker*, 1401, BP1182, f709; ex pecia terre dictam dat *Rust*, 1422, BP1192 f501; 11 roedes land op het *rustken* daar, 1422, RAO nr2356 f35v; ex hereditati quondam dicta *die Ros* sita in parochia de oirscot in pastoriā de best, 1425, BP1195 f147; pecia terre sitam in loco dictam *in die russche*, 1438, BP1208 f391; pecia terre dictam *die rust*, 1439, BP1209 f318v; een stuk land genoemd de *ruijst* belendend de gemeine weg daar genoemd de somerweg, 1470, RAO nr2353 f41v; uit *de rust*, 1470, RAO nr2353 f41v; een stuk land genoemd *dat rustken*, 1482, RAO

⁷² Mélotte en Molemans 1979 p264-265.

⁷³ Helsen 1978 p116.

⁷⁴ Lindemans 1952 p390.

⁷⁵ Cornelissen 1987 p105.

⁷⁶ Molemans 1976 p115.

⁷⁷ Helsen 1978 p83; Vangheluwe 2009 p292.

nr2354 f322v; een perceel genoemd de *rosch*, 1486, RAO nr2355 f21v; een akker genoemd de *rosch*, 1487, RAO nr2355 f50r; het eikenhout staande op een stuk land genoemd het *rosken* gelegen in herdgang verrenbest in de hoge akkers daar door de val, 1512, RAO nr2358 f272v; een stuk land genoemd de *rust*, belendend de somerweg daar, 1518, RAO nr2359 f3r; een akker genoemd *die rust* gelegen in de hoeghekker, belendend de somerweg daar, 1526, RAO nr2360 f115; een akker genoemd de *ruyst*, 1564, RAO nr2369 f31r; een akker genoemd de *rost*, belendend een zomerweg, 1587, RAO nr2373 f272v; een akker genoemd het *rustken*, 1603, RAO nr386r; van der *rust*, 1617, CK f49r; van *den roetsken*, 1617, CK f51v; het *rustjen*, 1656, VC j11 f9v; van het *roustjen*, 1750, Vv f94; van t *Routjens*, 1750, Vv f122; E170 het nouland en roustjen, land Q4556; B612 de aanstede en roustje, groes Q4876-77.

Rausa betekent 'riet'.⁷⁸ Met t-suffix voor het collectivum: 'de plaats waar riet groeit'.⁷⁹ De percelen die in de kadastrale sectie E liggen, zijn broekgronden en daar zal vast riet gegroeid hebben langs slootkanten. B612 ligt meer op de oude heidegrond en daar is de verklaring eerder "rus", graszode, die op de akker werden gebracht. Zie bijv. Rosakker in Valkenswaard.⁸⁰ De "t" aan het einde is een verzamelsuffix of meervoudsvorm.

HOFSTAD: tussen erfgoed gnd die rust enerzijds en een stuk land gnd die *hostat* anderzijds, 1383, BP1177 f72; een stuk land gnd *die vorste hostat* en een stuk weide daaraan gelegen in Oirschot, ter plaatse gnd Gunterslaar, 1391, BP1179 f55; in pastoria de gunterslaer (.) ex pecia terre dictam *die efterste hostat*, 1406, BP1185 f287v; agri dicti *die vorst hostat* in pastoria de gunterslaer, 1418, BP1191 f110; nog een stuk land genoemd de *hosstad*, 1477, RAO nr2354 f134r; een stuk land genoemd *hosstadt* bij de st odulphuskapel, 1488, RAO nr2355 f89v; huis tuin genoemd de *hofstad*, 1491, RAO nr2355 f11r; een akkertje genoemd t *hofsteken*, 1535, RAO nr2362 f101v; een akker genoemd de *hofstad* en nog een akker genoemd de langakker aan elkaar gelegen, 1543, RAO nr2365 f52v; een stuk land genoemd de *hofstad*, 1623, RAO nr2380 f31.

OUDE HOFSTAD: een stuk land genoemd de *oude hofstad*, 1482, RAO nr2354 f294r; de *oude hofstad*, belendend de kerkpad, dat erf van Kathalijn van de Venne genoemd dat brekelen, 1485, RAO nr2354 f447v; een stuk land genoemd de *oude hofstad*, 1508, RAO nr2358 f3v.

De hofstad is in Best algemeen de naam voor de plaats waar een huis staat: hof = hoeve en stat = plaats.

BREUKELLEN: een stuk land gnd dat *Brekelen*, in Oirschot, ter plaatse gnd Gunterslaar, 1390, BP1178 f262v; een stuk beemd gnd dat *vorst bruekelen*, 1391, BP1178 f196; een stuk land gnd *brekelen* in Oirschot, 1392, BP1179 f156; ex pecia terre dictam *dat brekelen*, 1418, BP1191 f175v; een stuk land en beemd genoemd dat *broekelen*, belendend Jan Stayakkers van aerle, 1471 RAO nr2353 f118v; van een stuk beemd genoemd dat *broeckelijn*, 1481, RAO nr2354 f273v; een stuk beemd genoemd de *achterste breeken*, 1482, RAO nr2354 f311v; de oude hofstad, belendend de kerkpad, dat erf van Kathalijn van de Venne genoemd dat *brekelen*, 1485, RAO nr2354 f447v; een stuk land genoemd dat *brekelaer* (in Naastenbest), groot elf lopenzaad, 1485, RAO nr2354 f447v.

Brekelen is een vorm van het *brakelen*, *kneuzen* van vlas of hennep na het roten. Merkwaardig is de dialektische ronding tot breukelen. Aanloog als teulen van telen. Zie Brakelsbeemd bij de Weilanden van Best. De naam heeft zich niet voortgezet tot in het quohier.

PIJPER: een stuk land genoemd de *piper*, 1501, RAO nr2356 f13v; het erf van jan als koper genoemd de *piper*, 1502, RAO nr2356 f8r; een stuk land genoemd de *pijper*, belendend het gasthuis van den bosch, 1521, RAO nr2359 f184r; een stuk land genoemd de *pijper*, 1540, RAO nr2364 f122r;

⁷⁸ Gysseling 1960 p853.

⁷⁹ Helsen 1978 p169.

⁸⁰ Mélotte 1979 p223-4.

een stuk akkerland genoemd het *pijperke*, belendend een akker genoemd het *cuyperken*, 1564, RAO nr2369 f99r; een kleine akkertje genoemd het *pijperken*, 1604, RAO nr2375 f417v.

Genoemd naar een psn.. Piper is mnl. voor doedelzakspeler.

KUIPERKEN: een stuk akkerland genoemd het *pijperke*, belendend een akker genoemd het *cuyperken*, 1564, RAO nr2369 f99r; een stuk land genoemd het *cuyperken*, belendend het huis dat hij eerder heeft gekocht, 1565, RAO nr2369 f1r; een akker genoemd het *cuyperken*, 1610, RAO nr2377 f76v.

Verwijzing naar het beroep van kuiper, iemand die kuipen maakt of naar een psn..

DISTELAKKER: een stukje land genoemd de *dijstelakker*, ter zelfder plaatse als hiervoor (pijper) gelegen, 1521, RAO nr2359 f184v.

Akker begroeid met veel distels.⁸¹

HOEKAKKER: den *hoeckacker*, 1750, Vv f63; *de hoekakker*, 1828, N358.95.

De akker heeft in het noordoosten een afgesneden hoek.

NOUWLAND: een veltjen aen t *nauwland* met de canten, 1660, Vc j13 f53v; een akker genaamd dat *nieuwe land*, 1382, BP1176 f252v; het *nouwland*, 1656, VC j11 f13v; E170 het *nouland* en *roustjen*, land Q4556.

Nouwland betekent 'nieuw land'. Bij Nieuwe rot zien we ook Nouwe Rot, zie onder Aarsel.

TAUWER: een akker genoemd den *tauwer*, 1578, RAO nr2372 f128v; een akker genoemd *de tauwert*, 1604, RAO nr2375 f417v; een akker genoemd *de tauwer*, belendend de *peetersecker*, de gemeine straat, 1617, RAO nr2378 f3r.

Touwer is mnl. voor lederbewerker.⁸² Het is een perceel genoemd naar het beroep van de eigenaar.

PETERAKKER: een akker genoemd de *tauwer*, belendend de *peetersecker*, de gemeine straat, 1617, RAO nr2378 f3r; de *peteracker*, 1660, VC j13 f33; den *peteracker*, 1750, Vv f62; E154 den *peterakker*, land Q4657.

Benoeming naar een psn..

MIDDELDROM: een stuk akkerland waar nu een schuur op staat ter plaatse genoemd aan de *middeldrom*, 1633, RAO nr2388 f251; vuytfangs ingenomen van de gemeynt op den *middeldrom* anno 1629, 1646, CH129v f6r; vuytfang ingenomen van de gemeynte aen de *middeldrog*, 1646, CH129v f5v; d'aenstede op den *middeldrom*, 1660, VC j13 f102; huys en aenstede aen de *middeldrom*, 1750, Vv f94; E199 de halve bogt op de *middeldrom*, land Q4748. ? van de aenstede aan de *middeldrom*, land Q4658.

BOCHT OP DE MIDDELDROM: het Barriere huys en de helft van de *Bogt op de middeldrom*, 1750, Vv f116.

Draaiom < *drom* wordt gezegd van een bocht in een weg. Zie den *dreijom* te Neerpelt.⁸³

⁸¹ Beijers site: Schijndel.

⁸² Verdam 1981 p615.

⁸³ Molemans 1975b p189.

BARRIEREHUIS: het *Barriere huys* en de helft van de Bogt op de middeldrom, 1750, Vv f116.

Het Barrierehuis was het tolhuis van de stad 's-Hertogenbosch gelegen aan de Steenweg. De Steenweg is de weg die van 1741-1745 werd aangelegd door de stad 's-Hertogenbosch en die van 's-Hertogenbosch tot Bestse Barrier liep. In 1791-1806 wordt het gedeelte aangelegd tot de Barrier in Woensel. Het tolhuis wordt bij de eerste verbreding afgebroken in 1828 en vervangen door cafe, winkel en 2 woonhuizen van van de Meulengraaf ook wel 'Keespieten' genoemd. Willem van Nuenen de eerste burgemeester van Best heeft tegenover de tol in 1832 een herberg.

STEENWEG: Zie onder weilanden van Best.

De steenweg is de verharde hoofdweg van 's-Hertogenbosch naar Luik. Het deel tot Best werd aangelegd door de stad 's-Hertogenbosch van 1741-1745 tot en met de Bestse barrier naar de slagboom die ter plaatse over de weg was aangebracht. Het was een zandlichaam door de noordelijke drasse broekgronden van Best met blauwe hardstenen klinkers Belgische kasseien ook wel kinderkopjes genoemd. Het deel van Best naar Eindhoven werd aangelegd van 1791- 1806 met de de Achtse Barrier, die in 1805 werd opgericht als sluitpunt.

In 1928 wordt de weg verbreed met losliggend voet- en later fietspaden er langs, uitgevoerd met Budelsgruis, en de verharding ervan wordt uitgevoerd met betonplaten in de richting Boxtel. In 1950 komt het deel naar Eindhoven klaar. Het tolhuis ook wel de barrier, was eigendom van de stad Den Bosch en wordt bij de 1e verbreding in 1928 afgebroken en vervangen. Dan komt daar een café met winkel en 2 woonhuizen van de familie Van de Meulengraaf. Ca.1777 worden de Liempdsedijk en Munikkensteeg aangelegd en verhard met grind als genoegdoening voor Oirschot omdat de Steenweg niet door Oirschot ging.⁸⁴

STENONGEN: vuytfang ingenomen van de gemeynte aen de middeldrom genaamt de *stenongen* anno 1620, 1646, CH129v f34r.

Stenongen is mogelijk een verdraaiing van 'steenoven'. Er ligt een steenoven in de buurt.

BESTSEN AKKER: *Bester acker*, 1660, VC j13 f96; in de *Bestsenacker*, 1750, Vv f192; den *Bestsen acker*, 1750, Vv f201; E632 *de bestsen akker* aan de zomerpad, teelland, 1829, N359.221; E632 *de bestsen akker* aan de zomerpad, teelland, 1830, N361.490; E631-2 den bestsen akker, land A4659-61.

Akker die deel uitmaakte van een smalle strook oude akkergrond ten zuiden van de kerk. Deze akker was een van de belangrijkste van het dorp en kreeg daarom de dorpsnaam. Voor de verklaring van Best zie onder Naastenbest.

ZOMERPAD: nog een stukje land, belendend de *somerweg* daar, 1469, RAO nr2354 f203r; dat cleyn grootakkerken, belendend de *somerweg* daar, 1494, RAO nr2356 f21r; een akkertje terzelfde plaatse gelegen genoemd dat woyten eckerken, belendend een weg genoemde de *soemerwech*, 1527, RAO nr2360 f223; een akker groot 3 lopenzaad genoemd de laer, belendend de gemeyne *somerweg* aldaar, 1542, RAO nr2364 f23r; een akker genoemd de assenboom, belendend de *somerweg* aldaar, 1551, RAO nr2367 f4v; het stuk grond mag wegen door de hoogakker, de val van de st odulphuskerk, langs de *somerpat* en komende van verrenbest over het soerland dat hiermee wordt verdeeld aan de minderjarige kinderen naar de genoemde pottersakker, 1624, RAO nr2380 f255; E632 *de bestsen akker* aan de zomerpad, teelland, 1829, N359.221.

Een pad lopend van Naastenbest in de richting van de kerk. Het voorvoegsel *somer* werd gebruikt omdat het pad in de winter niet goed begaanbaar was en men gebruik maakte van de Dijkerstraat die

⁸⁴ Oetelaar 2011.

verhard was. In Best wordt tot op heden gesproken van *de* ipv *het* Zomerpad. Het kan ook afkomstig zijn van de psn. Zomers die voorkomt in Best.

WOOITENAKKERKE: een akkertje terzelfde plaatse gelegen genoemd dat *woyten eckerken*, belendend een weg genoemde de soemerwech, 1527, RAO nr2360 f223.

Afgeleid van de persoonsnaam Woijsen.⁸⁵ Een variant van Wouter, zie Houit > Hout bij Ten Hout.

ASSENBOOM: een stuk land gnd den *assenboom* in Oirschot, ter plaatse gnd ten Hout, 1386, BP1177 f284; een stuk land gnd den *assenboem*, in Oirschot, ter plaatse gnd Best, 1390, BP1178 f144v; ex pecia terre dictam den *assenboem*, 1431, BP1202 f52v; een stuk land genoemd de *assenboom*, 1469, RAO nr2352 f278v; een stuk land genoemd de *assenboom* belendend de gemeine waterlaat daar genoemd bittushoeve, 1470, RAO nr2353 f13r; een stuk land genoemd de *assenboom* groot 6 lopenzaad, belendend de somerweg daar, 1479, RAO nr 2354 f203v; 1/3deel van een stuk land genoemd de *assem*, 1502, RAO nr2356 f46v; een akker genoemd de *asboom*, 1532, RAO nr2361 f20r; een akker genoemd de *assenboom*, belendend de zomerweg aldaar, 1551, RAO nr2367 f4v; een stuk land gelegen nabij de duitse val genoemd de *assenboom*, belendend de zomerweg, 1588, RAO nr2373 f312v; een akker genoemd de *assumboom*, belendend de kerk van Sint Odulphus confessor, de somerweg, 1607, RAO nr2376 f162r.

Het element 'as' komt normaliter voor in de betekenis van esseboom, '*Fraxinus exelsior*'. In Assum bv. ziet men 'ask' = esseboom + heem = woonplaats met een es. Assenboom kan ook de boom zijn die ashout levert, waar men assen en raderen van maakt de beuk dus.⁸⁶

BITTUSHOEVE: een stuk land genoemd de assenboom belendend de gemeine waterlaat daar genoemd *bittushoeve*, 1470, RAO nr2353 f13r; nog een heiveld onder best gelegen in de *bittushoeve* daar, 1473, RAO nr2353 f179r; een stuk land gelegen in de herdgang verrenbest in de *bittishove* genoemd bittiserf, belendend Jan *Bittis* zijnde diens broer, 1481, RAO nr2354 f254v; een stuk land met een heiveld eraan gelegen in de *bittushoeve*, belendend het *bittuserf*, Jan *Bittus* zijnde broer van Benedictus, 1489, RAO nr2355 f159r.

Dit is naar alle waarschijnlijkheid de Kelderse hoof. Dat is te zien aan een aangrenzend heiveld. Deze hoeve is de enige grote hoeve in Verrenbest die direct grensde aan de heide (zie boven een heiveld gelegen in de Bittushoeve). Genoemd naar 'johan dictus Bittus' de eigenaar van de hoeve Speerscot in 1395.⁸⁷

HOORNKENSBEEMD: een stuk beemd in Oirschot, ter plaatse gnd Best, tussen Johannes de Hoerne enerzijds en erfgoed gnd den *Hoernkens Beemd* anderzijds, 1390, BP1178 f341v; overpad voor het stuk beemd dat daar aan het einde (naastenbest) is gelegen genoemd de *hoerkensbeemd*, belendend tot aan de straat daar, 1501, RAO nr2356 f36r; mathijs moet overpad verlenen aan zijn broer over de *hoernkensbeemd* om over een stuk eeuwsel te gaan genoemd de broekakker, 1501, RA126C f36r; een beemd genoemd de *hoerkensbeemd*, 1539, RAO nr2363 f31r; beemd genoemd de *hoerskensbeemd*, 1565, RAO nr2369 f67r.

Afgeleid van de psn. Hoorne met diminitief.

BROEKAKKER: een stuk land genoemd de *broekakker*, 1464, RAO nr2352 f54r; nog een stuk land genoemd de *broekakker*, belendend de gemeyne kerkpad, 1488, RAO nr2355 f89v; de *broeckacker*, belendend de gemeyne weg, 1524, RAO nr2359 f405r; een akker genoemd de *broeckakker*, 1558, RAO nr2368 f70v; *broeckacker*, 1617, CK f50v; ackerlants genaamt *broecacker*, 1646, CH129n f22v;

⁸⁵ Molemans 1976 p375: Wuiten.

⁸⁶ Buis 1985 054

⁸⁷ CH45041 f192.

den broeckacker, 1656, VC j11 f3; den halven *Broeckacker*, 1750, Vv f194; E630 de helft van den broekakker, land Q4662-3; E629 den halven broekakker, land Q4664; E716 den halven broekakker, land Q4681.

Is benaming voor een akker die in een laagte ligt en daardoor langer nat blijft. Broek komt echter eerder voor in combinatie met beemd, maar ook Broekkamp komt voor bij de groezen van Best.⁸⁸ Deze akkerpercelen liggen aan de noordzijde van de Zomerpad, in het verlengde van de akkerpercelen met de naam Sourland of Zoerland, aan de zuidzijde van genoemd pad.

LIJKWEG: de broekakker, ter zelfde plaats gelegen, de *lijkweg* daar, 1529, RAO nr2360 f5r.

De weg waarlangs een lijk ter begrafenis naar de kerk in Oirschot werd gebracht.

MORTEL: de helft in een stuk land gnd dat zoerlant, gelegen ten einde van voornoemd stuk land gnd die mortel, 1391, BP1179 f215.

Mortel is een lemig stuk bodem.

HOOGAKKERS: een stuk land genoemd de achterste hof, belendend de printheester daar, de hoogakker, 1499, RAO nr1499 f2r; een akker genoemd die rust gelegen *in de hoeghekker*, belendend de somerweg daar, 1526, RAO nr2360 f115; een stuk land groot een zesterzaad genoemd t laerken gelegen in de herdgang verrenbest *in de hoege akkers* daar, 1527, RAO nr2360 f428; een akker genoemd de rust gelegen *in de hoochakkers* aldaar, belendend de somerwech, 1530, RAO nr2361 f84r; een akker genoemd de *hogenakker* of ook wel soerland genoemd, 1587, RAO nr2373 f254v.

Dit zijn akkers die zijn opgehoogd door eerbemesting.

SOURLAND EN HOOGAKKERKE: t *sourland en hoogackerken*, 1750, Vv f162; E667 in de hoogakker bij t sourland, land Q4665.

SOERLAND: een stuk land gnd *dat zoerland*, in Oirschot ter plaatse gnd Best, tussen Arnoldus Rover van der Lake enerzijds en Willelmus gnd Smet anderzijds, strekkend met een eind aan de gemene heide, 1389, BP1178 f225v; de helft in een stuk land gnd *dat zoerlant*, gelegen ten einde van voornoemd stuk land gnd die mortel, 1391, BP1179 f215; een stuk beemd genoemd t *soerland*, belendend de gemeyne straat, de hoeve van gunterslaar (= perceel van de hoeve van gunterslaar), 1486, RAO nr2355 f21v; een akker genoemd t *soerland*, 1532 RAO nr2361 f6r; een akker genoemd de princkgeestere, belendend de gemeine straat, het *soerlant*, 1556, RAO nr2368 f73r; een akker genoemd de hogenakker of ook wel *soerland* genoemd, 1587, RAO nr2373 f254v; een stuk akker genoemd het *soerland*, 1638, RAO nr2393 f204; drye lopen ackerlants genaamt t *soerlant*, 1646, CH129a f18v; ackerlants genaamt het *soerelant* tot verrenbest, 1646, CH129a f23r; het *soerlant*, 1660, VC j13 f110v; t *sourland*, 1750, Vv f181; E682, *zoerland*, teelland, 1828, N359.156; E667 in de hoogakker bij t sourland, land Q4665; E679 het sourland, land Q4666; E678 het sourland en hoogakker, land Q4667; E680 het sourland of paters en hoogakker, land 3-15 groes 1-5 Q4668; E681 den akker int sourland Q4670; E683 het sourland, land Q4671; E682 het sourland of hoogakker, land Q4672; E703 het sourland of langstukken, land Q4673; E702 het sourland of langstukken achter de bogt, land Q4674; E684 het weike aant sourland, wei Q4697.

Zoor betekent (holl. n.oostnl.) dor, droog land.⁸⁹ Dit zou dan in tegenstelling zijn met een perceel verderop dat de mortel heet (zie boven). Of het verwijst naar de zuurgraad van de bodem. Vergelijk *Soerendonk en Zuur veldje* in Teteringen.⁹⁰ Het betreft hier lange smalle aaneengesloten percelen ten

⁸⁸ Cornelissen 1987 p84.

⁸⁹ Weijnen 2003 p432.

⁹⁰ Buiks 1990 p222.

zuiden van de Zomerpad. Uit een vermelding van 1389 blijkt dat het Soerland toen nog grensde aan de heide. De kampen die hier in 1792 blijken te liggen waren toen nog heide en niet ontgonnen.

RIELAND: dat *rieland* tussen voornoemde Arnoldus Rover van de Lake en een zekere Bardijn van Hoerne, 1379, BP1176 f122; twee stukken land ter plaatse gnd Best, gnd dat mortel, beiderzijds tussen Arnoldus Rover de Blake, gnd *dat rieland*, 1388, BP1178 f11v; dat *rieland*, 1482, RAO nr2354 f322v; een stuk land genoemd het *rieland*, 1486, RAO nr2355 f25v; t soerland of *trieland*, 1536, RAO nr2362 f89r; gelegen aan *het rieland*, belendend een kerkpad, 1599, RAO nr2375 f137v; een akker genoemd het *rieland*, 1611, RAO nr2377 f241v; een stuk akkerland genoemd de *rielakker*, 1621, RAO nr2379 f84; een stuk akkerland genoemd t *rieland* gelegen ter plekke genoemd tussen de besten, 1638, RAO nr2393 f102; 8 lopen ackerlants genaamt *rielant*, 1646, CH129v f8r.

Rieland is een afkorting van rietland. Het is niet afkomstig van rijt want dan zou de oude vorm rij(t)land zijn. Zie ook Riel.

PATERS: E680 het sourland of *paters* en hoogakker, land 3-15 groes 1-5 Q4668.

Mogelijk een variant van het nabijgelegen Pottersakker (zie onder). Dit perceel ligt op een oude akker.

POTTEBAKKERSAKKER: de *pottebakkersakker*, 1825, N355.964.

POTTERSAKKER: het stuk grond mag wegen door de hoogakker, de val van de st odulphuskerk, langs de somerpat en komende van verrenbest over het soerland dat hiermee wordt verdeeld aan de minderjarige kinderen naar de genoemde *pottersakker*, 1624, RAO nr2380 f255; *Pottersacker*, 1750, Vv f140; E707 pottersakker, land Q4678; E708 E709 den halven pottersakker, land Q4679-80.

Verwijst naar *potter*, of pottenbakker.

GEERLINGSAKKER: een stuk akkerland genoemd de *geerlijksakker*, 1638, RAO nr2393 f310; *geerlinghsackerken*, 1660, VC j13 f90v; *Geerlincx ackerke*, 1750, Vv f205; E715 geerlingsakker, land Q4682.

Benoeming naar een psn..

AKKER AAN DE KERK: den *acker*, 1750, Vv f84; E884 de *akker aan de kerk*, 1827 N357.1355. E714 de halve akker aan de kerk, land Q4683; E713 den akker aan de kerk, land Q4684;

AKKER ACHTER DE KERK: E794 den akker achter de kerk tot best, land Q4689.

Ligging van de akker nabij de kerk van Best.

SMITSBOCHT: t *Smits Bugtjen*, 1750, Vv f195; E711 smitsbogtje, land Q4685; E710 het smitsbugtjen, land Q4687.

Verwijst naar de psn. of beroepsnaam *Smit*.

LANGAKKER ACHTER DE SCHOOL: de *acker (achter) de school*, 1750, Vv f199; de *Langhacker agter de school*, 1750, Vv f205; E791 den akker achter de school, land Q4690; E793 1/3 van de langen akker achter de school, land Q4692; E792 den langen akker achter de school, land Q4693.

Ligging achter de school van Best. Het schooltje lag bij de kerk, ten zuiden ervan.

KORT AARTSAKKER: een akker genoemd de *corsakker*, 1576, RAO nr2371 f502v; de *Cort Aertsakker*, met de kerkpad ertussin, 1628, RAO nr2383 f404; E793 *cortaars akkerke* of koolakker, 1832, N362.628; E793 kortaartsakker en koolhof, land Q4691.

Genoemd naar een psn..

KOOLAKKER: E793 cortaars akkerke of *koolakker*, 1832, N362.628.

KOOLHOF: in de *coolhoff*, 1660, VC j13 f86v; E793 kortaartsakker en koolhof, land Q4691.

Akker waar koolrapen werden geteeld. ‘den hof’ werd meestal gebruikt voor het telen van groenten.

LANGE AKKER: quodam pecia terre communem dictam die *langhacker*, 1437, BP1208 f40v; een stuk land genoemd de *langakker*, 1463, RAO nr2352 f2v; een stuk land genoemd de *langenekker*, 1477, RAO nr2354 f100v; een akker genoemd de *langenakker* gelegen in de herdgang verrenbest nabij de sint odulphuskapel daar, 1519, RAO nr2359 f139r; een akker genoemd de hofstad en nog een akker genoemd de *langakker* aan elkaar gelegen, 1543, RAO nr2365 f52v; een akker genoemd de *langenakker* nabij de sint odulphuskapel aldaar, 1565, RAO nr2369 f10r; : twee stukken akkerland het ene genoemd de *langenakker* en het andere genoemd de corte stukken beide naast elkaar gelegen ter plaatse genoemd de vleut, 1638, RAO nr2393 f370; *langhacker* achter de school, 1656, VC j11 f5; de helft van de *langhacker*, 1750, Vv f139; E793 1/3 van de langen akker achter de school, land Q4692; E792 den langen akker achter de school, land Q4693; E249 de halve langakker, land Q4736; E248 de langen akker, land Q4737; E246 de achterste van den langen akker, land Q4738; A265 den langen akker, land 3-25 groes 1-10 Q5348.

Verwijzing naar een akker die veel langer is dan breed.

KORTE STUKKEN: het tweede zesterzaad in de *corte stukken*, 1627, RAO nr2382 f63; twee stukken akkerland het ene genoemd de *langenakker* en het andere genoemd de *corte stukken* beide naast elkaar gelegen ter plaatse genoemd de vleut, 1638, RAO nr2393 f370; ‘t *cortstuck*, 1660, VC j13 f57; de hellicht in de *cortte stucken*, 1660, VC j13 f61v; *t Cort stuck*, 1750, Vv f2; de *Corte Stucken*, 1750, Vv f4; de *moenen camp* en de corte stucken, 1750, Vv f122; A279 *de korte stukken*, 1821, N351.351; E874, *de korte stukken*, 1818, N333.1248; E689 de korte stukken aan de bogt, land Q4702; E874 de korte stukken, land Q5758; B283 de korte stukjes, land 0-37 hout 0-40 Q4906; B8 de korte stukken, land 1-28 hout 0-16 Q5103; A279 2/3 in de kortstuk, land Q5349; A280 1/3 in de kortstuk, land Q5350; A281 de korte stukken, land 0-20 groes 0-35 Q5351.

Vormaanduidende naam, in dit geval “kort”. *Stuk* verwijst naar een “kort stuk land”. Dat is op de kaart te zien bij de percelen B8 en A279.

GROOTAKKER: E695 E696 in de grootakker, land Q4704.

HANENWEIKE: het haneweike achter den hof, wei Q4707.

Verwijzing naar een psn. of de diernaam haan.

ZESTER: het *sesterse*, 1750, Vv f120.

ZESTERZAAD: het *sestersaet*, 1656, VC j11 f13; het *sestersaet*, 1750, Vv f152; E198 *het zesterzaad*, teelland, 1829, N359.159; E208-E209 het *sesterke*, land Q4722; E198 het *sestersaat*, land Q4749; E884 het *sesterzaad*, land Q4791.

Zester is een inhoudsmaat gelijk aan twee vaten. De naam is afgeleid van een zesde, omdat het 1/6 deel van een mud was. Zesterzaad is de bijbehorende oppervlaktemaat gelijk aan 2 lopenzaad.⁹¹ Een *zesterzaad* is het oppervlak dat wordt gebruikt om een *zester* aan zaad in te zaaien, evenals de *lopenzaad* het oppervlak is om een *vat* of *lopen* in te zaaien.

HOGE DRIES: den *hoogen dries*, 1660, VC j13 f92v; den *hoogen dries*, 1750, Vv f127; E247 den hogen dries, land Q4727.

Verwijst naar de hoge ligging van het perceel. In dit geval een perceel aangelaag vlakbij het centrum van Verrenbest.

ROOSAKKER: *roosacker*, 1660, VC j13 f92v; de *roosacker*, 1750, Vv f81; de *dwarse Roosacker* of t eynde de Bogt, 1750, Vv f140; E242 -43 den roosakker, land Q4729-31.

Raus is riet. Zie Rieland. De akker ligt hoog bij het centrum van Verrenbest dus daar zou men geen riet verwachten.

AKKER ACHTER DE SMID: de drie Lopens of *acker agter de smit*, 1750, Vv f162; E241 den akker achter de smit, land Q4732.

Verwijzing naar de beroepsnaam *smid* of een *smederij*.

PASTORIJ: het *pastorijehuus*, 1750, Vv f164; d ackerken agter *pastorijs aengelagh*, 1750, Vv f170; E237 de akker achter de *pastorij*, teelland, 1829, N359.160; E237 den akker achter pastorijs aangelaag, land Q4733.

Dit is het perceel waar de pastorie ligt die hoort bij de kerk van Best.

KIJFAKKER: de *kijfakker* gelegen in de hoogakker, belendend de somerweg aldaar, 1619, RAO nr2379 f115; den *kijffacker*, 1660, VC j12 f19v; de *kijfacker*, 1750, Vn f44; E244 de kijfakker, land Q4734.

Kijf is mnl. voor ruzie. Het gaat mogelijk om een akker waarom ruzie is gemaakt.

WILLIGAKKER: den *willigacker*, 1750, Vv f111; de hoogh of *willighacker*, 1750, Vv 140; E245 de willigakker, land Q4739; E235 E234 den hoog of willigakker, land Q4740-41; E233 den willigakker, land Q4743.

Gezien de uitgang -ig, moeten we hier denken aan een kwalificatie van de akker en niet aan een boomsoort. In het Bestse taaleigen betekent 'willig', bijvoorbeeld bij een paard: 'hij doet wat je wil'. Hier zou het kunnen betekenen dat de eigenaar vond dat de akker gemakkelijk te bewerken, dus 'gewillig' is.

WILDENAKKER: de *wildenekker*, belendend de delftakker, 1588, RAO nr2373 f313v; de *wildecker* met een weg die erbij hoort, 1600, RAO nr2375 f162r; 2 lopen ackerlants genaamt de *wildenacker*, 1646, CH129v f17v; den *wilden acker*, 1656, VC j11 f5; den *wilden acker*, 1750, Vv f81; E233 den wildenakker, land Q4742.

Te denken valt bij *wilden* aan een kwalificatie van de akker die tegengesteld is aan 'willig', gewillig, de vorige. Het kan echter ook een andere vorm zijn van Willigakker, omdat deze akker grenst aan een akker met die naam.

⁹¹ Van Asseldonk en Leenders 2016 p16.

ANNEN AKKER: *Annen ackerken*, 1750, Vv f160; E233 annen akkker, land Q4744.

Benoeming naar de psn. Anne.

DRIE LOPENSE: de *drie Lopense*, 1750, Vv f135; de *drie Lopens* of acker agter de smit, 1750, Vv f162; A354 *de drie lopense*, 1829, N359.159; E230-E232 de *drie lopense*, land Q4745.

Benoeming naar het oppervlak van 3 lopenzaad of een halve bunder. Een bunder is ongeveer gelijk aan een hectare.

WEERLAND: een stuk akkerland genoemd het *weerlantken*, 1559, RAO nr2368 f48v; een stuk akkerland genoemd het *weerlandje*, belendend het erf van de hoeve van de Denneboom, 1632, RAO nr2387 f149; het *weerlandje* met het middelste stuk in de eikakker, belendend de eikakker, het *weerlandje*, de pad, 1637, RAO nr2392 f147; het *weerlant*, 1660, VC j13 f43; t *weerlant*, 1750, Vv f28; E197 *het weerland*, teelland, 1829, N359.160; E197 het *weerland*, land Q4750; A240 het *weerlandje*, land Q5328; A241 het *weerland*, land Q5329.

Weer van mnl. *were* of 'afweer', betekent een wal en/of gracht op of aan het perceel.⁹² Hier is het een kleine oude akker nabij het centrum van Verrenbest.

HOPPENBROUWERS: d aenstede agter *Peter Hoppenbrouwers*, 1750, Vv f129; E196 de aenstede achter *hoppenbrouwers*, land Q4751.

Benoeming naar een psn.

DELFTAKKER: die een stuk beemd over gelegen in de vloet genoemd het bester belendend Claes van *Delft*, 1506, RAO nr2357 f189r; een stuk akker genoemd de hoogakker, belendend de gemeyne weg, Claes van *Delft*, 1521, RAO nr2359 f174v; een akker genoemd de *delftakker*, 1583, RAO nr2372 f437r; een akker genoemd de *delftecker*, 1616, RAO nr2378 f224r; de hooghacker oft *delft*, 1660, VC j12 f21; den *Delftacker*, 1750, Vv f81; E195 *den delftakker*, 1828, N358.101; E195 den *delftakker*, land Q4752.

Afgeleid van de psn. Van Delft (zie boven).

HOOGAKKERKE AAN DE DUITSE VAL: een akkertje genoemd het *hooch ackerken* groot een lopenzaad 33 roeden gelegen *nabij de duitse val*, 1578, RAO nr2372 f127r; den grote hogen akker gelegen aan de *duitse val*, 1578, RAO nr2372 f130r; de *hoogacker aen de duytsse val*, 1750, Vv f81; E194 de hoge akker aan de *duytse val*, land Q4753; E194 het *hoogakkerke* aan de *duytse val*, land Q4754.

VALAKKER: een stuk land gnd de assenboom, nog een akker genoemd de *valakker*, 1519, RAO nr2359 f110r; een akker genoemd de *valkakker*, belendend de *duitse val*, 1603, RAO nr2375 f348v;

DUITSE AKKER: de hereditate dicta *duyschen ecker*, 1395, CH45041 f214; den *dusken acker*, 1660, VC, j13 f88; den *duytsen acker*, 1750, Vv f83.

DUITSE VAL: een stuk land genoemd de hoge akker aan de *Duitse val daar*, 1491, RAO nr2355 f3v; huis, tuin, de gemeynte, Gijsbrecht *aan de val*, 1520, RAO nr2359 f141v; een akker genoemd dnuland met recht van overpad door de *Duitse val* daar, 1536, RAO nr2362 f5r; een akker genoemd dnulant met recht van doorgang over de *duitse val* aldaar, 1540, RAO nr2364 f29v; een akker genoemd het nijland met recht van overpad door de *duitse valle* aldaar, 1562, RAO nr2369 f14r; het

⁹² Mennen 1992 p86.

valakkerken gelegen in de hoogakkers, 1595, RAO nr2374 f292v; een akker genoemd de valkakker, belendend *de duitse val*, 1603, RAO nr2375 f348v; ackerlants gelegen aen de *duytsche val*, 1646, CH129v f5v; drye lopen ackerlants genaamt de hoeve gelegen ontrent *de duytssevall*, 1646, CH129v f34v; acker aen den *duijtsche val*, 1660, VC j13 f78v; E874 den duytsen akker, land Q4756; klosakker aan de duytsse val, land Q4758; E870 den duytsen akker, land Q4760; E869 den hogen akker aan de duuytse val, land Q4761.

Valle is een val- of klaphek.⁹³ Vergelijk “vallestap” in Nuenen.⁹⁴ Zie ook een val in Notel: ‘vanaf het poortje genoemd Streepkens Valle’.⁹⁵ *Duits* is mogelijk *d’uitse* of *d’uiterste* of een psn., zie Jan Duitskamp. Samen met *val* of *akker* zou het kunnen betekenen het uiterste of buitenste valhek of akker. Zie bijvoorbeeld “zal die val zo breed maken dat er altijd 2 wagens kunnen wisselen” en “het valpoortje aan het eind van de dijkstraat moet worden onderhouden”.⁹⁶ De percelen liggen aan het uiteinde van een klein complex met hoge akkers.

DUNLAND: een akker genoemd t *Dunland* met recht van overpad door de Duitse val daar, 1536, RAO nr2362 f5r; een akker genoemd *dunland*, 1542, RAO nr2364 f39v.

Dun- wordt hier gebruikt in de betekenis van land met weinig waarde.⁹⁷ Vergelijk ‘dun bier’ voor slecht bier.

HOEVENAKKER: een akker genoemd de *hoevenakker*, 1559, RAO nr2368 f45r; een akker genaamd de *hoeve*, 1623, RAO nr2380 f43; drye lopen ackerlants genaamt de *hoeve* gelegen ontrent de duytssevall, 1646, CH129v f34v; drye lopen ackerlants genaamd de *hoeve*, 1646, CH129v f34v; *Hoevenackerken*, 1750, Vv f94; E872 hoeven akkerke, land Q4758.

Verwijzing naar een ontginning in ‘hoeven’ land, een hoeveelheid land waarmee een kleine boer kon rondkomen.

NULAND: dat *nuland* met de streep groot 20 lopenzaad, 1479, RAO nr2354 f153v; een akker genoemd *dnulant* met recht van doorgang over de duitse val aldaar, 1540, RAO nr2364 f29v; een akker genoemd *dnuland*, 1541, RAO nr2364 f31r; een akker genoemd het *nuland*, 1561, RAO nr2369 f3r; een akker genoemd dat *nuwland*, 1562, RAO nr2369 f72v; een akker genoemd het *nijland* met recht van overpad door de duitse valle aldaar, 1562, RAO nr2369 f14r; een stuk land genoemd het *nuland* gelegen aan de duitse val, 1595, RAO nr2374 f359r; een veltjen aen het *neuland* mette canten, 1750, Vv f29; de helft van het *nieuland*, 1750, Vv f29; t *noulandt*, 1750, Vv f94.

Nu- is nieuw. Dus nieuw ontgonnen land.

HAAKSHUIS: huis tuin genoemd dat *haeckshuys*, 1482, RAO nr2354, f294r.

HAAKSAKKER: ex uno sextariatem (zester) terre dictam die *haecacker*, 1422, BP1193 f4451v; ex agro terre dicto de *haechecker*, 1429, BP1199 f341v; de *haexakker*, 1490, RAO nr2355 f17r; land genoemd de *haecksakker*, 1491, RAO nr2354 f300v; een akker genoemd de *haecksakker*, 1527, RAO nr2360 f291; met recht van overpad over een gemeyne weg naar de *haecksakker*, 1536, RAO nr2362 f42v; een akker met recht van overpad over de gemeine weg naar de *haecksakker* toe en over het erf van Aert Smetzers en ook nog met recht van overpad over de mishof van genoemde peter over de kant aldaar tussen twee akkers van deze Peter door, 1550, RAO nr2366 f10r; de *haecksakker* groot een zesterzaad, 1561, RAO nr2369 f3r; een akker genoemd het *nuland*, belendend Jan *Haecks*, 1561, RAO nr2369 f3r; een akker genoemd de *haecksakker* gelegen aan de heide, 1619, RAO nr2379 f116.

⁹³ Verdam 1981 p640.

⁹⁴ Cornelissen 1987 p287.

⁹⁵ RAO nr2374 (1595) f297v.

⁹⁶ RAO nr2362 (1536) f92v; RAO nr2363 (1538) f49r.

⁹⁷ Verdam 1981 p155.

Verwijzing naar een persoonsnaam. Vergelijk ‘matheus filius mathie hacen’ in 1395.⁹⁸

KLOSAKKER: klosakker aan de duytse val, land Q4758.

Klosse is mnl. voor een klomp.⁹⁹ Dus een akker die niet gemakkelijk te belopen is. Of het is een variant van klot, klont, kluit, maar ook turf.¹⁰⁰

KREMERSAKKER: den *cremersacker*, 1656, VC j11 f9; Hendrik Martens Camp of *cremers acker*, 1750, Vv f85; de *kremersacker*, 1750, Vv f160; E866 in de hoogakker of kremersakker, land Q4764; B280 B274 de helft van cremersakker, land Q4884-85.

Benoeming naar een psn. of beroep van handelaar (marskramer).¹⁰¹

HENDRIK MARTENSKAMP: Hendrik Martens Camp of cremers acker, 1750, Vv f85.

KERKENAKKER: den *middelsten kerckenacker*, 1750, Vv f85; de *voorst kerckenacker*, 1750, Vv f87; *Kerckenacker*, 1750, Vv f106; E865 de *middelste kerkakker* of hogen akker, 1832, N362.628; E1091, *kerkenakker*, 1817, N332.1074; E865 den middelsten kerkenakker, land Q4765; E861-62 de voorste kerkenakker, land Q4768-69.

Land dat in het bezit is van de kerk.

GEMEINTS KERKENAKKER: den *agtersten gemeynts kerckenacker*, 1750, Vv f98.

Akker op de gemeint en in bezit van de kerk. Gemeint bij de kerk?

GEURTJE: t *geurtjen*, 1750, Vv f140; E831-E833 het geurtjen zijnde aanstede, land Q4778.

Benoeming naar de psn. Geurts. Zie “*Ghoerts bamp* geleghen in het lastert”, 1638, Bocholt. “*Geurs bemt*”, 1768, Bocholt.¹⁰²

HENDRIK DIRKSAKKER: Hendrick Dircxacker, 1750, Vv f125; E888 hendrik dirksakker, land 3-22 groes 3-0 Q4786-87.

Benoeming naar een psn..

RIJSINGAKKER: *rijsingh acker*, 1656, VC j11 f3; van de *Rijsingakker*, 1750, Vv f169; E887 van den rijsingakker, land Q4788.

Benoeming naar psn..

KWADE AKKER: den *quaeijenacker*, 1750, Vv f155; E886 den kwaden akker, land Q4789.

Kwalificatie van de grond. *Kwade* hier in de betekenis van *slechte*.

AKKER: B884 *den akker*, 1825, N355.1022.

⁹⁸ CH45043 f210.

⁹⁹ Verdam 1981 p296.

¹⁰⁰ Helsen 1978 p186.

¹⁰¹ Cornelissen 1987 p184: Kremerspad.

¹⁰² Molemans 1975a p175.

Akker is de algemene benaming voor land dat geploeg in ingezaaid wordt. In het latijn vaak benoemd als ‘terre arabilis’.

MISPELAKKER: katherina de Sperscoet que legavit canonicis .xv. denarios op den *Mispel Ecker*, 1300 LA, 30 nov f44v; in agro terre dicta die *myspelecker* ac oro terre dicti die *wautecker* in loco predicto die vluet, 1432, BP1202 f184; de *mispelakker*, 1492, RAO nr2355 f292v; een akker genoemd de *mispelecker*, 1531, RAO nr2361 f55v; een akker genoemd de *mispelekker*, driehoekig grenzend aan de gemeyne straat, 1599, RAO nr2375 f138v; den *mispelacker*, 1660, VC j12 f17; de *mispelakker*, 1750, Vv f162; E885 den mispelakker, land Q4790.

Benoemd naar de mispelboom, *Mespilus germanica*.

WOUTAKKER: in agro terre dicta die *myspelecker* ac agro terre dicti die *wautecker* in loco predicto die vluet, 1432, BP1202 f184.

Benoeming naar een psn..

KATTENSTRAAT: een stuk land genoemd de braeckelsekker gelegen aan het *cattestraetje*, 1638, RAO nr2393 f334; acker aen t *catten straetje*, 1656, VC j11 f3; den acker int *Cattestraetje*, 1750, Vv f79; de *cattestraet* van Willem Adriaen Quinten, 1750, Vv f109; Vroukens acker int *cattestraetje*, 1750, Vv f109; E881 het klein akkerke aan de katten straat, land Q4794; E876 van vrouwkensakker in de kattenstraat, land 2-13 groes 0-27 Q4797; E897 den akker int kattenstraatje, land Q4799; E877 vrouwkensakker in de kattenstraat, land Q4804; E892 den akker int kattenstraatje, land Q4892; B272 de kattenstraat, land Q4887.

Kattenstraat is een straat langs een gracht of wal. De uitdrukking kat (verwant aan kade) duidt op een ophoging in verband met een verdedigingswal of dijk.¹⁰³ De benaming van de diernaam uit bijgeloof of met een geringschattende betekenis komt voor bij afgelegen gebieden die aan een grens liggen. Kat wordt vaak gebruikt voor iets kleins, de diminutief boven wijst daarop. De straat loopt ten zuiden wat nu bekend is als *den hogen akker*, nabij de kern van Best. Zie ook Kattenbos in Lommel en Kattekenspaal “van de Paele van Waelwijck staende opten ouden gracht die men nu tegenwoordich noempt *Cattekens pael*” te Riethoven.¹⁰⁴

HOGHE AKKER AAN HET KATTESTRAATJE: den *hoogen acker aent Cattestraetje*, 1750, Vv f140; E880 den hogenakker aan de kattenstraat, land Q4795.

VROUWKENSARKER: *vroukens acker*, 1660, VC j13 f88; de *vroukensacker*, 1750, Vv f85; *Vroukens acker* int *cattestraetje*, 1750, Vv f109; E876 van vrouwkensakker in de kattenstraat, land 2-13 groes 0-27 Q4797; E877 vrouwkensakker in de kattenstraat, land Q4804; E896 de vrouwkensakker, land Q4805-06.

Er was een altaar van Onze Lieve Vrouwe in de kerk van Best en een rector. De opbrengst van het perceel was bestemd voor ‘ons Vrouwke’, Maria dus en voor het Maria-altaar.¹⁰⁵

MONENKAMP: *Moonen camp*, 1656, VC j11 f3; *Moonen Camp*, 1750, Vv f119; de *moenen camp* en de corte stucken, 1750, Vv f122; E875 de monenkamp, land Q4798.

Benoeming naar een psn..

¹⁰³ Hall 2011 p97.

¹⁰⁴ Mennen 1992 p102; Vangheluwe 2009 p185.

¹⁰⁵ Frenken 1954 p182.

HEINENKAMP: het *heyne Campken*, 1750, Vv f104; *Heyne Camp*, 1750, Vv f106; E898 de helft van heyne kampke, land Q4800; E899 het heyne kampke, land/aansteede Q4801.

Benoeming naar een psn..

HOEKAKKER: den *hoeck* of Dingen Mijsakker, 1750, Vv f134; E900 E901 van den hoek of dinge meysakker, land/aansteede Q4802.

De percelen zijn tevens aangelag gelegen aan een hoek, waar de Kattestraat op de Steenweg uitkomt.

DINGEN MIJSAKKER: den *dinge Meysacker*, 1750, Vv f75; den hoeck of *Dingen Mijsakker*, 1750, Vv f134; E902 E903 dinge meysakker, land/aansteede Q4804; B269-70 dinge meysakker, land/aansteede Q4889.

Benoeming naar een psn..

ROUWENKAMP: een weiland genoemd de *rouwencamp*, belendend de gemeine pad, 1631, RAO nr2386 f292; den *RouwenCamp*, 1750, Vv f179; E893 den rouwenkamp, land 3-0 hout 0-36 Q4807; E890 den rouwenkamp, land 0-16 groes 4-19 Q4810.

Rouw > *Rouwagie* is dialect voor wilde begroeiing. Het perceel hoorde in 1830 tot de minder gewaardeerde gronden. Zie *Rouwels*, *Rouwveld* in Nuenen.¹⁰⁶

SMITSKAMPKE: *Smits Campken*, 1750, Vv f125; E891 smitskampke, land 3-15 groes 1-16 Q4809.

Benoeming naar beroep of psn. Smid.

OUD NIEUWERF: het *out nieuw Erfke*, 1750, Vv f179; E809 het oud nieuwerfke, land 1-23 hout 0-23 Q4812.

OUDE NIEUWE KAMP: den *ouden nieuwen Camp*, 1750, Vv f188.

SCHAAPSDIJK: weijken in de *Schaepsdijck*, 1656, VC j11 f3; t *Campken aen de schaepsdijck*, 1750, Vv f178; E812 het kampke aan de schaepsdijk, wei Q4813.

Dijk naar de heide waarlangs de schapen werden gevoerd. Waarschijnlijk is dit de Eindhovense steeg.

NIEUWE KAMP NEFFENS DEN DIJK: t huys en *den nieuwen Camp neffens den dijk*, 1750, Vv f58.

KAMP NEFFENS DEN DIJK: den *Camp neffen den Dijk*, 1750, Vv f58.

SONSE STEEG: 2 lopen 30 royen vuytfang ingenomen aen de *sonse stege*, 1646, CH129n f12r; camp aen t *Sonsch steechtjen*, 1660, VC j13 f57.

Dit is de steeg die naar het dorp Son leidde.

KAMP AAN HET SONSE STEEGJE: *camp aen t Sonsch steechtjen*, 1660, VC j13 f57; t *campke aen de Sonse steegh*, 1750, Vv f141; den *camp in de Sonse Steegh*, 1750, Vn f23; E1002

¹⁰⁶ Cornelissen 1987 p247.

E1000 de kamp aan de sonse steeg, land 2-39 hout 0-31, land 3-27 hout 0-31 Q4814-15; E912 de kamp in de sonse steeg, groes Q4862; E985 de kamp aan de sonse steeg, land 1-44 hout 0-22 Q4823.

Kamp gelegen aan een steegje dat ‘naar Son gaat’. De Sonse steeg is de verbinding tussen de Kreupele Steeg en de Eindhovense steeg en loopt die oost-west, dus in de richting van Son.

GROOTMOEDERSKAMP: de helft van den ouden Camp of *grootmoeyers Camp*, 1750, Vv f213; *Groot moeijers Camp*, 1750, VC f22; E996 van den ouden of grootmoeyers kamp, land Q4819.

OUDE KAMP AAN DE SONSE STEEG: den *ouden Camp aen de Sonse steegh*, 1750, Vv f140 141. E987-89 de oude kamp aan de sonse steeg, land 3-5 hout 0-36 Q4825; E981-82 de oude kamp aan de sonse steeg, land 1-23 hout 0-36 Q4826.

NIEUWE KAMP IN DE SONSE STEEG: den *nieuwen Camp in de Sonse Steegh*, 1750, Vv f181; de nieuwen kamp aan de sonse steeg, land Q4828; de nieuwe kamp aan de sonse steeg, land 2-21 hout 1-22 Q4844.

GROTE KAMP AAN DE SONSE STEEG: van *de groote Camp in de Sonsesteegh*, 1750, Vv f177.

KUIPERKESKAMP: *kuiperkeskamp*, teelland, 1832, N362.628.

Kamp genoemd naar de kuiper, klein van stuk of de kinderen van de kuiper. Een kuiper maakt kuipen of vaten veelal uit duigen.

OUDE KAMP: quodam *campum* sitam ad locum dictum ten hout in agras ibidem inter comitate circocumque, 1410, BP1187 f137v; d *oude Camp in de vleut*, 1750, Vv f9; E998 den ouden kamp, land Q4816; E996 van den oude of grootmoeyerskamp, land Q4817; E995 den ouden of voorsten kamp, land Q4818-19; E986 den ouden en nieuwen kamp, land 2-2 hout 0-16 Q4824; E987-89 de oude kamp aan de sonse steeg, land 3-5 hout 0-36 Q4825; E981-82 de oude kamp aan de sonse steeg, land 1-23 hout 0-36; E914 in de oude kamp, land Q4863; E933 den ouden kamp, land 2-20 groes 0-30 Q4864; B535? den ouden kamp, land Q4979; den ouden of achtersten kamp, land Q4839; in den ouden of achtersten kamp, land Q4840; E928 den ouden kamp, land Q4847; E906-E907 den ouden kamp in de kromsteeg, land Q4859; E922 den ouden kamp, land 1-28 groes 0-46 hout 0-43 Q4868; B281? den ouden kamp, land Q4971-2; B102 den ouden kamp, land 2-4 hout 2-21 Q5052; B103, land 2-23 hout 0-21 Q5053; B97 de kamp achter den ouden kamp, land 4-42 hout 0-42 Q5058-9; B25 den ouden kamp, land 0-27 hout 0-15 Q5089; B27 den ouden kamp, land 3-11 hout 0-45 Q5091; B28 den ouden en tholofskamp, land Q5101.

Kamp is een ontlending aan het latijnse *campus*: “veld”, wat primair, ‘open vlakke, onbebouwd terrein’ betekent, secundair een perceel bouwland of weiland meestal dicht bij de heide of de broekgronden. *Kamp* in het algemeen is land dat uit de heide wordt gewonnen. De percelen zijn meestal omheind om vee dat op de heide graast buiten te houden. Zie bijvoorbeeld: ‘*insuper campum terre dictum die voegelshoeve*’ in 1426.: het gaat hierbij om een blok van rechthoekige percelen die midden op de heide liggen in Borkel.¹⁰⁷ Oude kamp is een kamp die eerder ontgonnen is. Zie ook heikamp.

RUTTENKAMP: *Rutgens Camp*, 1750, Va f1; E993 *Hein Jan Ruttenkamp* of de nieuwe kamp nevens de dijk, teelland, 1830, N360.294; E993 *ruttenkamp*, land 1-43 groes en hout 2-0 Q4820.

De naam is een vleivorm van het germ. Rutger. Zie Rut Dirksbocht.

SONSKUILEN: E991 het nieuwerf aan de sonskuilen, land 2-27 groes en hout 0-28 Q4821.

¹⁰⁷ Vangheluwe 2018.

Kuilen aan de weg naar Son.

LANDSCHELLEN: E991 *de landschellen*, 1827, N357.1385.

Schel is schil, buitenkant zie Schelraven. Het zijn de laatst ontgonnen stroken bouwland bij de heide (de kampen).

NIEUWE KAMP: een stuk land genoemd de *nuwe camp*, 1473, RAO nr2353 f205v; een stuk land groot 7 lopenzaad genoemd de *nuwencamp*, 1487, RAO nr2355 f67r; een stuk land genoemd de *nieuwen Camp*, 1581, RAO nr2372 f305r; een stuk land deels akker en deels weiland genoemd de *neijewen camp*, 1630, RAO nr2385 f147; de *nieuwe camp* van Hendrick Gerits van Gestel, 1750, Vv f8; den *nieuwen Camp*, 1750, Vv f9; de *nieuwe Camp* aen de gemeente, 1750, Vv f9; de *nieuwe camp* genaamt het sons, 1750, Vv f45; de *grooten nieuwen Camp*, 1750, Vv f52; in den *nieuwen voorsten camp* wesende nu de Bogt of aenstee, 1750, Vv f52; het *nieuw Campke over de steeg*, 1750, Vv f57; den *nieuwen camp aen de hey*, 1750, Vv f60; lest nieuw Erf nu genaamd *nieuwe camp*, 1750, Vv f68; het *nieuw Campken*, 1750, Vv f70; t quinten Campken en in de *nieuwe camp* in 2 parcellen, 1750, Vv f68; de *vorste nieuwcamp*, 1750, Vv f81; den *nieuwen Camp* achter Leendertshof, 1750, Vv f109; B319 *de nieuwe kamp*, 1819 N349.20; B450 *den nieuwen kamp*, 1821 N351.436; B95 *de nieuwe kamp*, 1828, N358.95; B246 *de nieuwe kamp*, teelland, 1829, N359.159; E984 de voorste nieuwe kamp, land 3-34 hout 0-38 Q4822; E986 den ouden en nieuwen kamp, land 2-2 hout 0-16 Q4824; de nieuwen kamp aan de sonse steeg, land Q4828; in de nieuwe kamp, land Q4838; de nieuwe kamp aan de hei, land 3-48 hout 0-32; E930 in den nieuwen kamp, land Q4849; B255 B248 den nieuwen kamp, land Q4892; B247 in de nieuwe kamp, land Q4893; B246 den halven nieuwen kamp, land Q4895; B298 het nieuw kampke, hout Q4911; B302? in de nieuwe kamp, land 1-44 hout 0-25 Q4913; B308 den nieuwen kamp, land Q4916; B306-B307 den nieuwen kamp, land 2-44 hout 0-32 Q4917; B305 den nieuwen kamp, land Q4918; B304 de halve nieuwen kamp, land Q4919; B288 het nieuw kampke, land 1-48 hout 0-25 Q4923; B287 de nieuwe kamp, land 1-38 hout 0-24 Q4927; B531-B532? B530? de nieuwe kamp achter leendert aarts, land Q4925-6; B527 den nieuwen kamp, land Q4981; B515 de helft van de nieuwen kamp, land 2-30 hout 0-40 groes 0-22 Q4992; B510 in de nieuwe kamp, land 2-17 hout 0-38 groes 0-30 Q5001; B454-B455 den nieuwen kamp, land 2-43 hout 1-28 Q5008; B451 de nieuwe kamp, land Q5012; B482? coole kamp en nieuwe kamp, land 3-0 hout 0-32 Q5014; B463 de nieuwe kamp int engsteegje, land Q5017; B461 de nieuwe kamp aan de meulen, land 1-29 groes 1-12 Q5020; B471? van de nieuwe kamp aan de molen, land Q5027; B473 den nieuwen kamp, land 5-0 hout 0-40 Q5031; B440 de nieuwe kamp aan de meulen, land 4-13 hout 0-36 Q5033; B441 den nieuwen kamp, land 3-10 hout 0-18 Q5035; B445 den nieuwen kamp aan de baan, land 3-25 hout 0-40 Q5040; B444 de nieuwen kamp, land 3-8 hout 0-42 Q5041; B165 den nieuwen kamp, land 4-48 groes en hout 1-24 Q5045; B169 de nieuwe kamp aan de meulen, land 3-13 hout 1-12 Q5047; de nieuwe kamp aan de hei, land 4-28 hout 1-22 Q5067; B53 de nieuwe kamp aan de straat, land 5-3 groes 0-43 hout 1-15 Q5077-8; B48 de nieuwe kamp van hendrik gerits, land 4-17 hout 1-12 Q5081; den nieuwen kamp, land Q5086; B26 in de nieuwe kamp, land 0-34 hout 0-6 Q5090; B142 den nieuwen kamp neffen den dijk, land 3-22 hout 1-24 Q5155-6; in den nieuwen kamp van goort dirks, wei Q5243.

Kamp is meestal een door een dijk, heg of een houtwal afgesloten perceel. Kamp is een ontleening aan het latijnse *campus* : *veld*, wat primair, ‘open vlakte, onbebouwd terrein’ betekent, secundair een perceel bouwland of weiland meestal dicht bij de heide of de broekgronden. Nieuw is hier een relatief begrip en betekent later ontgonnen dan naburige percelen.

KWINTENKAMPKE: t *quinten Campken* en in de nieuwe camp in 2 parcellen, 1750, Vv f68.

Benoeming naar een psn..

SCHEPERSSTREEK: nijeuw erff *aen den schepers streeck*, 1656, VC j11 f7.

SCHEPERSSTEEG: de helft van het nieuwe Erf *aen de scheperssteegh*, 1750, Vv f165; E980 het nieuwerf aan scheperssteeg, land 1-22 groes 2-15 Q4827.

Steeg of straat van de scheper, de schaapherder. Dit is de Eindhovense steeg. Wat de betekenis is van streek is onduidelijk.

JAN DUITSKAMP: E980 *jan duitskamp*, 1826, N356.1137.

Benoeming naar een psn. Jan Duits. Zie ook Duitse akker en Duitse Val.

AARTJENSKAMP: *Aertjens Campken*, 1750, Vv f180; aartjenskamp, land Q4829.

Benoeming naar een psn. Aart.

KAMP AAN DE BAAN: een nieuw stuk land onlangs van de gemeynte in gebruik genomen genoemd deels akker en deel weiland genoemd de *baencamp*, belendend de gemeine heide, 1631, RAO nr2386 f288; den halven camp neffens de *baen*, 1660, VC j13 f49; t nieuw Erf *aen de baen*, 1750, Vv f18; t Campken *aen de Baen*, 1750, Vv f28; t nieuw erf *aan de Baan*, 1761, Vv f17; de helft van de kamp aan de baan, land 2-38 groes 0-20 Q4830, land 2-28 groes 0-20 Q4831; B93 de kamp neffens de baan, land 4-24, hout 1-0 Q5061-62; B95 het nieuw erf aan de baan, land 2-27 hout 0-36 Q5060; B158 de kamp aan de baan, land 3-30 hout 0-34 Q5153; B154 het kampke aan de baan, land 1-43 hout 0-21 Q5161; B155 het kampke aan de baan, land 2-5 hout 0-25 Q5162.

NIEUWE KAMP AAN DE BAAN: een gedeelte van den *nieuwen Camp langs de Baen*, 1750, Vv f194; de nieuwe kamp aan de baan, land 2-27 hout 0-30 Q4832; B445 den nieuwen kamp aan de baan, land 3-25 hout 0-40 Q5040.

BAANKAMP: een nieuw stuk land onlangs van de gemeynte in gebruik genomen genoemd deels akker en deel weiland genoemd de *baencamp*, belendend de gemeine heide, 1631, RAO nr2386 f288; den *Baencamp*, 1750, Vv f77; B102 *de baankamp*, teelland, 1829, N359.195; B98 den baankamp, land 8-14 hout 1-18 Q5048-9.

Benoeming naar ‘*de Oude Baan*’, de oude verbinding van Woensel via Verrenbest naar Liempde. Alle percelen behalve B445 liggen aan die Baan. Dit is een andere weg dan ‘de steenweg’, de rechte weg die in de 18de eeuw is aangelegd door de stad ‘s-Hertogenbosch.

DIRKAKKER AAN DE BAAN: den *dirckacker aen de Baen*, 1750, Vv f44; B117 den dirkakker aan de baan, land 2-10 Q5164.

SPEELHEIDE: t Campken *aen de speelhey*, 1750, Vv f174; de nieuwe Camp *aen de Speelhey*, 1750, Vv f199; E938 *de speelhei*, 1817, N332.1141; E816? het kampke aan de speelhei, land 1-5 groes 1-44 Q4833; E961? de nieuwe kamp aan de speelhei, groes Q4834.

Spel is verwant aan het ohd. *Spel*, “gesprek, verhandeling, beraadslaging” en werd evenals *mal* gebruikt voor een plaats waar regels van gebruik werden afgesproken, zoals bij *kerspel* = *kerkspel* en bij *Speulderbosch* of *Spielderbos* op de Veluwe, wat een *maalschap* was, een gemeenschappelijk bos.¹⁰⁸ Speel(heide) betekent secundair “dat wat van iedereen is”, dus de gemeint. Zie ook *Speeldries* in Eersel dat een onbebouwd stuk grond was gelegen recht tegenover de kerk en *Speeldries* in Bergeijk bij het huis van de abt van Sint Jacob te Luik, een rechtspreker aldaar in de middeleeuwen.¹⁰⁹

KAMP BIJ SPALDERS: de nieuw Erf en t *Campken bij Spalders*, 1750, Vv f194; de nieuwerf en het kampke bij spalders, land 6-47 hout 1-12 Q4835-36.

¹⁰⁸ Horst 2013 p198: kaart.

¹⁰⁹ Vangheluwe 2009 p260.

Spalde betekent spleet, opening.¹¹⁰ De naam lijkt echter meer op een psn.

VOORSTE KAMP: de *vorste Camp*, 1750, Vv f130; den *ouden voorste Camp*, 1750, Vv f189.

ACHTERSTE KAMP: een stuk land genoemd de *achterste Camp*, 1632, RAO nr2386 f78; t *agterste Campken*, 1750, Vv f79; in de *agterste Camp*, 1750, Vv f109; in de *groote achterste Camp*, 1750, Vv f208; B83 de *achterste kamp*, teelland, 1829, N359.195; E966 den *achtersten heikamp*, 1822, N352.472; den *achtersten kamp*, land 3-11 hout 0-40 Q4837; B298 den *achterste kamp*, land 2-29 hout 0-34 Q4908; B303 den *achterste kamp*, land 4-6 hout 1-0 Q4912; B513 den *achtersten kamp*, land 1-44 hout 0-22 Q4989; B512 den *halven achterste kamp*, land 1-25 hout 0-13 Q4989; B511 den *achtersten kamp*, land Q4990; B508 de *helft van de achterste kamp*, land Q4999; B453 den *achtersten kamp*, land Q5009.

Achteraan gelegen kamp. De kamp die het dichtst bij de heide ligt.

OUDE OF ACHTERSTE KAMP: den *ouden of agtersten Camp*, 1750, Vv f191; den *ouden of achtersten kamp*, land Q4839; in den *ouden of achtersten kamp*, land Q4840.

PETER NIJSENKAMP: *Peeter nijssen Camp*, 1750, Vv f86; *peter nijsenkamp* land 3-40 hout 0-36 Q4841.

Benoeming naar een psn..

JANTJE GOSENSKAMP: *Jantje Goossens Camp*, 1750, Vv f208; E958-E960 *jantje gosenskamp*, land 3-5 hout 2-35 Q4843.

Benoeming naar een psn..

NIEUWERF VAN ADAMS: t *nieuw Erf van Adams* en de *helft van 3 part in het 3 part van den nieuwen Camp*, 1750, Vv f194; E927 het *nieuwerf van adams*, land 2-14 groes en hout 1-12 Q4845.

ADAMSKAMP: van *Adams Camp* over de *straet*, 1750, Vv f79; E927 de *adamskamp*, teelland, 1829, N359.160; E927 *adamskamp*, land 2-3 hout 1-0 Q4845.

Benoeming naar een psn..

HEIKAMP: een stuk land genoemd de *heycamp* gelegen in de *vluet* daar, belendend de *gemeeynte van Son*, de *gemeeynte van Oirschot*, 1522, RAO nr2359 f246v; een stuk land genoemd de *heytcamp*, belendend het *erf van de rijke fraters uit den bosch*, de *gemeeynte*, 1522, RAO nr2359 f246v; een akker genoemd de *heycamp*, belendend de *gemeeynte*, 1564, RAO nr2369 12r; een akker genoemd de *heikamp*, 1609, RAO nr2376 f400r; een stuk akkerland genoemd het *heycampken*, 1637, RAO nr2392 f135; t *nieu Erf of heyCamp*, 1750, Vv f13; t *hey Campken*, 1750, Vv f20; in den *heyCamp*, 1750, Vv f64; het *heykempken*, 1750, Vv f77; de *hey Camp* of *joore Camp*, 1750, Vv f85; B420 de *helft in een heykamp*, 1818, N333.1325; B331 den *tweeden kamp* langs de *straat*, 1818, N333.1278; B333 den *heykamp* voor aan de *steeg*, 1818, N333.1278; B334 den *heykamp*, 1818, N333.1308; B335 land in de *heykamp*, 1818, N333.1278; B350 den *heikamp*, 1820, N350.107; B414-419 den *heikamp*, 1823, N353.638; B80-B81 de *heikamp*, 1826, N356.1139; E970 *heikamp*, 1830, N360.464; E966 de *achterste heikamp*, teelland, 1831, N361.595; E929 het *heikampke*, land Q4848; A? den *legen heikamp*, land 4-14 groes en hout 6-25 Q5295-96; B254? den *hei of jorenkamp*, land 3-26 hout 0-28 Q4901; B310 den *heikamp*, land 3-46 hout 1-6 Q4914; B309 den *heikamp*, hout Q4915; B9 den

¹¹⁰ Helsen 1978 12m: Spilbeek; Verdam 1981 p566: spalden, spouden.

heikamp, land 4-10 hout 0-26 Q5102; A? de heikamp met de korte stukken, land 4-4 waaronder 2-41 onder Son Q5292;.

Benoeming naar de ligging aan de heide. Zie Kamp.

De kampen in Best waren over het algemeen ontginningen aan de rand of op de heide.

TEUNISSENKAMP: *teunis camp*, 1660, VC j13 f98; *Teunisse Camp*, 1750, Vv f96; E937 theunisse kamp, land Q4852.

Benoeming naar een psn..

KAMPKE IN DE STEEG: t *kempke aent steegje*, 1750, Vv f8; ; *Campken in de steeg*, 1750, Vv f117; de nieuwen Camp *aen de steegd*, 1750, Vv f188; E938 het kampke in de steeg, land Q4852.

KAMP IN DE KROMSTEEG: de ouwe camp *in de Cromsteeg*, 1750, Vv f99; de groote Camp *in de Cromsteeg*, 1750, Vv f102; de camp *t eynde de Cromsteeg* aen de hey, 1750, Vv f105; Benders Camp *in de Cromsteeg*, 1750, Vv f122; t *nij Campken aen de Cromsteegh*, 1750, Vv f146; E924, de koewey *in de kromsteeg* of kulenkamp, 1818, N333.1222; E940 het kampke teinde de kromsteeg, hei Q4854; E934 de grote kamp in de kromsteeg, land 6-44 hout 0-42 Q4856-7; E906-E907 den ouden kamp in de kromsteeg, land Q4859; E910 benderskamp aan de kromsteeg, land Q4861; B257-58 het nieuwkampke aan de kromsteeg Q4890; B256 het kampke in de kromsteeg, land Q4891.

Steege, steeg is mnl. voor een smalle straat.¹¹¹ De suffix *-krom* geeft aan dat het een kromme straat is, wat ook in werkelijkheid het geval is, zie E940.

UITLEGGER: den *uytlegger* of campken aen de meulen, 1750, Vv f60; *de uitlegger*, 1828, N358.95.

Een perceel dat toegevoegd wordt aan al bestaande landbouwgrond. Het is een synoniem van Uitvang. Zie Uitvang.

KULENKAMP: E924, de koewey in de kromsteeg of *kulenkamp*, 1818, N333.1222. cursief

Mogelijk een benoeming naar een psn.. Zie Kultjens akker in Overpelt.¹¹²

JAN DIRKS:

JAN DIRKSKAMP: cleijn *campken van dijrcx*, 1660, VC j13 f69; de helft in *Jen Dircx Campken*, 1750, Vv f81; de helft in *Jen Dircx Campken* agter aen, 1750, Vv f83; B520 de halve jan dirkskamp, land 1-24 hout 0-22 Q4987.

KAMP ACHTER JAN DIRKS: t *campken* agter *Jan Dircx*, 1750, Vv f122; het weyken agter *Jan Dircx*, 1750, Vv f180; E935 de grote kamp achter jan dirks, land Q4855; E916 het weike achter jan dirks, groes Q4863; E918, E920 het kampke achter jan dirks, land 1-20 hout 1-20 Q4866, land 1-15 hout 0-33 Q4867.

Benoeming naar een psn..

BULT: E1130, *de bult* in de schepersteeg, 1817, N332.1141; E906-07 den bult, land 1-33 groes en hout 0-30 Q4858.

Bult is "hoogte". In het algemeen betreffen dit percelen die hoger liggen dan één of meer belendende percelen.

¹¹¹ Cornelissen 1987 p271.

¹¹² Molemans 1976 p223.

BELENKAMP: *Beelen Camp*, 1750, Vv f207; E908 belenkamp, land Q4860.

Benoeming naar de psn. *Belen*, *Belis* of de voornaam *Belie*. “Belen” is in Oirschot een familienaam. Zie ook psn. *Beelman* in Valkenswaard, *Belenstraat* in Bergeijk en *Belien* in Bocholt : *Belien striep*.¹¹³ Molemans oppert de mogelijkheid dat *Belen* een verkorting is van *Isabele*.¹¹⁴

BENDERSKAMP: E910 benderskamp aan de kromsteeg, land Q4861.

BENDERSAKKER: *Benders acker*, 1750, Va f45.

Benoeming naar een psn..

PATAKKER: den *grooten patacker*, 1750, Vv f40; E933 den groten patakker, land 2-5 groes en hout 1-0 Q4865.

Akker waar een pad langs of door loopt.

DULLENAKKER: B273 den dullen akker, land Q4886.

Mogelijk afkomstig van *dullart*. In Lommel is het de benoeming van akkerpercelen die bij een kuil liggen.¹¹⁵ Een alternatieve verklaring is dat *dul* een kwalificerende term is, zoals “dulle griet” in de betekenis van land dat moeilijk te bewerken is.

HENNENKAMP: het *heynen Campken*, 1750, Vv f104; B271 hennen kampke, land Q4888.

Benoeming naar een persoonsnaam Hendrik.

HEERKENSKAMP: *Heerkens camp*, 1750, Vv f125; B245 heerkenskamp, land Q4894.

Benoeming waarschijnlijk naar een psn. Heerke.

PLOEGSKAMP: het vierde part in de *ploegskamp*, 1750, Vv f67; de *grootte ploegs Camp*, 1750, Vv f107; B251-B253 ploegskamp, land 4-12 hout 0-40 Q4896; B249? $\frac{3}{4}$ in de ploegskamp, land Q4898; B249? $\frac{1}{4}$ in de ploegskamp, land Q4898-9; B249? de grote ploegskamp, land Q4900.

Benoeming naar de ploeg waarmee het land geploegd werd.

JORENKAMP: de *hey Camp* of *joore Camp*, 1750, Vv f85; B260 *jorenakker of kampke*, 1826, N356.1160; B254? den hei of jorenkamp, land 3-26 hout 0-28 Q4901.

Afgeleid van de psn. Joorden. Kamp is een omheind perceel dicht bij de heide of bij het broekland.

KORSTJESAKKER: een akker genoemd de *corsakker*, 1576, RAO nr2371 f502v; B274 *korstjesakker*, 1825, N355.1013.

Benoeming naar de voornaam Corstiaan.

BAIBERKES: aan de *baiberkes*, houtbos, 1829, N359.242.

¹¹³ Molemans 1975a p169.

¹¹⁴ Molemans 1976a p125.

¹¹⁵ Mennen 1992 p188.

Een perceel gelegen in een baai, een inham.¹¹⁶ Een personificatie, vergelijk *Baaibeemd*, *Baaimanneke* in Valkenswaard.¹¹⁷

TRUIKENDRIES:

TRUIKENDRIESKAMP: de helft van het heycampken genaamt *Truykens driesCamp*, 1750, f119; truyken driesse, land 6-32 hout 0-45 Q4902-3; truyken driessekamp, land 2-41 hout 0-40 Q4904; B296 truyken driesekamp, land Q4910.

Benoeming naar de voornaam Trui.

JAN AARTSKAMP: den *aertskamp*, 1750, Vv f105; het *vorst of Jan AertsCampken*, 1750, Vv f105; B284 de voorste of jan aartskamp, groes Q4905; B462 den aartskamp, land Q5018.

Benoeming naar een psn..

KORTE STUKJES: B283 de korte stukjes, land 0-37 hout 0-40 Q4906.

GROTE KAMP: de *groten kamp* van erp gelegen onder gunterslaer, belendend de gemeynte, een dijk daar genoemd de laeck, 1523, RA129A f206r; de *grote Camp*, 1750, Vv f63; E934 *de grote kamp*, teelland, 1829, N359.159; B882 *de grote kamp*, 1825, N355.1036; B292 de grote kamp, land 1-29 hout 0-22 Q4909; in de grote kamp, land 4-4 hout 1-0 Q5068; B882 den groten kamp, land 5-9 hout 0-40 Q5139-40; de grote kamp, land 3-1 hout 0-31 Q5178.

RUGGELKAMP: B295 de ruggelkamp aan de sonsendijk, land 2-40 hout 0-44 Q4920.

Soortgelijke benoeming in Teteringen, *de roggeskens*. Buiks verklaart dit als een langgerekte verhoging in het landschap.¹¹⁸ Te denken valt aan *richel*.

SONSE DIJK: de nieuwe Camp aen de *Sonse weg*, 1750, Vv f198; B295 de ruggelkamp aan de sonsendijk, land 2-40 hout 0-44 Q4920.

Dit is de oude Sonse dijk, de weg naar Son. Een aftakking ervan richting het zuidoosten, heet de nieuwe Sonse dijk. Deze weg komt bij de Hoberg uit in de heide.

METTENKAMP: B293 mettenkamp, land 1-23 hout 0-20 Q4921.

Mette is volgens Mennen een verkorte vorm van de naam Marten.¹¹⁹ weg

JOCHEMSKAMP: den camp agter *jochems Camp*, 1750, Vv f102; B294 de kamp achter jochems, land 1-18 hout 0-24 Q4922.

Benoeming naar een psn..

JENNEKAMPKE: *Jennen Campke*, 1750, Va f1; B370 *jennekampke*, groes Q4925.

Benoeming naar een psn..

¹¹⁶ Cornelissen 1987 p58.

¹¹⁷ Mélotte 1979 p26.

¹¹⁸ Buiks 1990 p174.

¹¹⁹ Mennen 1992 p250-251.

WIJERKE: het *weyken aen de weyer*, 1750, Vv f125; B694 het weyke aan *het weyerke*, 1818, N333.1147.

Wijer is een oud woord voor vijver. Hier dus een klein wekje aan de vijver. Op de kaart is echter geen vijver te bekennen.

SANSKUIL: *nieuw erff aen de sanscuijlen*, 1656, VC j11 f3; t *sans Cuylen*, 1750, Vv f112; t *nieuw Erf aen de SansCuylen*, 1750, Vv f188; de *nieuw de sansCuylen* of *RuttenCamp*, 1750, Vv f213; B595 het sanskuilke, groes Q4932.

Benoeming naar de voornaam *Sander, Senger, Sanger*? In *Neerpelt saenen veurt, vurrit en Saenen acker*.¹²⁰ Meer waarschijnlijk is het een vervorming van *Sonskuil*, want het ligt aan de Sonse oude dijk, de weg naar Son.

RUTTENKAMP: de *nieuw de sansCuylen* of *RuttenCamp*, 1750, Vv f213.

Benoeming naar een psn..

VLAMMERSCHOT: die *vlamersshot*, 1421, BP1193 f379; een stuk land en hoeve die werd genoemd dat *Vlamerscot*, 1469, RAO nr2352 f300r; een stukje beemd gelegen in *het vlamersshot* daar, 1484, RAO nr2354 f424r; een stuk land genoemd het *vlamersshot*, 1488, RAO nr2355 f133r; een akker genoemd *dat vlamersshot*, 1532, RAO nr2361 f20r; huis tuin genoemd het *vlammersshot*, belendend de gemeynte, 1557, RAO nr2368 f40v; de helft van het *vlamersshot* met de schaapskooi die erop staat, 1578, RAO nr2372 f127r; een stuk akkerland genoemd het *vlamersshot*, 1640, RAO nr2395 f161; tot verrenbest bij den middeldrom, (.) *deen eynde aen vlamersshot*, 1646, CH129v f34v; het *vlamersshot*, 1656, VC j11 f9v; het *vlammersshot*, 1750, Vv f100; B595 het *vlammersshot*, land Q4933, B594 B589 int *vlammersshot*, land/aansteede Q4934-35; B588 het *vlammersshot*, land Q4936.

Schot, schoot is een afgesloten, omheind perceel. Zie bijvoorbeeld het 'schutten' d.w.z in een omheining plaatsen van vee op de heide.¹²¹ 'Vlaam' betekent platte koek in nl. en hgd. Mogelijk is het hier overdrachtelijk voor vlak, plat terrein in het algemeen. Of: 'Vlamen' zijn zwarte bessen, *Ribes nigrum*.¹²²

VLAMMERSVELD: het *vlammersvelt*, 1750, Vv f88.

Zie *vlamersshot*.

NIEUWE HEIVELD: van een heiveld het *Nuwe heiveld* tot aan de *vlamersshot*, 1470, RAO nr2353 f13v.

VRENDER: de *vrender*, 1660, VC j13 f76; de *vrender*, 1750, Vv f85; B583 de *vrender*, land 5-8 groes 0-30 Q4938-39.

Vrendekind is door oom of tante als kind aangenomen neef of nicht.¹²³ De toevoeging van een 'r' aan het eind is een personificatie met de betekenis: 'degene die'.

GIJBENHOF: de *gijbenhof*, 1496, RAO nr2354 f12r.

¹²⁰ Molemans 1975 p129, 171.

¹²¹ Spek 2004 p714.

¹²² Weijnen 2003 p391-2.

¹²³ Weijnen 2003 p397

GIJPKENS/GIJPKENSAKKER: de *gijpkens* of merrie leendertakker, land Q4947; B568 *gijpkensakker*, land Q4948.

Gijben is een familienaam, afgeleid van *Gijb*, een vleivorm bij *Gijsbrecht*.¹²⁴ Zie *Giebenstuk* in Nuenen, Gerwen, Nederwetten, genoemd naar de psn. *Frans Ghyben*.¹²⁵ Gijbenakker, Gijpenakker in Valkenswaard naar de familienaam Ghijben.¹²⁶

MERRIE LEENDERTAKKER : de *gijpkens* of merrie leendertakker, land Q4947.

Benoeming naar een psn..

KELDERSAKKER: *kelders acker*, 1660, VC j13 f72; de helft van de *keldersacker*, 1750, Vv f28; B547 de halve keldersakker, land Q4949.

De akker van de Kelderse hoof. Zie Kelderse hoof.

KELDERSE HOEF: een hofstede met land, belendend een nieuwerf waarvan is afgedeeft en de *kelderse hoeve*, 1585, RAO nr2373 f105r; een rente op onderpanden in Verrenbest van de weduwe en kinderen van Jan *Kelders* die in Helmond wonen, 1596, RAO nr 2374 f435r; een akker gelegen ter plaatse genoemd in de *keldershoven*, 1635, RAO nr2390 f240; vuytfang ingenomen van de gemeente achter de *keldershoeve* anno 1619, 1646, CH129v f24r; ackerlants in *keldershoeve*, 1646, CH129g f5r; de *keldersche hoeve*, 1656, VC j11 f11; acker in de *kelders hoeve*, 1660, VC j13 f72v; de *kelderse hoof*, 1750, Vv f81; den *agtersten acker in de kelderse hoof*, 1750, Vv f90; den acker in de *keldershoef*, 1750, Vv f100; het heiveld *agter de keldershoef*, 1750, Vv f104; de *keldersche hoeve*, 1825, N355.948; B545 de *kendelaarse hoeft*, 1825, N355.1021; B547 de *kelderse hoeven*, teelland, 1829, N359.159; B543 de akker in de *kelderse hoeft*, teelland, 1829, N359.159; B548 de *kelderse hoeft*, 1832, N362.748; B547 de *kelderse hoeft*, land Q4950; B544 het heiveld in de *hoef*, land Q4957; B544 den achterste akker in de *kelderse hoeft*, land Q4958; B544 den akker in de *kelderse hoeft*, land Q4959; B545 de helft van den akker in de *kelderse hoeft*, land Q4960; B543 in de *kelderse hoeft*, land Q4962; B542 de voorste helft in de *kelderse hoeft*, Q4965; B541 de achterste helft in de *kelderse hoeft*, land Q4965; B540 de *kelderse hoeft*, land Q4966; B538 het heiveld achter de *kelderse hoeft*, land Q4975.

De hoeft heette mogelijk vroeger ook de Bittushoeft. Later, aan het einde van de 16de eeuw, is de hoeft genoemd naar de eigenaar, Jan *Kelders* uit Helmond.¹²⁷ Zie Bittushoeft.

GROTENHOF: pecia terre die *grotten hoff* vocatam, 1417, BP1190 f356.

LANGE KANT IN DE KELDERSEHOEF: den *langen cant in de keldersehoef*, 1750, Vv f90; B546 den *langen kant in de kelderse hoeft*, land Q4961.

Een perceel dat aan “de lange kant” van een ander perceel lag.

GROTENAKKER IN DE KELDERSEHOEF: den grooten akker in de *keldersehoef*, 1750, Vv f90; B543 den grooten akker in de *kelderse hoeft*, land Q4963.

De belangrijkste akker in de Kelderse hoeft.

¹²⁴ Buiks 1990 p98.

¹²⁵ Cornelissen 1987 p353.

¹²⁶ Mélotte 1979 p120.

¹²⁷ RAO nr2374 f435r (1596).

HOEVEN HEIVELD: t *hoeven heyvelt*, 1750, Vv f104; B534 het hoeven heiveld, land Q4973; B539 den akker aan het hoeven heiveld, land 2-33 groes 0-30 Q4974; B537 het hoeve heiveld, land Q4976.

Een heiveld dat, gezien de ligging, onderdeel uitmaakte van de Bittus- of Kelderse hoeve, die grensde aan de grote heide.

HOEF: drie lopen land gnd die *Hoeve*, in Oirschot ter plaatse gnd Best, 1390, BP1178 f292v; een stuk land genoemd de *hove* met daarbij gelegen heiveld, 1465 RAO nr2352 f97r; de *hoeve*, 1487 RAO nr2355 f50r; het 1/3 deel van een beemd genoemd dat vorst zonderen, belendend *shoefs zonderen*, de gemeynte, dat achterste zonderen, waarvan is afgedeylt, 1526, RAO nr2360 f163; een perceel genoemd de *hoeve* deels akker deels heide, 1541 RAO nr2364 f77r; een stuk akkerland genoemd de *hoeve* groot 7 lopenzaad, belendend de gemeynte 1545 RAO nr2365 f42v; een stuk akkerland genoemd de *hoeven*, 1548 RAO nr2366 f82v; een akker genoemd de *hoeve*, belendend de gemeynte, 1558 RAO nr2368 f82v; een stuk akkerland genoemd de *hoeve*, belendend de berkenbos, 1608, RAO nr2376 f323v; heijvelt in de *hoeve*, 1656, VC j11 f3; het heyvelt in de *hoef*, 1750, Vv f9; ; t *hoeven heyvelt*, 1750, Vv f83; B542 de *hoeven*, teelland, 1829, N359.195; B276 de hoeve en huyske, land 3-6 groes 4-14 Q4878-9; B276 in de *hoef*, land 1-18 hout 0-18 Q4880; B608 in de *hoef*, land 1-41 hout 0-22 Q4881; B544 het heiveld in de *hoef*, land Q4957.

Hoeve dat sinds de 16de eeuw enkel bewaard in de betekenis van boerderij, was oorspronkelijk een oppervlaktemaat, on. *hova*, *hove*, *hoef*, lat. *mansus*. Het was de oppervlakte land, nodig voor het onderhoud van een gezin.¹²⁸ In Bergeijk duidt het een grote ontginning aan van bijvoorbeeld een abdij of een rijke particulier.¹²⁹ Mogelijk hebben we hier te maken met de Keldersehoef ook wel Bittushoeve genoemd.

BERKENBOS: een stuk akkerland genoemd de hoeve, belendend de *berkenbos*, 1608, RAO nr2376 f323v; den *bercken bosch*, 1656, VC j11, f9.

HOEFKE: het hoevke, land 1-10 groes 0-28 en groes 0-22 onder roy Q5300.

HOEVENKAMP: den *hoeven camp*, 1660, VC j13 f51v.

HOEFBEEMD: de *hoefbeemd*, belendend de gemeyne straat (in Verrenbest), 1501, RAO nr2356 f47v.

Een beemd en een kamp die hoort bij een hoeve, een boerderij.

LEGAAT:

LEGAATSAKKER: de *legaetacker*, 1750, Vv f81; den houbrakensacker genaamt de *Legaets acker*, 1750, Vv f89; de *legaatakker*, 1824, N354.805; B549 den legaat, land Q4954; B548 den legaatsakker, land Q4955-56.

Akker van een legaat. Legaat is een erfenis, testament. Dus een akker die door middel van een legaat verkregen is.

HOUBRAKENSAKKER: den *houbrakensacker* genaamt de *Legaets acker*, 1750, Vv f89.

Benoeming naar een psn..

¹²⁸ Mélotte 1979 p145.

¹²⁹ Vangheluwe 2009 p526.

GROTE AKKER: B543 den groten akker in de kelderse hoof, land Q4963.

De grootste akker in de akkers van de Kelderse hoof.

WEEUWKE: t *weeuken*, 1750, Vv f102; B536 het weeuwke, land Q4977.

Weeuwken, een verkleinvorm van weduwe.

LANGE KAMP: een camp gewoonlijk genoemd de *langen camp*, 1636, RAO nr2391 f155; B262 nieuwerf in *de lange kamp*, 1818, N333.1278; B263 *de lange kamp*, 1818, N333.1278; B533 den langen kamp, land 2-10 groes 2-10 Q4978.

TOLOF AARTS KAMP: *Tholof aerts campken*, 1750, Vv f87; B529 tolof aarts kampke, land Q4980.

Benoeming naar een psn..

OUDE SCHUUR: B525 de ouw schuur, land Q4982; B519 het kampke doude schuur, land 1-15 groes 0-40 Q4986.

Benoeming naar een ouwe schuur die op het perceel stond of heeft gestaan.

STEVENS KAMP: Hendrick gijp *Stevens camp*, 1750, Va f22; *Stevens Camp*, 1750, Vv f102; B522 de halve stevenskamp, land 0-49 groes 1-31 Q4983.

Benoeming naar een psn..

HEIVELD: de *heyveldjes*, 1750, Vv f105; B539 het *groot heiveld*, teelland, 1829, N359.159; B535 het kleine heiveld, teelland, 1829, N359.159; B523 de heiveldjes, land 2-2 groes 1-32 Q4984; B517 het heiveld, land Q4994; A? het heiveld, land 3-14 groes en hout 6-35 Q5287; A? het voorste heiveld, land 1-22 groes en hout 2-12 Q5325; A? het heiveld, land 0-30 groes 4-22 Q5326-27.

De ligging is niet echt dicht bij de heide en zijn dus relatief lang geleden ontgonnen.

RUT LEENDERS KAMP: B518 rut leenderskamp, land 2-47 hout 0-40 Q4985.

Benoeming naar een psn..

STEENOVENS KAMP: t nieuw Campken of de kuylen aen de steenovens, 1750, Vv f122; B521 de helft in de steenovenskamp, land Q4988.

Benoeming naar een veldsteenoven.

DIRK HANSE KAMP: *Dirck hanse Camp*, 1750, Vv f85; B514 dirk hanse kamp, land 2-30 hout 0-28 Q4991.

Benoeming naar een psn..

TULLEN KAMP: de *tulle Camp*, 1750, Vv f63; den *tullen Camp*, 1750, Vv f88; B504 *de teulenkamp*, 1828, N358.95; B505 *de tullenkamp*, 1831, N361.541; B505 B504 den tullen kamp, land Q4995-96.

Tullen > brab. teulen, betekent het telen van gewassen, een kamp om te teulen.

HEEROOMSKAMP: *Herrooms Campken*, 1750, Vv f85; B503 heeroomskampke, land 1-23 hout 0-34 Q4997.

Benoemd naar de bekende Brabantse “heerroom”, ofwel oom/zoon/broer die priester is.

ADRIAAN DIRKSKAMP: vant kleyn of *Ariaen Dircx Campke*, 1750, Vv f69; t kleyn *Campke van Diricke*, 1750, Vv f69; B507 adriaan dirkskampke, land 1-22 hout 0-34 Q4998.

Benoeming naar een psn..

KLEINE KAMP: t *kleyn Campken*, 1750, Vv f13; het *kleyn Campken* in de *Campkens*, 1750, Vv f65; vant *kleyn* of *Ariaen Dircx Campke*, 1750, Vv f69; E965 *het klein kampke* aan de heide, teelland, 1829, N359.160; B884 *de kleine kamp*, 1825, N355.1036; B509 het klein kampke, groes Q5000; B885 het klein kampke, land 2-10 hout 0-34 Q5137; B884 het klein kampke, land 1-31 groes 0-43 hout 0-25 Q5138; B159 het klein kampke, land 0-44 hout 0-34 Q5154; B157 het klein kampke, land 1-17 hout 0-27 Q5163, het klein kampke, land 1-24 hout 0-36 Q5181.

KAMPKE: het *campken*, 1750, Vv f90.

KAMPKES: het kleyn *Campken in de Campkens*, 1750, Vv f65.

HERTOG: B502 *de hartog*, teelland, 1829, N359.159.

HERTOGSKAMP: den *hertogs Camp*, 1750, Vv f84; B497 de helft van hertogskamp, land 2-7 hout 0-24 Q5002; B497 den halven hertogskamp, land 1-45, groes en hout 1-0 Q5003; B502 den hertogskamp, land 2-18 hout 0-42 Q5004.

Benoeming van de kamp naar de psn. Hertog.

HEISTEEG: B407 *aan de heisteeg*, teelland, 1829, N359.159.

Steeg ter ontsluiting van de heide.

KAMP: een *kamp* van 4 bunder 64 roeden, in Oirschot, ter plaatse gnd Gunterslaar, tussen hr Johannes de Ghunterslaer enerzijds en Willelmus zv Theodericus de Aerle anderzijds, 1386, BP1177 f224v; de helft van een *kamp* van wijlen hr Arnoldus Vrient dekaan van St.Oedenrode, in Oirschot, ter plaatse gnd Best, 1389, BP1178 f122v; de *grooten kamp* van erp gelegen onder gunterslaer, belendend de gemeynte, een dijk daar genoemd de laeck, 1523, RA129A f206r; een stuk heiveld genoemd de *campen*, 1578, RAO nr2372 f95v; vuyt 2,4 lopen vuytfang van *de camp* tot ontrent acht lopen, 1646, CH129v f29v; den *voorsten camp*, 1660, VC j13 f41; den *Camp*, 1750, Vv 71; E1017 *de kamp*, teelland, 1829, N359.255; B458 in de kamp bij ruth thomas, land 1-28 hout 0-30 Q5005; B457 den kamp bij ruth thomas, land 3-11 groes en hout 1-30 Q5006; B449 den kamp bij dirk hermans, land 1-43 hout 0-25 Q5013; B464 de kamp in einde aant engsteegje, land Q5016; B460 het kampke aan het steegje, land 3-2 hout 0-34 Q5021; B460 het kampke aan de molen, land 1-32 hout 0-20 Q5022; B443 den kamp aan de molen, land 5-13 hout 1-0 Q5036; B447 het kampke achter ketelaar, land 1-20 hout 0-18 Q5037; B446 de kamp aan de hei, land 2-24 hout 0-35 Q5039; B97 de kamp achter den ouden kamp, land 4-42 hout 0-42 Q5058-9; B93 de kamp neffens de baan, land 4-24, hout 1-0 Q5061-2; de kamp aan tholofskamp, land 5-5 hout 0-48 Q5074; B50 de kamp of bloemke, land 1-6 hout 0-18 Q5080; de kamp van lambert van baast, land Q5085; B31 den kamp, land 2-26 hout 0-24 Q5092; B34 den kamp, land 2-14 hout 0-24 Q5093; B913 het kampke, land 1-49 hout 0-27 Q5115; B891 de kamp bij neele, land Q5117; de kamp of peterakker, land 1-16 groes 2-21 Q5124; B891 het kampke, labd 1-44 hout 0-30 Q5131; B880 het kampke bij wouter claas paulus, land 2-17 hout 0-30 Q5141; B881

het kampke bij Jantje Engels, land 2-10 hout 0-32 Q5142; B877-B878 den kamp neffen den dijk, land 4-36 hout 1-0 Q5143-4; D152-D153 de kamp tussen de steegde, land 5-3 hout 1-8 Q5151-2; de kamp tussen de dijken, land 3-9 hout 0-35 Q5176; de kamp aant broek, land 2-8 groes 0-42 hout 1-20 Q5221; A? het kampke van jenneke weduwe hosen Joachim, land 1-13 groes en hout 2-0 Q5297.

De oudste vermeldingen van kamp in de Drentse bronnen stammen uit de dertiende-veertiende eeuw.¹³⁰ Kamp is een door een houtwal of heg omheind perceel. De kampen in Best hebben over het algemeen in het quohier een “hout” begroeiing, hetgeen waarschijnlijk slaat op heggen. We treffen ze in Best aan op de overgang van de akkers naar de grote heide, maar ook in het Bestse Broek, waar aan het verkavelingspatroon te zien jongere verkavelingen zijn.¹³¹ De meeste zijn pas recent of in de 18de eeuw ontgonnen. In de 15de eeuw is in de Bosche Protocollen sprake van ‘campo terre’, voor land dat op de heide is gewonnen.

JOACHIMSKAMP: camp achter *Joachims camp*, 1660, VC j12 f21.

Benoeming naar een psn.. Zie Jochemsakker.

COLLENKAMP: in Jan *Collen camp*, 1660, VC j13 f58v; den *kollen Camp*, 1750, Vv f22; B456 de collenkamp, land 3-3 hout 0-40 Q5007; B482? coole kamp en nieuwe kamp, land 3-0 hout 0-32 Q5014; B481 collenkamp, land 3-21 hout 0-30 Q5015; B461 de collenkamp, land, land 2-21 hout 0-32 Q5019.

Benaming voor een iets hoger gelegen gebied.¹³² Vergelijk *Kol* en *Collse hoeve* te Nuenen, Gerwen en Nederwetten.¹³³ Hier vermoedelijk een benaming naar de psn. Collen (zie boven). De enigszins verspreide ligging van de bovengenoemde percelen op de kadasterkaart van 1830 wijst eerder op de laatste mogelijkheid. Kollenburg is een veel voorkomende naam hier.

KWEZELSKAMP: B461 *kwezelkamp*, teelland, 1831, N361.541.

Kwezel is de spotnaam voor een vrouw die overdreven godsdienstig is.¹³⁴

WIESKESKAMP: *wieskeskamp*, 1828, N358.95.

Benoeming naar een psn. Wies is een afkorting van Aloisius.

EUMENKAMP: B452 den eumen kamp, land Q5010.

Immer en *eumen* wijst op de uitzonderlijke cultuur van de spelt of emmerkoren (een soort grove tarwe). Zie ‘een ackervelt genaemt eumer velt’ in 1775 in Neerpelt.¹³⁵

PAILLARDSKAMP: de *paliaerts Camp*, 1750, Vv f73; B450 de paillards kamp aan den engsteegjes, land 2-8 groes 1-0 Q5011.

Benoeming naar de familienaam Paillart. Zie Paillard.

ENGSTEEG: B161 de jonker aan *de engsteegjes* en heisteeg, 1829, N359.243; B450 de paillards aan den engsteegjes, land 2-8 groes 1-0 Q5011; B464 de kamp in einde aant engsteegje, land Q5016; B463

¹³⁰ Spek 2004 p714.

¹³¹ Militair topografische kaart van 1851.

¹³² Schönfeld 1950 p38.

¹³³ Cornelissen 1987 p176.

¹³⁴ WNT.

¹³⁵ Molemans 1975 p84.

de nieuwe kamp int engsteegje, land Q5017; B460 het kampke aan het steegje, land 3-2 hout 0-34 Q5021.

Het voorvoegsel *eng* is synoniem met *nauw* en wijst op een smalle steeg. Steeg is de algemeen gebruikte term voor een verbindingsweg of voor een ontsluitingsweg naar de heide of het broek. Het eerste is hier het geval. De Engsteeg is de huidige Klaverhoekseweg.

VLEUTSE WINDMOLEN: den *vleutschen wijntmolen*, 1660, VC j13 f65v; den nieuwen Camp aan de *vleutsen molen*, 1750, Vv f71; den *cooren wintmoolen* tot verrenbest, 1750, Vv f218.

KAMP AAN DE MOLEN: den *camp aen de meulen*, 1750, Vv f60; den uytlegger of *campken aen de meulen*, 1750, Vv f60; het *Campken aen de molen*, 1750, Vv f79; B461 de nieuwe kamp aan de meulen, land 1-29 groes 1-12 Q5020; B460 het kampke aan de molen, land 1-32 hout 0-20 Q5022; B471? van de nieuwe kamp aan de molen, land Q5027; B440 de nieuwe kamp aan de meulen, land 4-13 hout 0-36 Q5033; B443 den kamp aan de molen, land 5-13 hout 1-0 Q5036; B169 de nieuwe kamp aan de meulen, land 3-13 hout 1-12 Q5047; B91 de helft van de molen nieuwerf, land 1-46 hout 0-40 Q5063; B90 de helft van het nieuwerf aan de molen, land 2-11 hout 0-46 Q5064; B39 den nieuwen kamp aan de molen, land 4-20 hout 1-0 Q5096; B40 den nieuwen kamp aan de molen, land 1-8 hout 1-15 Q5097; B887 het nieuw erf aan de molen, land 2-20 hout 0-27 Q5136; B492? nieuw erf aan de molen, land 1-40 hout 0-20 Q5393.

MOLENKAMP: het *meulen campke*, 1750, Vv f79; een nieuwErf genaamt den *meulenCamp*, 1750, Vv f122; B169 *de molenkamp*, 1828, N358.95; B84? *de molenkamp*, 1819, N334.1376; B439 het meulenkampke, land 1-26 hout 0-32 Q5032; een nieuw erf genaamd de meulenkamp, land 5-3 hout 1-22 Q5046; B84 de helft in de meulenkamp, land 3-2 hout 1-0 Q5065; B83 de helft van de meulenkamp, land 3-7 hout 0-44 Q5066.

Verwijzing naar de windmolen van Best in de Vleut. Het is een standerdmolen die daar op de hei stond vanaf 1654 en die in 1891 werd verplaatst naar de huidige Nieuwstraat waar hij de Campse molen werd genoemd, naar de familie Camps. Hier is hij in 1929 afgebroken. De percelen verwijzen naar die molen in de Vleut omdat ze er dichtbij liggen. Het zijn over het algemeen nieuwe kampen, zoals “de nieuwe kamp aan de molen”. Nieuw is hier een betrekkelijk begrip. Het wijst er op dat de percelen later zijn ontgonnen dan de naburige kampen. De windmolen van Best lag aan de rand van de heide in oostelijke richting (de molen is op de kaart aangegeven met een gele stip of B173).

NIEUWERF AAN DE MOLEN: nījēuw erff *aen den molen*, 1660, VC j13 f51; de hellicht vant *nieuwerfaen de molen*, 1750, Vv f13; vant *nieu Erfaen de molen*, 1750, Vv f68.

NIEUWE KAMP AAN DE MOLEN: de halven *nieuwen Camp aen de molen*, 1750, Vv f67; den *nieuwen Camp aan de vleutsen molen*, 1750, Vv f71; den *nieuwen Camp aen de meulen*, 1750, Vv f153.

UITLEGGER: den *uytlegger* of *campken aen de meulen*, 1750, Vv f60.

Datgene wat ‘uitgelegd’ is, een uitbreiding van een perceel op de heide of het broek.

LUIKENSKAMP: *Luyxkens Camp*, 1750, Vv f74; B466 in luykenskamp, land 1-5 groes 0-22 Q5023; B465 in luykenskamp, land 1-11 groes 0-16 Q5024; B465 in luykenskamp, land 1-11 groes 0-16 Q5025; B470 B472 de aanstede aan luykenskamp, land 3-8 groes 1-21 hout 1-17 Q5026.

Luiken, loken is mnl. voor afsluiten. Dit wijst op een kamp die met een houtkant of een wal is afgesloten. Vergelijkbaar met *Luikenbeemd*, 1830 in Bergeijk en *dat look*, 1529 in Neerpelt.¹³⁶ Hier vermoedelijk een psn..

KETELSKAMP: B444 *ketelskamp*, 1826, N356.1123.

KAMPKE ACHTER DE KETELAAR: het *Campken agter den ketelaer*, 1750, Vv f218; B447 het kampke achter ketelaar, land 1-20 hout 0-18 Q5037.

Keteler is mnl. beroepsaanduiding voor een ketellapper, die meestal van deur tot deur ging.
Ketelaarskamp > *ketelskamp*. Het is een mooi voorbeeld van een aposiopese: syncope van het middelste woord.

KLEINE AKKER: B448 het klein akkerke, land 1-22 hout 0-21 Q5038.

BAAIENSKAMP: B449 *bayenskamp*, 1828, N358.95.

Kamp genoemd naar psn..

JONKER: *de jonker*, 1825 N355.948; B160 *de jonker*, teelland, 1829, N359.159; B161 *de jonker* aan de engsteegjes en heisteeg, 1829, N359.243.

JONKERSKAMP: 1/3 part van *jonkers camp*, 1750, Vv f48; B160 B164 1/3 in jonkerskamp, land 6-3 hout 0-30 Q5041-43.

Jonker, jonger is synoniem met jonkman, jongeling een jong iemand.¹³⁷ Of met jonker in de betekenis van iemand van adel.

HEISTEEG: B161 de jonker aan de engsteegjes en *heisteeg*, 1829, N359.243.

STAAKBROEK: B161 B163 in staakbroek, land 6-11 hout 1-6 Q5044.

STAAKBROEKSHOEF: in *Staexbroekshoef*, 1750, Vv f44.

Staaak betekent paal of schutsboom.¹³⁸ De soortnaam broek midden tussen de kampen is hier merkwaardig. Daarom denken we eerder dat de naam afkomstig is van een psn. De genitief in Staakbroekshoef is een aanwijzing hiervoor.

VOORSTE KAMP: B101 de voorste kamp, land 4-35 hout 1-0 Q5050-51.

Deze kamp lag vooraan (zie kaart).

BROOSREN: B105 *de broosren*, 1821, N351.351.

BROODREN: de hellicht van den ouden Camp genaamt de *brootRen*, 1750, Vv f13; de helft van de *Brood Ren*, 1761, Vv f17; B104 *de broodren*, teelland, 1831, N361.554; B104 de brood Ren, land 5-0 hout 0-28 Q5054-55 B105 de Brood Ren, land Q5056-57.

Mogelijk afkomstig van *brodde*, hetgeen warboel, knoeierij betekent. Dus een kwalificerende naamgeving of moerassige bodem. *Broos* is moerassig op gheen broets eijnde, 1520 in Neerpelt.¹³⁹ Een

¹³⁶ Vangheluwe 2009 p651; Molemans 1975 p164.

¹³⁷ Verdam 1981 p277.

¹³⁸ Cornelissen 1987 p269.

¹³⁹ Molemans 1975 p66.

reen (ren) is mnl. voor “verhoogde zoom aan akker of bosch die als grens dient”. Volgens zegslieden in Valkenswaard is het een uit een houtwal of sloot bestaande afscheiding tussen twee percelen waarover bij verkoop of deling vaak onenigheid ontstond.¹⁴⁰

HUTKAMP: de grote nieuwen Camp nu genaamt *den hut*, 1750, Vv f18; B72 den hutkamp, land 3-16 hout 0-44 Q5069; B71 den hutkamp, land 4-20 hout 1-0 Q5070.

De naam duidt op een plaggenhut in de omgeving.

GROTE NIEUWE KAMP: in de *grooten nieuwen Camp* nu genaamt Merikens Camp, 1750, Vv f71; B70 den groten nieuwe kamp, land 4-45 hout 1-0 Q5071.

GROTE OUDE KAMP: den camp agter den *grooten ouwen Camp*, 1750, Vv f63;

PEER THOLOFSKAMP: de hellicht van de Camp genaamt *Peer Tholofs Camp*, 1750, Vv f13; B69 peter tholofskamp, lan 1-45 hout 1-0 Q5072; B66 de helft van peer tholofskamp, land 2-2 hout 0-48 Q5073; de kamp aan tholofskamp, land 5-5 hout 0-48 Q5074; B28 den ouden en tholofskamp, land Q5101.

Tholof is een psn. gezien Peter Tholof.

BLOEMKE: B50 *het bloemke*, 1821, N351.351; B50 de kamp of bloemke, land 1-6 hout 0-18 Q5080.

Een kamp waar bloemen groeien, een kwalificerende aanduiding voor vruchtbaar land.

VLEUTSE KAMP:

VLEUTENKAMP: B48? *Vleutenkamp*, 1826, N356.1158; B912 den vleutsen kamp of akker, land 1-40 hout 0-18 Q5118.

Kamp in de Vleut.

JAN TIJSEKAMP: de corte stucken, den *buytense Camp* en d ackerken bij *Jan Tijssen* te saemen eenen Camp, 1750, Vv f27; jan tijsssekamp, land 6-44 groes en hout 3-0 Q5082-83.

Kamp genoemd naar een psn..

BUITENSTE KAMP: de corte stucken, den *buytense Camp* en d ackerken bij Jan Tijssen te saemen eenen Camp, 1750, Vv f27.

STEENPUTTEN: de *steenputten*, 1660, VC j13 f53v; *de steenputten*, 1750, Vv f29; de steenputten, land 2-32 hout 0-25 Q5084.

Put ontstaan door het afgraven van leem voor het maken van stenen.

KAMP VAN LAMBERT VAN BAAST: de hellicht van *Lambert van Baest Camp*, 1750, Vv f3; den *Camp van Lambert van Baest*, 1750, Vv f71; de helft van lambert van baast, land 2-19 hout 0-20 Q5087-88

BAAST: A437 den baast, wei Q5249.

¹⁴⁰ Mélotte 1979 p216.

Benoeming naar een psn..

WEIKE: A437 *het weike*, groes, 1829, N359.195.

ACHTERSTE WEIKE: A446 *het achterste weike*, groes, 1829, N359.195.

BITJENSBEEMD: een stuk beemd genoemd de *bittisbeemd*, 1463, RAO nr2352 f21r; een beemd genoemd de vorsten *bittusbeemd*, 1573, RAO nr2371 f259r; de *bittensbeemd*, 1624, RAO nr2380 f266; den *bitjens beempt*, 1660, VC j13 f104; *Bitjens Beempt*, 1750, Vv f216;

BITJENSKAMP: B37 bitjens beemd of kamp , land 4-40 hout 1-8 Q5094.

Bittus is een psn. en wel de verkorting van Benedictus. Bitjes is het verkleinwoord hiervan. Zie Bittushoeve.

NEL MUSSENKAMP: den camp bij *neele*, 1750, Vv f83; B22 *nel mussekamp*, 1821, N351.351.

Benoeming naar een psn. *Neel* is de oude vorm van de vrouwennaam Nel.

BERKENKAMP: B31 *den berkenkamp*, 1821, N351.351.

Kamp genoemd naar de boomsoort de berk, *Betula spec.*.

ANNEKESKAMP: B26 *annekes kamp*, 1821, N351.351.

Kamp genoemd naar Anneke.

GRAATKAMP: B38 graatkampke, land 5-6 hout 1-0 Q5095.

Een psn. en verkorting van Gerard.

JAN SIMONKAMP: *Jan Sijmons Camp*, 1750, Vv f9; B40 *jan sijmonkamp*, land 7-22 groes 1-24 hout 2-15 Q5098-99.

Benoeming naar een psn..

SONS: de nieuwe camp genaamt het *sons*, 1750, Vv f45; B29 *het sons*, teelland, 1829, 1829, N359.195; B28 *het sons*, land 1-18 hout 0-13 Q5100.

Son is een waternaam, die we terugvinden in Zonhoven (Sonuwe).¹⁴¹ Zie zonbeemd in Nuenen, Gerwen en Nederwetten.¹⁴² Of het is een kamp richting het dorp Son. Zie ook Sonderen .

THOLOF GERITSKAMP: Tolof gerits campken *aent sons*, 1750, Vv f48; Gerit Tholofs camp, 1750, Vn f56; B29 den ouden en tholofs geritskamp, land Q5101.

Benoeming naar een psn.. Interessante voornaam. Mogelijk Tholof < St Odolf.

KORTE STUKKEN: den Camp in de *Corte Stucken*, 1750, Vv f64; B8 de korte stukken, hout 0-16 land 1-28

Een *stuk* is een stuk land, een perceel.

¹⁴¹ Molemans 1982.

¹⁴² Cornelissen 1987 p311.

BRIL: den *bril*, 1750, Vv f89; B929? *de bril*, 1825, N355.1036; B929? den *bril*, wei Q5107.

Bril, *briel*, betekent in het westvlaams ‘rommel’. De naam is verwant met Bruul, een naam in het Antwerpse voor huisweide.¹⁴³ Volgens Gysseling is het de naam van talrijke (vaak bosachtige) moerassige terreinen in de Nederlanden. We nemen aan dat het hier een diskwalificerende term is voor land dat begroeid is met struikgewas en daardoor rommelig is.¹⁴⁴

VLEUTSEN AKKER: een akker in Oirschot, ter plaatse gnd *die Vloet*, ter plaatse ten Hout, 1390 BP1178 f353; de parekker gelegen in de *vleutsche ekers*, 1618, RAO nr2379 f47; de paersakker gelegen in de *vleutse akkers*, 1625, RAO nr2380 los f41; de *vleutschen acker*, 1660, VC j13 f35v; den *vleutsen acker*, 1750, Vv f79; A499 *de vleutsen akker*, 1829, N359.130; B? *vleutsen akker*, land Q5112; B891 den *vleutsen akker*, land 0-47 hout 0-16 Q5116; B912 den *vleutsen kamp of akker*, land 1-40 hout 0-18 Q5118.

Akker met verwijzing naar de gehuchtsnaam de Vleut.

AKKER: den akker, land 2-4 groes 1-36 Q5113.

Akker is de algemene naam in Brabant voor het open land dat bebouwd (beakkerd) werd. Op de akker werd veelal eerbemesting toegepast.

TULLENBOCHT: den *TullenBogt*, 1750, Vv f68; B910 de *tullenbogt*, land/aanste 2-2 groes 2-11 Q5121; B892 *tullebogt of kamp*, land 6-2 groes 0-32 hout 1-32 Q5132-33.

Mogelijk genoemd naar een psn. van Tuyl, zie Tuylishof te Nuenen of naar *tullen* > brab. teulen, hetgeen het telen van gewassen betekent.¹⁴⁵ Zie ook Tullenkamp.

PETERAKKER: de kamp of peterakker, land 1-16 groes 2-21 Q5124.

Benoeming naar de voornaam Peter.

VERLOREN KAMP: *de verloren kamp*, 1828, N358.95.

Een kamp die men is kwijtgeraakt, dus een kwaliteitsaanduiding van de grond.

NIEUWERF AKKER: B894 *de nieuwerfakker*, 1828, N358.95; B894 de *nieuwerfakker*, land Q5128-29.

SCHEPERKES: *de scheperkes*, 1828, N358.95; B896 *de scheperkes*, teelland, 1829, N359.212.

Perceel genoemd naar de scheper, de schaapsherder, kennelijk zijn het kleine percelen.

MAAIKE JAN KLASSENKAMP: *Mayken Claessen camp*, 1750, Vv f88; B912 *mayken jan klaasse kamp*, land 1-44 hout 0-28 Q5131.

Benoeming naar een psn..

BATJENSKAMP: B890 *batjenskamp*, land 2-26 hout 0-36 Q5134.

¹⁴³ Weynen 2003 p68.

¹⁴⁴ Vangheluwe 2009 p490.

¹⁴⁵ Cornelissen 1987 p284.

Kamp van een persoon geheten Baten, maar in verkleinvorm weergegeven. Zie psn. Jan Bathens, 1444 in Nuenen.¹⁴⁶

VOORSTE VELD: B888 het voorste veldje of nieuw erf, land 2-23 hout 0- 23 Q5135.

OUDE KAMP: B151 in den oude kampe, land 2-32 hout 0-25 Q5149.

MERIKENSKAMP: in de grooten nieuwen Camp nu genaamt *Merikens Camp*, 1750, Vv f71; B150 merikenskamp, land 2-22 hout 0-32 Q5150.

Benoeming naar de voornaam Marike of Maria.

KAMP TUSSEN DE STEEGDEN: een nieuw Erf genaamt den *Camp tusschen de steegden*, 1750, Vv f83; B152 B153 de kamp tussen de steegde, hout 1-8 land 5-3 Q5151-2.

Het gaat om en kamp die ligt tussen de twee molensteegden.

BORSELEN: B143? *het borselen*, 1825, N355.1036.

Eenmalig doorgegeven mogelijk met een fout. Het Borstelen?

HEESTERBUSSEL: het *heesterbusselken*, 1660, VC j13 f65v; B143 het heester bussele, land Q5157.

Verwijzing naar een bosje (bussel) met begroeiing van heesters of eikenhakhout.

DIRKAKKER: den *dijrkacker*, 1660, VC j13 f39v; den *dirckacker* aen de Baen, 1750, Vv f44; B117 den dirkakker aan de baan, land 2-10 Q5164.

Benoeming naar een psn..

BAAN: den *dirckacker aen de Baen*, 1750, Vv f44.

Baan is doorgaans een brede weg.

ROELAND: den ouden Camp genaamt *opt Roelant*, 1750, Vv f20; B116 het roeland, land 6-38 hout 1-20 Q5165-66.

Rouw land > roeland is land dat er onbewerkt bijligt (rouwazie).

RAAFSENBOCHT: den *Raefsen bocht*, 1750, Vv f42; raafse bogt, land 1-38 hout 0-13 Q5171.

RAASENBOCHT: een stuk land deels land deels weide gelegen in de vlucht genoemd *de rassenbocht*. belendend de gemeynte aldaar, 1615, RAO nr2378 f304v; *rassen bocht*, 1660, VC j13 f41; *raessem bocht*, 1660, VC j13 f53; de *rassen Bogt*, 1750, Vv f186; B121 de helft van raassenbogh, land 0-42 hout 0-15 Q5167; B120 de helft van raassenbogh, land 0-34 hout 0-13 Q5168; B122 de raasebogh, land 2-1 hout 0-22 Q5169; B123 de raasebogh, land Q5171.

Benoeming naar de voorkomende psn. Rasen. Raafsen, de benoeming naar een raaf, is een afgeleide vorm (volketymologie).

¹⁴⁶ Cornelissen 1987 p60.

KAMP TUSSEN DE DIJKEN: camp *tusschen de dijcken*, 1660, VC j13 33v; het agterste *tusschen de dijcken* nu genaamt de groote Camp, 1750, Vv f45; t *campken tusschen de dijcken*, 1750, Vv f62; B132 de kamp tussen de dijken, land 3-9 hout 0-35 Q5176; B871 het kampke tussen de dijken, land 0-30 hout 0-32 Q5181.

Dijk is de verhoogde weg.

NIEUWERF TUSSEN DE DIJKEN: de *nieuwErf tusschen de dijcken*, 1750, Vv f47; het half *nieuw Erf tusschen de dijcken*, 1750, Vv f49; B133 het erf tussen de dijken, land 3-43 hout 1-0 Q5177;

AANSTEDEN TUSSEN DE DIJKEN: B873 aanstede tussen de dijken, land 1-48 groes 0-32 hout 0-32 huis 0-10 Q5180.

Het gaat om de Broekdijk en een onbekende verbindingsweg tussen de Vleutstraat en de Broekdijk.

TIP AAN DE DIJK: B660 den tip aan den dijk, groes Q5191.

Driehoekig perceel aan een kruising van wegen.

RAAPHOF: den *raephof* mette corte stuxkens en tcampken, 1750, Vv f77; de *raephof*, 1750, Vv f84; den *Raephof* met hopvelt, 1750, Vv f132; B664-B666, den raaphof, land 0-15 groes 0-30 Q5186; B669-B671 B675 den raaphof, land 8-44 groes 1-2 huis 0-14 Q5187-9; B667 van den raaphof, land 0-34 Q5191.

De hof is de tuin bij het huis (zie boven). Dus het gaat hier om een stukje tuin waar rapen werden geteeld.

HOPWEIKE: het hopweiken, groes Q5191; B680 het hopweike, groes Q5192.

HOPVELD: nog een stuk land dat *hopveld*, 1477, RAO nr2354 f116r; een streep land genoemd dat *hopveld*, 1491, RAO nr2355 f7v; een akker deels weiland genoemd het *hopveld*, belendend het gemeyne bestebroeck, 1584, RAO nr2373 f76v; een stuk land genoemd het *hopveld*, 1631, RAO nr2386 f388; het *hopvelt*, 1660, VC j12 f21; den Raephof met *hopvelt*, 1750, Vv f132; het *hopveldje*, 1750, Vv f141.

HOPAKKER: t heuveltje ent t *hopackerke*, 1750, Vv f24; B667 het hopakkerke, land 0-24 hout 0-13 Q5192; het heuveltje en hopakkerke, land 1-7 hout 0-26 Q5266; het hopakkerke, land 1-23 hout 0-33 Q5279.

Benoeming naar de teelt van hop.

KLEINBROEK:

KLEINSTRAAT: het ackertje aen t *kleystraetje*, 1750, Vv f83; B679 den akker aant kleinstraat, land Q5193.

Straat genoemd naar het kleinbroek: aanvankelijk Kleinbroekstraat.

ROT: 4 lopen roggeland gnd ten Langenakker, in Oirschot, ter plaatse gnd in *het Rot*, tussen voornoemde Heijlwigis Bithuus enerzijds, 1389, BP1178 f258; versten best in *trot*, 1426, BP1196 f9; een stuk land gelegen onder genen best in het *Rot* daar, 1466, RAO nr2352 f153v; een stuk land *dat rot*, belendend haar eigen erf de philipsakker, 1477, RAO nr2354 f116r ; een stuk land gelegen in *het*

roth onder gheenenbest, belendend het bittiserf, 1484, RAO nr2354 f424r; een akkertje genoemd t *rot*, 1533, RAO nr2361 f15v; een akker genoemd t *rot*, belendend (land van) de st odulphuskapel, 1554, RAO nr2367 f65r; B679-B680 *de rotten*, 1827, N357.1397; B679 den akker neffen de rotten, land Q5193.

Het *Rot* is het land dat gerooid, ontgonnen is.

PHILIPSAKKER: quodam pecia terre dictam *philipseckerken*, 1426, BP1196 f9; de *philipsakker*, 1470, RAO nr2353 f61v; een stuk land dat *rot*, belendend haar eigen erf de *philipsakker*, 1477, RAO nr2354 f116r; *philipsland*, 1479, RAO nr2354 f167v; een stuk land genoemd de *philipakker*, 1479, RAO nr2356 f36r; nog op onderpand van een stuk land genoemd de *philipsakker*, 1503, RAO nr2356 f67r; een stuk land genoemd de *philipsakker*, belendend de sint odulphusakker, 1522, RAO nr2359 f254v.

Benoeming naar de voornaam Philip.

SINT ODULPHUSAKKER: een stuk land genoemd de *philipsakker*, belendend de *sint odulphusakker*, 1522, RAO nr2359 f254v; huis tuin, belendend de *sint odulphusakker*, 1522, RAO nr2359 f255r.

Akker in het bezit van de Odulphuskerk in Best.

SCHANS: Huijs en aenstede *in de Schans*, 1750, Vn f7r; B752 *op de schans*, 1818, N333.1330; B679 den akker aan de schans, land 0-46 groes 0-33 Q5194.

Gebied omgeven door wallen, waar bewoners zich konden verschansen en verdedigen tegen soldaten. Dit speelt zich vooral af in de Tachtigjarige oorlog, maar ook daarna.

KELEN: B726 *de kelen*, groes, 1827, N357.1439.

Keel betekent trapeziumvormig perceel. Dat is ook het geval bij dit perceel.

JAN AARTSBOCHTJE: *Jan Aerts Bogtje*, 1750, Vv f79; *jan aartsbogtje*, land 1-36 groes 3-19 Q5202-03.

Benoeming naar een psn..

MARSAKKER: den *marsacker*, 1750, Vv f85; B747? den *marsakker*, land Q5210.

Maars is moeras. Het is mogelijk een verwijzing naar de natte bodem. Vergelijk Maardonk in Nuenen en Nederwetten.¹⁴⁷

NIJT: een stuk beemd genoemd de *nyenbeemd*, belendend de gemeynte (in Verrenbest), 1499, RAO nr2356 f14v; het nieuw Campken genaamt *het neyt*, 1750, Vv f70; *het nyt* aent huys, 1750, Vv f66; t *nyt* in de koppelstraat, land 2-8 groes 1-2 Q5214; B806? t *nyt* en weyer, land 2-38 groes 5-41 nieuw erf 0-41 Q5219-20.

Nijt in de betekenis “nieuw land”. Lezing als ‘nit’ ligt niet voor de hand.

KOPPELSTRAAT: *in de coppelstraet*, 1660, VC j12 f21v; B744 *de koppelstraat*, 1828, N358.95; B806? t *nyt* in de koppelstraat, land 2-8 groes 1-2 Q5214.

¹⁴⁷ Cornelissen 1987 p203.

Synoniem met verbindingsweg. De koppelstraat verbindt de Nieuwen Dijk of Broekdijk met de Vleutstraat.

DRIESENAKKER: B873-74 het veldje den driesenakker, land 1-11 groes 2-19 Q5232.

Afgeleid van de psn. Andries.

BINNENAKKER: de twee ackerkens nu genaamt den *binnen acker*, 1750, Vv f44; A544 den binnenakker, land 1-49 groes 1-31 Q5234.

Een akker die binnen een ander perceel of een groter geheel ligt.

HAVERE VELDJES: een sesde part in de haveracker met het *veldje aen de haveracker*, 1750, Vv f15; de havere veltjens, 1750, Vv f74; A534 het veldje aan den haverakker, land Q5235;

HAVERAKKER: 't *haverlant*, 1660, VC j13 f57; een sesde part in de *haveracker* met het veldje aen de *haveracker*, 1750, Vv f15; A535 den haverakker, land 2-48 groes 2-0 Q5237.

Benaming naar de teelt van haver.

PAPENVEN: het papenven en driesken, land 4-22 hout 1-15 Q5238-39.

Benaming van een ven die eigendom was van de pastoor.

KUILEN: een nieuw stuk erf eerder van de gemeeynte ingenomen genoemd de *cuylen*, 1618, RAO nr2379 f38; eenen camp genaamt de *Cuylen*, 1750, Vv f77; de *cuylen*, 1750, Vv f104; t nieuw Campken of de *kuylen* aen de steenovens, 1750, Vv f122; de koeywey de *Cuylen*, 1750, Vv f140; A396 de *kuilen*, 1819, N334.1376; de kuilen, land 2-10 groes 0-30 Q5242.

Genoemd naar de kuilen die ontstonden door het uitgraven van leem.

WEERLAAR: een stuk land genaamd dat *weerlaar* ter plaatse genaamd Ten Hout, 1382, BP1176 f252v; een stuk land genoemd de *werlaer*, 1477, RAO nr2354 f126v; een akkertje genoemd t *werlaer* in de vluet, 1528, RAO nr2360 f94r.

Weer is een woord dat hoort bij het ww. *weren*: afweren, verdedigen, tegenstand bieden, beschermen. Mnl. *were* kan betekenen : verdediging, weerstand, bescherming, heg, haag, dijk, visweer.¹⁴⁸ *Laar* betekent bos met verspreide ontginningen.

VLEUT: ter plaatse gnd ten Hout, beiderzijds tussen wijlen Henricus Bloijs, strekkend met een eind aan de plaats gnd *die Vloet*, 1388, BP1178 f27v; een stuk beemd ter plaatse *die Vloet*, 1390, BP1175 f64; in loco dictam *die vluet*, 1412, BP1188 f64; in den herdgang van den hout aen *die vloet*, 1430, BP1201 f50; pecia terre sitam in pastorium van den hout in loco dictam *nedre vloet* tedendem a communem platea dictam *die vloetstraet*, 1436, BP1206 f141; een hofstad met het huis tuin met de gijsenakker die erbij hoort gelegen in *de vloet* hier, 1511, RA128A f240v; huis tuin in de vleut aldaar, 1564, RAO nr2369 f17r; een stuk akkerland genoemd de peecxen akker ter plaatse in de *vleut*, 1626, RAO nr2381 f256; het *vleutjen*, 1660, VC j13 f37; A529 het vleuts veldje, land 1-16 groes 1-20 Q5246; A433 de koeiwei in de vleut, wei Q5247.

Benaming naar het gehucht de Vleut dat in het oosten ligt van de gemeente Best. Vleut is verwant aan *vloed* en *vliet*, twee duidelijke waternamen. Het betekent overstroomd land. We vinden de benaming ook terug in een keurboek van de gemeente van Bladel van 1598 waar men wordt gehouden aan het

¹⁴⁸ Helsen 1978 61r: de werbeek in Retie.

vegen van de waterlopen, *de watervluten*: ‘als de banheymzellen geboden worden te maecken ende de watervluten ellick voor tsijne op te veghen (schoonvegen) en sulckx ten behoerlijcken tijden niet is gedaene’. Van de flank van de dekzandrug van de Sonsche heide komen meerdere stroompjes naar het noorden de Vleut in. Blijkbaar was de afwatering niet voldoende. Langs de Vleutstraat gaat een loop waarvan de naam waarschijnlijk de Vleut of de Vliet was. Meer naar het westen stroomt de Royrijt of Hoge Wetering langs de Geenkensis. Oostelijk op de grens met Rooi stroomt de Laak. Vandaar dat het gebied van de Vleut gemakkelijk onder water staat.¹⁴⁹

VLEUTSTRAAT: communem plateam dictam die *ghemeyn vloetstraet*, 1412, BP1187 f402; ex pecia prati sitam in pastoria van den hout (.) inter communem plateam dictam *vluetstraet*, 1430, BP1200 f165v; 2 beemden ter plaatse genoemd de vloet belendend de *vloetstraet*, 1467, RAO nr2352 f161v; van een huis tuin, gelegen in de vloet, belendend de *vloetstraet*, 1483, RAO nr2354 f361v; die een stuk beemd genoemd de houtschen beemd gelegen in de vloet, belendend de *vloetstraet*, 1496, RAO nr2356 f15r; 3 stukken land en 2 beemden en een daaraan gelegen eeuwsel ter zelfder plaats gelegen genoemd dat grimmen, belendend de *vleutstraet*, 1500, RAO nr2356 f3v; een beemd genoemd den schelraven, belendend de *schee-eiken* (scheeken) van den Bosch, die *Vloetstraet*, 1544, RAO nr2365, f2v; een beemd genoemd het zeelsteren gelegen in de *vleutstraet*, 1567, RAO nr 2370 f259v; in d'aenstede in de *vleutstraet*, 1660, VC j13 f43; A435 den akker aan de vleutstraat, land 2-37 groes en hout 1-6 Q5248; A444? den akker in de vleutstraat, land 2-17 groes 2-35 Q5250-1; A457 het kampke in de vleutstraat, land 1-11 groes 1-12 Q5264; A166 het akkertje langs de vleutstraat, land 0-33 hout 0-40 Q5267; het nieuw koeweike in de vleutstraat, land 1-48 groes 3-30 Q5268.

De weg die door de Vleut gaat en die genoemd is naar het gehucht.

VLEUTSEN DRAAIBOOM: een stuk land gelegen aan de *vleutse draaiboom*, verder rondom in de hei en het gemeyne broek, 1588, RAO nr2373 f296v.

De draaiboom die de Vleutstraat afsloot. Het *gemein broek* was het broek ten noorden van de Vleut.

GIJSKEN: een akker naast de hoeve dennenboom, een akker genoemd t gijsken, de gemeynte, 1618, RAO nr2379 f47; het *ghijsken*, 1660, VC j13 f41; het *gijsken*, 1750, Vv f38; de *gijskensacker* of meri Lenders, 1750, Vv f92.

GIJSENAKKER: nog een stuk land in de vleut genoemd *gijsenakker*, 1484, RAO nr2354 f434v; een hofstad met het huis tuin met de *gijsenakker* die erbij hoort gelegen in de vloet hier, 1511, RAO nr2358 f240v; *gijskens acker*, 1660, VC j13 f70v; *Gijskens acker*, 1750, Vv f88.

Benoeming naar de voornaam Gijs, Gijsbert.

DENNENBOOM: een beemd genoemd dulperen, belendend (land van) de *hoeve van de dennenboom*, 1604, RAO nr2375 f418r; een akker naast (land van) de *hoeve dennenboom*, een akker genoemd t gijsken, de gemeynte, 1618, RAO nr2379 f47.

De *hoeve dennenboom*, die later in het bezit is van de Domeinen.¹⁵⁰ Deze hoeve onderscheidde zich doordat er een grote dennenboom op het erf stond.

OUWLAND: A434 *den ouland*, teelland, 1829, N359.159.

Betekent ‘het oude land’.

KOEWEIDE: A289, A290? *de grote koeweide*, 1821, N351.351.

¹⁴⁹ Berkel&Samplonius 2006 p468.

¹⁵⁰ Leenders 2015 p144: hoeve nr22.

BOSEEUWSEL: een akker en de groes die erbij ligt genoemd het *boscheeuwsel*, belendend het pellemenneken, 1617, RAO nr2378 f37r; de vorsten straatekker, belendend het bosselken aldaar, de vleutstraat, 1618, RAO nr2379 f48; het *bosch eusel*, 1660, VC j13 f51; het *Bosch Eeuwsel*, 1750, Vv f251; A446 het boseeuwsel, wei Q5252.

Schrle weide in het bos.

WUUSTENEEUWSEL: prati dictam *wuesteneeuwsel* et ex pecia terre dictam die myspelacker, 1431, BP1202 f50; ex medietate pascue dicte t *wueste*, 1432, BP1202 f104v; ex pascue dicte d *wueststuck*, 1432, BP1202f244v.

Een eeuwsel is een schrale weide en wuust- betekent wilde begroeiing met struikgewas.

STRAATAKKER: een akker genoemd de *straetakker*, 1562, RAO nr2369 f3v; de spierincks straatekker, belendend de *grimmis* eigendom, de kijfhorst, de vleutstraat, 1618, RAO nr2379 f49; een akker genoemd de *voorste straatakker*, belendend het erf genoemd het boseeuwsel, de vleutstraat, 1625, RAO nr2380 los f41; een akker genoemd de speijrinck *straatekker*, belendend de akker genoemd de grijmijns, de kijfhorst, 1625, RAO nr2380 los f42; den vorsten *straetacker*, 1660, VC j13 f35v; *straetacker*, 1660, VC j13 f98v; de *straetacker*, 1750, Vv f27; de *agterste straetacker* en kivitshorst, 1750, Vv f35; de *vorste straetacker*, 1750, Vv f68; A447 de straatakker, land 3-15 groes 1-35 Q5253; A448 de straatakker, land 1-44 hout 0-21 Q5254; A449 de helft van de straatakker, land 2-8 hout 0-20 Q5255; A450-51 den achterste straatakker en kivitshorst, land 6-31 hout 1-28 Q5258-59.

Benoeming naar de Vleutstraat die er langs loopt.

PELLEMAN: recht van overpad door en over de *pelmansbeemd* en wel tot aan de vleutstraat aldaar, 1539, RA133B f166v; de *peelmansbeemd*, 1578, RAO nr2372 f128v; een akker en de groes die erbij ligt genoemd het boscheeuwsel, belendend het *pellemenneken*, 1617, RAO nr2378 f37r; het *pelmanneken*, 1660, VC j13 f35v; het *pelmanneke*, 1750, Vv f45; A443 het pellemanneke, land 2-6 hout 0-40 Q5256; A496 het pellemanneke, land 1-22 hout 2-20 Q5257.

Mogelijk een psn.. In Neerpelt hebben we *den grooten pellen*, in 1780 genoemd naar de familie Pellen of van Peel > Peelman.¹⁵¹

KIEVITSHORST: een beemd genoemd de borchgraft, belendend de *kievitshorst*, de hoge borchgraft, 1569, RAO nr2370 f390r; de spierincks straatekker, belendend de *grimmis* eigendom, de *kijfhorst*, de vleutstraat, 1618, RAO nr2379 f49; een eeuwsel of houtveld genoemd de *kievitshorst*, 1625, RAO nr 2380 los f58; 3 lopen ackerlants geheeten den *kievitshorst* gelegen in de vleute, 1646, CH129v flr; A452 de *kievitshorst*, teelland, 1829, N359.159; A450 A451 den achterste straatakker en kievitshorst, land 6-31 hout 1-28 Q5258-59; A452 de kievitshorst, land 1-49 hout 1-10 Q5261.

Horst is een hoger stukje land. Het land is genoemd naar de kievit, een veel voorkomende weidevogel.

VERRIERGATAKKER: een stuk land genoemd t *fierland*, 1479, RAO nr2354 f174r; het *versiergat*, 1646, CH129g f2r; den *verriergaet acker*, 1660, VC j13 f41; den *verriergatakker*, 1750, Vv f38; A198 de verriergatakker, land 4-13 hout 1-0 Q5271-72; A198 de *vereerschgat* akker, 1830, N360.441.

¹⁵¹ Molemans 1975 p176.

Fiere betekent schoon, sierlijk. Mogelijks is het een kwalificerende term voor land dat mooi gevonden wordt.¹⁵² *Viziergat, zielgat, verzielgat* is het stalraampje (doorkijkraam) in de herd (brab.).¹⁵³

GRIMMIS: een stuk beemd gnd *Grimmen Buenre*, in Oirschot, ter plaatse gnd Best, tussen Cristianus met den Ymen enerzijds en erfgoed van Gunterslaar anderzijds, 1386, BP1177 f284; nog drie stukken land en twee beemden aan elkaar gelegen genoemd *dat grimme*, belendend het erf van de hoeve van gunterslaer, 1484, RAO nr2354 f434v; 3 stukken land en 2 beemden en een daaraan gelegen eeuwsel ter zelfder plaats gelegen genoemd *dat grimmen*, belendend de vleutstraat, het erf van de hoeve gunterslaer eerder, 1500, RAO nr2356 f3v; verder nog 3 stukken land en 2 beemden met een weiland erbij gelegen ter plaatse als hiervoor, genoemd *dat grummen*, belendend de vloetstraat, het erf dat eerder van willem dicbier was en behoorde tot de hoeve van gunterslaer, 1526, RAO nr2360 f136; een stuk land genoemd *de grimmen*, belendend de vluetstraat, de borchgrave, 1547, RAO nr2366 f89v; een stuk land genoemd *de grimmers* gelegen op de vleut, belendend de borchgrave, 1599, RAO nr2375 f141v; de spierincks straatekker, belendend *de grimmis* eigendom, de kijfhorst, de vleutstraat, 1618, RAO nr2379 f49; een stuk hooibeemd genoemd *de groimis* gelegen in de vleut aldaar, 1621, RAO nr2379 f48; 2,5 lopen ackerlants int *grimmis*, 1646, CH129g f14r; den *grimmis*, 1660, VC j13 f51; t half *grimmis*, 1750, Vv f17; A454 de voorste grimmis, land 0-25 groes 1-9 Q5260; A453 de grimmis, land 1-25 hout 0-46 Q5262; A456 de grimmis, land 0-44 groes 0-35 Q5263; A457 het half grimmis, land 1-45 hout 0-44 Q5264.

Grimen is mnl. voor bevuilen, zwart maken.¹⁵⁴ Mogelijk betekent grimmis de *zwartmaker* en heeft het verband met spokerij of kabouterverhalen. Een alternative verklaring is de benoeming naar de zwarte grond (moergrond).

CROMMENAKKER: de *crommenakker* gelegen in de winkelen, 1505, RAO nr2357 f37r.

Benoemd naar een psn..

HOEVENAKKER: een stuk beemd gelegen in *de hoevenakker*, herdgang verrenbest belendend de vloet daar, het groot Zeelster, 1468, RAO nr 2352 f251v; een stuk akkerland genoemd *de hoevenakker* en de redding, 1636, RAO nr2391 f73.

Benoeming naar de hoeve, waarschijnlijk de hoeve Dennenboom.

REDDING: een stuk akkerland genoemd *de hoevenakker* en *de redding*, 1636, RAO nr2391 f73; een stuk land genoemd *het klein reddingske*, 1636, RAO nr2391 f74.

Reddinge is mnl. voor het in orde brengen van iets.¹⁵⁵

HEUVELTJE: A168 het heuveltje en hopakkerke, land 17 hout 0-26 Q5266.

Ietwat hoger gelegen akkertje te midden van groes en hakhout percelen.

SCHAAL: een bunder beempt genaemt *de schaelste*, 1646, CH129g f20v; in *de schaelde*, 1660, VC j13 f43v; *de schael*, 1750, Vv f32; *schaal*, 1823, N353.657; A207 A208 *de schaal*, land 6-7 groes 0-36 Q5277-8; A208 *de schaal*, land 6-14 groes 0-38 Q5280-81.

Mogelijk was dit een komvormig perceel, d.w.z. in het midden dieper dan aan de rand, dus in de vorm van een schaal. Of van schalie < mnl. scaelde, leien dakpan.

¹⁵² Verdam 1981 p173.

¹⁵³ Weijnen 2003 p391.

¹⁵⁴ Verdam 1981 p230.

¹⁵⁵ Verdam 1981 p488.

SCHAAPSDRIES: de *schaep* of *Claverdriessens*, 1750, Vv f29; A220 de schaaps of klaverdries, land 1-29 groes 2-10 Q5282.

Dries is land in wisselend gebruik, in dit geval om schapen te laten grazen.

KLAVERDRIES: de *schaep* of *Claverdriessens*, 1750, Vv f29; A220 de schaaps of klaverdries, land 1-29 groes 2-10 Q5282.

Dries is land in wisselend gebruik, hier om klaver te telen. Zie Schaapsdries.

NIEUWLAND: quarum una dat *nuwelant* et altera die *rispendonc*, 1413, BP1188 f377; ex agro terre dictam die *haenacker* sitam in pastoria de *gunterslaer* in agrum inde inter hereditate dictam dat *nuwelant*, 1436, BP1207 f74v; dat *nuland*, 1471, RAO nr2353 f81r; een stuk land genoemd dat *nuweland*, 1484, RAO nr2354 f412v; nog een stuk land genoemd t *nouland*, het *nuland*, 1489, RAO nr2355 f176v; een half lopenzaad land genoemd dat *nuewland* gelegen in de herdgang *genenbest*, 1489, RAO nr2355 f177r; een stuk land genoemd dat *nuland* groot 20 lopenzaad, 1492, RAO nr2355 f313v; dat *nuland* gelegen aan de *hoenakker*, 1492, RAO nr2355 f314r; een akker genoemd *tnuwelant*, 1549, RAO nr2366 f80r; het *nijeuw lant*, 1660, VC j13 f53v; A221 van het *nieuwland*, land 11-33 groes en hout 2-0 Q5283-85.

Nieuw ontgonnen land.

HAANAKKER: ex agro terre dictam die *haenacker* sitam in pastoria de *gunterslaer* in agrum inde inter hereditate dictam dat *nuwelant*, 1436, BP1207 f74v.

Benoeming naar het dier de haan.

UITVANG: ex pratula hereditate dictam die *uutfanc* dicto agrum adjacentem (*Haanakker*) in fino eiusdem agro iuxta, 1436, BP1207 f74v.

Landaanwinning vanuit bestaand bouw- of weiland.

AKKERT SONS: den akker sons, land 2-31 waaronder 0-12 onder son en 0-8 onder oirschot Q5293.

Omkering van Sonsakker. Een akker die gedeeltelijk in de gemeente Son ligt (zie boven).

HEISTREEP: een stuk land genoemd de *heystreep* gelegen in oirschot onder *gunterslaer*, 1468 RAO nr2352 f236v; int *heijstreepken*, 1660, VC j13 f53v; int *hey streepken*, 1750, Vv f64; in het *heistreepken*, land 1-39 hout 1-0 Q5298.

Een smalle strook heidegrond.

OUDE HOF: *odenhove*, 1423, BP1193 f379; een perceel genoemd de *odenhove* gelegen bij de *langeneep* daar rondom in de *gemeynt*, 1431, RAO nr2356 f31r; een stuk erf genoemd de *oude hofstad*, 1482, RAO nr2354 f294r; een stuk land genoemd de *oude hofstad*, 1508, RAO nr2358 f3v; huis tuin en de *oude hofstede* gelegen in de *vleut*, 1545, RAO nr2365 f5v; den *ouden hof*, 1750, Vv f6; den *ouden hof*, 1821, N351.351; de *ouden hof*, land 2-22 groes 0-38 Q5299.

In de oudste vorm een verwijzing naar de psn. Oda.

LANGENEEP: domum area et ortum ditos in pastoria de best ad locum dictum die *langenneep*, 1422, BP1193 f481; een perceel genoemd de odenhove gelegen bij de *langenneep* daar rondom in de gemeynt, 1431, RAO nr2356 f31r; van den *langenneep akker*, 1467, RAO nr2352 f192v; huis tuin aan de *langenneep* daar, Sophia Wouters van de Langenneep, de straat, 1503, RAO nr2356 f31r; een stuk akkerland *aan de langenneep* daar, belendend de gemeyne straat, 1522, RAO nr2359 f283r; een stuk land aan de *langenneep*, 1526, RAO nr2360 f3.

Neep is ook een psn.. Zie Henrick van de Neep.¹⁵⁶ Langenneep kan de bijnaam zijn van iemand die Neep heet, en omdat hij lang is.

MARTENSWEIDE: A283 *martensweide*, 1821, N351.351.

Afgeleid van een psn..

MOLENHOF: een stuk land genoemd de *molenhof*, belendend de gemeynte van st oedenrode, de gemeynte van oirschot; 1506, RAO nr2357 f154v, de *molenhof*, belendend de gemeynte van roy, de gemeynte van oirschot, 1507, RAO nr2357 f7r; de *molenhof* gelegen tussen de parochies van oirschot, son en sint oedenrode, 1508, RAO nr2358 f35v; de *meulenhof*, land 1-28 waaronder 0-36 groes onder son Q5300.

Verwijzing naar de Vleutse standerdmolen die daar stond vanaf 1654. Deze werd in 1891 verplaatst naar de Nieuwstraat en werd daar de Campsemolen genoemd naar de familie Camps. Hier is hij in 1929 afgebroken.¹⁵⁷

HOZE: een stuk land genoemd de *hoze*, 1486, RAO nr2355 f21v.

Hoze is brab. voor de broek.¹⁵⁸

HOPZAK:; den halven *hopsack*, 1660, VC j13 f60; Grietenacker en den *hopsack*, 1750, Vv f64; grieten en hopzakakker, land 5-27 groes 0-40 Q5303-04.

Hopzak is een benoeming naar de vroegere hopteelt. Vergelijk *groes aan de loop genaamd hoppebeemd*, 1785 en *dat hopvelt*, 1526 in Nuenen.¹⁵⁹ Hop wordt in latere tijd aan het griet toegevoegd omdat het een schimmeldodende werking had en het bier langer houdbaar maakte.

GRIETENAKKER: nog een streep land genoemd de *Griet Boeijenakker*, 1479, RAO nr2354 f153r; de *Griet Boeijenstreep*, 1479, RAO nr2354 f154r; een stuk akkerland genoemd de *grietenakker* en de schuur, verder de rietstreep met nog twee lopenzaad in de corte stukken, 1626, RAO nr2381 f257; de *grietenakker* ter plaatse genoemd aan het vaerhout, 1634, RAO nr2389 f324; *grietenacker en de hopsack*, 1660, VC j13 f55; *cleijnen grieten acker*, 1660, VC j13 f55v; den halven grooten *grieten acker*, 1660, VC j13 f60; de *kleyne grieten acker*, 1750, Vv f1; Huys en *grietenacker*, 1750, Vv f4; *Grietenacker* en den *hopsack*, 1750, Vv f64; grieten en hopzakakker, land 5-27 groes 0-40 Q5303-04; grietenakker, land 4-17 groes 3-0 Q5305-06.

Benoeming naar Griet ofwel Margriet, destijds de voornaam van een vrouw of naar *griet* znw. voor grof zand.¹⁶⁰

¹⁵⁶ RAO nr2356 (1493) f43r.

¹⁵⁷ Biggelaar 2007 p2. Omzien in Best

¹⁵⁸ Weijnen p153.

¹⁵⁹ Cornelissen 1987 p151.

¹⁶⁰ Verdam 1981 p230.

RIETSTREEP: de schuurecker, belendend een stuk akkerland genoemd de *rietstrep*, 1634, RAO nr2389 f325; een stuk akkerland genoemd de *rietstrep*, belendend de schuurecker, de Corte Stucken, het erf genoemd de sijttert, 1634, RAO nr2389 f325; 't *rietstreepken*, 1660, VC j13 f57; de *Riet strepen* 6 lopen, 1750 Vv f4; A? de rietstrepe, land 0-31 groes 0-46 Q5307.

Een smalle strook land begroeid met riet.

SCHUURAKKER: de *schuurecker*, belendend een stuk akkerland genoemd de rietstrep, 1634, RAO nr2389 f325; een stuk akkerland genoemd de rietstrep, belendend de *schuurecker*, de Corte Stucken, het erf genoemd de sijttert, 1634, RAO nr2389 f325.

Benoeming naar de ligging bij een veldschuur.

DONK: pecie prati dictam die donck sitam in pastoria van den hout ad locum dictum tot elsdonc, 1434, BP1204 f101v; den dries *op de donck*, 1660, VC j13 f51v; de *donq*, 1750, Vv f9; den dries *op de Donq*, 1750, Vv f24; A263 *de donk*, 1821, N351.351; A263 *de donk*, land 4-0 hout 0-45 Q5345; A? den dries *op de donk*, groes Q5482.

RISPENDONK: quarum una dat nuwelant et altera die *rispendonc*, 1413, BP1188 f377; ex pecia terre dictam *die respdonc* sitam in pastoria de gunterslaer, 1423, BP1193 f186v; een stuk land genoemd de *rispendonk*, 1518, RAO nr2359 f17r; de *rispendonck*, belendend het erf van de hoeve op de Denneboom, 1626, RAO nr2381 f259; den *rispendonck*, 1660, VC j13 f45; den *rippendonck*, 1660, VC j13 f60; den *Rispendonq*, 1750, Vv f5; den *Rispendonq* met het weyken, 1750, Vv f33; de wei bij rispendonk, groes 4-45 waaronder 2-32 onder Roy Q5314; A262, land 2-25 hout 0-43 Q5343, A260 den rispendonk, land 2-36 hout 0-39 Q5344.

Donk wordt nog steeds verklaard als een 'zandige opduiking in een moerassig terrein'.¹⁶¹ Donken zijn in de Kempen vooral hooilanden (gelegen aan stroompjes of rivieren). Het mnl. -donk (in plaatsnamen) met 'dank', = moerassige bodem is voorts verwant met lett. 'danga', poel, moeras en waarschijnlijk on. dokk, kuil.¹⁶² Ook een benaming naar 'dong' = mest, overdrachtelijk voor drassige bodem, is mogelijk. Van Loon ziet verband met het wat oudere Germaanse *dung*, wat een benaming is voor een kuil overdekt met mest of een weefkuil.

Rispendonk betekent een laagte of zonk waar ratelpopulieren groeien. Donken worden vaak naar boomnamen genoemd. Volgens van Loon is het oude donk een typisch Nederfrankische benaming, die ook is geëxporteerd door Brabantse kolonisten naar een gebied tussen Maagdenburg en Brandenburg en een tweede in de Ortenau.¹⁶³ Het is synoniem met *horst*, dat echter meer boven de rivieren in het Saksische gebied in gebruik was als nederzettingsnaam. Zie ook Elsdonk, Rispelendonk, Donderdonk bij de groes-toponiemen.

LOVERDONK: een stuk land gnd *die Loverdonk*, aldaar (Gunterslaer), 1391, BP1179 f250; in medietate agro terre dictam *die loverdonc*, 1434, BP1204 f101v.

Benoeming van een donk naar het gebladerte, 'het lover'.¹⁶⁴

ELSDONK: een huis, tuin en aangelegen stuk beemd, in Oirschot, ter plaatse gnd Gunterslaer, ter plaatse gnd op *die elsdonk*, 1391, BP1179 f250; een stuk beemd in Oirschot, ter plaatse gnd Gunterslaer, achter *die elsdonk*, 1395, BP1175 f138; ex pecia prati at locum dictum gunterslaer retro locum dictum *after die elsdonc*, 1412, BP1188 f180; domo area et orto dictis communem d *elsdonc* sitam in pastoria de gunterslaer in loco dicto d *elsdonc* inter communitate de rode ex uno, 1429, BP199 f128v; nabij *gheen elsdonk*, 1467, RAO nr2352 f156v; de *elsdonksbeemd* gelegen in de vloet aan de

¹⁶¹ Gysseling 1981 p75.

¹⁶² WNT.

¹⁶³ Van Loon 2017 hst 4.4.

¹⁶⁴ Mélotte 1979 p189.

laakstraat daar, belendend de berse straat, het klooster van der hagen te eindhoven, 1492, RAO nr2355 f332r; het 1/5 deel van een beemd genoemd de *eelsdonk* groot 2 bunders gelegen aan heerbeeck daar, belendend Joen de Maelder in Den Bosch, 1511, RAO nr2358 f241v; een akker genoemd d *elsdonck* gelegen in verrenbest, 1547, RAO nr2366 f26r; een hooibeemd genoemd d *elsdonck*, belendend de kanselier van gelderland, de elsdonckse dijck, 1604, RAO nr2375 f460r; ses lopen beempts genaamt d *elsdonk*, 1646 CH129a f8v; d' *elsdonck*, 1660, VC j13 f60; de *Elsdoncq*, 1750, Vv f205; de elsdonk, land 1-26 groes 1-26 hiervan 0-29 onder Roy Q5315; de elsdonk, land 1-24 groes 1-10 hiervan 0-10 onder Roy Q5316; de elsdonk, land 2-1 hout 1-0 Q5319; elsdonk, land 1-17 groes 1-10 Q5320; de elsdonckse, land Q5321; de elsdonk, land Q5322.

Het eerste lid verwijst naar de begroeiing met els, *Alnus spec.*, het tweede lid –donk naar een laag gelegen terrein of een depressie.¹⁶⁵ De donken bevinden zich in het Bestse Broek, dat op zichzelf al een nat laaggelegen terrein is. Zie ook Rispendonk hierboven en Gansdonk bij de groesen van Best.

ELSDONKSE DIJK: een hooibeemd genoemd d *elsdonck*, belendend de kanselier van gelderland, de elsdonckse dijck, 1604, RAO nr2375 f460r.

SCHEEKVELD: *scheekveld*, 1823, N353.675.

SCHEKEN: het halff vleitjen *in de scheecken*, 1660, VC j13 f33v; A53 *de scheek*, weiland, 1829, N359.159; den beemd in de scheeken, land 4-5 hiervan 1-21 onder Roy Q5317.

Scheken is een gebiedsnaam aan de grens met Sint Oedenrode en Liempde. Het betekent “schei-eik”, naar de eiken die er vroeger geplant moeten zijn om deze grens aan te geven. Zie Scheekveld, Scheeken bij de groezen.

HULSKENSBEEMD: *hulskens beempt*, 1660, VC j13 f53; de helft van de *hulskens Beempt*, 1750, Vv f215; het keelken in hulskensbeemd, land 1-32 hout 1-12 hiervan 0-28 onder roy Q5318.

Beemd die genoemd is naar de hulst, *Ilex aquifolium*.

EIKAKKER: het *weerlandje* met het middelste stuk in de eikakker, belendend de eikakker, het *weerlandje*, de pad, 1637, RAO nr2392 f147; in den *eijck acker*, 1660, VC j13 f43v; den *eyckacker*, 1750, Vv f28; A222 den eykakker, land 6-0 hout 1-0 Q5330-31; A223 den eykakker, land 3-9 groes en hout 1-0 Q5332.

Benoemd naar de begroeiing met eiken, *Quercus spec.*, aan de rand.

HAAG: quoddam pratum dictam *die hage* in pastoria de gunterslaer, 1409, BP1186 f393v; ex pratum dictam *die haghe*, 1437, BP1208 f71v; een stuk land genoemd de *hage*, 1477, RAO nr2354 f111r; een stuk beemd genoemd in de *haege* in de vloet in de houtse akkers daar, 1488, RAO nr2355 f92r; een beemd genoemd die *hage*, 1576, RAO nr2371 f493r; de *haegh*, 1660, VC j13 f51; A239 den akker aan de haag, land 1-13 groes 1-25 Q5333.

Over het algemeen is een *haag* bedoeld als een bosje van laag hout, kreupelhout of doornstruiken als terreinafsluiting, vgl. het woord *heg*. Andere auteurs geven de verklaring van *omheind bosje*. Een derde betekenis is: afgesloten jachtgebied. De Haagnamen vormen vermoedelijk een bijzondere groep en zijn moeilijk te dateren.¹⁶⁶

WUUST: ex pecia pascue dictam t *wueste* ad locum dictum de vluet, 1437, BP1208 f71v.

¹⁶⁵ Vangheluwe 2009 p358.

¹⁶⁶ Beijers site.

Aanduiding van een woest, verwaarloost perceel.

LOOKT: ex pecia pascue dictam t *loect* ad locum dictum de vluet, 1437, BP1208 f71v; atque hereditate dicta *geloect*, 1437, BP1208 f92v.

Look is een omsloten perceel.

ZEEMPOT: een stuk land genaamd die *sweempt*, 1382, BP1176 f252v; een stuk beemd genoemd de *sweempt* gelegen aan her einde van de halve grootakker, 1477 RAO nr2354 f126v; een stuk land groot 3 lopenzaad gelegen in de houtse akkers in de vloet, belendend het erf van de verkoper genoemd de *zweempt*, 1482, RAO nr2354 f334r; van een stuk land genoemd de grootakker groot een half mudzaad gelegen in de herdgang verrenbest in het gunterslaer daar, belendend een beemdje daar genoemd de *sweempt*, 1492, RAO nr2355 f277v; een beemdje genoemd de *sweempt*, 1506, RAO nr2357 f156v; A237 A238 de *zeempot*, teelland, 1829, N359.159.

Zweem > *Zwenen* is uitgraven, dus een put die gegraven is.¹⁶⁷ Pas veel later ontstaat de volketymologische variant ‘zeempot’ die overdrachtelijk wijst op een rijke opbrengst omdat het eerste lid ‘zeem’ de betekenis heeft van suikerij. Vergelijk met ‘jam’, en in W-Vlaams dialect ‘zjem’ voor honing, het Limburgse ‘zjem’ voor suikerstroop. Een overeenkomstig woordgebruik is ‘pappot’ in Bergeijk en ‘vetpot’.¹⁶⁸

DOLPERAKKER: een stuk land gnd een *dolpersakker*, in Oirschot, ter plaatse gnd Gunterslaer, 1391, BP1179 f55; een stuk groes genoemd de schelraven, belendend de *dulperakker*, 1610, RAO nr2377 f106r; een stuk land genoemd *dulperakker*, belendend de schelraven waarvan afgedeeld is, 1623, RAO nr2380 f32; A243 de *dolperakker*, 1829, N359.159.

DORPELAKKER: een stuk land genoemd dat *dorpelsakker*, 1382, BP1177 f11v; ex pecia terre deitiam die *dorpelsacker*, 1406, BP1185 f287v; van een stuk land genoemd de *dorpelsekker*, 1477, RA124A f134; de *dorpelsekker*, belendend het erf van Lambrecht Millink genoemd de schelraven, 1519, RAO nr2359 f134v; een akker genoemd de *dorpelakker*, 1588, RAO nr2373 f325r; een stuk akkerland genoemd de *dorpelakker*, 1637, RAO nr2392 f148; den *dorpel acker*, 1660, VC j13 f45v; den *dorpelacker*, 1750, Vv f22; A242 A239 den *dorpelakker*, land 4-30 hout 0-46 Q5334-5; A242 A243 den *dorpelakker*, groes 5-47 Q5336-7; A244 den *dorpelakker*, land 2-1 hout 0-24 Q5339; A245 den *dorpelakker*, land 2-47 groes 0-21 Q5340.

DULPEREN: een beemd genoemd *dulperen*, belendend (land van) de *hoeve van de dennenboom*, 1604, RAO nr2375 f418r.

Dolper > dorpel heeft de betekenis van drempel. Het zou kunnen gaan om een terrasvormige verhoging t.o.v. de nabije en laagliggende broekbeemden of een dorpel in de toegang

KUIK: pecia terre arabilis sitam ad locum (vleut) dictum *kuyc*, 1428, BP1198 f193v.

Genoemd naar de psn. Kuyk, bijvoorbeeld Arnoldi de *kuyc* die daar in 1429 eigenaar is.¹⁶⁹

LAARAKKER: ex agro terre dictam die *laerecker* sito in loco dicto die vluet, 1431, BP1202 f40; de *laeracker* (in de vleut), 1750, Vv f33;

Laarakker is een ontginning van een laar, bos, dus synoniem met rode. Van Loon vraagt zich af of laar niet een natuurnaam, maar een benaming was van een specifieke soort ontginning, zoals

¹⁶⁷ Verdam 1981 p592.

¹⁶⁸ Vangheluwe 2009 p432.

¹⁶⁹ BP1199 f245.

‘landbouwontginning midden in een bosgebied’.¹⁷⁰ Een laar is dus een bos dat al gedeeltelijk in gebruik is voor de landbouw.

SCHELMOENTJE: A260 het voorste schelmoentje, land 2-1 hout 0-40 Q5341.

Schel, schil betekent ‘buitenkant’. Moentje is een psn. of verkleinwoord van moei? De moei van de familie Schellens?

SCHELRAVEN: prato dicto *die scelrave*, 1423, BP1193 f378; de dorpelsekker, belendend het erf van Lambrecht Millink genoemd de *schelraven*, 1519, RA129A f134v; een beemd genoemd den *schelraven*, belendend de scheeiken van Den Bosch, die vloetstraat, 1544, RAO nr2365 f2v; een stuk groes genoemd de *schelraven*, belendend de dulperakker, 1610, RAO nr2377 f106r; het erf genoemd de *schelravens*, 1640, RAO nr2395 f299; *schelraventjen*, 1660, VC j13 f45; het *schelraventje*, 1750, Vv f24; A261 het schelraventje, land 1-27 hout 0-32 Q5342.

De raven, raveel van de familie Schellens. Een andere verklaring is dat *schel, schil* de ‘buitenkant’ betekent, dus de rand van het gebied dat Raven heet, naar de vogel. Zie Schelmoentje en Schelraven bij de groesnamen.

SCHIEAKKER: de *schieacker*, 1750, Vv f33; de schie akker, land 4-43 hout 1-14 Q5346-47.

Mogelijk sche < schie. Het betekent dan een scheve akker ofwel een akker die ongelijk ligt. Vergelijk schevelden te Nuenen.¹⁷¹

RIETAKKER: ter plaatse gnd Best, ter plaatse gnd in *gene riette*, tussen een zekere gnd Bithuus enerzijds, 1387, BP1177 f374v; den langen *ryetacker* ad locum dictum te Lake, 1430, BP1200 f217v; den *rietecker* Gunterslaer, 1447, BP1218 f279; een beemd genoemd de *rietakker* gelegen onder gunterslaer hier, 1486, RAO nr2355 f34r; een stuk land genoemd de *langen rietakker*, 1506, RAO nr2357 f154v; de *korte rietakker* en de *lange rietakker* samen met een beemd genoemd de rietbeemd aan elkaar gelegen, 1518, RAO nr2359 f17r; huis tuin met daaraan gelegen akker genoemd de *langen rietakker* gelegen in de vleut, 1553, RAO nr2367 f48v; A302, *den rietakker*, 1821, N351.351.

Benoeming naar de rietbeemd die er vlakbij ligt.

RIETBEEMD: ad quedam pratula dicta den *ryetbeempt*, 1413, BP1188 f377; samen met de korte rietakker en de lange rietakker samen met een beemd genoemd de *rietbeemd* aan elkaar gelegen, 1518, RAO nr2359 f17r; een stuk beemd groot een bunder genoemd de *rietbeemd*, 1519, RAO nr2359 f93r.

Benoeming naar het riet dat er groeit.

TEN HOUT: de bonis *ten houyt* dicti ten eynde, 1370, CH45040 f67v; een stuk land genaamd dat weerlaar ter plaatse genaamd *Ten Hout*, 1382, BP1176 f252v; in de herdgang van *den Hout*, nabij de plaats gnd die Vloetstraat, 1387, BP1177 f341v; aan Walterus zvw Walterus van den Eijnde de helft in erfgoederen, gelegen in Oirschot ter plaatse gnd *ten Hout*, 1387, BP1177 f374v; ter plaatse gnd *ten Hout*, beiderzijds tussen wijlen Henricus Bloijs, strekkend met een eind aan de plaats gnd die Vloet, 1388, BP1178, f27v; een hoeve gnd het goed *ten Hout*, in Oirschot, ter plaatse gnd Gunterslaer, 1388, BP1178 f55v; de hereditate domini gerlaci de bonis *ten houyt* dicta ten eynde, 1395, CH45041 f239; in pastoria de gunterslaer seu (of) *van den hout*, 1410, BP1187 f45v; ad locum dictum *ten houte* op die vloete, 1417, BP1190 f238v; in pastoria *van den hout*, 1425, BP1198 f188; pecia terre in pastoria van *den hout* ad locum dictum (goed van) gunterslaer, 1440, BP1210, f296; een akker de grote akker in de herdgang *den hout*, 1468 RAO nr2352 f194v; een stuk beemd genoemd t zeelster gelegen in de

¹⁷⁰ Van Loon 2017 p223.

¹⁷¹ Cornelissen 1987 p254.

herdgang verrenbest ter plaatse genoemd *ten hout* belendend het (goed) Gunterslaer, de straat, de grote schaepsbuender, 1470, RAO nr2353 f62r; van een stuk land genoemd de vloetbeemd gelegen *in het hout*, 1473, RAO nr2353 f177r; de grootakker gelegen in de *houtse akkers*, 1481, RAO nr2354 f279; een stuk land groot een zesterzaad gelegen in de herdgang verrenbest ter plaatse genoemd *ten houte*, 1502, RAO nr2356 f19r; een stuk land genoemd de parecker terzelfde plaatse gelegen (in de vleut) in de *houtsakkers*, 1545, RAO nr2365 f5v.

Hout is mnl. voor bos. De oudste vorm *hooit* is een merkwaardige variant en wijst op een stembandocclusie bij de overgang holt > hout. Vergelijk Koningshooikt > Hout te Lier en Woyt < Wout < Walther.¹⁷² Uit de oudste vermelding in 1370 blijkt dat de hoeve Ten Eynde deel uitmaakt van het goed Ten Houte. Verder blijkt dat Ten Hout zich ook uitstreckte over de Vleut. Ook worden Gunterslaer en Ten Hout als herdgangen met elkaar verwisseld (zie boven). De naam als gehucht verdwijnt na 1600 van het toneel.

HOUTSE AKKERS: de grootakker gelegen in de *houtse akkers*, 1481, RAO nr2354 f279v; een stuk beemd genoemd in de haege in de vloet *in de houtse akkers* daar, 1488, RAO nr2355 f92r; de helft van een akker genoemd de grootakker gelegen in de vluet aldaar in de *Hautsche akkers*, 1542, RAO nr2364 f20r.

Hieruit zien we dat Ten Hout een kleine nederzetting was, bestaande uit meerdere hoeven.

SOERHOF: een stuk beemd gnd *die Zoerhof*, in St.Oedenrode, ter voornoemde plaatse Gunterslaer, 1390 BP1178 f262v; quodam pecia prati dictam *die zoerhof*, 1418, BP1191 f175v; een stuk beemd genoemd den *soerhof*, belendend de laeckstraat, 1534, RAO nr2362 f116r; beemd genoemd de *soerhof* gelegen in oirschot en ook deels in sint Oedenrode, 1547, RAO nr2366 f51r; het goed ter Laeck belendend de *sourhof*, 1564, RAO nr2369 3r; de helft van een weiland genoemd *de soerhof*, 1637, RAO nr2392 f403.

Genoemd naar de droge of zure bodem.¹⁷³ Zie ook Soerland.

TEN EINDE: de bonis ten houyt dicti *ten eynde*, 1370, CH45040 f67v; de uitgifte van dat weerlaar, die Grootakker, die sweemput, dat nieuwe land, die stertakker, die stertbeemt te leveren op de goederen genaamd *ten einde*, 1382, BP1176 f252v; Rutgherus de Erpe verkocht aan Albertus Wael een erfcijs van 14 pond, met allerheilighen te betalen, gaande uit een hoeve, genaamd *ten Einde*, in Oirschot, ter plaatse gnd Best, 1384, BP1177 f128v; de hereditate domini gerlaci de bonis ten houyt dicta *ten eynde*, 1395, CH45041 f239; t goet *ten ejnde*, 1482, BP1252 f402.

Ten Einde is een goed bij de Vleut en een nadere aanduiding van een hoeve in Ten Hout (zie boven), dat weer synoniem is met de Vleut en Gunterslaer.

Jan van de Sande, een van de zegsmannen m.b.t. de Vleut, heeft als bijnaam 'Jan Hurk' naar zijn moeder die vroeg weduwe was. Hij werd ook wel 'Jan A1' genoemd naar het eerste huisnummer komend vanaf Rooi. De naam Ten Eynde, dus 'aan het einde' is zeer van toepassing op de hoeve op A288, waarvan Hendrik Martinus van de Hurk in 1832 de laatste eigenaar was.

GROOTAKKER: agro terre dicta *die groten acker*, 1437, BP1208 f92v; land genoemd de *grootakker* ter plaatse genoemd de vloet, 1464, RAO nr2352 f49v; van een stuk land genoemd de *grootakker* groot een half mudzaad gelegen in de herdgang verrenbest in het gunterslaer daar, belendend een beemdje daar genoemd de sweemput, 1492, RAO nr2355 f277v; een stuk land genoemd de *grootakker* gelegen in gunterslaer, 1501, RAO nr2356 f20v; de *grootakker* groot een half mudzaad gelegen in de herdgang verrenbest in het gunterslaer, belendend een beemdje genoemd de sweemput, 1506, RAO nr2357 f156v; een stuk land genoemd de *groetenakker* gelegen in de herdgang in Verrenbest in het gunterslaer daar, 1511, RAO nr2358 f233r; de helft van een akker genoemd de

¹⁷² Mededeling van Van Loon.

¹⁷³ Weijnen 2003 p432.

grootakker gelegen in de vluet aldaar in de Hautsche akkers, 1542, RAO nr2364 f20r; een akker genoemd de *grootakker*, groot 6 lopenzaad gelegen in de herdgang verrenbest in de vleut, 1558, RAO nr2368 f79v; de *grootakker* gelegen op de vleut in het gunterslaer, belendend de paersakker, de mispelakker, 1587, RAO nr2373 f268r.

Groot wijst niet alleen op de grootte, maar ook het grote belang van akker. Er is ook een Grootakker in Verrenbest en in Naastenbest.

WAUTAKKER: groten acker ac portione sue parte agro dicti *wautacker* sibi coadiacentem sitam in loco dicto die vluet, 1437, BP1208 f92v.

Benoeming naar de psn. Wouter.

LAAK: een huis, tuin en aangelag, in St.Oedenrode, ter plaatse *die Lake*, 1395, BP1175 f138; pecia terre sitam in pastoria de ghunterslaer ad locum dictum *dat laeck*, 1412, BP1188 f42v; die hoenecker inter hereditate dictam dat *nuwelacen*, 1429, BP1199 f258; quodam manso dictam *tgoet ten laeck* juxtam vicum dictam *die laekstraet*, 1437, BP1207 f243; de groten kamp van erp gelegen onder gunterslaer, belendend de gemeynthe, een dijk daar genoemd de *laeck*, 1523, RAO nr2359 f206r.

LAAKSTRAAT: een huis, tuin en daaraan gelegen akker gnd die hoenakker, die waren van wijlen Theodericus de Gunterslaer, in Oirschot, ter plaatse gnd *die Laac*, 1385, BP1177 f209; quodam manso dictam *tgoet ten laeck* juxtam vicum dictam *die laekstraet*, 1437, BP1207 f243; de elsdonksbeemd gelegen in de vloet *aan de laakstraat* daar, belendend de berse straat, het klooster van der hagen te eindhoven, 1492, RAO nr2355 f332r; een stuk beemd genoemd den soerhof, belendend de *laeckstraat*, 1534, RAO nr2362 f116r; een beemd genoemd de scheek gelegen *in de laakstraat* in de vleut alhier, belendend het klooster van der Hagen uit Eindhoven, de gemeynthe van Sint Oedenrode, 1551, RAO nr2367 f24v.

Laak is de benaming voor de wetering die de grens met Rooi vormt. Ten Laak is een grote hoeve in Sint Oedenrode op de grens met de Vleut die in het midden van de 16de eeuw in het bezit was van de Oranjes en dat bleef tot het einde van het Ancien Régime. Daarom wordt de hoeve nu nog *Princenhoeve* genoemd.

GROTE KAMP VAN ERP: de *groten kamp van erp* gelegen onder gunterslaer, belendend de gemeynthe, een dijk daar genoemd de *laeck*, 1523, RAO nr2359 f206r.

Benoeming naar een psn..

ELSDONKBEEMD: de *elsdonksbeemd* gelegen in de vloet aan de laakstraat daar, belendend de berse straat, het klooster van der hagen te eindhoven, 1492, RAO nr2355 f332r.

KALVERLOOFT een stuk land gnd tinnen met een daaraan gelegen beemdje gnd dat *kalverloekt*, 1383, BP1177 f72; een stuk land gnd dat *kalver loekt*, in Oirschot, ter plaatse gnd Best, tussen Johannes Moelner enerzijds en de gemeint anderzijds, 1391, BP1179 f215; pecia terre dictam dat *kalverloect*, 1412, BP1188 f60v; een stuk land de *loecten*, 1465, RAO nr2352 f97r; een stuk land genoemd die *geloeck* streep terzelfde plaatse als hiervoor, belendend de dijk daar en verder grenzend aan de *laeck*, 1528, RAO nr2360 f126r.

Look is het land dat omheind, *gelookt* is (mnl. *loken* is afsluiten). Het land waar kalveren op graasden.

INNEN: een stuk land gnd *tinnen* met een daaraan gelegen beemdje gnd dat *kalverloekt*, 1383, BP1177 f72.

T innen ofwel ‘het innen’ is datgene dat binnen ligt.

ZIJTERT: in medietate cuiusdam agri terre dictam die *zytart* sitam in pastoria van den hout, 1434, BP1204 f101v; ex agro dicto *die zittart* in gunterslaer in die vluet, ca 1500, CK f142; een deel van een weiland genoemd de *zjdert* gelegen onder gunterslaer, 1523, RAO nr2359 f206r; een stuk beemd genoemd de *zijaert*, 1585, een akker genoemd de *zjdert*, 1588, RAO nr2373 f325r; RAO nr2372 f81r; in de corte stukken, belendend het erf genoemd de *Sijttaert*, de straat aldaar, 1631, RAO nr2386 f364; de *sijtaert*, 1660, VC j13 f43v; het *seijtarts beempjen*, 1660, VC j13 f57; den *Sijtaert*, 1750, Vv f5; het *Sijtaerts Beemptje*, 1750, Vv f5; A326 de *voorsten zijdert*, 1821, N351.351; A329 de *achterste zijdert*, 1821, N351.351; den *voorsten zijdert*, 1821, N351.351; A326 de *voorste sijtert*, land 2-0 hout 0-38 Q5352; A329 den *acherste sijtert*, land 1-22 hout 0-30 Q5372; A328 den *sijtert*, land Q5373; A327 den *sijtert*, groes Q5374.

Zijtert, *Zittaart* is een plaatsnaam die buitengewoon verspreid is, zowel in Duitsland als in de Nederlanden en ook Frankrijk. Hij doet zich in allerlei vormen voor: in het Nederlands als *Zittaart*, *Zittert*, *Sittert*, *Zijtert*; in het Duits als *Sitter*, *Sittert*, *Seiter*, *Seitert*. In het Frans *Setrez*, *Soiru*. De pogingen om te verklaren zijn talrijk geweest. Helsen geeft twee van de meest gezaghebbende: 1. mhd. *sitwërt*; zijwaarts gelegen.¹⁷⁴ 2. afleiding op -od van *setr*, norw. *setr*, *soetr*, zomerweide voor het vee, ook runderstal of huis (sate).¹⁷⁵ In de oudste verklaringen wordt meestal naar een bos verwezen (silva). Daarom zoeken Gysseling en Van Durme de verklaring bij boom. Van Durme verklaart het als een combinatie van *sih* wat betekent ‘dalende, naar beneden gaande, neerzijgende’, *dra*, boom later *tre* en het verzamelsuffix ‘t’ voor boom- en plantnamen. De boom die hiervoor in aanmerking komt is volgens Gysseling de es(boom) (germ. *sigidra*) en volgens van Durme is het kreupelhout (van kruipend), het hout dat ‘laag blijft’. *Sihdra*-otu > *sitrot* > *sittert*. De meest toepasselijke lijkt *zittter* ‘kreupelhout’ en *zittert* kreupel(hout)bos.¹⁷⁶

HOONAKKER: een huis, tuin en daaraan gelegen akker gnd *die hoenakker*, die waren van wijlen Theodericus de Gunterslaer, in Oirschot, ter plaatse gnd *die Laac*, 1385, BP1177 f209; ex *pecia terre sita in pastoria de gunterslaer in loco dictam in de hoenacker*, 1408, BP1186 f122; dat nuland gelegen aan de *hoenakker*, 1492, RAO nr2355 f314r; een zesterzaad land genoemd de *hoenakker* gelegen in gunterslaer, 1504 RAO nr2357 f10r; een akker genoemd den *hoonakker* gelegen in de herdgang verrenbest in de vleut, 1581, RAO nr2372 f279v; den *hoonecker* gelegen onder de vleute, 1646, CH129g f1v; A304 de *hoonakker*, land 1-26 hout 0-20 Q5353; A304 de *hoonakker*, land 1-16 hout 0-24 Q5354.

Hoon > hoog. Dus de hoge akker.¹⁷⁷

PEKSENAKKER: een stuk akkerland genoemd de *peecxen akker* ter plaatse in de vleut, 1626, RAO nr2381 f256; het Bosch veldje, belendend het steven speecksveldje, *de dorpelenbeemd*, 1632, RAO nr2387 f146. *peeckschen acker*, 1660, VC j13 f58v; de helft van de *pecksenacker*, 1750, Vv f3; den *pecksenakker*, land Q5355-56.

De naam is vermoedelijk afkomstig van de familienaam Speeks > Peeks (zie boven Steven Speecksveldje)

DORPELENBEEMD: het Bosch veldje, belendend het steven speecksveldje, *de dorpelenbeemd*, 1632, RAO nr2387 f146.

Beemd benoemd naar een drempel (dorpel) bijvoorbeeld bij de ingang ervan.

¹⁷⁴ Zink 1923 p37; Bach 1953-4 p305.

¹⁷⁵ Helsen 1978 p130; Carnoy 1927 p91; Mansion 1929 p146.

¹⁷⁶ Van Durme, 2013 p158-164.

¹⁷⁷ Mededeling van Van Loon.

MISPELAKKER: prati dictam wuesteneeusel et ex pecia terre dictam die *myspelacker*, 1431, BP1202 f50; de *mispelakker* gelegen ter zelfde plaatse als hiervoor, belendend het erf van de h geest van Den Bosch, 1522, RAO nr2359 f255v; een akker genoemd de *mispelecker*, 1531, RAO nr2361 f55v; de *mispelenakker* in de vleut, 1544, RAO nr2365 f8r; een akker genoemd de pauwelshof, belendend de *mispelecker*, 1562, RAO nr2369 f3r; de grootakker gelegen op de vleut in het gunterslaer, belendend de paersakker, de *mispelakker*, 1587, RAO nr2373 f268r; een akker genoemd de *mispelakker* gelegen in de vleut, 1594, RAO nr2374 f210v; den *mispelacker*, 1750, Vv f28; den *mispelacker* in de vleut, 1750, Vv f32; A357 de *mispelakker*, 1819, N334.1376; A358 den *mispelakker*, land 2-14 groes 1-12 Q5365; A357 den *mispelakker*, land Q5367; A355 den *mispelakker*, land 4-10 hout 0-40 Q5368-69.

Benoeming naar de bekende mispelboom, *Mespilus germanica*, vroeger een bekende vruchtboom. Er is ook een Mispelakker in Verrenbest, zie ook Mispeltern.

PAUWELSHOF: een akker genoemd de *pauwelshof*, belendend de *mispelecker*, 1562, RAO nr2369 f3r.

Benoeming naar een psn..

PERAKKER: een stuk land gnd *die per*, aldaar, 1383, BP1177 f72; die *peracker* situm ad locum dictum ten hout, 1421, BP1193 f449; ex pecia terre dictam die *paracker*, 1422, BP1192 f501; ex pecia terre dictam *die perre*, 1422, BP1193 f112v; die *perrick*, 1431, BP1201 f260v; ex agro terre dictam die *peracker*, 1437, BP1208 f92v; quodam agro terre dictam die *perecker*, 1440, BP1210 f296; een stuk land genoemd de *parakker* gelegen in de herdgang verrenbest ter plaatse de vloet genoemd, 1464, RAO nr2352 f49r; een stuk land genoemd de *parakker*, belendend het erf van de heiligegeest van Den Bosch, 1522 RAO nr2359 f246v;

PERSAKKER: de *persakker*, 1470, RAO nr2353 f18r; een stuk akkerland gelegen in de vloet genoemd den *parsakker*, 1546, RAO nr2365 f12v; de grootakker gelegen op de vleut in het gunterslaer, belendend de *paersakker*, de *mispelakker*, 1587, RAO nr2373 f268r; een stuk akkerland genoemd de *paersekker*, 1639, RAO nr2394 f119; den *paersacker*, 1660, VC j13 f51v; de *parsacker*, 1750, Vv f28; den *persacker*, 1750 Vnf112; A339 den *persakker*, land 3-39 hout 0-31 Q5370; A339 den *peirsakker*, land 3-48 hout 0-40 Q5371.

De oudste vorm is zonder 's', dus het gaat hier om de vormen, *parre*, *perre*, *perrik*, voor 'afgesloten terrein', die verwant zijn aan park en perk.¹⁷⁸ Later was er mogelijk een volkseymologische aanpassing in Perdsakker > persakker, de akker waar het paard voor tijdelijk beweiding werd opgezet.

WEMMERSAANSTEDEN: de *aenstede van wemmens*, 1750, Vv f18; in de vier Loopense en van *Wemmers aenstede*, 1759, Vv f18; in *wemmers aenstede*, land Q5377.

Benoeming naar een psn..

VOGELSBOCHT: A341 *de vogelsbogat*, teelland, 1829, N359.195.

Benoeming naar een psn..

MOSSELAARSBOCHT: A375 van *de mosselaarsbogat*, teelland, 1829, N359.195.

Stamt af van de veldnaam Morselaar in Aarle.

¹⁷⁸ Heijden 2010: Par(s), Pers, Paar(s); Spek 2004 p713.

VIER LOPENSE: in de *vier Lopense*, 1750, Vv f18; in de *vier Loopense* en van Wemmers aenstede, 1759, Vv f18; A354 de vier lopense , land Q5385.

Benoeming naar de oppervlaktemaat het *lopense*, het *lopenzaad*, in onze regio 1/6 van een hectare.

EINDHOVENSE DIJK: nieuw erf aan den eindhovense dijk, nieuw erf Q5395-97.

HOBURG: een veld groot een bunder gelegen nabij *hoochberch*, belendend het veld van Couwenberg, 1576, RAO nr2371 f503r; een veld in de *hoogberg*, 1621, RAO nr2379 f71; aen de *hooberch* tusschen Son ende Oirschot, (.) deen sijde den camp behoirende totte hoeve te wolffswinkel, 1646, CH129g f25v; twee buenderen heycamps ingenomen van de gemeynte van oirschot gelegen in de oirschotse heyde bij *hooberch*, 1646, CH129g f27r; een heycamp groot 1,5 bunder ingenomen van de gemeynte van oirschot gelegen ontrent *hooberg*, 1646 CH129v 5r.

Hoge berg > hoberg. Een berg in de grote heide gelegen. In Best een bekend hoog punt waar de weg naar Son langs liep.

VELD VAN KOUWENBERG: een veld groot een bunder gelegen nabij *hoochberch*, belendend het veld van *Couwenberg*, 1576, RAO nr2371 f503r.

Benoeming naar de bezitter die Kouwenberg heet.

EKKERSRIJT: 3 bunders heide aan de *eckersrijt*, de gemeynte van Oirschot, 1485, RAO nr2354 f439v; een stuk heiveld genoemd de *eckersrijt* gelegen in de campen alhier, 1561, RAO nr2369 f103v; de helft van een stuk heigrond gelegen in de grote heide nabij acht aldaar genoemd *eckersrijth*, 1629, RAO nr2384 f288; *Ekkersrijt*, ca. 2000, KE H3.

We zoeken de verklaring bij de heertgang Ekkersrijt, waarvan de akker aan de (Ekkers)rijt grenst: dus is de verklaring voor de naam: 'rijt van de Ekker, Akker'. De naam is vervolgens gaan gelden voor de hele beekloop die aan de grens (rand) van Oirschot en Best door de Oirschotse hei naar Son loopt.

RUISKEN: een heiveld op eckersrijt, belendend de gemeynte genoemd *ruysken*, 1617, RAO nr2378 f2r.

Benoeming naar mnl. roos voor riet.

MOLENHOF: een stuk land genoemd de *molenhof*, belendend de gemeynte van st oedenrode, de gemeynte van oirschot; 1506, RAO nr2357 f154v.

Hof bij de Campse molen.

Van de hierna volgende percelen hebben we de ligging niet kunnen achterhalen.

ALSTAKKER: d' *alstacker*, 1660, VC j13 f86.

Mogelijk een benoeming naar een psn. van Aalst.

BERKAKKER: de *berkakker*, 1500, RAO nr2356 f33v.

Genoemd naar de berk een boom die er groeit.

BATENAKKER: een stuk land genoemd de *batenakker*, 1472, RAO nr2353 f158v; de hontes of batenakker, 1478, RAO nr2354 f136r; de *batenakker*, belendend de straat, 1508, RAO nr2358 f12v.

Benoeming naar een psn..

BEIAARDAKKER: de *beijaertakker*, 1487, RAO nr2355 f50r.

Herberg ook wel doorgangshuis voor bedevaartgangers en zieken in Oirschot. Daaruit is het bejaardenhuis St Joris ontstaan.¹⁷⁹

DORENHOEVE: een stuk land genoemd de *doerenhoeve*, 1475, RAO nr2354 f54v.

Benoeming naar een voornaam Door of de psn. van Doorne.

BOCHTAKKER: de *bogtakker* nu genaamt den camp tusschen de steegde, 1750, Vv f45.

BOCHT BIJ THOMISSEN: de *Bogt bij Thomissen*, 1750, Vv f67.

Benoeming naar een psn..

CANTORSBOCHT: d ackerken aen de *CantorsBogt*, 1750, Vv f114.

Bocht van de cantor, de voorzanger. De bocht was bedoeld als voorziening voor het koor in de kerk.

CUYK: prope gunterslaer ad locum dictum *kuyck*, 1416, BP1190 f34v.

Benoeming naar een psn..

DIELENAKKER: den *dielenacker*, 1750, Vv f74.

Benoeming naar een psn.

EISKENSAKKER: de *eyskensakker*, 1533, RAO nr2361 f15v; een akker genoemd de *eyskensakker*, 1541, RAO nr2364 f7r; den *heyskenakker*, 1556, RAO nr2368 f19r.

Benoeming naar een psn. Heyske.¹⁸⁰

FRATERSKAMP: camp neffens *fraters camp*, 1660, VC j13 f58v.

Benoeming naar fraters, religieuze broeders die in de buurt een hoeve bezaten.

HAAKSHOF: een stuk land genoemd *haeckshof*, 1523, RAO nr2359 f340r.

Benoeming naar een psn. Haken.

HANS DE MOLDERKAMP: in *Hans de Molder camp*, 1660, VC j13 f76v.

Benoeming naar een psn..

¹⁷⁹ Campinia 1991 p160-173.

¹⁸⁰ Mélotte 1979 p139.

HARENVELDJE: het *haeren veltjen*, 1660, VC j13 f72.

Haren komt van *haru* en is germaans voor zandige rug.

HEESTERVELD: het *heestervelt*, 1660, VC j12 f21; t *heestervelt*, 1750, Vv f141.

Veld waar *heesters*, struiken groeien.

HEINENROT: *Heijnen rot*, 1660, VC j13 f88.

De rode (ontginnning) van Hendrik.

HEIAKKER: een akker genoemd de *heiakker*, 1581, RAO nr2372 f277v.

HEURSKENSAKKER: een akker genoemd de *heurskensakker*, 1581, RAO nr2372 f317r.

Benoeming naar een psn..

HOEKBEEMD: een beemd genoemd de *hoeckbeemd*, 1507, RAO nr2357 f20v.

HOUTSCHOUW:

HEITSCHOUW: het 4 part in de *heijtscauw*, 1660, VC j13 f78; 4 part in de *hautscouw*, 1660, VC j13 f78v; de halff *hantscauw*, 1660, VC j13 f84.

Genoemd naar de jaarlijkse schouw (controle) van de bomen, in de gemeint, de heide.

HULSELAKKERTJE: het *hulselackerken*, 1750, Vv f109.

Genoemd naar de begroeiing van hulst, *Ilex aquifolium*.

JAN GEDANKAMP: in *Jan Gedan campken*, 1660, VC j13 f51; het driesken *agter Jan Gedaens*, 1750, Vv f18; in *Jan gedaens camp* 2,5 lopens staende nu een huysken hier op, 1750, Vv f63.

Benoeming naar een psn..

JAN HENDRIKSBEEMDJE: *jan henricx Beemptjen* nu genaamt veltje agter den dries, 1750, Vv f52.

Benoeming naar een psn.

JAN VAN DELFTKAMP: camp bij *Jan van Delft camp*, 1660, VC j13 f51v; de *Camp bij Jan van Delft* genaamt t quaet Campken, 1750, Vv f23.

Benoeming naar een psn.. Zie Delftakker.

KAARSKORF: den halven *caerscorff*, 1656, VC j11 f3.

Een *kaar* is een korf, een bijenkorf of ook wel een kar.¹⁸¹ Mnl. *caer* is ‘teenwilg’. Mogelijk is het een korf van gemaakt van teenwilg.¹⁸² Eventueel is het een benoeming naar de vorm.

KLUISTERMANSHORST: dat *clijsteringsbeemdken* gelegen rondom in de gemeynte, 1486, RAO nr2355 f27v; *cluijstermans horst*, 1660, VC j12 f17v.

Benoeming van de horst, een kleine verhoging naar een psn. Zie Jordanus filius wouteri cluysterman in 1395 in Oirschot.¹⁸³

KWAAD KAMPKE: de Camp bij Jan van Delft genaamt t *quaet Campken*, 1750, Vv f23.

Benoeming van de slechte kwaliteit van de bodem.

LANGEN DIJK: den halven beempt aen den *Langendijck*, 1656, VC j11 f3.

LEEMKENSARKER: zijn deel in de *Leemkensakker*, 1470, RAO nr2353 f12v; nog 1/6deel in de *Lemkensakker*, 1472, RAO nr2353 f143v; de *lemkensakker*, 1508, RAO nr2358 f60r.

Een akker met een lemige bodem. Of benoeming naar de psn. Lemmeke.

LENNEKENSHOEK: een stuk akkerland genoemd den *lennekenshoek*, 1577, RAO nr2372 f21v;

Benoeming naar de voornaam.

LOPEN DULLOFS: t *Loopen dullofs* of koolhofackerken, 1750, Vv f189.

Een lopenzaad (1/6 hectare) land van Dullof.

LOSMANSARKER: huis tuin genoemd de dries en de *losmansakker*, 1496, RAO nr2356 f38v; huis tuin genoemd de dries en *losmanakker* samen groot 7 lopenzaad, 1501, RAO nr2356 f43r.

Een *loos* of *los* is een afwateringssloot. Losman is een personificatie van *loos*. De naam in zijn geheel is waarschijnlijk afgeleid van een psn..

KAMP VAN HENRIK VAN TAARTWIJK: de helft in de *Camp* van *Henrick van Taertwijck*, 1750, Vv f7.

Benoeming naar een psn..

KAMP BIJ RUT THOMAS: den *camp bij Ruth Thomas*, 1750, Vv f75 f84.

Benoeming naar een psn..

KONINGSVELD: *Koningsvelt*, 1750, Vv f189.

Benoeming naar een psn.. of naar het ‘koning schieten’ bij de gilde.

KORTEN DIJK: den *corten deijck*, 1660, VC j12 f17v.

¹⁸¹ Verdam 1981 p279.

¹⁸² Mélotte 1979 p157: kaart.

¹⁸³ CH45041 f230.

KREKELHOEVE: een stuk land genoemd de *krekelhoeve*, 1489, RAO nr2355 f162r.

Hoeve waarom ruzie, mnl. gekrakeel, werd gemaakt.¹⁸⁴

LOOSKENSACKER: den *looskens acker*, 1656, VC j11 f13v.

Benoeming naar een psn..

LUBBER: een stuk land genoemd de *lubber*, 1524, RAO nr2359 f368r.

Lubber is het beroep van dierenbesnijder.

MIDDELKAMP: den *middelcamp*, 1656, VC j11 f9.

De kamp die in het midden ligt.

NIEUWE STREEP: de *nieuw streep*, 1750, Vv f64.

Streep is een smal stuk land.

NIEUWERF VAN THOLOF AART THOMAS: t *nieuw Erf van Tholf Aert Thomas*, 1750, Vv f160.

Benoeming naar een psn.

PETER DE MOLDERKAMP: *campken van Peter de Molder*, 1660, VC j13 f90.

Benoeming naar een psn.

PEUTERSACKER: in de *peutters acker*, 1660, VC j13 f102.

Een *peuter* is de benaming voor een kleine boer.

PROOSTAKKER: uit een akker gnd die *proefstakker*, ter plaatse gnd Best, 1388, BP1178 f21; een stuk land gnd die *Priestakker*, 1390, BP1175 f64; ex agro dictam die *proestacker*, 1409, BP1186 f450v; in pecia terre dictam die *proestecker*, 1427, BP1196 f120; agro terrea dictam die *proefstecker*, 1434, BP1205 f7v; aggerum terre dictam die *efterste proestecker*, 1429, BP1199 f199v.

De akker van de *proost*, de deken van het kapittel. De ‘f’ in Proofst (zie boven) zou kunnen komen van een oude vorm ‘provoost’.

STADSTREEP: een akker genoemd de *stad streep*, 1546, RAO nr2365 f62r.

Een streep land in een stad, een hofstad.

STAKENBROEKS HOEVE: nijeuw erff in *Staeckenbroecks hoeve*, 1660, VC j13 f33v; *Staecken broecx hoeve*, 1660, VC j13 f65.

Benoeming naar een psn..

RUT STOCKENKAMP: camp van *Rut Stocken*, 1660, VC j13 f104.

¹⁸⁴ Mélotte 1979 p174.

Benoeming naar een psn..

SEKSBOCHTJE: *Secx Bogtjen*, 1750, Vv f35.

Mogelijk een verwijzing naar *zekele*, *sekel* een zeis of sikkel?

TUINEN: een huis tuin genoemd de *tuynen*, 1488, RAO nr2355 f106v.

Tuin is een omheind perceel.

VIER KLEIN VELDJES: de helft van de *vier Cleyen veljtjens* aen den anderen, 1750, Vv f11, f29.

VOORT: de *voort* (in de Vleut), 1750, Vv f32.

Een oversteek van een beek.

SCHOENMAKERVVOORT: in pastoria ten hout inter hereditate dictam *scoemekervoert* ex alio, 1439, BP1210 f77.

Benoeming van een voort naar de psn. Schoenmakers.

WAN: een stuk land genoemd de *wan*, 1465, RAO nr2352 f97r.

Benoeming naar de wan, een platte mand die werd gebruikt om de graankorrels van het kaf te scheiden door ze in de wind te houden.

WILLEM VAM BALENKAMP: *Willem van Baele Camp*, 1750, Vv f86.

Benoeming naar een psn..

6.3.1. Naastenbest, Voorstenbest of Vorstenbest, de toponymie

Quohier der landerijen onder Oirschot, beginnende met den haartgang van naastenbest.

Beginnende aan de regter zijde van den Bestseweg aan de Bremsendijk en vervolgens op de hei aan, dinsdag den tiende april 1792, smorgens van 7 uren en geeindigt om 5 uren.

Q4017 t/m Q4523.

NAASTENBEST: huys gelegen in *de herdgang naastenbest*, rondom in de gemeeynte daar, welk huis men meestal de molen noemt, 1499, RAO nr2356 f29r.

VOORSTENBEST: pratum quodam dictam die baudenrijt sitam in pastoria *de vorsten best*, 1430, BP1200 f229; akker genoemd t bruinsele gelegen in *vorsten best*, 1555, RAO nr2367 f1v; land en groesveld gelegen in *de herdgang voorstenbest*, belendend de abt van tongerlo, 1582, RAO nr2372 f345v.

Naastenbest is de herdgang van Best die het dichtst bij Oirschot ligt. Voorsten- of Vorstenbest betekent het deel van Best dat vooraan gelegen en is dus synoniem met Naastenbest. Zie ook onder Verrenbest.

BRAAK:

BRAKEN: dictam *die braecke*, 1405, BP1184 f379v; manso dictam *ter brake* in pastoria de best, 1421, BP1192 f79; *tguet terbrake* in pastoria de best, 1421, BP1192 f201v; erf genoemd *de braecken*, 1482, RAO nr2354 f322v; land gelegen op *de braecken*, 1485, RAO nr2354 f447v; *de braken*, belendend de heide daar, 1491, RAO nr2354 f24r; land genoemd *de braecken*, belendend de heide, 1494, RAO nr2356 f7r; land gelegen in *de braecken*, belendend het erf genoemd *de hoelbraeck*, 1499, RAO nr2356 f14r; land genoemd *de braeck*, belendend de uutfank van jan beertkens, 1500, RAO nr2356 f20r; akker genoemd *de braecken*, 1555, RAO nr2368 f25v; akker genoemd *die braeck*, 1571, RAO nr2371 f186v; akker genoemd *de middelste braecken* die recht van overpad moet verlenen aan *de achterste braecken*, 1580, RAO nr2372 f199r; nieuw land genoemd *de braecken* tot aan de palen die daar staan, belendend de gemeeynte, 1587, RAO nr2373 f242r; akker genoemd *de braecken*, 1611, RAO nr2377 f419v; *het halff braecxken*, 1656, VC j8 p124 f12; *'t braecxken*, 1750, Vn f7; *de braak*, 1750, Vn f27; C374 *de braken*, teelland, 1823, N353.675; C226 *de korte braken*, teelland, 1823, N353.764; C371 *de braken*, teelland, 1833, N363.861; C424 *de braken*, teelland, 1833, N363.861; C227 de voorste braak van jan martens, teulland Q4017; C228 de voorste helft van de langbraak, land Q4018; C229 de braak aan de pad of brouwselen, land Q4019; C387 den akker in de braken, land 2-49 groes 1-16 Q4020; C230 den akker in de braken Q4023; inde braecken het bijlken, 1656, VC j11p146 f 62Avo; C378 het bijltje in de braken, land Q4025; C378a de braaken, land Q4026; C377 de langbraken, land Q4028; C376 de langbraken, land Q4029; C376 langbraak, land Q4030; C371 de korte braken, land Q4031; C370 de achterste braken, land Q4032; C373 de braak, land Q4035; C254 het braaksken aan het heiveld, land Q4037; C255 het braaksken aan het heiveld, land Q4038; C355 de braken, land Q4091; C365-66 de braken, land Q4092-93; C365-66 het braaksken, land Q4094; C436 de braak of hendrik gielenakker, land Q4102; C367 de braak, land Q4104; C381 de braken, land Q4113; C380 de braak, land Q4114; C380 in de braken, land Q4115; C379a de korte braken, land Q4116; C399 van de braken en nieuwerfke, land Q4129.

Braak of Brake is braakliggend land. Dat herinnert ons aan het drieslagstelsel waarbij het bouwland wordt verdeeld in drie gelijke delen of slagen. Het eerste jaar worden er op de 1^e slag wintergranen, zoals [tarwe](#) of [rogge](#) verbouwd, het jaar erop zijn dat zomergranen, [gerst](#) of [haver](#) en het derde jaar ligt die slag [braak](#) en/of wordt licht begraasd. Dan, om en nabij St.-Jansdag op 24 juni, de dag van de zonnewende, wordt het gebroken -geploegd- om dan in de herfst opnieuw ingezaaid te worden met wintergranen zoals in jaar één. Met de tweede en derde slag verliep die bewerking op dezelfde wijze

maar steeds een jaar later.¹⁸⁵ Zo zijn op de kaart hier en daar drie gelijke naast elkaar gelegen stukken akker te vinden die ons ook aan dat stelsel doen denken.

Boven is ook sprake van 't *goet terbrake*, hetgeen een oude hoeve doet vermoeden.

De Braken heet het gebied ten zuiden van de weg naar Oirschot aan de westzijde van de bebouwing.

BRAAKAKKER: terre dicta *die braeckacker*, 1401, BP1182 f927; C386 den braakakker, land Q4021; C231 den braakakker, land Q4022; C374 den braakakker, land Q4036.

Akker die als een braak wordt gebruikt, dus vaak braak ligt.

BRAAKKAMP: *den braackcamp*, 1750, Vn f33.

Kamp gelegen in de Braken. Zie ook Braak.

HOOLBRAAK: land gelegen in de braecken, belendend het erf genoemd *de hoelbraeck*, 1499, RAO nr2356 f14r.

Hool- is gesubstantiveerd adj. *hol*, 'kuil', 'gat'. *Hool* is een holle of laaggelegen bodem, bijv. ook door het steken van leem of veen.¹⁸⁶

ENGELSBRAKEN: *enghelsbrake*, 1367, BP 1175 f67v; *die engelsbraken*, 1434, BP1204 f266; filius wautgeri *van der engelsbrake*, 1434, BP1204 f266; pecia terre Johannis filius quondam theoderici *van de engelsbraken* dictam *die engelsbrake*, 1438, BP1208 f320; *de engelsbraeck*, 1512, RAO nr2358 f270v; akker in *de engelsbraecken* gelegen met een schuur die erop staat, belendend de gemeyne straat, 1598, RAO nr2375 f8v.

Benoemd naar psn..

WIJNBRAKEN: twee aan elkaar gelegen akkers genoemd *de wijnbraecken*, 1535, RAO nr2362 f65r; twee aan elkaar gelegen akkers genoemd *de wijnbraecken*, 1537, RAO nr2363 f51v; akkerland genoemd *de vijfmbraecken*, belendend de gemeyne straat, 1553, RAO nr2367 f69r; een stuk akker in een akker genoemd *de vuymbraecken*, belendend de gemeyne straat, 1553, RAO nr2367 f69v..

Wij is een vorm van wide dat wilg betekende. Widebraken betekende Wilgenbraken naar de wilgen of vlechtwerk van wilgen langs de kant. Deze betekenis is in de 16^e eeuw verloren gegaan en men komt dan tot Wijnbraken.¹⁸⁷ V en VU staan voor een W, zodat de twee van bovenstaande lemma's verschrijvingen zijn van Wijnbraken.

STROBRAKE: land gnd *stroebrake*, ter plaatse gnd Best, 1371, BP1175 f259v.

Strobrake duidt op een braak met (goed) stro. Een soortgelijke betekenis als SCHOOFBRAAK.

KWADE BRAAK: land gnd *die kwade brake*, 1389, BP1178 f239v.

Kwade is een aanduiding voor een slechte kwaliteit.

BARRIER: C228 *het barriers*, teelland, 1832, N362.758.

¹⁸⁵ Helsen 1978 p159.

¹⁸⁶ Buiks 1990 p113.

¹⁸⁷ Mennen 1992 p215.

Barrier is een halte, vaak werd er tol geheven. Dit perceel wordt ook wel Langbraak genoemd en ligt aan de weg tussen Naastenbest en Aarle. Stond hier wellicht een tol aan de grindweg van Tilburg over Best naar St-Oedenrode? Maar pas in 1860 werd de eerste tol geheven bij de twee tolpunten die Best had van de dertien, dus daar zal de naam niet aan ontleend zijn. Zie ook Verrenbest.

AERT SMETSERSAKKER: de voorste braecken ook wel genoemd de *aert smetsersakker*, 1580, RAO nr2372 f199v.

Akker perceel genoemd naar een psn..

HENDRIK GIELENAKKER: den braek of *hendrick gielen acker*, 1750, Vn f33; C436 de braak of hendrik gielenakker, land Q4102.

Een akker genoemd naar psn..

NELENAKKER: hendrick *neelenacker*, 1750, Vn f57; C436 aart *nelenakker*, land, 1819, N334.396; C435 hendrik neelen akker Q4103.

Perceel genoemd naar een psn.. Zie ook onder Braak voor C436 hendrik gielenbraak.

JAN MARTENSBRAAK: C227 de voorste braak van jan martens, teulland Q1417.

Een braak genoemd naar psn..

BIJLTJE: 't *bijltjen* inde braken, 1750, Vn f58; C378 het bijltje in de braken, land Q4025.

Perceel dat wellicht oorspronkelijk de vorm had van een bijl, hoewel daar op de kaart geen sprake van is.

JASPER JAN MIJSBRAAK: C378a jasper jan mijsbraak, land Q4027.

Een braak genoemd naar psn..

DIRK EYMBERTBRAAK: C369 drik eymbert braak, land Q4033.

Een braak genoemd naar psn..

WEEUWKEN: C372 het weeuwken, land Q4034.

Weeuw is een weduwe, dit perceel zal dus genoemd zijn naar een weduwe.

HOEKAKKER: *het hoekackerken*, 1750, Vn f1; C368 het hoekakkerke, land Q4037.

Akker in een hoek gelegen van een groter geheel, hetgeen overeenkomt met de ligging, zoals op de kaart te zien is.

BOSAKKER: *den bosacker* inde bogt of aenstede, 1750, Va f22; *den bosacker*, 1750, Vn f33; *de bosacker* of duijvenbraeken, 1750, Vn f100; C255 de helft van den bosakker, land Q4039; C256 de helft van den bosakker, land Q4040.

Akker die wellicht in of nabij een bos heeft gelegen. Nu echter is er op de kaart geen bos te bekennen.

DUIVENBRAAK: *duijvenbraeck*, 1656, j10 p160 f17Avo; 't weijken *inde duijvenbraexkens*, 1750, Vn f74; de bosacker of *duijvenbraeken*, 1750, Vn f100; D1308 de helft van de *duiven en nijenbraken*, land, land 1818. N333.1183; E455 het duyvenbraaken, land Q4337.

Braak genoemd naar de duiven die er voorkwamen. Overigens geen ongewone zaak op braakakkers. Mogelijk ook genoemd naar de duivenboon die er verbouw werd.¹⁸⁸

BERGSAKKER: *de bergakker*, 1463, RAO nr 2352 f12v; akker genoemd *de berchakker*, 1557, RAO nr2368 f63r; akkerland genoemd *de berchsakker*, 1639, RAO nr2394 f177; *den berchacker*, 1646, CH129n f10v; *berchsacker*, 1656, VC j11 p67 f52B; *den bergs acker*, 1750, Vn f35; *den bergs of braekacker*, 1750, Vn f37; C257 den bergsakker, land Q4041; C258 bergakker, land Q4042; C259 den bergsakker, land Q4043; C260 bergsakker, land Q4044; C261-62 den bergsakker, land Q4045-46.

Akker mogelijk genoemd naar persoon genaamd Berg. De s duidt in dit geval op een bezitsvorm. Een andere verklaring is dat het een hooggelegen akker is. Daarnaast kan berg ook te maken hebben met bergen=opbergen zodat de betekenis dan gaat in de richting van een veilig gelegen akker, dus bv. omwalde akker.¹⁸⁹ Deze percelen liggen bij elkaar tegen de heide aan, iets ten noorden van de Molenstraat.

KAMP: akker genoemd *den campt*, 1568, RAO nr2370 f los; cort stuck in *den grooten camp* tot naestenbest, 1656, VC j8 p126 f14v; *den Camp* agter de Rotse weteringh, 1750, Vn f57; *den camp* agter de Rotse weteringh, 1750, Vn f58; *de heijcamp*, 1750, Vn f90; C462 *het kampke* aan de heide, land, 1817, N332.930; E1077 *het kampke*, teelland, 1829, N359.156; C321 de kamp, land Q4068; C326 het kampke aan de hei, land 1-22 hout 0-25 Q4070; C339 in de kamp aan de hei, land Q4073; C337 den heikamp, land Q4075; C361 het kampke zijnde aanstede, land Q4098; C450 in de kamp aan de hei, hout Q4233; E1202 de kamp in de asmit, land 2-3 hout 0-18 Q4239; E512 de kamp over de straat, groes, Q4297; E1107 den kamp, land Q4418.

Kamp, in het latijn: campus, is oorspronkelijk een synoniem voor veld in de betekenis van onbebouwde woeste grond. Hier heeft kamp de secundaire betekenis van; een individueel, uit de heide gewonnen en vaak door een heg of houtkant besloten perceel.¹⁹⁰ Wat opvalt is dat er kampen of Kamp-namen voorkomen in het zuiden in of nabij de heide maar ook in het noorden in of nabij de onontgonnen broekgronden.

NOLLEKE: *nollensbeempt*, 1382, CH45040 f72c; prati dicta *de nollensbeemt*, 1401, BP1182 f248(122v);

Perceel is genoemd naar een psn..

NOLLEKE CISSE: C356 *nollekecisse*, teelland, 1832, N362.758.

Perceel genoemd naar persoon. Dit soort van naamgeving was normaal en kwam veel voor: Nol wiens vader Cis heette. Ook bv. Leen van Frans van 't weeuwke en nog aardiger Huub van Cees Thé Pieten voor de eigenaar van de Barrier aan de Bosseweg.

Perceel C356 wordt ook *de molenstraat* genoemd of ook *nieuwe kamp aan de meulenstraat*.

MOLENSTRAAT: ackerlants genoempt den camp *in de molenstraete* tot naestenbest, 1646, CH120e f13v; campken aen *de molenstraet*, 1656, VC j8 p126 f14v; 't heij campken agter *de meulenstraet*, 1750, Vn f7; 't eusel *aende molenstraet*, 1750, Vn f7; C297 *de molenstraat*, 1817,

¹⁸⁸ Spek 2015 p204.

¹⁸⁹ Vangheluwe 2009 p29.

¹⁹⁰ Mélotte 1979 p160.

N332.930; C280 C283 de nieuwerf teinde *de molenstraat*, land, 1817, N332.930; C298 *de molestraat*, groes, 1817 N332.930; C356 *de molenstraat*, teelland, 1832, N362.758; C263 de kamp in de molenstraat, land Q4047; C254 den oude kamp aan de molenstraat, land 3-20 groes 1-10 Q4048; C302 het kampke achter de meulenstraat, groes Q4049; C303 de kamp aan de meulenstraat, groes Q4050; C301 de kamp aan de meulenstraat, groes Q4051; C300 het weike aan de molenstraat, groes Q4052; C299 de kamp aan de molestraat, groes Q4053; C298 het kampke aan de hei en molesteeg, land 1-39 hout 0-30 Q4055; C305 het kampke aan de molestraat, hout Q4056; C304 het heiveld achter de meulenstraat, hout Q4057; C308 het kampke achter de meulenstraat, land 0-35 hout 0-34 Q4058; C309 den kamp achter de molenstraat, land 0-44 hout 0-21 Q4060; C310 de kamp achter de molestraat, land Q4061; C314 den heikamp aan de meulenstraat, land 1-18 hout 0-31 Q4063; C353 het kampke aan de molestraat, land 1-18 hout 0-19 Q4086; C351 de kamp in de molestraat en driesse, Land 2-22 hout 0-26 Q 4087; C359-60 meulenstraat, land 30-32 groes 2-40 Q4089; C356 de nieuwe kamp aan de meulenstraat, land 3-29 hout 0-32 Q4090;.

Weg, straat of steeg van of naar de molen in de spreektaal doorgaans *de meulen* genoemd. Deze weg nabij de bebouwing wordt ook Molensteeg genoemd. Het betreft hier een slagmolen zoals we hier zien onder Molen.

MOLEN: huys gelegen in de herdgang naastenbest, rondom in de gemeynte daar, welk huis men meestal *de molen* noemt, 1499, RAO nr2356 f29r; huis tuin genoemd *de molen*, belendend rondom in de gemeynte, 1528, RAO nr2360 f71r; huis tuin grond groot 3 lopenzaad genoemd *de molen*, belendend rondom in de gemeynte, 1536, RAO nr2362 f46r; huis tuin grond etc met ook *de slagmolen* en alle toebehoren, rondom in de gemeynte, 1536, RAO nr2362 f73v; een huis tuin genoemd *de molen*, 1591, RAO nr2373 f430v; *de cleyne slachmolen* in de hertganck van naastenbest gelegen rontsomme in de gemeynte tot verbest, 1646, CH 129n f1r; metten *slachmolen* gelegen rontsomme in de gemeynte tot verbest, 1646, CH129n f1r.

Hier is sprake van een slagmolen en niet van een wind-korenmolen. Een windmolen kwam in Naastenbest niet voor zover bekend. Slagmolens sloegen olie uit koolzaad of lijnzaad. Deze slagmolen was een rosmolen en werd aangedreven door paard of os. De ligging in de heide voorkomt hinder die optreedt door de slagen bij het persen van het gebroken koolzaad. Waar deze molen precies stond is niet bekend. Michiel Pansaar woont aan het einde van de Heuvelse Steeg(C137) nabij de Molenstraat. Omdat het een groot gebouw is tussen kampen 'op' de hei zou dit wel eens het huis met de in pandige molen kunnen zijn. Het huisje van Gerard van Erkel (C99) zou daarvoor, gezien de geïsoleerde ligging, ook in aanmerking komen maar is wel wat klein voor woning en nog een bedrijfsruimte voor de molen.

GEERLINGSKAMP: *geerlincx campken* aende molenstraet, 1750, Vn f37; C297-98 geerlingskamp aan de molestraat, groes Q4054.

Een kamp die vernoemd is naar een persoon genaamd Geerling. De percelen liggen aan de straat van de slagmolen. Deze naam komt ook voor bij beemden in het broek. Zie Geerlingsbeemd.

AARSELSE HEI: 't campken *aende aerselse heij*, 1750, Vn f7; 't driesken *aende aerselse heij*, 1750, Vn f27; C308 het kampke aan de aarlehei, land 2-11 hout 0-21 Q4059; C324-25 de kamp aan de aarselse hei, land 1-34 hout 2-20 Q4069.

De Aarselse heide of Aarlese hei behoorde tot de herdgang Aarle, die nu lokaal steeds Aarsel wordt genoemd. Dit is een geval van suizende r zoals in Oerle > Oers. De percelen liggen ten zuiden van de Molenstraat naar de slagmolen op of aan de heide die daar nog onverdeeld is. Zie ook Aarle.

THOLOFS KAMP: *gerit tholofs campken*, 1750, Vn f67; C311 geert tholofs kampkes, land 1-20 hout 0-24 Q4062; C352 gerit tholofs kampke, land Q4085; E1023 tholofskamp, land Q4491.

Een kamp die waarschijnlijk in het bezit is geweest van een persoon genaamd Geert Thollufs, waarschijnlijk noemde men hem Gert van Dulf. Dulf is een van Odulfus afgeleide naam, de patroonheilige van Best. De percelen liggen nabij de heide. In Verrenbest komt een perceel met de naam Peer Thofofs voor wellicht een broer van genoemde Geert.

CEELENKAMP: camp gewoonlijk genoemd *de ceelencamp*, 1635, RAO nr2390 f156; *ceelen camp*, 1750, Vn f57; C316 ceelenkamp, land 1-17 hout 0-30 Q4065.

Kamp genoemd naar de naam Ceel afgeleid van Marcelis. De naam Doy Ceelen (Theodorus van Beerendonk) uit Aarle is een bekende naam in Best en betekent: Doy, zoon van Ceel.

TEUNISKAMP: C316 *teuniskampke*, land, 1818, N333.1219.

Een kamp is genoemd naar psn. Teunis.

NIEUW ERF: land genoemd *de neije erve*, 1497, RAO nr2354 f37r; stuk erf genoemd *het nije erve*, 1519, RAO nr2359 f83r; akker genoemd *die nieuwe erve*, samen met de houtopstand die erop staat, 1570, RAO nr2371 f48v; E1100 *nieuw erve*, teelland, 1823, N353.675; E1125 *de nieuwerf*, teelland, 1823, N353.675; D839 *de nieuwe erve*, weiland, 1832, N362.758; C317 in de nieuwerf, land Q4066; C334? de nieuwerf aan de hei, land 1-34 hout 0-24 Q4076; C399 van de braken en nieuwerfke, land Q4129; D929 D931 nieuwerf aan het rondbeemdje, land 1-6 groes 2-30 Q4189; C457 het nieuwerf aan de hei, land Q4231; C460-61 het nieuwerf aan de hei, land Q2432; E1218 de nieuwerf aan de hei, land 3-20 hout 1-29 Q4256; E13 de nieuwerfkamp aant broek, land 1-43 groes 1-40 Q4314; E26? de helft van het nieuwerf aant broek, land 2-22 hout 0-35 Q4314; E28 het nieuwerf aant broek, land 1-26 groes 1-12 Q4315; E1029 het nieuwerf aan de hei, land 2-48 hout 0-25 Q4494.

Nieuwe erven zijn percelen door ingezeten van de gemeente gekocht en ontgonnen uit de onverdeelde heide- of broekgronden. De gemeente zal ze weer van de grondheer hebben moeten kopen.¹⁹¹ De betekenis is synoniem met Uitvang dat echter uit een vroegere tijd stamt, hetgeen uit de ligging op de kaart overigens niet is af te leiden. Opvallend is dat de nieuwe erven rond 1800 niet altijd nabij de ongedeelde gronden liggen. De meeste Nieuwe Erven liggen zowel in het noorden in de broekgronden maar ook in het zuiden tegen de heide aan.

BROEKDIJK: E8 het oude kampke bij den broekdijk, groes, 1829, 359.141.

Deze kamp gelegen aan de Broekstraat kennelijk ook Broekdijk genoemd.

NIEUWEDIJK: een stuk beemd genoemd de nijendijk, belendend de gemeynte, 1524, RAO nr2359 f361r.

De Nieuwedijk in Naastenbest gaat als een rechte weg via de Vleut naar Rooi. Hij begint als Broekstraat uit Aarle, buigt af naar het oosten vlak voor de Malkersteeg en de kruising met de Nieuwe Herdersteeg, en daar wordt hij de Nieuwedijk genoemd. De Nieuwe Herdersteeg is de voortzetting van de Broekstraat.

OUDE KAMP: *den ouden camp*, 1656, VC j11 p67 f50; de helft in *de ouwen camp*, 1750, Vn f54; E1037 *de ouden kamp*, teelland, 1823, N353.608; *den ouden kamp*, 1823, N353.671; C254 den oude kamp aan de molenstraat, land 3-20 groes 1-10 Q4048; C341 in den ouden kamp aan de hei, land 2-3 hout 0-21 Q4071; C335 de helft in den ouden kamp, land 1-46 hout 0-11 Q4077; C336 den ouden kamp, land Q4978; C346 den ouden kamp, land 1-30 hout 0-27 Q4079; C374 de helft van den ouden kamp, land Q4080; E1140 in de achterste oude kamp, land Q4443; E1141 in de achterste oude kamp,

¹⁹¹ Mélotte 1979 p203.

land Q4444; ? den ouden kamp, land Q4446; E1037 den ouden kamp aan de hei, land 2-11 hout 0-36 Q4502; E1038 den ouden kamp, land 0-37 hout 0-10 Q4503.

Deze oude kampen zijn kennelijk vroeg ontgonnen. De ligging is vrijwel steeds zeer nabij de grote nog onontgonnen heide.

ACHTERSE KAMP: C340 in den groten achterste kamp, land Q4072; C338 de achterste kamp aan de hei, land Q4074; C318 de achterste kamp, land 3-8 hout 0-40 Q4067; E1140 in de achterste oude kamp, land Q4443; E1141 in de achterste oude kamp, land Q4444; E1036 de achterste kamp, hout Q4509.

Deze kampen lagen kennelijk achteraan. Op de kaart liggen ze bij de Oude Kamp-percelen nabij de onontgonnen heide.

KLEINE KAMP: C346 *het klein kampke* aan de heide, teelland, 1833, N363.816.

KLAVERKAMP: C347 *het klaverkampke*, land, 1817, N332.930.

Kamp waarop klaver wordt verbouwd. Klaver is een groenbemester.

KROMSTEEG: C348 den kamp aan de kromsteeg, land 2-12 hout 0-25 Q4081.

De naam wijst op een kromme weg. Het perceel lag ooit, wellicht groter en onverdeeld aan de Molenstraat die aan het begin een kromming maakt. Het perceel ligt nu aan de Slimsteeg.

LANGE KAMP: *langen camp*, 1656, VC j11 p67 f50; *de lange camp*, 1750, Vn f37; C345 den langen kamp, land 3-15 hout 0-36 Q4082; C344 den langen kamp, land 1-5 hout 0-34 Q4083; C343 den langen kamp, land Q4083.

Een kamp die lang van vorm is. De drie percelen zijn inderdaad zeer lang en smal zoals op de kaart te zien is. Ze liggen naast elkaar ten zuiden van de Molenstraat.

BESTSE KAMP: de helft van *den besten camp* aen de sonse steegh, 1750, Vs f3; C342 den bestse kamp achter de molestraat, land Q4084.

Deze zeer lange kamp (C342) is ontgonnen uit de Bestse heide.

BESTSE AKKER: 6/7 *inden bestsen acker*, 1750, Vn f6; *den besten acker*, 1750, Va f15; 1/7 *inden bestenacker*, 1750, Vn f72; D1079 *de bestsen acker*, teelland, 1821, N351.349; D1252 den bestsen akker, land 1-3 groes 1-8 Q4155.

De Bestseakker D1079 ligt op het Groot Akker-complex. De naam duidt op het bezit van een Bestenaar of de ligging nabij Best. Het perceel D1252 heet ook wel de voorste Aarleakker, hetgeen beter te begrijpen is als je let op de ligging op de kaart.

NADERKAMP: *de nadercamp* en goorte campke, 1750, Vn f53; C349 de naderkamp of groten akker, hout 3-49 hout 0-40 Q4088.

Het mnl. 'naer' en nader kan de betekenis hebben van nabij gelegen.¹⁹² Maar wellicht kan het ook betrekking hebben op een kamp die 'genaderd' is hetgeen betekent dat iemand bij verkoop zijn voorkeursrecht heeft doen gelden. Dit perceel ligt west van de Slimsteeg en zuid van de Molenstraat.

¹⁹² Beijers.

GOORTE KAMP: de nadercamp en *goorte campke*, 1750, Vn f53.

Kamp genoemd naar psn..

NIEUWE KAMP: *de nieuwen camp*, 1750, Vn f9; C295-96 *de nieuwe kamp*, nieuwerf, 1817, N332.930; C333 *de nieuwe kamp*, heiveld, 1817, N332.930; C356 *de nieuwe kamp* aan de meulenstraat, land 3-29 hout 0-32 Q4090; C447-48 de voorste nieuwe kamp, land 2-26 groes en hout 0-32 Q4222; C452 de nieuwe kamp, land Q4225; C451 den nieuwen kamp, land Q4226; C458 in den nieuwen kamp aan de hei, land Q4230; C264 in den nieuwen kamp aan de hei, land Q4234; C463 in den nieuwen kamp aan de hei, land Q4235; E1176 den nieuwe kamp den uitlegger, Q4236; E1200-01 het nieuwe kampke, land 4238; E1203 de asmit of nieuwe kamp aan de hei, land Q4246; E1204 de nieuwe kamp in de asmit, land 3-61 hout 0-28 Q4247; E29 nieuwen kamp aant broek, land 1-14 hout 0-25 Q4316; E34 nieuwe kamp aant broek, land 3-16 hout 1-0 Q4318; E1022 het nieuwkampke aan de hei, land 2-1 hout 0-25 Q4484; E1034 de nieuwe kamp aan t leeuwerik, land 4-44 hout 1-0 Q4501; E1035 de nieuwkamp, land 2-38 groes 0-28 Q4508; E1045 de nieuwe kamp het ven, groes Q4513; E1041 de voorste nieuwe kamp, land 1-28 groes 3-12 Q4518; E1004 de nieuwe kamp aan de sonse steeg, land 2-48 hout 0-32 Q4520.

Nieuwe kampen zijn later ontgonnen uit de heide. Het overgrote deel van deze nieuwe kamp-percelen liggen dicht tegen de heide nabij de Molenstraat. Er liggen echter ook enkele kamp-percelen in of nabij de noordelijke broekgronden zoals E29 en E34.

REGTERSTEEG: E1204 den kamp in *de regtersteeg*, teelland, 1833, N636.861.

Dit perceel ligt aan de Rechtesteeg die ook wel Molensteeg heet op de kaart als een aftakking van de Molenstraat vlak bij de kom.

MYNOREN: C457 *mynoren*, land, 1817, N332.930.

Minor betekent jongst minder in rang, geringer.¹⁹³ Mogelijk ook heeft het betrekking op Minrebroeders. Het perceel ligt ten zuiden van een viertal Grote Kamp-percelen en is kleiner en ook later ontgonnen.

Het is een kamp tussen de Rechtesteeg en de Slimsteeg.

VOORSTE KAMP: *de vortse camp*, 1750, Vn f27; C364 de voorste kamp, land Q4095; C363 de voorste kamp, land Q4096; C362 de voorste kamp, land 3-42 groes 0-27 Q4097; C447-48 de voorste nieuwe kamp, land 2-26 groes en hout 0-32 Q4222; E1207 de voorste kamp in scheeperssteeg, land Q4250; E1215 het klein kampke neffens de voorste kamp, land 3-48 hout 0-36 Q4251; E1041 de voorste nieuwe kamp, land 1-28 groes 3-12 Q4518.

Deze kamp-percelen liggen vooraan waarschijnlijk gezien vanuit de boerderij. Op de kaart is dat niet duidelijk.

BOCHT: land genoemd *de bocht*, 1600, RAO nr2375 f181r; *in de bocht*, belendend het gemeenschappelijke broeckstraat, 1614, RAO nr2378 f411v; *'t bugtjen*, 1750, Vn f27; C442 het bugtjen, land 0-29 hout 0-13 Q4099; E550-51? de halve bogt, groes Q4265; E528 het bugtje, land Q4283; D1035 de bogt, land 4-13 groes 1-15 Q4301.

¹⁹³ Veen 1997 p565-6

Bocht, *bogt* of *bugt* is een uit de heide ontgonnen doorgaans omheind perceel, aldus Mélotte.¹⁹⁴ Dat blijkt overigens niet uit de ligging die zeker niet nabij de heide is. Wat opvallend is dat ze alle naast een aanstede of naast een bestaand huis liggen en dat lijkt dus te maken te hebben met het inscharen van vee aan huis op een schraal perceel dat omheind geweest zal zijn. Deze ligging komt vaak voor en lijkt hier wel haast karakteristiek voor Best. Wellicht geldt dat ook voor de wijdere omgeving?

TOLHEUVEL: huis tuin gelegen nabij *de tolhovel*, 1500, RAO nr2354 f25v; huis ter plaatse genoemd aan *de tolheuvel* rondom in de gemeynte, 1600, RAO nr2375 f195r.

Plaats waar tol werd geheven. In Naastenbest nabij of op E521. Zie ook Barrier onder Verrenbest.

VOORSTE AKKER: C434 den voorsten akker, land Q4105.

Een akker dat kennelijk vooraan is gelegen. Dat is op de kaart niet duidelijk.

HEERKENSARKER: *heerkens acker*, 1750, Vn f104; *heerkensakker*, land Q4107.

Een akker genoemd naar psn..

JAKOBSARKER: den akker bij jakobs, land Q4118.

Een akker genoemd naar psn..

DULLOFSHOF: akker genoemd *de sint tolofshof*, belendend de gemeyne straat, 1553, RAO nr2367 f69r; *dullofs ackerken*, 1750, Va f92; *st tholofs heufken*, 1750, Vs f116; *de dullofs bogt*, 1750, Vn f95; C383 de dulloftsbogt, land Q4120; C385 de hof vandullofs, land Q4122.

Dullofs verwijst naar een persoon met de naam Dulf welke is afgeleid van de patroonheilige van Best, St. Odulfus. Vaak is die naam ook Dulfke. De twee percelen liggen west van de kern van Naastenbest.

TIP: *den tip*, 1656, VC j10 p109 f12vo; C388 den tip van den bogt, land Q4123.

De naam duidt op een driehoekig perceel. Het betreffende perceel C388 ligt samen met C387 inderdaad in een hoek gevormd door twee wegen: hoek Broonse dijk en het Brouwselen.

BROONSEDIJK: *Broonsedijk*, 2016, zegslui uit Aarsel en ook volgens onze kaart 1832. *Bremsedijk*, 1792, zie aanvang Quohier over Naastenbest.

Broonse- ook wel Bremsedijk of Braansedijk is een deel van de weg Best Oirschot genoemd naar brem of wellicht braam, of ook mogelijk naar de familienaam Brants. Zie Brants. Het is het verlengde van de Dijkerstraat en loopt vanaf westkant van Naastenbest richting Oirschot waar hij ten noorden van de Burgt-percelen uit komt op de Lijkweg, de weg van de Annakapel in Aarle naar Oirschot.

AARSELAKKER:

AARLEAKKER: den bijving of *aerselsen acker*, 1750, Va f92; *den agtersten aerselacker*, 1750, Va f10; *d'aersel acker*, 1750, Vn f69; C384 den aarselse akker, land Q4121; D1252 den voorsten aarleakker, land Q4156.

¹⁹⁴ Mélotte 1979 p77.

Akkers gelegen in Naastenbest richting Aarle dat doorgaans Aarsel wordt genoemd. Ze maken geen deel uit van het grote akkercomplex de Aarlese Akkers dat ten westen van de Armenhoeft(C33) ligt.

BRUINSEL: een akker genoemd *het bruynsel*, 1482, RAO nr2354 f327r; *dat bruynsel*, ca 6 lopenzaad, belendend de kerkpad, 1485, RAO nr2354 f447v; land genoemd *het bruynsel*, belendend gielis jansen waartussen een kerkpad, 1510, RAO nr2358 f234v; land genoemd *t bruynsel*, belendend de straat, 1543, RAO nr2364 f50v; huis tuin genoemd *t groot bruinsel*, 1550, RAO nr2366 f37v; akker genoemd *t bruinsele* gelegen in vorsten best, 1555, RAO nr2367 f1v; akker genoemd *t bruinsele*, belendend odulphus peter haeckx, 1572, RAO nr2371 f519r; het huis genoemd *het bruynsel*, 1586, RAO nr2373 f225v; *dat bruynsel*, 1617, CK f52r; bruynsel, 1646, CH129n f1v; C229 de braak aan de pad of brouwselen, land Q4019; C404 het bruysel, land Q4126; C405 het brouwselen, land Q4127.

Bruinsel komt van 'Bru' en staat voor 'brij, soep of pap'. Waarschijnlijk moeten we hier denken aan een moerassige omgeving. Een 'bruhuus' zou immers een brouwerij zijn. Het verwante element 'bruy' zou betekenen: slecht voor wat betreft de staat van onderhoud.¹⁹⁵

DANEN AKKER: het akkerke bij adriaan danen, land Q4130.

Een akker genoemd naar psn..

KRIJTHOEK:

KRIJTENHOEF: item oto dictem *die crethof*, 1423, BP 1193 f373v ;weilandje genoemd *de creythove*, 1541, RAO nr2364 f54v; weilandje genoemd *de creytenhoeve*, 1561, RAO nr2369 f138v; akker genoemd *de creythoef*, 1587, RAO nr2373 f275v; nieuw stuk grond genoemd *de creytenhoeft*, 1596, RAO nr2374 f433r; heiveld genoemd *de creythof*, 1598, RAO nr2375 f7r; akker genoemd *de creythoef* en d uyenbrak samen met een drieske in een driehoek aan elkaar gelegen, 1620, RAO nr2379 f388r; akkerland genoemd de princkheester met een daaraan gelegen hoek genoemd *de creijthoef*, 1632, RAO nr2387 f124; *de kreijthoeck*, 1750, Vn f57; *den kreijthoeck*, 1750, Vn f82; D1260-61 de krijthoek, groes Q4134.

Krijt of wellicht ook kreit. Lindemans¹⁹⁶ gaat uit van *krete* dat een Brabantse umlautvorm kan zijn van *crate* = afsluiting. Het mnl. *krijt* staat voor kring, gebied, strijdperk, gerechtsplaats, zoals bv. blijkt uit een notitie uit 1322 *onse crythoeve*, een hof van de graaf van Leiden, waar men *campe in vechten sal*. Onze uitdrukking *in het krijt treden* wijst daarnaar. De ligging van de percelen, geheel omsloten door wegen past daar zeer goed bij, en mogen we als het meest waarschijnlijk aanvaarden. Daarnaast is Krijten mnl. voor huilen, dat we kennen uit *Krijtende tiende*, de tiende voor jong vee.¹⁹⁷ Het is dan een kwaliteitsaanduiding. Volgens andere auteurs zou Krijt een samentrekking kunnen zijn van *cureyt* = parochiepriester, pastoor. Dan zou een Krijthoek in bezit zijn geweest van zo'n parochiepriester ofwel een rente voor de pastoor hebben opgebracht. Zie ook onder Aarle.

UDENBRAAK: *udenbraak*, 1369, BP1175 f176; peciam terre in loco dicto *d uyenbrake*, 1438, BP1208 f190; land genoemd *de udenbraecken*, belendend de straat, 1507, RAO nr2357 f9v; heiveld en weiland genoemd dat eeuwsel gelegen voorin *de udenbraken*, 1512, RAO nr2358 f173v; *de achterste udenbraecken*, belendend de gemeyne straat, de uitvank daar of het nije erve, 1513, RAO nr2358 f205r; heiveld genoemd *de udenbraeck*, 1532, RAO nr2361 f91v; een akker genoemd *de uyenbraecken*, 1537, RAO nr2363 f63r; akker genoemd *de udenbraecken*, 1541, RAO nr2364 f38v; akker genoemd *d uenbraecken*, 1552, RAO nr 2367 f38v; akker gelegen in *de vuydenbraecken*, 1554, RAO nr2367 f24r; akker groot 4 en een halve lopenzaad genoemd *duyenbraecken*, 1557, RAO 2368

¹⁹⁵ Beijers.

¹⁹⁶ Lindemans 1952.

¹⁹⁷ WNT.

f8r; akker genoemd *de uwenbraecken*, belendend de gemeyne straat, 1577, RAO nr2372 f68v; akker genoemd *de uwenbraecken*, 1591, RAO nr2373 f427r; de *udenbraecken*, 1594, RAO nr2374 f262r; de *udenbraecken*, 1601, RAO nr2375 f240v; de *udenbraeck*, 1646, CH129a f21r; akker genoemd *de uyenbraecken*, 1609, RAO nr2376 f385v; akker genoemd de creythoef en *d uyenbrak* samen met een drieske in een driehoek aan elkaar gelegen, 1620, RAO nr2379 f388r.

Uden betekent uien. Een braak waar uien geteeld werden.¹⁹⁸

KLEIN WEIKE: D1297 het klein weiken, land 0-38 hout 0-25 Q4235.

NIEUWE BRAKEN: *de nijenbraeck*, 1492, RAO nr2354 f311v; D1299 de voorste helft van de nijen braken, land Q4236; D1300 de nijen braken land Q4137; D1310 de duive en nije braken, land Q3887.

Nieuw ontgonnen braken. Ze liggen tussen de Bremsedijk en de Kapelstraat, de weg naar de Annakapel naar Naastenbest.

PETERSAKKER: D1299 *petersakker*, teelland, 1832, N362.758.

Akker genoemd naar psn..

LEEG: *het halff leeghvelt*, 1656, VC j10 p109 f12vo; *'t leegh campken* aende heij, 1750, Vn f9; D991 *het laagveld*, weide, 1828, N358; D1292-93 het heiveld of leegakkerken, land 3-22 hout 1-15 Q4138; E1026 het leeg kampke, land 1-6 groes 2-39 Q4492.

Leeg in de betekenis van laag, laaggelegen.

HEIVELD: D1292-93 het heiveld of leegakkerken, land 3-22 hout 1-15 Q4138; D1298 de helft van het heiveld, wei Q4139; D1298 *het heiveld*, teelland, 1832, N362.758; D1295 de helft van het heiveld, groes Q4140.

Het betreft hier akkers uit de heide ontgonnen. Merkwaardig is dat ze zijn gelegen tussen de bebouwing van Aarle en Naastenbest en dus niet op of nabij wat nu heide is.

PAPENVEN: *papenvenne*, 1395, CH 45041 f216; land rondom daar in de gemeynte gelegen aan het *papenvenne*, 1500, RAO nr2356 f29r; land genoemd *dat papenvenne* gelegen tussen de herdgangen aerle en best, 1533, RAO nr2361 f102r; akker genoemd de cuypershoeve, belendend *het papenven*, 1598; RAO nr2375 f8r; akker genoemd *het papenven*, belendend de gemeine straat, 1616, RAO nr2378 f190v; *int papenven*, 1656, VC j11 p145 f56Bvo; het driesken op *t papenvelt*, 1656, VC j8 p124 f12; *papenacker*, 1750, Vn f25; *'t papenven*, 1750, Vn f43; het busselen of *papenven*, 1750, Vn f51; D1287 *papeven*, teelland, 1828, N358.46; D1291 D1315 het papenven, bussel en heiveld 5-42 hove 1-20 Q4141-42; D1294 het papenven, land Q4143; ? het papenven, land 0-25 groes 0-26 Q4144; D1287 de helft van het papenven, land Q4145; D1286 aan het papenven, wei/aansteede Q4146.

De betekenis van paap of pape in de middeleeuwen is wereldgeestelijke ook wel pastoor.¹⁹⁹ Na 1648 wordt de naam in negatieve zin gebruikt. We gaan ervan uit dat de percelen hebben behoord tot de pastorie en/of waarvan de opbrengst voor de 'paap' was.²⁰⁰ Het suffix *ven* geeft aan dat ze liggen in de

¹⁹⁸ Verdam 1981 p625.

¹⁹⁹ Verdam 1981 p458.

²⁰⁰ Cornelissen 1987 p233.

laagte van een gewezen ven. De akker- en groespercelen liggen tussen de Kapelstraat(weg) en de Broonsedijk (nu Oirschotseweg) op de grens met Aarle.

AANSTEDE: huis genoemd *de oude steede* met boomgaard en daarbij gelegen akker, 1552, RAO nr2367 f101v; akker genoemd *de oude steede*, belendend het broek, 1554, RAO nr2367 f77r; huis, tuin genoemd *die oude steede*, 1570, RAO nr2371 f47v; D1276 de helft van de aanstede, land Q4149; D1268 de aanstede, wei Q4151; D1246 de aanstede, land 4-43 groes 0-34 Q4158-59; D1231- D1234 de aanstede, land Q4160-61; D1065-66 de halve aanstede, land 5-11 groes 0-19 Q4213-14; E543 aanstede, land 5-9 groes 1-7 huisplaats 0-33 Q4284-5; E1084 oud aanstede, land Q4402.

Stee, stede of aanstede is de verkorte vorm van hofstede (mnl. hofstat, hostat), de algemeen gangbare benaming voor 'grond waarop de hoeve met bijgebouwen (schuur, stallen) staat'. Synoniem ermee is het hier ook voorkomende *aangelag*. Later gaat hofstede ook op de woning zelf slaan. In Lommel wordt de naam "stee" geregistreerd.²⁰¹

Op het Aanstede perceel E543 aan de Oirschotseweg, wordt in 1921 'het klompfabriek' van Van der Velden gebouwd. Jaarlijks rollen er meer dan 400.000 paar klompen van de band. Meer dan 100 werknemers vinden er emplooi. Het succesvolle product krijgt de naam 'Simson' en uitgroeit tot een bekend internationaal merk. Nu heeft het fabrieksgebouw plaats gemaakt voor wel zeer passende gebouwen voor kantoor en wonen. De schoorsteen is blijven staan als een monument uit de bijna vergeten tijd.

KUIPERSHOEF: *de cuijpershoeve*, 1464 RAO nr2352 f 58r; een stuk land genoemd *de cuypershoeve*, 1466, RAO nr2353 f132r; land genoemd *de groot cuypershoeve*, 1500, RAO nr2356 f26r; land genoemd *de klein cupershoeve*, 1500, RAO nr2356 f26r; land genoemd *de cuypershof*, 1564, RAO nr2369 f77r; akker genoemd *de cleyn cuypershoeve*, belendend de gemeyn straat, bollekens eind, 1569, RAO nr2370 f408v; huis tuin genoemd *de cuypershoeve*, 1576, RAO nr2371 f491r; akker genoemd *de cuypershoeve*, belendend het papenvan, 1598; RAO nr2375 f8r; *de half kuipershoeve*, 1750, Vn f37; D1253 *de kuipershoeve*, teelland groes, 1824, N354.812; de kuipershoeve, land 2-39 3-25 groes 0-36 Q4152; D1253 den akker aan de kuipershoeve, land Q4153.

De naam komt van een psn. of van iemand met het beroep van kuiper.²⁰² Een kuiper maakt houten kuipen uit duigen. We zien op de kaart een 8-tal Kuipershoeve-percelen. Het is een laarsvormig complex gelegen ten zuidoosten van de Schoten aan de Kapelstraat. Naar het noorden gaat de voet van de laars over in de kap met de Schoonbraken en eindigt met het Looike aan de bovenrand van de laars. Zie ook Aarle.

SCHOONBRAAK: een akker gnd *die scobrake*, ter plaatse gnd melkrode, 1384, BP1177 f119; dictus *scobraec*, 1405, BP1184 f309; *de schobraeck*, 1470, RAO nr2353 f48v; akker genoemd *de schoenbraeck*, 1570, RAO nr2371 f13v; dries achter *de schoenbraecken*, 1656, VC j11 p64 f41; *schoenbraeck*, 1656, VC j10 p159 f17A; *de schoonbraak* agter jan claes dielis, 1750, Vn f9; *de half schobraeck*, 1750 Vn f9; D1128 D1129 de scheebraak en schoonbraken, land Q4162; D1126-27 de helft van de schoonbraak, land Q4163; D1125 de helft van de schoonbraak, land Q4164; D1124 de schoonbraak, land Q4165; D1123 de schoonbraak, land 2-0 groes 1-32 Q4170.

Schoon duidt erop dat deze braken voor het gebruik makkelijk waren of veel opbrachten, het is dan een aanduiding van goede kwaliteit. Maar als de naam van 'schom' komt dan duidt het juist op een slechte kwaliteit. Zie onder Schoofbraak.

SCHEEBRAAK: D1128-D1130 de scheebraak en schoonbraken, land Q4162.

²⁰¹ Mennen 1992 p121.

²⁰² 'land van jan janssen van den acker die men ook wel *de cuyper* noemt, 1499, RAO nr2356 f5r'

Zie onder Schoofbraak.

SCHABRAKEN: D1130 *de schabraken*, teelland, 1832, N362.758.

Het zijn een groot aantal smalle lange percelen westelijk van de Schoot-percelen. Zie onder Schoofbraak.

SCHOOFBRAAK: een stuk land genoemd het schoefbraeck, 1488, RAO nr2355 f100v; de grotenakker belendend de schoebraeck, 1472, RAO nr2353 f139v; land genoemd de schoebraeck, 1510, RAO nr2358 f234v; akkerland genoemd de schoebraeck, belendend een pad, 1564, RAO nr2369 f76v; akker genoemd de schooffbraeck, 1578, RAO nr2372 f133v; land genoemd de schoofsbraecken, 1593, RAO nr2374 f153r; akker genoemd de schoofsbraecken, 1601, RAO nr2375 f218v.

Schoon-, Schee-, Scha- en ook Schoof hebben dezelfde achtergrond. Onze voorkeur heeft dat al deze braken genoemd zijn naar schoof, naar de korenschoven die er stonden in de oogsttijd.

STEENOVEN: een akker genoemd *de steenoven* met de vijvers daar het eeuwsel en heiveld aan elkaar gelegen, 1482, RAO nr2354 f327r; land genoemd de winkel nabij *de steenoven*, 1492, RAO nr2354 f311v; akker genoemd *de steenoven*, 1555, RAO nr2367 f60v; land deels groes genoemd *de steenhoven*, 1612, RAO nr2377 f418v; *het steenoventje* driehoekig zijnde ter plaatse genoemd in het cremsele, belendend het gemeine pad, de cremsele steegde, 1633, RAO nr2388 f51; waijken *inde steenovens*, 1656, VC j10 p105 f1; *de groote steenoven*, 1656, VC j10 p109 f10v; *het steenoventje*, 1656, VC j10 p164 f31v; *steenovens veltje*, 1750, Vn f53; D971 *de steenoven*, weiland, 1831, N361.545; D969 D971 *de steenoven*, teelland weiland, 1833, N363.816; D1122 *de steenoven*, land 1-3 hout 0-22 Q4171; D1121 *de steenoven*, teelland, 1832, N362.758; D1122 *steenovens veldje*, wei Q4172; D971 *de steenoven*, land 0-45 hout 0-39 Q4190; D1034 *den groten steenoven*, land 3-47 groes 1-0 Q4302.

Op deze percelen werden vroeger stenen gebakken uit ter plekke gewonnen leem. Ze liggen westelijk van de Schoot-percelen en noord van de Schoonbraken in de laars van Kuipershoeve.

STEENAKKER: 't *steenackerken*, 1750, Vn f73; D1032 *het steenakkerke*, land 1-38 groes 1-36 Q4305.

Ligt naast het perceel de grote Steenoven, aan de Broekstraat van Naastenbest

GROTE AKKER:

GROOTAKKER: *die groetaker*, 1431, BP1201 f73v; *de grotenakker*, 1472, RAO nr2353 f125v; *de grotenakker* belendend de schoebraeck, 1472, RAO nr2353 f139v; *de grootakker*, 1489, RAO nr2355, f160v; *de groetakker*, belendend het erf de schoebraeck, 1503, RAO nr2356 f31r; *de grooten akker* gelegen in oirschot herdgang vorstenbest, 1519, RAO nr2368 f14v; een akker genoemd *de groetakker*, belendend een akker genoemd de scueraeker, 1528, RAO nr2360 f71r; *de grootakker* zijnde daarvan het achtste deel met nog een stukje land genoemd de schuepruecken, 1534, RAO nr2362 f98r; akker genoemd *de groote akker*, 1564, RAO nr2369 f12v; *cleyn grote akker*, waarbij de koper wel van de middelste heg af moet blijven en wel een voet breed naast het stek, 1564, RAO nr2369 f12v; *den grooten ecker*, 1617, CK f50r; akkerland genoemd *de grootakker*, belendend genoemde odulphus dat ervan is afgedeeld, 1638, RAO nr2393 f390; *den grooten acker*, 1750, Va f28; *den grootacker*, 1750, Vn f74; D1072 *den grootakker*, land 3-24 groes en hout 1-10 Q4169; D1084-85 *den groten akker*, land Q4182-83; D1070 D1073 *den groten akker*, land Q4207-08; D1069 *de grootakker*, land Q4209; D1068 *de halve grootakker*, Q4210; D1068 *de halve grootakker*, land Q4211.

De naam duidt op een grote en belangrijke akker, en is gelegen ten noorden van de kern van Naastenbest. De percelen maken deel uit van een akkercomplex met de naam Groot Akker oost van de Schoot-percelen en de laars van Kuipershoef-percelen en ten westen van de Broekstraat en de Baanrijt. De vier Streepakker-percelen maken er ook deel van uit. Uit archeologisch onderzoek weten we dat in de 10^e eeuw op het complex twee grote hoeven stonden, een nabij D1060-63 die zich in 12^e en 13^e eeuw gesplitst naar het zuiden verplaatste en waar we ze nu vinden en een nabij D1035-36. Deze laatste verplaatste zich naar het oosten meent men.²⁰³ Zie reconstructie hieronder.

KLEINE AKKER: D1071 het kleinakkerke achter willem heerensbogt, land Q4168; D1088 de heegd en kleinakker, land Q4184.

D1071 is inderdaad een relatief kleine akker dat deel uitmaakt van het Grootakker-complex van hierboven. D1088 ligt daar juist noordelijk van.

WILLEM HEERENSBOGT: D1071 het kleinakkerke achter willem heerensbogt, land Q4168.

Bogt en akker gelegen op de Grootakker. Willem Heeren heeft kennelijk deze bogt in gebruik en of in bezit. Zie ook Bocht.

BEEMD: D1120 beemdijensdries, groes Q4173.

Een beemd is een laag gelegen nat tot vochtig grasland doorgaans voor hooiwinning en veelal gelegen in een vochtige laagte of dal. In dit geval wordt het gebruikt als dries en ligt in nabij de Kuipershoef-percelen. Zie onder Kuipershoef.

DRIES: een driesken door de val, 1656, VC j11 p67 f52B; D1120 beemdijensdries, groes Q4173.

De algemene betekenis van dries is weiland bij de boerderij, waarvan het gras het zgn. drieshooi van betere kwaliteit is dan het bekende beemdhooi. Ook wordt gedacht aan een stuk grond met gras en onkruid, vaak te slecht om te bewerken en begroeid met struikgewas. Soms ook is het een verloren hoekje op een kruispunt van wegen, strookje onbebouwde grond aan veldwegen gelegen. Het minutieuze onderzoek van Claes in de omgeving van Diest toonde dat t.a.v. de percelen met een dries-naam 43 maal akkerland van toepassing was, 12 maal bos, 7 maal beemd, 3 maal weide, 2 maal eeuwsel, 1 maal 'schom' = onvruchtbare heidegrond, 2 maal een bij een huis gelegen boomgaard, 1 maal vroente of gemeynt en 1 maal heidegrond. Dat verklaart hoe divers de betekenis van dit element kan zijn. Tegelijkertijd is het aantal samenstellingen onderzocht met als resultaat dat van de samengestelde dries-toponiemen er 15 maal sprake was van een persoonsnaam, 6 maal een ander toponiem waarbij of waarin een dries is gelegen, 16 maal een afleiding van een diernaam, 16 maal een planten- of vruchtennaam en tenslotte kwam dries 17 maal voor met een adjectief. Volgens sommige auteurs zou in Vlaanderen, Brabant en Limburg dries staan voor een driehoekig dorpsplein, een betekenis welke reeds in de 12de eeuw zou zijn opgekomen.²⁰⁴ In deze regio wordt een dergelijke driehoek doorgaans plaats of plaetse genoemd maar de functie van tijdelijk verblijf voor onder meer vee is hetzelfde.

VAL: een driesken door de val, 1656, VC j11 p67 f52B.

Een val is een klaphek. Hier betreft het de dries die voorbij de val ligt.

LOO:

²⁰³ Verspay 2014 p13. In: Maas 2014: 't Goet te Arle; Tol 2017.

²⁰⁴ Beijers.

LOOIKEN: roggeland gnd *die loe*, 1391, BP1178 f143; stuk heiveld genoemd *de loo*, 1468, RAO nr2352 f253v; land genoemd *het loo*, belendend de straat, 1488, RAO nr2355 f90r; land genoemd *de loo*, belendend de straat, 1518, RAO nr2358 f38r; *het halff loijken*, 1656, VC j10 p109 f10; *het loijken*, 1656, VC j10 p109 f 8; *t loijken*, 1750, Vn f49; D1119 het looiken, land Q4174; D1083 het half looikens, land Q4175; D1082 het looiken, land Q4176; D1118 het looikens, land Q4179.

Het lo wijst doorgaans op een bepaald type bos.²⁰⁵ *De lo* met voorzetsel 'de' wijst eerder op looi > lo en is dus een perceel waarop gelooïd werd. De percelen hierboven zijn bij elkaar gelegen ten noorden van het perceel de Steenoven (D1118 en D1119) nabij de Kuiperschoef-percelen, en (D1082 en D1083) aan de overzijde van de straat.

HARNISMAKER: *den harnismaker*, 1750, Vn f114; E465 den harnismaker, land Q4363.

Perceel van of genoemd naar de harnasmaker.

SLIMSTEEG: C465 de nieuwe kamp teinde *de slimsteeg*, hei of nieuwerf, 1817, N332. 930.

Slim is klein of smal. Slimsteeg loopt parallel aan de Molenstraat vanuit de Ketelbraak naar de hei.

HAVERLAND:

HAVERDRIES: dat wermenbosch en *het haverland*, 1471 RAO nr2353 f85v; *het haverland*, 1482, RAO nr2354 f327r; akker genoemd *t haverland*, 1576, RAO nr2371 f491r; akker genoemd *het haverland*, 1611, RAO nr2377 f229v; *den haverdries*, 1656, VC j10 p161 f 23; *den haverdries*, 1750, Vn f15; *den haverdries*, 1750, Vn f67; E466 *haverdries*, teelland, 1826, N356.1063; D1080 *het haverland*, teelland, 1828, N357.1366; D1081 den haverdries, land Q4177; D1080 het haverland, land Q4178; E466 den haverdries, land 1-39 groes 1-15 Q4364.

Dries of land genoemd naar het landbouwgewas haver, doorgaans paardenvoer. Dries en akker liggen naast elkaar op de Grootakker. (D1080 en D1081).

ACHTERSTE AKKER: *de eftersten ekker*, belendend een gemeyn pad genoemd melcrothse stege, 1485, RAO nr2354 f455v; D1079? den achtersten akker, land Q4180.

Een akker die achteraan lag.

HEDONK: *hedonc*, 1382, CH45040 f67v.

HEEGDE: heiveld genoemd de heechde aan de melcrotse stege, de gemeynt genoemd *de heedonck*, 1485, RAO nr2354 f462v *de heegdemoesten*, 1480, RAO nr2354 f30v; 1/4deel van twee stukken heiveld genoemd *de heegden*, het ene perceel is belendend de melcrotsche stege, 1482, RAO nr2354 f327r; een heiveld genoemd *de middelste heegde*, ook met sloot daar, 1482, RAO nr2354 f327r; een stuk land genoemd *de heegde* gelegen aan *de grote heegde* genoemd de heide, 1482, RAO nr2354 f327r; heiveld genoemd *de heechde* aan de melcrotse stege, de gemeynt genoemd de heedonck, 1485, RAO nr2354 f462v; een heiveld genoemd in *de heegden*, 1533, RAO nr2361 f41v; akker genoemd *de cleyne heech*, 1561, RAO nr2369 f45r; akker genoemd *de heeghde* en een heiveld dat erbij ligt genoemd *die heeghde*, 1574, RAO nr2371 f300v; akker genoemd *de cleyne heechde*, 1576, RAO nr2371 f491r; akker genoemd *de cleyne heeghde* met het rietveld en heiveld, 1591, RAO nr2373 f417v; heideveld genoemd *de heechden*, 1611, RAO nr2377 f163v; ackerlant genaamt *heegd*, 1646,

²⁰⁵ Van Loon 2017 p9 ev.

CH129n f23r; *de heeghd acker*, 1656, VC j10 p107 f6B; *de heegacker*, 1750, Vn f67; *de halve dries eegd*, 1750, Vn f85; D1087 de akker in de heegd, land Q4183; D1088 de heegd en kleinakker, land Q4184.

Heegd en ook Hedonk gaan terug naar heegde en betekent bossen, hakhout, schaarhout.²⁰⁶ Ook kan het duiden op omheinen met een haag of heg.²⁰⁷

Opvallend is dat er hier heide nabij de Melcrotse steeg ligt in het noordelijke broek, maar de topografische kaart laat daar een hoogte zien, waarschijnlijk een stuifzand kop.

HOUTEN BEEMD: *de houtenbeemd*, 1463, nr 2352 f16r; hooibeemd genoemd *het houten beemdje* ter plaatse genoemd de molckersteegde, 1633, RAO nr2388 f358; *het halff houten beemptjen*, 1656, VC j10 p161 f23; *het houten beemptjen*, 1656, VC j10 p105 f2A; het 16 deel in de *houtenbeempt*, 1658, Vs f102v; *'t houteren beemptje*, 1750, Va F 64; *'t houteren beemptjen*, 1750, Vn f37; *'t houteren beemptje* aende geestert, 1750 Vn f57; D973 het houteren beemdje, land 1-0 groes 1-33 Q4185; *'t houten beemptjen*, 1750, Va f62; D978 het houteren beemdje aan de geestert, land 1-4 hout 0-36 Q4186; D979 het houteren beemdje, land 1-31 hout 0-21 Q4187; D961 het houteren beemdje, groes 2-47 bos 18 Q5840; D977 het houteren beemdje, groes 4-14 hei 30 Q4841; D937 het houteren beemdje, groes 2-45 bos 20 Q5842; het houteren beemdje in de molckersteegd, groes Q5843.

Beemd waarop bos ook wel 'hout'groeide of waar het hout gekapt is. Wellicht is het perceel omwald geweest met een houtsingel. Deze percelen liggen aan weerszijden de Baanrijt ten noorden van de weg Oirschot-Rooi.

GEESTERT: weiland genoemd het nieuwerf in *de geesterse hoek* aldaar, 1612, RAO nr2377 f419v; *de halve geestaert*, 1656, VC j10 p106 f4vo; *de geestert*, 1656, VC j9 p81 f35Avo; beemptjen aen *den geestert*, 1656, VC j8 p67 f2; *'t beemptje aen de geestert*, 1750, Va f45; *de geestert*, 1750, Va f5; D978 het houteren beemdje aan de geestert, land 1-4 hout 0-36 Q4186.

Oorspronkelijk de geest-aard of geest-rot. 'Geest' duidt op zandgrond, mogelijk afgeleid van het germ. *gaistu*. Als aanduiding voor zandgrond komt het zeer verspreid voor en wijst op onvruchtbare zandgrond. Hier dus het gebied waar de Geest-percelen liggen. De herkomst van het woord 'geest' is evenwel onduidelijk.²⁰⁸

NOTENBEEMD: erfgoed gnd *nouten beemd*, 1389, BP1178 f240v; prato dictam *de noeyttenbeempt*, 1430, BP1200 f13; dictam *noutenbeemd*, 1405, BP1184 f154v; *noytenbeempt*, 1432, BP1202 f52v; *de noytenbeemd*, 1493, RAO nr2354 f24r; *de noytenbeemd*, 1499, RAO nr2356 f12v; *de noytenbeemd*, belendend het nederbroek, 1508, RAO nr2358 f19v; *de neutenbeemd*, 1508, RAO nr2358, f73v; *de noytenbeemd*, belendend de gemeynte, 1521, RAO nr2359 f175r; *de noytenbeemd*, belendend een stuk beemd genoemd de geestert, de gemeynte, 1526, RAO nr2360 f163; beemd genoemd *de nautenbeemd*, 1533, RAO nr2361 f2r; *de nuytenbeemd* groot een bunder gelegen aan de melcrothpad, 1536, RAO nr2362 f77r.

De oudste vorm is nout en zal dus afkomstig zijn van Nout, Arnoldus. Daarop wijst ook de vorm *noyt*. Uit deze laatste is de familienaam Nuyts of Nuyten ontstaan.²⁰⁹

De percelen zijn gelegen aan het Melkrot pad, ook wel de Malkersteeg genoemd en verder nog aan de Geestert (D930). Daaruit begrijpen we dat de Malkersteeg een deel is van de Broekstraat onder Aarle waar hij door het vlakke dal van de Baanrijt voert.

²⁰⁶ Cornelissen 1987 p126.

²⁰⁷ WNT.

²⁰⁸ Beijers.

²⁰⁹ Campinia 1974 p77: Rutger Noyten achterlener van het Boudewijnsleen, 1^e helft 15^e eeuw.

KRUISBEEMD: *t cruysbeemdeken*, 1429, BP1199 f213; *de cruysbeemd* met de uutfang daaraan, 1473, RAO nr2353 f205r; *beemd* genoemd *de cruysbeemd*, 1486, RAO nr2355 f32r; *de cruysbeemd*, belendend de gemeynte, 1531, RAO nr2361 f82v; *beemd* genoemd *de cruysbeemd*, 1543, RAO nr2365 f84v; *beemd* genoemd *de cruysbeemd*, belendend het besterbroek; 1565, RAO nr2369 f67r; een (hooi)beemd genoemd *de cruysbeemd*, 1586, RAO nr2373 f198r; *de cruysbeemd*, 1622, RAO nr2379 f33; een hooibeemd genoemd *de achterste cruysbeemd*, 1631, RAO nr2386 f275; *den cruysbeempt*, 1646, CH129a f19r; *cruysbeemptjen*, 1656, VC j10 p163 f27Avo; *voorste cruysbeempt* met de dachmaet hoijs, 1656, VC j10 p106 f4; *den cruysbeempt*, 1656, VC j8 p124 f8vo; $\frac{1}{4}$ part *inde cruysbeempt*, 1750, Va f38; *de helft vande cruysbeempt*, 1750 Va f102; *de $\frac{1}{2}$ vande agterste kruysbeemden*, 1750, Vn f7; *de kruysbeempt*, 1750 Vn f25; *de voorste cruysbeempt*, 1750, Vn f64; D847 *de kruysbeemd*, broekveld, 1821, N351.349; D855 *de kruysbeemd*, broekveldje, 1823, N353.675.

Een beemd waar een veldkruis stond. Wellicht ook een beemd in bezit van het altaar van het H. Kruis in Oirschot. Het betreft hier een beemd met een strook bos of hakhout omgeven, gelegen in het noorden zoals er daar meer te vinden zijn zoals de Broekbeemd, de Raaimakersbeemd, de Grote beemd en het Ravenbroek. Ze liggen ten oosten van de Nieuwe Herdersteeg, de voortzetting van de Broekstraat onder Naastenbest.

BROECKBEEMD: *broekbeemd*, 1382, BP1176 f259; *de broeckbeemd*, 1472, RAO nr2353 f135r; *beemd* genoemd *de broeckbeemd*, 1502, RAO nr2356 f21r; *beemd* gelegen in *de broeckbeemden* daar, belendend de gemeynte van oirschot, 1538, RAO nr2363 f129r; *de broeckbeemd*, 1564, RAO nr2369 f13r; *beemd* genoemd *de broeckbeemd*, belendend de achterste bodemsteegde, 1565, RAO nr2369 f68r; *de helft van een beemd* genoemd *de broeckbeemd*, 1571, RAO nr2371 f160r; *beemd* genoemd *de broeckbeemd* gelegen in het besterbroeck, 1576, RAO nr2371 f448r; *beemd* genoemd *de broeckbeemd*, 1581, RAO nr2372 f329r; *de broeckbeemd*, belendend de broekstraat, 1590, RAO nr2373 f374v; *beemd* gelegen in *de broeckbeemden*, 1612, RAO nr2377 f446r; *beempt* genaamt *de broeckbeempt* gelegen ontrent de oyendonck, 1646, CH129s f35r; *den halven broeckbeempt*, 1656, VC j8 p69; *den broeckbeempt*, 1750, Vs f1; *den broeckbeempt*, 1750, Vs f9; *den halven broeckbeempt*, 1750, Va f7; *broeckbeempt*, 1750, Vs f24; *den halven broeckbeempt*, 1750, Va f7; *den broeckbeemt*, 1750, Vn f9; D744 *de broeckbeemd*, weiland hakhout, 1830, N360.420; D729 *den broeckbeemd*, broekveld, 1832, N362.749; D743 *den broeckbeemd*, 1833, N363.862.

De Broekbeemd is een van de noordelijkste ontginningen in het broek voor hooiwinning. Het ligt Noordelijk van het Ravenbroek naast de Veerding en ten noorden van de Bodemsteeg. Het is zoals gebruikelijk hier, vrijwel geheel omwald geweest en lijkt op de andere beemden daar, zoals onder meer de Kruisbeemd. Waar perceel D776 tegen de Steenweg aanligt vinden we later in jaren '50 de Koewacht, een herberg die ook wel het Jachthuis werd genoemd met Ari Delwel als uitbater.

RAIMAKERSGELOOKT: *prati dictam die rademakersbeemd* sitam in pastoria de best, 1423, BP1193 f401; een stuk land genoemd *het sraijmakers geloekt*, 1485, RAO nr2354 f446r;

RAAIMAKERSBEEMD: *raymakersbeemdeken*, 1486, RAO nr2355 f18v; *beemd* genoemd *de raymakersbeemd*, 1502, RAO nr2356 f20v; *de raymakersbeemd*, verder rondom in de gemeynte, 1538, RAO nr2363 f128r; *beemd* genoemd *de raymakersbeemd*, 1561, RAO nr2369 f6v; *beemd* genoemd *de raymakersbeemd*, 1596, RAO nr2374 f440v; *het raaimakersbeemdje*, 1625, RAO nr2380 f3; *den raymekersbeempt*, 1646, CH129v f14v; *inden raeijmaekers beempt*, 1750, Vn f46.

Beemd en gelooft genoemd naar psn.. Een gelooft bestaat uit een of meer percelen die omsloten liggen. In het broek doorgaans door een houtwal waar dan weer beemden in liggen. Deze percelen in

de noordelijke broekgronden van Naastenbest, worden vaak nog omsloten door houtwallen als ontginningen in het Besterbroek de gemeine broek- en bemd gronden.

BESTERBROEK:

BESTERBEEMD: beemd genoemd de cruysbeemd, belendend het *besterbroek*; 1565, RAO nr2369 f67r; beemd genoemd *de besterbeemd*, belendend de bodemsteegde, 1588, RAO nr2373 f303v; beemd genoemd het raeffbroeck, belendend *het besterbroek*, 1593, RAO nr2374 f76r; beemd genoemd *de besterbeemd*, belendend de bodemsteegde, 1600, RAO nr2375 f172r; beemd gelegen in *het besterbroek* genoemd de oude beemd, 1608, RAO nr2376 f271r.

Het Besterbroek is het noordelijke broekgebied behorende tot Best en is op de kaart nog grotendeels onverdeeld gebleven. Mogelijk vanwege het tumult in 1666 in de Malkertsteeg. Bij dat tumult ging een grote menigte inwoners van Aarle, Naastenbest en Verrenbest van zeker 500 personen door de Malkertsteeg naar de Rooy Rijt in het Besterbroek om de verkoop van deze gronden tegen te houden. Tot verkoop was besloten om de ernstige tekorten in de gemeentelijke kas te verkleinen die ontstaan waren als gevolg van de tachtigjarige oorlog. Deze gronden waren in gebruik bij de inwoners. De Staten Generaal had desondanks toestemming gegeven voor de verkoop. Een grote menigte joeg de rentmeester van de domeinen met harde hand op de vlucht, terug naar Oirschot.²¹⁰

BODEMSTEEG: beemd genoemd de besterbeemd, belendend *de bodemsteegde*, 1588, RAO nr2373 f303v; beemd genoemd de besterbeemd, belendend *de bodemsteegde*, 1600, RAO nr2375 f172r; D713 broekbeemd in de bodemsteeg, groes 5-18 bos 1-36 hei 0-48 Q5812; D710 den boyemsteeg, groes 5-2 bos1-13 hei 1-13 Q5813; D703? in de bodemsteeg, groes 4-8 bos 1-20 hei 1-18 Q5816; D692 de bodemsteeg, groes 8-24 bos 2-0 hei 2-8 Q5819-20; D651 in de beemd aan de bodemsteeg, groes 1-47 Q 5871; D653 1/3 van het veld door de voort in de bodemsteeg, groes 1-44 Q5872; D652 1/3 van het veld aan de voort in de bodemsteeg, groes 3-46 Q5875; D669-D672 de bodemsteeg, 4-35 groes 2-17 bos Q5923.

Primair betekent *bodem* hier grondgebied. De secundaire betekenis is *het onderste*: grond die nat is, onder water. Samen wordt het: het moeras grondgebied.²¹¹ Steegd(e) is de oorspronkelijke vorm van steeg.

De beemden van hierboven zijn liggen in wat vroeger het onverdeelde broek was of de restanten ervan, tussen de omwalde beemd-complexen van onder meer het Broekbeemd en het Rabroek. Het oorspronkelijke broek, de gemeint, en ook de beemd-complexen worden door deze *Steeg* ontsloten.

GEERLINGSBEEMD: *de geerlicksbeemd*, 1473, RAO nr2353 f206r; *de geerlicksbeemd* gelegen aan de bodemstege, 1497, RAO nr2354 f14r; beemd genoemd *de geerlicksbeemd*, 1538, RAO nr2363 f118r; *de geerlicksbeemd*, 1539, RAO nr2363 f9v; *den halve geerlings beempt*, 1656, VC j8 f 50 vo; *den halven geerlincx beempt*, 1750 Vs f59.

Beemd in de Bodem genoemd naar de naam Geerling. Zo hebben we ook de Geerlingskamp nabij de heidegronden.

ROUWBROEK:

ROUWVELD: pecia prati dictam *t roubroeck*, 1433, BP1203 f106v; *'t Rouvelt*, 1750, Vn f1; D756-D758 *het rouveld*, weiland, 1830, N360.420.

²¹⁰ Campina, 1976 p7; Coenen 2000 p167ev.

²¹¹ WNT.

Rouw in de betekenis van onverzorgd met veel onkruiden en opslag, een 'rouwagie' dus.
Het zijn de meest noordelijke percelen in de Broekbeemd.

ROND BEEMDJE: *de rondenbeemd* rondom in de gemeynte gelegen, 1533, RAO nr2361 f2r; beemd genoemd *de rondenbeemd*, 1549, RAO nr2366 f58v; beemd genoemd *de rondenbeemd*, 1599, RAO nr2375 f los27; *het rond beemdecken*, belendend rondom in het bestebroek ongeveer tegenover de cruysbeemd aldaar bij de malckersteegde, 1640, RAO nr2395 f185; *'t ront beemptje*, 1750, Vn f17; D928? het rond beemdje, land 1-39 hout 0-45 Q4188; D929 D931 nieuwerf aan het rondbeemdje, land 1-6 groes 2-30 Q4189.

Een ronde vorm is met wat goede wil op de kaart wel te zien. Deze percelen zijn beemden in de nog onverdeelde broekgronden in het noorden. D928, D929 en D931 zijn nieuwe erven, akkers genoemd naar het oostelijk gelegen Rondbeemdje.

MELKRODE: *conegundis de melcrode* que legavit.xv. solidos in endoven, 1380, LA f30r; goederen gnd *te melkrode*, 1381, BP1176 f201v; een hoeve gnd *melkrode*, 1386, BP1177 f348v; een akker gnd die scobrake, ter plaatse gnd *melkrode*, 1384, BP1177 f119; land ter plaatse gnd *mellicrot*, 1390, BP 1179 f19; manso dictam *tguet te melcrode* sito in pastoria de best, 1440, BP1210 f43v; land *in het melcroth*, 1491, RAO nr2354f35r; genoemd *melckroth*, 1592, RAO nr2374 f47r; halve akker die bij het genoemde huis (met brouwerij) ligt aan *het melcroth*, 1596, RAO nr2374 f425r

Malc of melc = mnl. voor ieder, elkaar.²¹² Rot verwijst naar rode, een bosontginning, zodat de betekenis is een rode van iedereen ofwel een gezamenlijke ontginning. Maar evenzeer is het melk, en zou het een rode zijn van 'melk en honing': met welvaart dus vergelijkbaar met de Boterwijk in Oirschot. Daarnaast is het mogelijk de verwijzing naar 't goet te Melcrode dat hier gelegen zou hebben.

Ook nog mogelijk is dat Mallincrodt verwijst naar een adelijk geslacht uit Westfalen. Niet bekend of die hier bezittingen had. Zie ook Malkrode onder Aarle en onder de Weilanden van Best. Zie ook Malkrode onder Aarle.

MALKERSTEEG: *ad stegha die malcroedsche stege*, 1417, BP1190 f212v; *de melrothsteegde*, 1480, RAO nr2345 f30v; 1/4deel van twee stukken heiveld genoemd de heegden, het ene perceel is belendend *de melcrotsche stege*, 1482, RAO nr2354 f327r; de eftersten ekker, belendend een gemeyn pad genoemd *melcrothse stege*, 1485, RAO nr2354 f455r; land genoemd de oestersen akkers, belendend een gemeyne pad genoemd *de melcrotsche steegde*, 1485, RAO nr2354 f35r; land genoemd de ostersen akker, belendend een gemeyne pad daar genoemd *de melcrotschestege*, 1502, RAO nr2356 f52v. beemd genoemd *het malcroth*, belendend de gemeynte, 1573, RAO nr2371 f241v; land genoemd *de malckersteegde* met het nieuwe land dat erbij ligt, 1586, RAO nr2373 f193v; de malckerstege, 1646, CH129n f1v; de halff *malcker steechden*, 1656, VC j10 p164 fol 29 vo; *malckersteechd* acker, 1656, VC j?? p182 f 62; den beempt in *malquersteegde*, 1750, Vn f9; D984 het weike aan de malkersteegd, land 1-25 hout 0-37 Q4191; D983 het nieuwerf aan de malkersteegd, land 1-14 hout 0-16 Q4192; D996 de malkersteeg, land 4-9 groes 3-24 Q4193.

Voor de hand ligt de verklaring als de weg die *het goed Melkrode* ontsluit.²¹³ Gelet op de 'd' die erachter kan staan verwijst het ook naar het gebied dat door die steeg ontsloten wordt.

De Malkersteeg gaat door het ondiepe dal van de Baanrijt, en vormt een soms weinig toegankelijk deel van de weg naar Sint-Oedenrode tussen de Broekstraat en de Nieuwendijk. De Malkersteeg-percelen liggen aan de west én aan de oostzijde van het ondiepe dal van de Baanrijt. Zie ook Melkrode.

Zie ook Naastenbest.

Het wordt genoemd als de plaats van het oproer in 1666. Zie daarvoor Besterbroek onder Naastenbest.

²¹² Verdam 1981 p354.

²¹³ BP 1210 (Best) okt 1439 sept 1440 folio 43v: Oude lasten uit *'t guet te Melcrode*.

EERDSTEEG: *de ert steegd*, 1750, Vn f1; D997 de eerdsteeg, land 3-26 groes 2-0 Q4194.

Steeg die naar de eerd voert. De oorspronkelijke betekenis van *eerd*, ook wel *aard*, is ploeging en daaruit ontstaat ploegland en bouwland. Bij Vondel vinden we bv. korenaard voor korenland, zodat aard akkergrond betekent.²¹⁴ Perceel D997 is een akker aan de Baanrijt.

OUDE STEEG: de helft van *de ouwstege*, 1480, RAO nr2354 f30v; een beemd genoemd de baenrijt en de kleine beemdekens, belendend *de oustege*, 1483, RAO nr2354 f352v; een beemd genoemd de baenrijt, belendend, *de outstege* daar, de bree-eikstraat, 1484, RAO nr2354 f395r; een pad genoemd *de oude stege*, 1490, RAO nr2355 f33v; *de aude steegde*, 1533, RAO nr2361 f30r; heiveld genoemd *de oude steegde*, belendend het gemeyne broeck, 1576, RAO nr2371 f451r; *de halff out steechd*, 1656, VC j10 p160 f19vo; *de out steegd*, 1750, Vn f76; D1000 de oud steegd, land 2-12 groes 0-32; D1009 de oud steegd, land 1-22 groes 1-12 Q4196.

De Oude Steeg ook wel de Broekstraat voert naar het broek in het noorden, hetgeen we afleiden uit de ligging van de percelen D1000 en D1009.
Zie ook Malkersteeg en Broekstraat.

BAANRIJT: beemd gnd *die banden rijt*, 1390, BP1178 f370; pratum quodam dictam *die boudenrijt* sitam in pastoria de vorsten best, 1430, BP1200 f229; pratum quodam dictam *die baenrijt*, 1430, BP1200 f198; prato dicto *die boudenrijt*, 1430, BP1200 f256v; prato dicto *die boudenrijt*, 1431, BP1201 f35; pastoria de best dictam *baenrijt*, 1405, BP1183 f42v; *die baenrijt*, 1435, BP1204 f108v; prato dictam *die banderijt*, 1437, BP1208 f76v; van een beemd genoemd *de baenrijt*, belendend het gemeenschappelijke broek daar, 1468, RAO nr2352 f234r; land genoemd *de baenrijt*, 1482, RAO nr2354 f327r; een beemd genoemd *de baenrijt* en de kleine beemdekens, belendend de oustege, 1483, RAO nr2354 f352v; een beemd genoemd *de baenrijt*, belendend, de outstege daar, de bree-eikstraat, 1484, RAO nr2354 f395r; een stuk beemd genoemd *het half baenroth* belendend de auw stege, 1491, RAO nr2354 f290r; een huis schuur bakhuis schaapskooi tuin, belendend *de baanrijt*, 1538, RAO nr2363 f19r; beemd genoemd *de benrijt*, 1561, RAO nr2369 f46r; beemd genoemd *de baenrijt*, 1611, RAO nr2377 f172v; *den baenriet ecker*, 1617, CK f53r; aen *de baenrijt*, 1646, CH129n f1r; *de halff baenrijdt*, 1656, VC j10 p160 f19vo; *baenrijdt*, 1656, VC j10 p107 f6B; *de baenrijts* hoijvelt, 1750, Vn f4; *de baenrijt*, 1750, Vn f76; D1001-02 de baanrijtsbeemd, land 4-18 groes 3-18 Q4198; D1004 de baanrijt, land 0-40 groes 1-10 Q4199; D1006 de baanrijt, land 1-25 groes 1-0 Q4200.

De Baanrijt is een rijt, een stroompje, waar nogal wat percelen, vooral beemden, naar genoemd zijn. Rijt komt van de idg. basis *rei*, *ri* en is stromen, verwant aan Rijn en ril, en betekent greppel, geul of stroom.²¹⁵ *Baan-* komt van *banden-*, de oudste attestatie. *Banden* is de meervoudsvorm van *band* en is gelijk aan *baand* (brab.) en wordt later *baan*. *Baudenrijt*, de daaropvolgende attestatie, zien we als een verschrijving van *Bandenrijt*.

Banden is ook *bannen* en wijst dus op een ban, een verplichting die kon worden opgelegd,²¹⁶ zoals we in Bladel zien: '*als de banheymssellen geboden worden te maecken ende de watervluten ellick voor tsijne op te veghen en sulckx ten behoerlijcken tijden niet is gedaene*'.²¹⁷ Hier heeft de ban dus betrekking op de verplichting tot het vegen van de rijten (watervluten) door de *banheymssellen*. De ban zou echter ook kunnen gaan over een grens, tot waar een bepaalde verplichting gold. *De Totse Wetering* een alternatieve naam voor deze loop, ondersteunt deze laatste verklaring omdat het betekent: tot hier.

²¹⁴ WNT.

²¹⁵ WNT. Schönfeld 1955 p189.

²¹⁶ WNT; Campinia 1971 p40 p74 p76.

²¹⁷ Roymans 1975 p90.

Banden kan ook vlechtwerk zijn ter versteviging, hier dus van de oevers van de rijt.²¹⁸ Zie *Rotse Wetering*.

Daarnaast is nog mogelijk dat we hier te maken hebben met *band* de oude enkelvoudsvorm van beemd, die nog in Limburg bewaard is met *bampt*, *band*.²¹⁹ In dat geval zou het dus de rijt zijn met de (vele) beemden, hetgeen in overeenstemming is met de periglaciale laagte waarin de Baanrijt stroomt. De Baanrijt is de belangrijke afwatering ten oosten van de kern van Naastenbest. Het water stroomt door een pleistocene stroomgeul met weidepercelen zoals de Malkersteeg en de Houteren Beemd naar het noorden langs de Geestert, een grasland van de Armhoeft (D930) en verder via de Groote Waterloop onder Liempde naar de Dommel.

RIJT: de rijt, 1470, RAO nr2353 f19r; beemd genoemd *die rijt*, 1576, RAO nr2371 f491r; *de rijth*, 1656, VC j8 p124 f 12; D1003 *de rijt*, land 1-2 groes 1-12 Q4199.

Een rijt is een stroompje of waterloop die, als menig andere, in de loop der tijd is vergraven. Dat is waarschijnlijk al begonnen met het afgraven van het veen dat veelal de beekdalen in Brabant vulde.

TOTSE WETERING: E? de kamp achter de *totse wetering*, groes Q5778.

Totse komt van tosse en betekent graszode.²²⁰ Hier is dat dus de wetering waarvan de wanden met graszoden zijn verstevigd. Ook is mogelijk in verband met een ban: tot hier en niet verder. Dit perceel ligt volgens het Quohier tussen E47 en E55, niet ver van de Baanrijt. Zie ook bij Baanrijt.

ROTSE WETERING: den Camp agter *de Rotse weteringh*, 1750, Vn f57; den camp agter *de Rotse weteringh*, 1750, Vn f58.

Rotse Wetering is een wetering genoemd naar het roten van vlas en dat gebeurde in Oirschot.²²¹

Roten in stromend water geschiedde vanaf de Middeleeuwen waarbij het te roten vlas in open houten bakken (hekkens) werd geplaatst, parallel aan de oever van de stroom. De hekkens werden aan palen vastgelegd.²²² Dat hier vlas werd verbouwd zien we onder Vlashof.

Gezien de verklaringen bij *Rotse-* en *Totse wetering*, attestaties van hierboven, lijkt het aannemelijk dat het om één en dezelfde rijt gaat: de Baanrijt.

TOOTSAKKER: terre dictam die toytacker, 1428, BP1197 f144.

Toot of tote is een uitstekend deel, zoals we dat kennen van de uitsteeksels van de burrie aan de achterzijde van een eerd- of hoogkar.²²³ De akker hier, is mogelijk genoemd naar dergelijke houten uitsteeksels. Ook kan het een akker zijn genoemd naar psn.. Zie ook Baanrijt, Rotse Wetering en Totse Wetering.

BEEMDAKKER: beemd genoemd *de beemdekker*, belendend een beemd genoemd de baenrijt, 1485, RAO nr2354 f461v.

Akker nabij de beemden in het ondiepe dal van de Baanrijt. Of het moet zijn dat *ek* en daarmee *ekker* hier de betekenis heeft van hoek of kant.²²⁴

²¹⁸ Weijnen 1996 p9; Verdam 1981 p54.

²¹⁹ Van Loon 2017 p246 ev.; Mededeling van Van Loon 2018.

²²⁰ Weijnen 1996 p208.

²²¹ Verdam 1981 p501; Campinia 1971 p135-6, 1972 p163.

²²² <https://nl.wikipedia.org/wiki/Roten>

²²³ PM; Zegsman Willem van Doy Selen.

²²⁴ Weijnen 1993 p43.

EEUWSEL: de helft van *deze eusel* akkerland maken, 1383, BP1176 f80; een akker genoemd de steenoven met de vijvers daar *het eeuwsel* en heiveld aan elkaar gelegen, 1482, RAO nr2354 f327r; land genoemd de ruelenshof met *een eeuwselke* belendend de dijckerstraat, 1500, RAO nr2354 f25r; *eeuwsel* genoemd de broekakker, belendend de kerkpad, 1501, RAO nr2356 f36r; heiveld en weiland genoemd *dat eeuwsel* gelegen voorin de udenbraken, 1512, RAO nr2358 f173v; akker genoemd *t eusel*, 1576, RAO nr2371 f491v; *eeuwsel* of dries genoemd de steegakker, 1599, RAO nr2375 f92v; *het halff eusel*, 1656, VC j10 p109 f15vo; *'t eusel* aende molenstraet, 1750, Vn f7; *het euselackerken*, 1750, Vn f29; *d'euselke*, 1750, Vn f71; *het eusel*, 1750, Vn f92; D1086 het eeuwsel, land Q4201; D1078 het eeuwsel, land 2-30 groes 0-30 Q4202; E676 het eeuwselakkerken, land 1-29 hout 0-20 Q4483.

Eeuwsel is een door bossen ingesloten weide of beemd.²²⁵ Deze verklaring zou betrekking kunnen hebben op de vrij noordelijke ligging van D1086 nabij de Baanrijt op broekgronden. Het zou terug te voeren zijn op eeuwen = voeren, hetgeen met een hooiland zeker het geval is. Doorgaans echter is een eeuwsel een schraal grasland, het eerste stadium van een heideontginning. De ligging van percelen D1078 en E676 nabij de heide komt hier mee overeen.

STREEP:

STREEPAKKER: *die streepacker*, 1422, BP1192 f532; *strepe*, 1431, BP1201 f15v; *de grote streep* naast het osseneeuwsel, 1480, RAO nr 2354 f30v; de helft van *de grote streep* aan de grootakker, 1480, RAO nr2354 f30v; een stuk beemd genoemd *de cleyn streep*, belendend de grootakker, 1482, RAO nr2354 f327r; de helft van *de grote streep*, belendend het genoemde osseneeuwsel, 1482, RAO nr2354 f327r; land genoemd *de streep*, 1491, RAO nr2354 f283v; akker genoemd *de streep*, 1576, RAO nr2371 f491r; akker genoemd *de streep*, 1577, RAO nr2372 f6r; *die groot strepe en die cleyn strepe*, 1617, CK f53r; *de streepacker*, 1750, Vn f44; *de half streep*, 1750, Vn f85; *de streepacker*, 1750, Vn 97; D1074 *de streep*, teelland, 1828, N359.141; D1077 de streepakker, land 1-24 groes 0-28 Q4203; D1076 de streepakker, land 1-34 groes 0-20 Q4204; D1075 de streepakker, land Q4205; D1074 de half streep, land Q4206.

Streep is een vormaanduiding van een lang en smal perceel.²²⁶ De percelen D1074 t/m D1077 maken deel uit van de Groot Akker oost van de Schoten. Het zijn inderdaad relatief lange en smalle percelen op de kaart.

OSSENEEUWSEL: *het osseneeuwsel*, 1480, RAO nr2354 f30v; de grote streep naast het osseneeuwsel, 1480, RAO nr 2354 f30v; het halve osseneeuwsel, 1482, RAO nr2354 f327r; akker genoemd het achterste osseneeuwsel, 1534, RAO nr2362 f98r; *dat osseneeuwsel*, 1490, RAO nr2355 f33v; akker genoemd *het osseneeuwsel*, 1597, RAO nr2374 f466r; den ossen eeussel, 1617, CK f53r.

Eeuwsel waar ossen lopen.

ROOTAKKER: *de halve rootakker*, belendend de streep, 1482, RAO nr2354 f327r.

Root komt van rode, een bosontginning waar een akker zou liggen.

GRIETEN AKKER: *grieten acker* aende bogt, 1750, Vn f67; D1067 grietenakker aan de bogt, land 2-21 groes 0-22 Q4212.

Akker waarschijnlijk genoemd naar een psn..

JAN BAYENSKAMP: C449 de kamp achter jan bayens, land 2-0 groes 1-16 Q4223.

²²⁵ Helsen 1978 p116.

²²⁶ Helsen 1978 p108.

Een kamp die waarschijnlijk in het bezit is geweest van een persoon genaamd Jan Bayens.

GROTE KAMP: een vierde part *inden grooten camp*, 1750, Vn f29; de halven camp aende voort of *grote camp*, 1750 Vn f51; C334 *de grote kamp* aan de hei, land, 1817, N332.930; E1199 *de grote kamp*, teelland, 1832, N362.758; C349 *de grote kamp*, teelland, 1833, N363.816; C453 van de grote kamp, land 2-16 hout 0-24 Q4227; C454-55 van de grote kamp, land 3-45 hout 1-2 Q4228; C456 van de grote kamp, land 3-46 hout 1-2 Q4229; E1199 de grote kamp aan de hei, land Q4240; E1118 $\frac{1}{4}$ in de groten kamp, land Q4422; E1119 van de grote kamp, land Q4423; E1118 $\frac{3}{4}$ van de grote kamp, land Q4424; E1117 van de groten kamp, land 4-17 groes 1-6 Q4425; E1122 $\frac{1}{4}$ van de groten kamp, land Q4426.

Deze Grote Kampen komen voor tussen Slimsteeg, Molensteeg, Scheeperssteeg en Kronesteeg. Ze liggen alle nagenoeg even ver van de hei. Het lijkt daarmee of ze in dezelfde tijd zijn uitgegeven en ontgonnen. Ze zijn overigens niet opvallend groot mogelijk door latere opdeling.

MIDDELSTE KAMP: E1122-23 *de middelst kamp*, teelland en nieuwerf, 1823, N353.675.

Kamp in het midden gelegen. Zie ook Grote Kamp.

UITLEGGER: *den uijtlegger*, 1750, Vn f27; E932 *den uitlegger*, land, 1818, N333.1212; E1176 den nieuwe kamp *den uitlegger*, land Q4236; E1177 den kamp aan den uitlegger, land Q4237; E1198 den uitlegger, land Q4241.

Uitleggen heeft de betekenis van vergroten, verbreden. Het is dus een uitbreiding van de ontgonnen gronden uit de gemeenschappelijke heide. De percelen liggen tussen Molensteeg en Schepersteeg nabij de heide.

VERSTE KAMP: *de veerste camp*, 1750, Vn f 46; E1187-88 de veerse kamp, land 3-8 hout 0-40 Q4242.

Kamp die het verst weg is gelegen. Dat komt overeen met de ligging, niet ver van de heide.

ASMIT: de pachter elk jaar plaggen steken ter grootte van een lopenzaad hei in *dasmit* en in het grote heiveld aan de prinsheester, 1557, RAO nr2368 f75r; akker genoemd *de asmit*, 1586, RAO nr2373 f200r; akker bij de schutsboom aan *dasmitpad*, 1598, RAO nr2375 f8v; stuk akkerland aan *dassmit*, 1619, RAO nr2378 f108; land deels akker en deels groesland genoemd *dassmit*, 1633, RAO nr2388 f221; een weiland genoemd *dassmis*, 1633, RAO nr2388 f222; akkerland genoemd de heiakker ter plaatse genoemd *dassmit*, 1639, RAO nr2394 f265; aan *de assmit*, 1646, CH129n f1r; *den dassmitacker*, 1656, VC j10 p161 f 23; camp *aenden dassmit*, 1656, VC j10 p109 fol 12; nijkew erff aen *den dassmit*, 1656, VC j10 p105 f1; de nieuwe camp aende heij *de assmit*, 1750, Vn f1; *d'assmit*, 1750, Vn f27; d'agterste camp *d'assmit*, 1750, Vn f51; het voorst in d'assmit aend engat, 1750, Vn f100; E1202 de kamp in de asmit, land 2-3 hout 0-18 Q4239; E1190 tweike d asmit aan de scheperssteeg, wei Q4243; E1192 de asmit, groes Q4243; E1194-95 de asmit, groes Q4244; E1196-97 de kamp d asmit, land 1-31 groes 1-28 Q4245; E1203 de asmit of nieuwe kamp aan de hei, land Q4246; E1204 de nieuwe kamp in de asmit, land 3-61 hout 0-28 Q4247; E1206 de kamp aan de asmit in scheeperssteeg, land Q4249; E1217 de asmit, land 3-16 hout 0-30 Q4253; E1213 de kamp aan d asmit, land Q4255; E1113 d asmit aan de scheperssteeg, land Q4421; E1128 de asmit, land Q4428; E1132 de grote asmit, land Q4428; E1120 de grote oude kamp aan de asmit, land Q4429-30; E1129-30 de asmit, land Q4431; E1135 de asmit, land Q4433; E1133 de asmit, land Q4434; E1134 de asmit, land Q4435; E1136 in de asmit, land Q4436; E1137 den akker of kamp d asmit, land Q4437;

E1138 E1126 den ouden kamp bij de asmit, land 6-44 hout 0-42 Q4438-39; E1139 den achterste kamp d asmit, land Q4442.

Eén van bovenstaande namen is *dassmis* ook wel *d'assmis* (uit 1633, f222). Het eerste deel bestaat uit *as*, en zoals we weten: 'as is verbrandde turf'. Het tweede deel is *mis* ook wel *misse* en dat staat voor mest. In Brabant kennen we *de misse* als erf omdat er op het erf nabij de stal doorgaans een mesthoop lag, en het erf krijgt dan geleidelijk de naam van de mest die er lag: de misse. De 'misse keren' betekent dan ook niet de mest omkeren maar 'de plaats vegen', en het liefst nog met een 'buntse bessem' om figuren te kunnen maken in het zand. Dit 'keren' wordt tot op de dag van vandaag nog wel gezegd terwijl de mesthopen al wel verdwenen zijn. De namen van hierboven zijn alle varianten van *assmis*. We zien hier dat as als meststof fungeerde waarmee de heide of de uit de heide ontgonnen kampen werden bemest.²²⁷ Normaal werd daar natuurlijk stalmest voor gebruikt als die voorradig was. Maar bij gebrek daaraan leverde houtas en ook wel turf as de noodzakelijke mineralen voor de bodem, met veel kalium(potas), fosfor en calcium. Dit werd al in de Romeinse tijd toegepast. Hier vond as bemesting plaats in de 16^e eeuw, maar in het algemeen piekte het gebruik in de 18^e eeuw. Er was toen een 'kaliumkoorts', waardoor er handel in houtas ontstond. In Amerika werden bomen op grote schaal geveld en verbrand en de assen werden uitgevoerd naar Europa.²²⁸ Asseldonk vermeldt dat er in Veghel rond 1800 weilanden met as bemest werden dat mogelijk over de Aa getransporteerd werd.²²⁹ De percelen hier, liggen dicht opeen ten zuiden van de Schutsboom tussen de Kronesteeg, de Schepersteeg en de Rechtesteeg, even ver van de kern van de herdgang als van de rand van de heide. Soms wat verwarrend, zijn er ook enkele kampen genoemd naar een persoon zoals bv. *Smitskamp* (E1211 en E1212) even ten noorden van de Asmit- percelen.²³⁰

ASMITPAD: akker bij de schutsboom aan *dasmitpad*, 1598, RAO nr2375 f8v.

Bij de schutsboom begint het Asmitpad, en daar begint ook de Schepersteeg. De Schepersteeg zal dan tevens het Asmitpad zijn, immers beiden lopen naar de ASMIT-percelen.

BULT: E1130 *den bult*, teelland, 1821, N351.308; E1135 *de voorste bult*, teelland, 1832, N362.758; E1139 *de achterste bult*, teelland, 1832, N362.758.

Deze percelen liggen naar het zuiden tussen de heide kamp-percelen. E1135 heet op de kaart ook Asmit. Er is hier sprake van twee achter elkaar liggende relatief kleine bulten. Mogelijk zijn het prehistorische grafbulten die hier in de omgeving wel voorkwamen zoals bij Ekkersrijt het restant van een grafheuvel is gevonden.

BAASKAMP: E1126 de korte stukken in *de baaskamp*, teelland, 1823, N353.675; E1138 de lange stukken in *de baaskamp*, 1823, teelland, N353.675.

Kamp genoemd naar Baas een psn. die komt van Basilius. De lange stukken zijn tweemaal langer dan de korte stukken.

GOOYKENS: E1133 *gooykens* van rooy, teelland, 1823, N353.675.

Genoemd naar psn..

²²⁷ Campinia 1971 p78: Klaasen, ashopen.

²²⁸ Houtas: Warmte, Kalkvervanger en Meststof in één Klap'. Zie internet: Frank Anrij 2017.

²²⁹ Asseldonk 2016 p135.

²³⁰ BP1198 f229: In Woenssel komt in 1428 voor: die aschecker.

SCHEPERSSTEEG: weyken in *schepers steechd*, 1658, Vs f112; het weyken d'assmit aende *schepers steeghd*, 1750, Vn f33; de camp *aende scheperssteegh*, 1750, Vn f43; *de scheppers steegcamp*, 1750, Vn f95; E1190 tweike d asmit aan de scheperssteeg, wei Q4243; E1205 de kamp in de scheeperssteeg, land Q4248; E1206 de kamp aan de asmit in scheeperssteeg, land Q4249; E1207 de voorste kamp in scheeperssteeg, land Q4250; E1208 de kamp aan de scheperssteeg, land 2-15 hout 0-24 Q4261; E1093 tsesterse in de schepersteeg, land Q4410; E1108 de kamp aan de scheperssteeg, land Q4419; E1112 de kamp aan de scheperssteeg, land Q4420; E1113 d asmit aan de scheperssteeg, land Q4421.

De steeg waarlangs de scheper -de schaapherder- met z'n kudde naar de heide trok of genoemd naar de aanliggende boer Leonardus Schepens. Deze steeg wordt ook wel het de Asmitpad genoemd. Zie Dasmithpad.

LAMBERTSKAMP: E1216 peter lambertskamp, land Q4252.

Kamp genoemd naar psn..

SCHUTSBOOM: akker genoemd *de schutsboom*, 1557, RAO nr2368 f44v; akker genoemd *de schutsboom*, 1562, RAO nr2369 f79r; de gemeynte genoemd *de schutsboom*, 1592, RAO nr2374 f17r; heiveld gelegen aan *de schutsboom*, 1597, RAO nr2374 f476r; zowel akkerland als groesland in een kamp gelegen *aande schutsboom*, 1635, RAO nr2390 f298; ontrent de schutsboom, 1646, Ch129n f2r; camp aen *den schutsboom*, 1656, VC j11 p63 f37; acker aen *de schutsboom*, 1656, VC j8 p175 f17vo; de camp *aende schutsboom*, 1750, Vn f41; E1214 het kampke aan de schutsboom, land Q4254; E1210 de helft van de kamp aan de schutsboom, land 2-40 hout 0-24 Q4259; E1209 de helft van de kamp aan de schutsboom, land Q4260; E1220 de kamp aan de schutsboom, land 5-9 hout 0-36 Q4262; E1089 den akker aan de schutsboom, land Q4401.

Deze Schutsboom is de boom van het Odulfus-schuttersgilde van Best. Odulfus is de patroonheilige van de parochie van Best. De percelen liggen nabij de Schutsboomsteeg die loopt van de Dijkerstraat met een boog westwaarts en haaks op de Rechtesteeg en Molensteeg. E1088 of anders E1221 zal wel het perceel zijn waar de boom stond.

SMITSKAMP: *smits camp*, 1750, Vn f78; E1212 smitskamp, land Q4257; E1211 smitskamp, land Q4258.

De naam duidt op een persoon of beroep. Deze percelen liggen nabij de Asmit-percelen dicht bij de Schutsboomsteeg.

AKKERTJE: E659 *het akkerke*, teelland, 1823, N353.675; E579 d akkerken, land Q4272.

Het Akkerken is een perceel dat deel uitmaakt van de Ketelbraak-percelen.

KETELBRAAK: terre dictam *die keelbrake*, 1417, BP1190 f477; *die keelbrake*, 1430, BP1200 f160v; huis, tuin genoemd *de ketelbraeck*, 1476, RAO nr2354 f94r; huis, tuin genoemd *de keelbraeck*, 1491, RAO nr2354 f300r; *de keelbraeck* waar een huis op staat, 1497, RAO nr2354 f27v; een akker genoemd *de kilbraeck* eerder ook van genoemde hoeve is afgedeeld, 1552, RAO nr2367 f69r; akker genoemd *de kelbraeck/de keelbraecke*, 1561, RAO nr2369 f6v; huis met tuin en boomgaard genoemd *de keelbraeck*, 1601, RAO nr2375 f252r; akkerland genoemd *de keelbraeck*, 1640, RAO nr2395; ackerlants genaamt *de ketelbraeck*, 1646, CH129n f18v; *ketelbraeck* met den start, 1656, VC j11 p146

f58vo; *de ketelbraek* met de start, 1750, Vn f97; E578 helft van de ketelbraak en start, land Q4273; E577 halve ketelbraak en start, land Q4274.

We gaan uit van de oudste vorm: *keelbrake*. Keel of kele is een waterloop.²³¹ Hier betekent het de braak die nabij de loop ligt, de Baanrijt in dit geval. Ook is mogelijk dat het percelen betreffen die smal toelopen en daarmee vormaanduidend is.²³² Als de oorspronkelijke betekenis niet meer leeft, zo rond 1650, kan de ronde vorm door wegen en bebouwing en het nog vage besef van water het beeld van een *ketel*, een ronde laagte oproepen, zoals blijkt uit de latere naam.

LIJS HEYNENAKKER: E588 lijs heynenakker met het staartje, land 1-25 groes 1-9 Q4276.

Akker genoemd naar psn.. Het staartje van dit perceel ligt tegen de Ketelbraak- en Start- percelen.

START:

STAARTJE: E578 helft van de ketelbraak en start, land Q4273; E577 halve ketelbraak en start, land Q4274; E588 lijs heynenakker met het staartje, land 1-25 groes 1-9 Q4276.

Staartje of start is Mnl voor achterste deel, het deel aan het uiteinde. Maar het kan daarnaast te maken hebben met de *sterttienden* of de tienden die het laatst werden geïnd.²³³

BREUGELSHOF: akker genoemd *de brogelshof*, 1543, RAO nr2365 f87v; akkerland genoemd *de brogelshof*, belendend de molenstraat, 1624, RAO nr2380 f32; ackerlants genaamt *de brogelshoff*, 1646, CH129n f14v; huijs en aenstede op *den breughelshoff*, 1656, VC j10 p106 fol 4vo; *breugelshof*, 1750, Vn f48; E537 *breugelshof*, teelland, 1820, N350.76; E537 *de breugelhof*, teelland, 1823, N353.659; E542 *breugelshof*, teelland, 1832, N362.758; E537 *breugelshof*, land 1-28 groes 0-26 Q4286; E537 de aanstede in *breugelshof*, land Q4287; E541 het *breugelshof*, land Q4290.

Er lijkt hier sprake te zijn van een hof van, of genoemd naar een familie (van)Breugel. Een andere mogelijkheid is als *breugel* wordt begrepen als broekland, moerassig land, verwant aan het Keltisch *brac*, en *brogilo* dat moeras betekent.²³⁴ De percelen liggen aaneengesloten en omgeven door wegen in het centrum van Naastenbest.

HOEVE: E538 *de hoeve*, teelland, 1829, N359.170.

Met hoeve worden een ontginning aangeduid die een gezin van een bestaan kan voorzien. Later wordt er ook de boerderij als gebouw mee aangeduid.

CANTORIJ: akker genoemd de laerakker, belendend *de kantorij* van oirschot, 1552 RAO nr2367 f69r; beemd genoemd het duivenbroeksken gelegen in oirschot in de herdgang vorstenbest, belendend *de kantorij* te Oirschot, 1575, RAO nr2371 f337v; huis tuin meestal genoemd *de kantorije*, rondom in de gemeynte, 1582, RAO nr2372 f383r; huis met tuin schuur bakhuis, belendend *de cantorsakker*, de gemeynte, 1601, RAO nr2375 f218r; de lemkenekker, belendend *de cantorsakker*, de gemeine waterlaat, 1606, RAO nr2376 f135r; huis tuin hofstede genoemd *de cantorijs*, 1609, RAO nr2376 f329r; huis dat staat op *de cantorsbocht*, 1627, RAO nr2382 f197; *cantorijs*, 1646, CH129n f20v; heer philips aerts van der straeten *cantor* als sterffelijk laet van *cantorijs* tot Oirschot, 1646, CH129e f5r; E536 het akkerke aan *de cantorsbogt*, huisje hof aangelag, 1820, N350.76; E531-32

²³¹ Van loon 1965 p36.

²³² Buiks1990 p123.

²³³ Vangheluwe 2009 p458.

²³⁴ Spamer 2010 p89.

E534-35 de cantorsbogt, land 8-9 groes 1-20 Q4293-94; E532-33 de cantorij, land en aanstede 1-34 groes 0-18 Q4295.

Waarschijnlijk ontving de cantor, de kanunnik die verantwoordelijk was voor de gezangen in de Petruskerk in Oirschot, van deze percelen de opbrengsten. Deze percelen liggen, omsloten door wegen, naast elkaar aan de Grote Straat, een noordelijke afsplitsing van de weg naar Best.

DUIVENBROEK: *dat duyvenbroeksken*, 1473, RAO nr2353 f192r; eeuwsel genoemd *dat duvenbroeksken*, 1534, RAO nr2362 f27v; land deels akker deels groesland genoemd *duven broeksken*, 1551, RAO nr2367 f62r (moet gezorgd worden voor onderhoud van de waterloop die erlangs loopt); beemd genoemd *het duyvenbroeksken* gelegen in Oirschot in de herdgang vorstenbest, belendend de kantorij te Oirschot, 1575, RAO nr2371 f337v; land genoemd *het duyvenbroeksken*, belendend de kanter sakker, 1601, RAO nr2375 f238v.

Perceel broekland genoemd naar de (hout)duif, *Columba palumbus*.

NACHTEGAAL: land genoemd de proestakker en *de nachtegaal*, 1518, RAO nr2359 f11r; akker genoemd *de nachtegaal*, 1554, RAO nr2367 f78v; akker genoemd *de nachtegaal*, belendend de kantorij, de gemeine broekstraat, 1586, RAO nr2373 f197v.

Akker genoemd naar de in de late avond en nacht sprankelend zingende Nachtegaal.

BROEKSTRAAT: beemd gelegen in *de broekstraat*, 1562, RAO nr2369 f73r; gemeyne straat genoemd *de broekstraat*, 1576, RAO nr2371 f446v; akker genoemd *de broekstraat*, 1611, RAO nr2377 f266r; den halven beempt in *de broeckstraet*, 1656, VC j10 p106 f2Avo; E543 *de broekstraat*, weide, 1826. N356.1063; D1020 *de broekstraat*, groes, 1828, N358.59; E421 *de broekstraat*, teelland en weiland, 1833, N363.862; D1037 de aanstede in de broekstraat, groes Q4300; D1033 de koeiwei in de broekstraat, wei Q4303; D1024 de beemd in de broekstraat, land 1-14 groes 1-15 Q4307; D1014 den akker in de broekstraat, land Q4310; E420 den akker in de broekstraat, land 3-5 groes 0-46 Q4330; E421 den akker in de broekstraat, land 5-10 groes 0-46 Q4331-32.

De Broekstraat is de weg die naar het Broek loopt vanuit het centrum van Naastenbest. Hij gaat ten noorden van de weg Oirschot-Rooi over in de Nieuwe Herderssteeg.

BREE-EIKSTRAAT: een beemd genoemd de baenrijt, belendend, de outstege daar, *de bree-eikstraat*, 1484, RAO nr2354 f395r.

Bree-eikstraat wijst op grote brede eiken die kennelijk langs de Broekstraat stonden.

GELOOKT: een stuk land *t geloekt*, belendend de broekstraat, 1482, RAO nr2354 f327r; land genoemd *dat geloect*, 1499, RAO nr2356 f32v; akker genoemd *t gheloect*, 1526, RAO nr2360 f0; akker genoemd *t geleukt*, 1550, RAO nr2366 f16v; akker genoemd *t geluekt*, 1547, RAO nr2366 f72r; akker genoemd *t gelueckt*, 1549, RAO nr 2366 f39v; land genoemd *de loeck*, 1553, RAO nr 2367 f44r; akker genoemd *het geluck*, 1558, RAO nr2367 f35r; prato dicto *teloect*, 1617, CK f52v.

Door een houtwal omsloten gebied. Ook wel een omheind perceel.

HELFTERDONK: land genoemd *de helfterdonk*, 1485, RAO nr2354 f447v; land *de helfterdonk*, 1486, RAO nr2355 f32r; akker genoemd *de helfterdonk*, belendend de straat daar genoemd de broekstraat, 1512, RAO nr2358 f277r; akker *de cleyne helsterdonck*, 1554, RAO nr2367 f77v; een akker land genoemd *de helsterdonck*, 1621, RAO nr2379 f58.

Halster en ook *helfter* is een samentrekking van *half* en *zester* en is een maat voor droge en natte waren. Een *halve zester* is een lopense.²³⁵

AKKERMAN: *den ackerman*, 1750, Vn f82; E23? *den akkerman*, land 2-34 groes 0-26 hout 0-40 Q4311.

Personificatie van akker of psn..

NIEUWE STEEG: E23 *de nieuwe steeg*, weiland, 1832, N362.758; E63 *de nieuwsteeg*, weiland, 1833, N363.816.

De Nieuwe Steeg is de oostelijk aftakking van de Broekstraat iets noordelijk van de Krimpsteeg, kennelijk later aangelegd, en loopt als een rechte weg naar de Nieuwe Dijk.

SNEPROOI: *t sneprayken*, 1435, BP1204 f63v; *het sneproesken*, 1480, RAO nr2354 f30v; akker genoemd *dat sneproeijken*, belendend het erf genoemd de streep, 1482, RAO nr2354 f327r; coeijweij achter *de sneproij*, 1656, p109 f13vo; *sneproijken*, 1656, VC j10 p109 f13vo; 't kleijn ackerke of *sneproeijke*, 1750, Vn f112; D1025 het akkerke achter *sneproy*, land 1-5 hout 0-20 Q4306.

Molemans geeft voor *sneprooi* de betekenis van valhek.²³⁶ *Sneprooi* betekend dus de bosontginning bij het valhek. Een *sneprooi* is een paal waaraan een valhek hangt.²³⁷

Perceel D1025 ligt aan de noordelijke toegang naar de broekgronden van Naastenbest ten westen van de Broekstraat, en daar kan goed een valhek zijn geweest. Zie ook Hamei, *Sneprooi* en *Sper* bij *Sperschot* onder *Straten*.

BROEK: *den camp aent broek*, 1750, Vn, f31; E17 de halve kamp opt broek, land 2-8 hout 1-14 Q4312; E13 de nieuwerfkamp aant broek, land 1-43 groes 1-40 Q4314; E26? de helft van het nieuwerf aant broek, land 2-22hout 0-35Q4314; E28 het nieuwerf aant broek, land 1-26 groes 1-12 Q4315; E29 nieuwen kamp aant broek, land 1-14 hout 0-25 Q4316; E33 de kamp aan het broek, land 3-12 hout 1-7 Q4317.

Broek wijst op laaggelegen natte en doorgaans drasse gronden die in Best gelegen zijn in het noorden van de herdgang. Delen van het broek zijn in 1830 nog niet verkaveld en veelal nog eigendom van de gemeente.

KREMSELEN:

KREMSELAAR: huis, tuin ter plaatse genoemd *t cremsulaer*, 1486, RAO nr2355 f38r; een pacht genoemd *tcremselaer*, 1552, RAO nr2364 f38v; huis tuin genoemd *dat creymselaer*, 1552, RAO nr2367 f101v; een stuk zaai- en weiland genoemd *het krijmselaer*, 1573, RAO nr2371 f259r; huis genoemd *het creemselaar*, 1589, RAO nr2373 f349r; akker in *het creemsel*, belendend het bestebroek, 1597, RAO nr2374 f465v; beemd in de nieuwe erven in *het kreemsel* gelegen aldaar, verder rondom in de gemeynte, 1597, RAO nr2374 f466r; akker genoemd *het crempselen*, 1616, RAO nr2378 f115r; het steenoveintje driehoekig zijnde ter plaatse genoemd *in het cremselen*, belendend het gemeine pad, *de cremsel steegde*, 1633, RAO nr2388 f51; weylant genaamt *de cremselen*, 1646, CH129n f14r; *in t cremselen*, 1656, VC j10 p164 fol 29 vo; *het cremselen*, 1656, VC j10 p109 f 8vo; weijken *int cremselen*, 1656, VC j10 p109 f 8; de halff coeyweij in *de kremsele*, 1656, VC j8 p124 f12; de half koeijweij in *het kremsele*, 1750, Vn, f29; de helft in de koeijweij 't *kremsele* sijnde

²³⁵ Asseldonk 2016 p47.

²³⁶ Molemans

²³⁷ Beijers 1996.

d'agterste, 1750, Vn f37; 't *cremselen*, 1750, Vn f73; E59 *het kremsel*, teelland, 1833, N363.862; E59 het akkerke aan kreamselen, land 2-32 groes en hout 0-37 Q4320; E53? het kreamselen, land 2-19 groes 1-10 Q4321; E54? het kreamselen, land 0-26 groes 2-2 Q4322; E409 de halve koewei int kreamselen, land 0-33 groes 1-3 Q4324; E410 het kreamselen, land 0-16 groes 1-20 Q4325; E382 2/3 van het kreamselen, land 5-35 groes 2-0 Q4326-27; E381 1/3 van het kreamselen, land Q4328.

Met *krem* wordt de valk bedoeld, maar ook roofvogel in het algemeen. Kreamelaar zou dan het laar van de valken zijn waar valken of minstens roofvogels voorkomen.²³⁸ Zie ook *hofstad in kreamselair* en het *goed Kreijmslaer* beide in Sint-Oedenrode.²³⁹ Maar *crem* kan ook de betekenis hebben van krom of bocht en kan slaan op de ligging van het perceel aan de bocht van een weg, zoals hier het geval is.²⁴⁰ Maar ook zou *crem* < *clēm* < *clam* kunnen zijn. Clam of klam duidt op klei of leem. Kreamelaar is dan het laar met de klei.

De percelen liggen iets westelijk van het Salderen en Sonderen nabij de Krimpsteeg, een oostelijke aftakking van de Broekstraat. Krimmortel en Krommortel zijn wellicht varianten van Kreamselen en liggen iets zuidelijker. Zie onder Krimmortel onder Verrenbest.

KREMELEN STEEG: 't nieuw erf *aende crempsele steegh*, 1750, Vn f49.

Is wellicht de Krimpsteeg nabij de Kreamselen-percelen.

SALDEREN: de koeijweij *int salderen*, 1750, Va f7; den hogen beempt *inde salderens*, 1750, Vn f51.

SALLAART: beemd genoemd *t sallaert*, 1518, RAO nr2358 f38v.

Salderen en ook Sallaart zijn mogelijk afkomstig van het middeleeuwse lat. *saltus*, voor open land, weidegebied, gemeint, het land dat niet ontgonnen is.²⁴¹ (vergelijkbaar met het huidige Gement of Speelheij). Zie ook de vormen Salderes en Sonderen ook onder Verrenbest.

NOORDENSAKKER: *noordens acker*, 1656, VC j10 p106 f4; akker genoemd *de noordensakker*, belendend de h geest van Den Bosch, 1588, RAO nr2373 f311r; *den noorden acker*, 1750, Va f7; *den halven noorders acker*, 1750, Vn f61; E377 *de noordenakker*, 1831, teelland, N361.545; *den noordenakker*, 1833, N363.816.

Akkercomplexje van 3 percelen ten noorden van de kom van Best. Het ligt tussen de natte groeslanden van de Salders en de Krimmortel.

STEENVELD: *het half steenveltje*, 1656, VC j10 p107 f6 Bvo; 't *steenveltje*, 1750, Vn f9; E55 *het steenveldje*, groes, 1823, N353.675.

Veld waar stenen aanwezig liggen. Een dergelijk naam wijst vaak op een mogelijke steenoven.

RUITERSVELD: 't *ruijtersveltje*, 1750, Vn f9; E61 *het ruitersveldje*, teelland groes, 1823, N353.675.

Veld benoemd naar psn. of van mnl. *ruter* en betekent vrijbuiters, landloper of soldaat.²⁴² Het zou daarmee een kwaliteitsaanduiding zijn.

²³⁸ Berkel 2006 p103.

²³⁹ BP 1175 anno 1371 folio 247 't Goed Kreijmslaer, in Sint-Oedenrode; Beijers, 1996.

²⁴⁰ Veen 1997.

²⁴¹ Duby 1973 p30.

²⁴² Melotte 1979 p225.

SONDEREN: *ruwe sonderen*, 1383, BP 1176 f80; *hoge sonderen*, 1383, BP1176 f63; quodam campā dicto *die zondere* in best, 1422, BP1193 f263; *dat hoghe sonderen*, 1429, BP1199 f214; *dat blaecsonderen*, int *rusonderen*, 1428, BP1197 f144; *dat blaecsonderen*, 1429, BP1199 f200; *dat blaecsondere*, 1434, BP1204 f197; land gelegen in *het sonderen* daar, 1485, RAO nr2354 f447v; tsalroth, 1646, CH129n f10v; land genoemd *het achterste sonderen* waar een sloot doorheen loopt, belendend de gemeynte, 1500, RAO nr2354 f25r; land genoemd *tsondere*, 1555, RAO nr2368 f23r; beemd genoemd *het sondaren*, belendend het salroth, 1599, RAO nr2375; f154r; *den hoegen sonderen*, 1617, CK f50v; weiland genoemd *t sonderen*, belendend de olieslager aldaar, 1632, RAO nr2387 f125; nijeuw erff *aende sonderen*, 1656, VC j11 p67 f52B; weijken aen *t sonderen*, 1656, VC j10 p164 f33; 't *sonderen* tot best, 1757, Vs f24; 't *sonderen* of heester busselen, 1750, Va f 112; de nieuw erf *aende sonderens*, 1750, Vn f7; den riel of 't *sonderen*, 1750, Vn f56; de koeijweij *int sonderen*, 1750 Vn f88; E99 *het sonderen*, weiland, 1833, N363.816.

De naam heeft te maken met afzonderen, exclave. De naam heeft met de rechtsstatus van het gebied te maken. Mogelijk had het een speciale status. Zie Verrenbest.

SALROT: beemd gnd dat *zelrot*, 1389, BP1178 f64; pratum dictam *zelrot*, 1401, BP1182 f352(173v); dictam *dat zelroet*, 1407, BP1185 f17; *dat cleijn saelrotken*, 1463, RAO nr2352 f28r; *het groot saelroth*, 1463, RAO nr2352 f28r; beemd genoemd *tselroth*, 1470, RAO nr2353 f45r; beemd genoemd *t salroth* met recht van overpad over de dijckerstraat, 1539, RAO nr2363 f45r; beemd genoemd *t salroth*, 1548, RAO nr2366 f7v; beemd genoemd het sondaren, belendend *het salroth*, 1599, RAO nr2375; f154r; beemd genoemd *het salroth* gelegen in *de salrotten* aldaar, 1611, RAO nr2377 f246r; beempts genaamt *tsalroth*, 1646, CH129n f8r; coeijweijde *inde salrotten*, 1656, VC j10 p164; coeijweij *inden salrotten*, 1656, VC j10 p159 f17A; *het salrot*, 1656, VC j10 p163 f25vo; spierincx *salroth*, 1656, VC j10 p164 f29; 't *salrot*, 1750, Vn f35.

De naam Salrot komt van *rot* en is een ontginning van de *Saltus* dat is de gemeint. Salrijt wordt genoemd onder Krimmortel in Verrenbest en ligt daar naast Salderen. Zie Salderen.

ZOLDERT: E368 *de zoldert*, teelland groes, 1828, N358.70.

Wellicht afkomstig van Salrot.

HOF: *het hooffken*, 1656, VC j8 p124 f 12; 't *hof*, 1750 Vn f102; D1023? het hoofken, land 2-4 groes 0-44 Q4223.

Hof is hier synoniem met moestuin. Perceel D1023 ligt naast een aanstede perceel.

HOOGBOGT: E429 de koeiwei bij de hoogbogt, land 0-9 groes 2-38 Q4329.

Hooggelegen bocht. Percelen onder Hoogbocht, Hoge Beemd en Hoge Akker zijn percelen die aan elkaar grenzen en kennelijk alle wat hoog liggen. Soms echter wordt met *het hoog* het grote belang aangeduid zoals men dat in de volkstaal nog wel doet.

HOGHE BEEMD: prato dicto *die hoghebeempt*, 1432, BP1202 f292; *den hoogenbeemd*, 1582, RAO nr2372 f397v; beemd genoemd *de hogen beemd* aan de diepsteegde gelegen, 1587, RAO nr2373 f225v; *den hoogenbeempt*, 1656, VC j11 p146 f64Avo; *den hogen beempt*, 1750, Vn f46; E428? de koeiwei aan *den hogenbeemd*, land 1-19 groes 1-19 Q4338.

Hooggelegen beemd. Soms wordt met *hoog* het grote belang aangeduid.

HOGE AKKER: akker genoemd *de hoogen akker*, 1570, RAO nr2371 f47v; akker genoemd *de hogen akker* met een lopenzaad van het nieuwe land dat er langs ligt, 1571, RAO nr2371 f160r; akker genoemd *de hoogakker*, 1586, RAO nr2373 f154r; akker genoemd *de hogenakker* of ook wel soerland genoemd, 1587, RAO nr2373 f254v; *de hooge acker*, 1619, RAO nr2379 f25; *inden hoogen acker*, 1656, VC j10 p161 f23; *inden hoogen acker*, 1656, VC j10 p164 f29; *de hoogacker* aende kerckpat, 1750, Vn f4; de helft van *de hoogen acker*, 1750, Vn f53; E706 *de hoge akker*, teelland, 1823, N353.675; A705 *de hoogakker*, teelland, 1828, N358.70/76; E434 den hogen akker, land 3-27 groes 0-40 Q4339; E661 den hoogakker of huyst, land Q4468; E663 de helft van den hogenakker, land Q4472; E664 de helft van de hoogakker, land Q4473; E664 de hoogakker, land Q4474; E665 het klein hoogakkereken, land Q4475; E666 den hogen akker, land Q4476.

Hooggelegen akker en of akker met een dikke eerdlaag door langdurige bemesting. In oost-Nederland wordt dat een esdek genoemd. Deze percelen zijn gelegen nabij de Zomerpad.

PROOSTAKKER: dictam *des proestacker*, 1403, Bp1183 f148; *die effterste proestacker*, 1429, BP1199 f199v; *die proesse ecker*, 1431, BPf271; *de proestakker*, 1480, RAO nr2354 f30v; *de proestakker*, 1502, RAO nr2356 f42r; land genoemd *de proestakker* en de nachtegaal, 1518, RAO nr2359 f11r; *de proostekker*, 1533, RAO nr2361 f30r; akker genoemd *de prostekker*, 1554, RAO nr2367 f77v.

Akker genoemd naar de proost van het kapittel van Oirschot.

STOKAKKER: pecia terre dictum *die cleyn stocacker*, 1438, BP1208 f 320; dictam *die cleyn stocacker*, 1405, BP1184 f42v; land genoemd *de stockakker*, 1500, RAO nr2354 f25r; *de stockakker* en de berckenkamp, b.p de h geest van den bosch, 1525, RAO nr2359 f10r; de blaeckenbeemd met 3 akkers die daaraan liggen met recht van overpad over de cantorij van oirschot: een van de 3 akkers is genoemd *de stockakker*, de ander het groet laer en de derde het cleyn laer, 1536, RAO nr2362 f75r; akker genoemd *de stockakker*, 1552, RAO nr2367 f68r; *stock* ende laeracker, 1656, VC j10 p109 f12vo; *stockacker*, 1656, VC j8 p175 f17vo; *inden stockacker*, 1750, Va f32; *den stock* en leeracker, 1750, Vn f85; *de stokakker*, 1820, N350.105; E460 *de stokakker*, teelland, 1830, N361.545; *de stokakker*, 1833, N363.816; E460 de stokakker, land 1-39 groes 0-36 Q4340; E461 in de stokakker, land Q4341; E461 de stokakker, land Q4342; E462 de stokakker, land Q4343.

Het mnl. *stok* betekent boomstam. Die betekenis is overgegaan op de houten paal die als grensmarkering dienstdeed.²⁴³ Mogelijk ook benoemd naar een *armenstok*: een plaats waar men voor de armen kon offeren. De giften konden worden gedeponeerd in een offerbus die aan een boomstam (*stok*) was vastgemaakt.²⁴⁴ Een alternatieve verklaring komt mogelijk van het mnl. woord *stokgoed*: het land dat men van zijn voorouders afkomstig is.²⁴⁵

BLAKENBEEMD: dat laar enerzijds en *de blakenbeemd*, 1384, BP1177 f158v; prato dictam *die blakenbeempt*, 1432, BP1202 f292; *de blakenbeemd*, 1468, RAO nr2352 f228r; *de blaeckenbeemd* met 3 akkers die daaraan liggen met recht van overpad over de cantorij van oirschot: een van de 3 akkers is genoemd de stockakker, de ander het groet laer en de derde het cleyn laer, 1536, RAO nr2362 f75r; beemd die ook tot genoemde hofstede behoorde genoemd *de blaekenbeemd*, 1552, RAO nr2367 f69v; *den blaecken beempt*, 1656, VC j9 p130 f45; *den blakenbeempt*, 1750, Vn f7; E475? den halven blakenbeemd, land Q4344; den agtsersten blakenbeemt, 1750, Va f7; E477? de halve koewei of

²⁴³ Vangheluwe 2009 p620.

²⁴⁴ Cornelissen 1987 p272.

²⁴⁵ Vangheluwe 2009 p446.

blakenbeemd, land 0-28 groes 1-1 Q4359; E474 de halve koeiwei of blakenbeemd, land 0-11 groes 1-40 Q4360.

Een beemd die blak staat (blank staat), staat onder water.²⁴⁶ Blaak en ook Blek betekent blinken. Men zegt nu nog wel bv. *Best Blek* als iets heel wat lijkt, omdat het blinkt, maar eigenlijk niet veel voorstelt. De percelen liggen aan de Baanrijt nabij de Waterlaat -percelen, noordoostelijk van het centrum van Naastenbest die inderdaad wel eens blank stonden volgens onze zegslui Jan en Harrie van de Sande (van Nollekes).

LEMKESAKKER: *de lemkensakker*, 1481, RAO nr2354 f284v; *de lemkensekker*, belendend de cantorsakker, de gemeine waterlaat, 1607, RAO nr2376 f135r; *lemkens acker*, 1656, VC j10 p160 f19vo; *de lemkensacker*, 1750 Vn f25; E504? lemkesakker, land Q4358.

Perceel genoemd naar een persoon met de naam Lambert of naar lammeren.

LAAR: *dat laar* enerzijds en de blakenbeemd, 1384, BP1177 f158v; *t laer*, 1433, BP1203, f116; land aan de blakenbeemd gelegen het ene is *het hoog laer*, het ander *het leeg laer*, 1500, RAO nr2354 f25r; akkerland genoemd *het grote laer*, 1581, RAO nr2372 f281r; de blaeckenbeemd met 3 akkers die daaraan liggen met recht van overpad over de cantorij van oirschot: een van de 3 akkers is genoemd de stockakker, de ander het *groet laer* en de derde *het cleyn laer*, 1536, RAO nr2362 f75r.

Met van Loon opteren we voor de meer specifieke betekenis van *laar* als 'landbouwontginning in een (groot) bosgebied'.²⁴⁷ Gaat het over een akker dan kan er een zachte slappe bodem mee worden aangeduid of een akker gelegen in dat laar.²⁴⁸

LAARAKKER: akker genoemd *de laerakker*, belendend de kantorij van oirschot, 1552 RAO nr2367 f69r; akker genoemd *de grote laerakker*, 1604, RAO nr2375 f456v; stock ende *laeracker*, 1656, p109 f12vo; E472 de laarakker, land 1-19 groes 0-30 Q4361.

Een akker in een laar, of een akker met een vochtige slappe bodem. Zie onder Laar.

HOPAKKER: *het hopackerken*, 1656, VC j10 p161 f21A; 't *voorsten hop ackerken*, 1750, Vn f21; *den hopacker* of agtersten, 1750, Vn f87; E480 *het hopakkerke*, groes, 1823. N353.675; E464 den hopakker of achterste, land Q4362; E480 het voorst hopakkerke, wei Q4372.

De naam verwijst naar de hopteelt of naar de vogel *de hop*. Gelegen bij de Waterlaat-percelen.

DIJKERSTRAAT: een huis tuin, belendend *de dijkstraat*, 1482, nr2354 f325r; huis tuin, belendend *de dijkerstraat*, 1489, RAO nr2355 f154r; *de gemeyne dijkerstraat*, 1539, RAO nr2363 f31r; *de dijkerstraete*, 1646, CH129n f5r; *de dijkerstraet*, 1656, VC j11 p65 f44; *inde dijcker straet*, 1656, VC j10 p162 f25; dries *inde dijkerstraet*, 1750, Vn f56; E349 *den dijkstraatsenakker*, land, 1819, N334.1386; E467 den akker aan de dijkerstraat, land 1-22 groes 1-38 Q4365; E485 den drie in de dijkerstraat, groes Q4383; E484 den dries in de dijkerstraat, land Q4384; E350 den akker in de dijkerstraat, land Q4385; E350 de dijkerstraat, land Q4386; E349 den akker in de dijkerstraat, land Q4387.

²⁴⁶ Cornelissen 1987 p73.

²⁴⁷ Van Loon 2017 p223.

²⁴⁸ Weijnen 2003 p208.

Deze percelen liggen aan de Dijkerstraat waar ze naar genoemd zijn. Het mnl. *dyc* betekent naast *poel*, *moeras*, ook opgehoogde grond tot waterkering,²⁴⁹ en ook wel een verhoogde karweg in een laagte.²⁵⁰ De kernen van Best (Verrenbest, Naastenbest en Aarle) waren verbonden door de doorgaande weg naar Oirschot. Op deze dijk ontwikkelde zich nabij de kerk de kom van Best en wordt dan de Dijkerstraat genoemd. Deze dijk passeerde regelmatig stroompjes zoals de Rul, de Baanrijt, de Gortert en de Geelrijt en ook nog wat sloten die er in de vijftiger jaren nog lagen. Zo was er een loop die langs het 'Zusterstraatje' oostelijk langs het klooster, de huidige Odulphusstraat in liep en verder door naar de Salderes. Onlangs is van die loop de grote gemetselde duiker onder de Hoofdstraat blootgelegd. De doorgaande weg zal dus vanwege die lopen al vroeg zijn opgehoogd tot een *dijk*.

BRANTS: de *brants* weij, 1750, Va f92; den heij en *joorden brants* acker, 1750, Vs f123.

Brants is een alias van de familienaam Van de Meervenne. Joorden, hier genoemd is mogelijk de vader van Aleid Brants, de vrouw van Joen Bosch, die wordt doorgaans Goyaert genoemd.

PAPENAKKER: ? het papenakkerken, land Q4388.

Akker van de *paap* ofwel de pastoor.

KERKEVELD:

KERKENAKKER: de *kerckenacker*, 1750 Vn f18; *het kercke veltje*, 1750, Vn f29; E341 *het kerkeveldje*, groes, 1820, N350.195; E343 *het kerkeveldje*, groes, 1829, N359.156; E1098 den kerkenakker, land 5-6 groes 1-40 Q4403-04; E1091 E1098 kerkenakker, teelland, 1823, N535.675; E1090 kerkenakker, land Q4405; E1091 kerkenakker, land Q4406.

Akker in bezit van de kerk of waarvan de kerk de opbrengst of een deel ervan krijgt.

HOOLSTRAAT: stukje land genoemd *de hoolstraat*, belendend *de hoolstraat*, 1615, RAO nr2378 f112r; halff *hoolstraetjen*, 1656, VC j10 p164 f29; acker aen *den hoolstraet*, 1656, VC j10 p109 f12vo; den acker *aende hoolstraet*, 1750, Vn f85; E468 het hoolstraatje, land Q4366.

Het eerste lid *hool* betekent laagliggend, moerassig.²⁵¹ Het akkerpad is dus een laagliggend pad, waarnaar het perceel E468 is genoemd. Het akkerpad loopt naar de kerk in Verrenbest. Dit pad is de scheiding tussen de twee herdgangen.

HOEFSTRAAT: E467 *de hoefstraat*, teelland en groes, 1829, N359.156.

Dit is de straat naar de Hoef. Hoef of hoeve is de ontginning waar een gezin van een bestaan kan voorzien. Later wordt er ook de boerderij als gebouw mee aangeduid.

BREDE KANT: *den brede cant*, 1750, Vn f97; E469 de brede kant, land 1-26 groes 0-25 Q4367.

Een perceel dat met de brede zijde aan een pad *de hoolstraat* ligt. Aan de andere zijde van dit pad ligt ook een perceel met dezelfde naam op dezelfde wijze aan dat pad, maar dat is onder Verrenbest. Het pad vormt de grens tussen Naastenbest en Verrenbest. Zie ook Brede Kant in Nuenen.²⁵²

²⁴⁹ Molemans 1974 p59; Mennen 1992 p312.

²⁵⁰ Helsen 1978 p43.

²⁵¹ Helsen 1978 p51.

²⁵² Cornelissen 1987 p164.

STEEGAKKER: *stegeacker*, 1432, BP1202 f198v; die stege ecker, 1432, BP1202 f292; *de stegeakker*, 1476, RAO nr2354 f79r; *de steegdakker*, 1480, RAO nr2354 f30v; *de stegeakker*, 1497, RAO nr2354 f25r; akker genoemd *de steegakker*, 1539, RAO nr2363 f31r; land genoemd *de steegdeakker*, belendend de kerkpad, 1561, RAO nr2369 f112r; een akker genoemd *de steechakker*, 1571, RAO nr2371 f160r; akker genoemd *de steegdakker*, 1596, RAO nr2374 f407r; eeuwsel of dries genoemd *de steegakker*, 1599, RAO nr2375 f92v; akker genoemd *de steechdacker*, 1615, RAO nr2378 f238r; E470 de steegakker, land 0-39 groes 1-0 Q4368; de steegdakker, land Q4370.

Dit akkerperceel ligt aan de Steeg, een akkerweg tussen Verrenbest en Naastenbest noordelijk van de weg Best-Oirschot, juist ten noorden van de Grootakker.

KERKPAD: de hoogacker *aende kerckpat*, 1750, Vn f4; 't veltje *aen de kerckpat*, 1750, Vn f108; de helft vant ackerken *aende kerckpat*, 1750, Vn f112; *de kerckpat*, 1750, Vs f7; E471? het akkerke aan de kerkpad, land 1-35 groes 0-20 Q4369; E634 den akker en roeland aan de kerkpad, land Q4465-66; E663 den halven akker aan de kerkpad, Q4467.

Dit kerkpad waar E633 en E634 aan liggen is de Zomerpad en loopt ongeveer evenwijdig aan en ten zuiden van de weg naar Oirschot.

ZOMERPAD:

ZOMERWEG: een stukje land, belendend *de somerweg*, 1469, RAO nr2354 f203r; land, belendend *de somerweg*, 1504, RAO nr2357 f11r; akkerland genoemd die huist, belendend het erf van Jacop Jan Dricks genoemd *den somerwech*, 1596, RAO nr2374 f450r.

De Zomerweg, ook wel de Zomerpad, was alleen s'zomers goed begaanbaar. In de winter werd de Dijkerstraat gebruikt, de huidige Oirschotseweg dus.
Dit pad is tevens het hierboven genoemde Kerkpad.

WATERLAAT: pecia agri dictam *die waterlaet*, 1438, BP 1208 f393; de braeckenbeemd belendend *de waterlaet*, 1468, RAO nr2352 f228v; op *de groten waterlaet*, 1469, RAO nr2352 f306v; land genoemd *de waterlaet*, belendend de kerkpad, 1497, RAO nr2354 f5r; perceel genoemd *de waterlaet*, 1544, RAO nr2365 f39v; akkerland genoemd *de waterlaet*, 1554, RAO nr2367 f62r; dakker genoemd *de waterlaet*, 1567, RAO nr2370 f221v; akker genoemd *de waterlaet*, 1584, RAO nr2373 f1r; de lemkensekker, belendend de cantorsakker, *de gemeine waterlaet*, 1606, RAO nr2376 f135r; *de waterlaet*, 1656, VC j10 p160 f19vo; *de halve waterlaet*, 1750, Vn f49; 't *waterlaet*, 170, Vn f88; E483 *de waterlaet*, teelland, 1827, N357; E482 *de voorste waterlaet*, teelland, 1828, N358,59; E472 *de achterste waterlaet*, teelland, 1828, N358,59; E479 de waterlaet, land Q4371; E472 de halve waterlaet, land 1-16 groes 0-32 Q4373; E483 de halve waterlaet, land Q4374; E482 de waterlaet, land Q4375; E481 de waterlaet, land 2-12 groes 0-34 Q4376.

Waterlaat duidt op een gegraven sloot voor afwatering. De percelen liggen aaneengesloten aan de Baanrijt die onder de Dijkerstraat doorgaat juist ten oosten van de kern van Naastenbest. Daar ligt ook de 'de Bleek', zoals het huidige *Kruispark* (E559) werd genoemd. De Dijkerstraat heet nu de Oirschotseweg.

BRAKENBEEMD: prato dicto *die brakerbeempt*, 1430, BP1200 f160v; *de brakenbeemd*, 1470, RAO nr2353 f48v; *de braeckenbeemd* belendend de waterlaet, 1468, RAO nr2352 f228v; *de braeckerbeemd*, 1476, RAO nr2354 f94r.

Braken is synoniem voor ploegen. Dit is dus een beemd die geploegd is. Ook is het mogelijk dat het afkomt van Blakenbeemd gelet op de ligging aan de Waterlaat.

AANGELAG: E485 het aangelag, wei Q4382.

Aangelag zijn de gronden die aan het huis liggen. De benaming *aangelag* is een algemeen en van oudsher voorkomende naam die synoniem is met *het boerenerf*.²⁵³ Daarnaast komt ook in Best frequent de aanduiding AANSTEDE voor, dat ook een synoniem is.

RULENSHOF: land genoemd *de ruelenshof* met een eeuwselke belendend de dijckerstraat, 1500, RAO nr2354 f25r; akker een heiveldje met een vijver genoemd *ruelenshof*, belendend de dijckerstraat aldaar, de st odulphuspad, 1548, RAO nr2366 f45v; akker genoemd *het rulant*, 1575, RAO nr2371 f340v; *de ruelensakker*, 1585, RAO nr2373 f128r; akker genoemd *de roelenshof*, belendend de dijckerstraat, met de halve vijver daar aan eliaes marcelis, 1594, RAO nr2374 f368v; *het roelenshof*, 1639, RAO nr2394 f443; *inden ruelens hoff*, 1656, VC j10 p161f 23; *ruëlenshof*, 1750, Vn f104; E634 den akker en roeland aan de kerkpad, land Q3365-66; E627 ruelenshof, land Q4389; E626 ruelenshof, land 3-43 groes 0-22 Q4390.

Ru, Rau, Rauw en Rouw heeft de betekenis van: woest, onbebouwd, braak, met struikgewas begroeid. Samengevat is het een ruige begroeiing en dus een slecht onderhouden stuk grond, ruig en stoppelig.²⁵⁴ Ruelen duidt hier dus op een met ruige kruiden begroeid perceel: een 'rouwagie' dus. Ook Roeland is daarvan afgeleid. De percelen liggen vrijwel aaneengesloten en tussen de Zomerpad en de Dijkerstraat, de huidige Oirschotse weg.

HOFGOED: akker *het hoffgoet*, 1656, VC j11 p64 f41; E626 het hofgoed, land 2-9 groes 1-0 Q4391.

De naam verwijst waarschijnlijk naar een huis dat daar gestaan heeft.

BROUWERKE: agro terre dicto *die brouecker*, 1432, BP1202 f143v; *brauwerken*, 1656, VC j11 p65 f46; *het brouwerken*, 1750, Vn f1; E1093 *het brouwerke*, land en groes, 1818, N333.1299; E1096 het brouwerken, land 1-10 hout 0-12 Q4409.

Gelet op de betekenis van Brouwsel, zou het kunnen verwijzen naar een modderig perceel. Maar gezien de ligging ten zuiden van de Schutsboomsesteeg op droge heidegrond lijkt het waarschijnlijk dat het een klein perceel van de bierbrouwer is, of van iemand met die naam.

ZESTER: sextarium (*zester*), 1423, BP1193 f451v; sextarium (*zester*), 1431, BP1201 f203; *het sestersaet*, 1656, VC j11 p64 f41; 't *sesterse*, 1750, Vn f27; *het sesterse* inde schepersteegh, 1750, Vn f82; E1093 *tsesterse* in de schepersteeg, land Q4410; E1142 *tsesterke* land Q4441.

Een zesterzaad ook wel een zesterse is een oppervlaktemaat. Deze oppervlaktemaat komt overeen met twee lopenzaads ook wel lopense genoemd. Om één lopense aan bouwland inzaaien heb je één vat koren nodig. Voor een zesterzaad dus twee.

NIEUWE AKKER: akker genoemd *de nieuwen akker* (ligt bij de gemeente), 1590, RAO nr2373 f375v; E1097 E1106 den nieuwenakker, land 2-15 groes 1-11 Q4411; E1106 den nieuwenakker, land Q4412.

Akker die nieuw is aangelegd.

²⁵³ Vangheluwe 2009 p273.

²⁵⁴ Beijers 1996 p228.

FRANS PAULUSBOGT: de helft van *franck paulus bogt*, 1750, Vn f27; E1109 de halve frans paulusbogt, land Q4414; E1110-11 de halve frans paulusbogt, land 2-25 groes 2-0 Q4415.

Bocht genoemd naar psn..

PAULUS FRANKEN: E1114 den akker achter paulus franken, land 5-23 groes 2-30 Q4416-17. E? den achterste en paulus frankenkamp, land Q4449.

Akker of kamp of genoemd naar psn.. Op de kaart heet het perceel E1114 de Oude Bogt en ligt naast E1109, de Frans Paulusbogt.

OUDE BOGT: E1114 *de oude bogt*, teelland, 1829, N359.181.

Zie bogt.

SMEKENS KAMP: *smekens campken*, 1750, Vn f73; E1121 smekens kampke, land Q4427.

Kamp benoemd naar een psn. of naar het beroep smid.

KONINKSKAMP: E1143 de koninkskamp, land Q4440.

Kamp benoemd naar psn. of wellicht naar de schutterskoning.

GIELENSKAMP: *gielens campken*, 1750, Vn f27; E? gielenskamp aan de hei, land 1-27 hout 0-20 Q4445.

Kamp genoemd naar psn..

JAN DIRKSKAMP: ? helft in jan dirkskamp, land Q4447.

Kamp genoemd naar psn..

SPRINGHEESTER: ex agro terre dicto *die pric*, 1424, BP1194 f139v; *de printheester*, 1461, RAO nr2354 f431v; erf genoemd *de sprinckheester*, 1482, RAO nr2354 f323r; *de pryntheester*, 1490, RAO nr2355 f26v; land aan *de printheester* daar genoemd t soerland, 1496, RAO nr2354 f6r; akker genoemd *de printheester*, belendend de gemeine heide, 1541, RAO nr2364 f21v; akker genoemd *de princkheester*, belendend het soerlant, 1552, RAO nr2367 f50r; akker genoemd *de princkgeestere*, belendend de gemeine straat, het soerlant, 1555, RAO nr2367 f73r; ekker genoemd *de prenckheester*, 1564, RAO nr2369 f28v; akker genoemd *de printheester*, belendend de gemeynte, 1569, RAO nr2370 f412v; land genoemd *de princkheester*, belendend de gemeynte, 1601, RAO nr2375 f226r; akkerland genoemd *de princkheester* met een daaraan gelegen hoek genoemd de creijthoef, 1632, RAO nr2387 f124; ackerlant genaamt *de princkheester*, 1646, CH129n f9r; *sprinckheester*, 1656, VC j10 p109 f15; *de sprinckheester*, 1750, Vn f1; *de springheester*, 1750, Vn f15; *de springheester*, 1823, N353.675; 1833, N363.816; E673 *de springheester*, land, 1820, N350.131; E673 *de sprikheester*, teelland, 1821, N351.285; E672 *de springheester*, teelland, 1831, N361.545; E672? de voorste springheester, land 1-41 groes 0-18 Q4457; E672 den springheester, land Q4458; E677 de springheester, land Q4477; E673 de achterste springheester, land Q4478; E674 de springheester, land Q4479; E674 de springheester, land Q4481; E675 den springheester, land Q4482.

De naam is een combinatie van ‘prik’ en ‘heester’. Pric komt hier voor als oudste vorm van spring. Het is een van de vormen van ‘perk’ die via ‘perrick’ zijn ontstaan. Zie hiervoor ook de verklaring van Persakker bij Verrenbest. Perk betekent ‘omheind perceel’ in dit geval door heesters. Hees en heester betekent struikgewas, eikenhakhout of ook wel jonge beuk.²⁵⁵
De percelen zijn gelegen in de noordelijke hoek van de Arie Kreupelesteeg en de Zonsesteeg.

RIELAND: pecia terra dictam *ryelant*, 1432, BP1202 f262; akkerland genoemd *t rieland*, 1553, RAO nr 2367 f44r; akker *dat rijland*, 1482 RAO nr2354 f322v; *dat rieland*, 1482, RAO nr2354 f322v; land genoemd *het rieland*, 1489, RAO nr2355 f159v; land genoemd *dat rieland*, belendend het heiveld van goyaert ketelbueters, 1530, RAO nr2361 f8v; land genoemd *het rieland*, 1594, RAO nr2374 f368v; land genoemd *t rieland*, belendend de gemeine kerckpad, 1611, RAO nr2377 f198v; *rielant* aenden kerckpat, 1656, VC j10 p161f 23; *het half rielant*, 1656, VC j10 p109 f10; *het rielant*, 1656, VC j10 p109 f15vo; *t rielant* aende kerckpat, 1750, Vn f85.

Rieland is een afkorting van rietland. *Ril*, *rel*, *rul* betekent ‘geul, kleine waterloop’. Zie het gehucht Rielen dat aan de waterloop de *Rul* ligt.²⁵⁶ Zie ook Riel onder Verrenbest.
Deze percelen liggen aan de Zomerpad. Niet duidelijk is of daar ook een stroompje is, hoewel de smalle percelering daar wel op een vochtige laagte wijst.

SOERLAND: land gnd *dat zoerlant*, gelegen ten einde van voornoemd stuk land gnd die mortel, 1391, BP1178 f215; land genoemd *dat zoerland*, 1488, RAO nr2355 f119r; akker genoemd *t soerland*, 1531, RAO nr2361 f6r; heiveld gelegen aan *het soerland* aldaar, belendend *het soerland*, de gemeine straat, 1552, RAO nr2367 f65v; akker genoemd *tzoerlanck*, 1581, RAO nr2372 f311v; akker genoemd *t soerland*, 1616, RAO nr2378 f221r; ackerlants genaamt *tsoe(r)lant*, 1646, CH129a f18v; *het soerlant*, 1656, VC j11 p65 fol 46; *het soerlant*, 1656, VC j10 p164 fol 31; inde hooghacker bij *t soerlant*, 1750, Vn f15; *het sourlant* of *patersacker*, 1750, Vn f35; den acker in *het soerslant*, 1750, Vn f112.

Zoor betekent dor, uitgedroogd en is een kwaliteitsaanduiding.²⁵⁷ Het betreft hier lange smalle aaneengesloten percelen ten zuiden van de Zomerpad. Zie Verrenbest.

PATERSAKKER: het sourlant of *patersacker*, 1750, Vn f35; *patersacker*, 1750 Vs f73.

Akker genoemd naar pater of priester.

LANGENAKKER: pecia terre dictam *die langheacker*, 1440, BP1210 f103; akker genoemd *de langenakker* met een daarbij gelegen heiveld, 1570, RAO nr2371 f33v; E664 *de lange stukken*, land in 2en, 1819, N334.1388; E669 *de langenakker*, teelland, 1823, N353.675.

Akker die lang van vorm is. Aan de Arie Kreupele steeg liggen een drietal lange akkers naast elkaar.

HUYST: *die huyst*, 1424, BP1194 f82v; terre dicto *die huyst*, 1430, BP1200 f160v; *die huyst*, 1432, BP1202 f243v; een stuk land genoemd *de huijst*, 1473, RAO nr2353 f205v; akker genoemd *de huyst*, 1539, RAO nr2363 f31r; akker genoemd *die huist*, 1553, RAO nr2367 f45r; akkertje genoemd *de huyst*, 1569, RAO nr2370 f417r; akker genoemd *de huyst*, 1586, RAO nr2373 f200v; akkerland genoemd *die huist*, belendend het erf van Jacop Jan Dricks genoemd den somerwech, 1596, RAO nr2374 f450r; *huijstjen*, 1656, VC j10 p164 f29vo; *de huijsten*, 1750, Vn f7; de hoogacker of *huijst*, 1750, Vn f69;

²⁵⁵ Cornelissen 1987 p127; Van Loon mededeling 2018.

²⁵⁶ Moerman 1956 p189.

²⁵⁷ Verdam 1981 p558.

E661 den hoogakker of huyst, land Q4468; E660 de huysten, land Q4470; E659 het huisjen, land Q4471.

Huyst, huust is Mnl. voor hoop, bijvoorbeeld van koren.²⁵⁸ Zie ook Aarle en Straten.

HUISAKKER: E662 den huisakker, land Q4469.

Akker gelegen aan de boerderij. Zie hierboven bij Huyst.

EENKENSAMP: E674 de eenkenskamp, land Q4480.

Eng betekent smal.²⁵⁹ Zie ook Engebeemd.²⁶⁰ Het betreft hier dus een kleine kamp. Mogelijk blijft het ook een naam afgeleid van psn..

SONSE STEEG: aen *de sonse stege*, 1646, CH129n f12r; *sonsche steechd*, 1656, VC j10 p159 f17A; den camp *aende sonse steegh*, 1750, Va f14; de halve camp *aende sonsewegh*, 1750, Vn f6; E1019-20 de kamp aan de sonse steeg, land 3-17 hout 0-30 Q4485; E1017 de grote kamp in de sonse steeg land Q4486; E1013 de halve kamp aan de sonse steeg, land 2-20 groes 0-20 Q4487; E1015 de halve kamp aan de sonse steeg, land 2-2 groes 0-36 Q4488; E1015 de grote kamp in de sonse steeg, land Q4489; E1043 de nieuwe kamp in de sonse steeg, land 4-30 groes en hout 1-14 Q4515; E1006 de kamp aan de sonse steeg, land 3-23 groes 2-17 hout 1-0 Q4519; E1004 de nieuwe kamp aan de sonse steeg, land 2-48 hout 0-32 Q4520; E1008 1010 de kamp in de sonse steeg, land Q4522; E1012 van de kamp in de sonse steeg, land Q4523.

De Sonse steeg is de weg naar Son die zuidelijk van het centrum Best-kerk loopt. De percelen zijn doorgaans smalle percelen die met een uiteinde aan de steeg liggen.

GROOT MOEDERSKAMP: *groot moeijers camp*, 1750, Vn f15; E1024 grootmoeyerskamp, land Q4490; E1007 de helft in de grote oude moyerskamp, land Q4521; E996 van den oude of grootmoeyerskamp, land Q4817.

Kamp genoemd naar grootmoeder.

NAASTKAMP: naastkampke, land 1-21hout 0-39 Q4493.

Meest nabijgelegen kamp, of wellicht een kamp die ooit genaast is.

GOORT EVERTSKAMP: in goort evertskamp, land 1-25 hout 0-13 Q4496.

Kamp genoemd naar psn..

HANSKENSAMP: E1030 hanskenskamp, land 5-18 groes en hout 1-38 Q4497-98.

Kamp genoemd naar psn..

²⁵⁸ Verdam 1981 p264.

²⁵⁹ Molemans 1976 p113.

²⁶⁰ Cornelissen 1987 p110.

LEEUEWERIK: *de leeuwerck*, 1656, VC j10 p164 f31; *den leeuwerck*, 1750, Va f3; *de leeuwerck*, 1750, Vn f9; E1060 *de leeuwerikken*, land, 1820, N350.131; E1029 *de leeuwerken*, teelland, 1828, N359.141; E1060 *de leeuwerken*, teelland, 1829, N359.156; E985? *de leeuwerik*, 1833, N363.861; E1031 *de leeuwerik*, land Q4499; E1032 *de leeuwerik*, land Q4500; E1032 *de lewerik*, land, 1818, N334.1391; E1034 *de nieuwe kamp aan t leeuwerik*, land 4-44 hout 1-0 Q4501; E1033 *de leeuwerken*, land 2-2 groes en hout 1-14 Q4504; E1061 *den leeuwerk*, land 0-16 groes 1-18 Q4505; E1060 *de leeuwerk*, land Q4506 E1059 *de leeuwerk*, land Q4507.

Genoemd naar de vogel de *leeuwerik*. Het zijn aaneengesloten percelen gelegen in de noordhoek van de Rechtesteeg-Arie Kreupelesteeg. Op deze plaats is leem gewonnen voor steenfabriek 'de Leeuwerik' die werd opgericht door J. Dobbelaere en A. de Wert in 1899. Nu zijn het 'de leemkuilen' nabij het sportpark.

VEN: E1048 *het ven*, groes, 1822, N352.608; 1823, N353.671; E1046 *het heiveld of ven*, land 2-38 groes 1-48 Q4510; E1047 *halve heiveld int ven*, groes, Q4511; E1048 *halve heiveld int ven*, groes Q4512; E1045 *de nieuwe kamp het ven*, groes Q4513; E1044 *het ven*, groes Q4514.

Ven was een veen waar turf gestoken is. Hier zijn het aaneengesloten percelen ten zuidwesten van de Eindhovensesteeg waarschijnlijk in een laagte dat eens 'n ven was.

DRIESKE GEERTSKAMP: E1042 *drieske geerts kamp*, land 2-21 groes 2-5 Q4516.

Kamp genoemd naar psn..

MIDDELKAMP: E1040 *de middelkamp*, land 1-48 hout 1-3 Q4517.

Dit perceel ligt naast een perceel de Voorste Kamp (E1041). Wellicht was er een perceel dat de Achterste Kamp heette.

Van de hierna volgende percelen hebben we de ligging niet kunnen achterhalen.

AKKERSTRAAT: *de dries de deckerstraet*, 1750, Vn f95.

Straat die naar de akker gaat.

BIESKAMP: *'t biescampken*, 1750, Vn fol 41.

Kamp begroeid met biesen. Biesen behoren tot het geslacht *Scirpus*, maar in Brabant worden russen, grasachtigen van het plantengeslacht *Juncus*, ook wel *bies* genoemd zoals bijvoorbeeld de zeer veel voorkomende Pitrus, *Juncus effusus*. Het voorkomen van pitrus, de meest voorkomende, heeft doorgaans te maken met sterk wisselende grondwaterstand vanwege een ondoorlatende laag in de bodem. Zoals we dat zagen bij de Onderstal in Straten.

CLEVENAKKER: *de clevenakker*, 1599, RAO nr2375 f92v; *de clevenakker*, 1615, RAO nr2378 f237r.

Mogelijk ook genoemd naar de stad Kleef of naar fn..

EVERAARDSAKKER: *de everaertsakker* groot 8 lopenzaad, belendend de gemeyne straat, de straat, 1550, RAO nr2366 f24r; *everaertsakker*, 1554, RAO nr2367 f1v.

Akker genoemd naar psn..

HEEMTJES DRIES: *'t heemtjens dries*, 1750, Vn f65.

Heimen =afheinen, afperken.²⁶¹ Een dries die omheind is. Maar het is een verkleinwoord, dan denk je eerder aan psn..

HELMONDSAKKER: akker genoemd *de helmondsakker*, 1518, RAO nr2358 f37v.

Akker genoemd naar iemand uit Helmond, zoals bv. Jan Kelders op de Bittushoeve in Verrenbest.

LIJSENHOF: land genoemd *de lijsenhof*, 1498, RAO nr2356 f37r; land genoemd *de lijsenhof*, 1519, RAO nr 2359 f83r; een akker met schuur erop, belendend *de lijsenhof*, 1536, RAO nr2362 f89r.

Hof genoemd naar psn..

LOMANSBEEMD: *de loemansbeemd*, 1509, RAO nr2358 f78v; beemd genoemd *de loesmansbeemd*, 1510, RAO nr2358 f17r; beemd genoemd *de losmansbeemd*, belendend de gemeynte, 1570, RAO nr2371 f48v.

Beemd genoemd naar psn.. Als Losman is een personificatie is van *loos*, dan is een slechte beemd.

LOOBOS: *die lobosch*, 1432, BP1202 f267; beemd genoemd *het loebosch*, 1501, RAO nr2356 f36r; beemd genoemd *de loobosch* met nog een beemd genoemd de middelste veld, 1541, RAO nr2364 f22r; twee aan elkaar gelegen percelen die nog niet afgemaakt zijn genoemd *de loebossen*, 1555, RAO nr2367 f11v.

Loo betekent bos, het is een pleonasme dus.

NETENBEEMD: *de netenbeemd*, 1512, RAO nr2358 f272v.

Een neet is het ei van een luis, zoals de schapenluis, *Melaphagus ovinus*.²⁶² Netenbeemd is een naam die een negatieve kwalificatie inhoudt. Zie ook Luisbos onder Aarle. Schapenluizen kunnen veel last en schade veroorzaken. Soms wordt er ook wel, overigens ten onrechte, de schapenteek, *Ixodes ricinus*, mee bedoeld.

OORDENSAKKER: de helft van een akker genoemd *de oerdensakker*, 1552, RAO nr2367 f68r.

Akker genoemd naar psn., mogelijk een verschrijving van de Noordensakker.

OSSENAKKER: *de achterste ossenakker*, 1536, RAO nr2362 f66v.

Akker wellicht genoemd naar het ploegen met ossen.

²⁶¹ Verdam 1981 p244.

²⁶² WNT.

QUERDONKSAKKER: *de querdoncksakker* die eerder van de vroegere hofstede (in Naastenbest) is afgedeeeld, 1552, RAO nr2367 f68r.

Queren of *kweren* in de betekenis van 'afhouden of verwijderd houden van' en duidt mogelijk op afsplitsen zoals bij Splithof hieronder. Het kan ook een akker zijn op een 'dwarsliggende' donk.²⁶³ Mogelijk ook een verlezing van *overdonck*: achter de donk gelegen..

SPLITHOF: akker genoemd *de splithof*, belendend de gemeyne straat, de straat, 1548, RAO nr2366 f8r; twee delen van het derde deel van een akker genoemd *de splithof*, 1551, RAO nr2367 f5v.

Hoef waarvan een deel is afgesplitst. Mogelijk ook een verschrijving/verlezing voor speelthof.

STEEKAKKER: akker genoemd *de steeckakker*, belendend de rector van het O. L. Vrouwenaltaar te Oisterwijk, 1553, RAO nr2367 f2r.

Een steek is een steeg.

TEN HEUVEL: een hoeve gnd *het goed ten heuvel*, 1383, BP1176 f313v; de goederen gnd *ten heuvel*, 1384, BP1177 f100; *ten hoevel*, 1403, BP1183 f290v.

Een goed genoemd naar heuvel of hoge grond of naar het Heuveleind onder Aarle. Alleen in Oirschot Boterwijk is een huis en hof Ten Heuvel bekend, of het moet de Tolheuvel zijn. Zie onder Aarle.

UITVANG: *de vuytfang* desen best, 1395, CH45041 f208; *den nuwen uutfanc*, 1433, BP1203 f60; land genoemd de braeck, belendend *de uutfanc* van jan beertkens, 1500, RAO nr2354 f20r; een heiveld genoemd *de uutfanc* nog onafgemaakt, 1500, RAO nr2354 f26v.

Uitbreiding van individueel bezit, ten koste van heidegronden.²⁶⁴ Het dorp kon, met toestemming van de overheid, stukken van de gemeenschappelijke heide verkopen aan particulieren die ze in cultuur brachten. Zie ook Uitlegger en Nieuw Erf.²⁶⁵

VLASHOF: *de vlashof*, 1483, RAO nr2354 f356r; akker genoemd *de vlashof* met de weg die erbij hoort, 1541, RAO nr2364 f21v; land genoemd *de vlashoeve*, 1557, RAO nr2368 f81v; een huis tuin genoemd *de vlashof*, 1562, RAO nr2369 f99v.

Vlas, *Linum usitatissimum*, is een gewas waaruit linnen maar ook lijnzaadolie wordt gewonnen. Vlashof is het huis met hof en akker waar vlas werd verbouwd, zoals ook elders wordt vermeld.²⁶⁶ Aangezien vlas kleigrond prefereert zal de teelt hier beperkt zijn geweest.

VLIEDER: den *gemeynen vliedert*, 1433, BP1203 f58.

Vlieder is een vlierstruik of boom.²⁶⁷ Hier het gebied waar de gewone vlier, *Sambucus nigra*, voorkomt.

VRANKENRIJT: beemd genoemd *de vranckenrijt*, 1525, RAO nr2359 f10v.

Stroompje of rijt genoemd naar psn. of familienaam.

²⁶³ WNT.

²⁶⁴ Beijers 1996 p274.

²⁶⁵ Molemans 1976 p364.

²⁶⁶ Campinia 1971 p135-6, 1972 p163.

²⁶⁷ Weijnen 1996 p225; Verdam 1981 p720.

WEVERSAKKER: land genoemd *de sweversakker*, 1502, RAO nr2356 f21r; huis tuin, belendend *de weversakker*, de gemeynte, 1502, RAO nr2356 f37r; akker genoemd *sweversakker* met recht van overpad door een pad over het perceel van Jan Denis waarvan is afgedeeld, 1547, RAO nr2366 f72r; akker genoemd *de weversakker*, 1564, RAO nr2369 f33r; akker genoemd *de weversakker*, 1589, RAO nr2373 f333r; huis hof met *de weversakker*, 1631, RAO nr2386 f270.

Wevers is een persoonsnaam. Zie Heijden 2010.

Wevershoek is een buurt in de herdgang Straten die oostelijk van de kapel naar het zuiden loopt tot aan het Moleneind. De Molen langs de Bestseweg maakte er ook deel van uit. Deze akker zal wellicht daar te plaatsen zijn. In Straten komen we de naam Wevershoek en Weverhuls(t) tegen.

6.4.1. Aarle ook wel Aarsel, de toponymie

Quohier der landerijen onder Oirschot, beginnende met den haartgang van Aarle aan het hoogeind en vervolgens op het leegeind of morselaar aan, maandag 2 april 1792 smorgens om 7 uren en geeindigt om 6½ uren. Q3448 t/m Q4016.

AARLE: 't goet te Arle, 1312, De abdij van Sint-Truiden in Best en Oirschot, p15 (zie bijlage).²⁶⁸ vytfang de aerle, 1395, CH45041 f216.

AARSEL: akker genoemd *de aerselakker*, belendend de borch, 1564, RAO nr2369 f83r; D37 den aarselse akker, land, 1818, N333.1277.

Aarle is de oudst bekende schrijfwijze. Volgens van Loon komt Aar van Ahur, van Ahorn=Spaanse Aak, Acer campstre, en dan graag in combinatie met lo.²⁶⁹ Daarmee betekent Aarle bos met Ahorn. *Aarsel* is daarmee een jonge variant van *Aarlo* > *Aarle* > *Aarsel* zoals bij Wintersel: *Winterlo* > *Winterle* < *Wintersel*, gevallen van een suizende r, een typisch Noord-Brabants verschijnsel dat we ook kennen bij merel > mersel.²⁷⁰

Maar evengoed kan Aarsel zich ontwikkeld hebben uit Aar-sela zoals bij Woensel.²⁷¹ Aarsel betekent dan huis met Ahorn. Aangezien Ahorn een wilde boomsoort is die zich thuis voelt nabij huis en boerderij vooral ook omdat die voor heggen en gebruikshout zeer dienstig is,²⁷² is er een voorkeur voor de betekenis van Ahorn-sele > Aarsel: huis met ahorn. Lokaal wordt nu nog steeds en vrijwel uitsluitend gesproken van Aarsel, en omdat we geen tussenvorm kennen is het lastig om uit te maken welke ontwikkeling als het meest waarschijnlijk moet worden gezien.

BORGT:

BURGT: weiland genoemd *de borch* groot 4 lopenzaad gelegen in oirschot in de herdgang aarle, belendend een pad, het erf van heer Amelrijk boots gasthuis, de gemeyne straat, 1548, RAO nr2366 f34v; een akker genoemd *de borch*, belendend de hoeve van heer amelrijk boots, de gemeine lijkweg, een gemeine voetpad, 1559, RAO nr2368 f7r; akker genoemd *de aerselakker*, belendend *de borch*, 1564, RAO nr2369 f83r; grond genoemd *die borch*, 1577 RAO nr2372 f72r; akker genoemd *de borch*, belendend de gemeyne straat, en verder aan het erf van heer amelrijk boots, 1593, RAO nr2374 f103v; akker genoemd *de borch*, belendend de gemeyne lijkweg, en verder aan het erf van heer amelrijk boots, 1609, RAO nr2376 f386r; groesland genoemd *de borch*, belendend de borchstraat aldaar, de hoeve van heer Amelrijk Boots, de gemeine straat, 1631, RAO nr2386 f329; *de borch*, 1656, VC j9 p11 f27; in *de borch*, 1656, VC j8 p175 f25; *de borgt*, 1750, Vs f90; *inde burgt*, 1750, Va f10; 't *burgtje*, 1750, va f38; C5 *de burgt*, teelland, 1821, N351.288; *de burgt*, teelland, 1823, N353.777; C9 *de burgt*, teelland, 1827, N357.1366; C8 in de burgt, land 1-40 groes 0-37 Q3540; C7 de burgt/de huyst, land Q3443; C9 in de burgt, groes Q3541; C9 in de burgt, land Q3542; D1412 het borgtjen of meusdries, land Q3568.

BURGTAKKER: C4 den burgtakker, land 0-24 groes 0-40 Q3439; C2-3 zuid de burgtakker, land 0-38 groes 0-24 Q3440.

Borgt- en Burgtnamen stammen uit de pre-Germaanse-, Germaanse- of Middeleeuwse periode.²⁷³ Het is veelal een versterkte boerderij of woonhuis op een berg of lichte verhoging, ook wel omgeven door een gracht. Hier is een gracht met water zeker mogelijk omdat de Geelrijs hierlangs stroomt. Echte oude burchten worden vaak aangetroffen bij samenvloeiingen van waterlopen, zoals bv. Ten Bergh

²⁶⁸ Vangheluwe&Maas 2016.

²⁶⁹ Loon 2017 p7.

²⁷⁰ Mededeling Van Loon 2018.

²⁷¹ Helsen 1978 p31.

²⁷² Loon 2017 p8.

²⁷³ Cornelissen 1987 p298.

onder Spoordonk. In Best komt anno 2017 nog steeds de naam van Burgstraat in Aarsel. Voor de geschiedenis van Best is het zaak hier nader aandacht aan te besteden.

Deze percelen liggen dicht opeen ten noorden van de weg van Best-Oirschot en grenzen aan de Aarselse Akker.

HUIST:

HUISTAKKER: land gnd *huijst*, 1391, BP1179 f238; *de huyste* gelegen in de aerlesche akkers, 1480, RAO nr2354 f19r; een stuk land genoemd *de huyst* gelegen in de aerlesche akkers, 1488, RAO nr2355 f59v; land genoemd *de huyst*, belendend joen de maelder, 1501, RAO nr2356 f31r; *de huist*, 1564, RAO nr2369 f10v; akker genoemd *de huyst*, belendend de burcht, 1592, RAO nr2374 f-los; *het huijstjen*, 1656, VC j8 p175 f25; *de huijst*, 1656, VC j10 p160 f17Avo; *de huijst*, 1750, Va f17; *de huijstacker*, 1757, Va f7; C1 de huyst, land Q3436; C2 de huystakker, land Q3437; C2 de huyst van hasselmans, land Q3438; C7 de huystakker, land Q3442; C7 de burgt/de huyst, land Q3443.

Huyst, huust is Mnl. voor hoop, bijvoorbeeld van koren.²⁷⁴ *Huys* betekent primair huis of gebouw. De 't' achteraan is een verzamel suffix van plant of boomnamen. Mogelijk misschien hulst > huilst.²⁷⁵

Deze percelen liggen samen met de Burgtakker-percelen aaneengesloten tot zo'n 3 ha in het vierkant. Zie ook onder Straten. Hasselmans van perceel C2 heeft ook grond op Aarselakker. Deze plek is een interessante plek die nader onderzoek verdient.

BURGSTRAAT: groesland genoemd de borch, belendend *de borchstraat* aldaar, de hoeve van heer Amelrijk Boots, de gemeine straat, 1631, RAO nr2386 f329; in *de burgstraat*, teelland, 1829, N359.182.

Is een straat in Naastenbest, genoemd naar de mogelijke Burgt. Zie Burgt.

ACHTERSTE AKKER: *den agtersten acker*, 1750, Va f1; C108-10 den agterste akker en nieuwe kamp bij het huis, land 6-32 hout 1-5 Q3452-53.

De primaire betekenis van akker is gemeenschappelijke bouwland bij een dorp of gehucht.²⁷⁶ Secundair is akker het meest algemene woord voor een perceel bouwland. *Achterste* geeft de ligging aan ten opzichte van elkaar of ten opzichte van de boerderij.²⁷⁷

Deze percelen liggen zuidelijk van de Armenhoeve (C33).

NIEUWE KAMP: *den nieuwencamp* aen het huijs, 1750, Va f1; *de nieuwe camp* over de loop, 1750, Va f1; *den nieuwen camp*, 1750, Va f9; D386 *de nieuwkamp*, heide en groes, 1824, N354.810; C108-10 den agterste akker en *nieuwe kamp* aan het huis, land 6-32 hout 1-5 Q3452-53; C105 den nieuwe kamp aan de hei, land Q3457; C79 C86 den nieuwe kamp, land 6-11 hout 0-16 hei 3-0 Q3467-68; C209 de nieuwe kamp, land 2-22 hout 0-36 Q3816; C202 het nieuwe erf aan de straat en nieuwe kamp, land Q3818-19; C200 den heuvelse en nieuwe kamp, land Q3820; C177 den nieuwen kamp aan de hei, land 4-11 hout 0-45 Q3833; C165 de nieuwe kamp, land 3-29 groes 1-40 Q3840; C171 het achterste in de nieuwe kamp, land 2-14 hout 0-37 Q3845; C182? de nieuwen kamp, land 1-47 hout 0-35 Q3847; C184 de voorste en nieuwe kamp, land 4-13 hout 0-40 Q3849; C191 den nieuwen kamp, land 1-44 hout 0-20 Q3850; D386 de nieuwe kamp, groes Q3981; D393-94 de nieuwe kamp over de straat, land 2-0 hout 1-6 Q3983; D410-11 den nieuwe kamp aan de voort, 2-30 hout 1-5 Q3986; D951 den nieuwe kamp aant broek, land 2-8 hout 1-0 Q3998; D279 den nieuwe kamp bij t huis, groes Q4013; D287 de nieuwe kamp op de groting, land 2-13 hout 0-43 Q4016.

²⁷⁴ Verdam 1981 p264.

²⁷⁵ Heukels 1987 p125.

²⁷⁶ Molemans 1974 p161-2.

²⁷⁷ Mennen 1992 p129, p174.

Kamp komt van het Latijnse campus en is oorspronkelijk synoniem met *veld* in de betekenis van woeste grond. Kamp heeft hier de secundaire betekenis van een individueel, uit de heide gewonnen en door een heg of houtkant omsloten perceel.²⁷⁸ Wat opvalt is dat kampen in of nabij de zuidelijke heide voorkomen maar net zo goed in het noorden in of nabij de onontgonnen broekgronden. *Nieuw* betekent onlangs ontgonnen waarbij opvallend is dat er geen namen voorkomen die ouder zijn dan 1750.

HEISTEEG: C172 in *de heisteeg*, houtbos, 1829, N359.160; D1343 den akker in *den heisteeg*, teelland, 1832, N362.749.

Een Steeg is een weg die een gebied ontsluit, of een (dwars-)weg die twee wegen met elkaar verbindt. Hier is het de ontsluitingsweg van de heide.

Het perceel (C172) ligt aan de Braaksteeg, de weg naar de hei, die heel begrijpelijk ook wel Heisteeg heet. Het andere perceel ligt aan het noordelijk deel van de Heisteeg vrijwel in het centrum van Aarle.

VENAKKER: terre dictam *die venecker*, 1433, BP1202 f22v; land genoemd *de venakker*, belendend de hoeve van eer amelrijk boots, 1491, RAO nr2354 f13v; twee stukken akkerland de ene genoemd *de venacker* de andere genoemd de baesterakker onafgemaakt aan elkaar gelegen in de aerlesche akkers aldaar, belendend de hoeve amelrijk boots met recht van overpad over het erf van de hoeve van amelrijk boots, 1543, RAO nr2365 f22v; akker genoemd *de venakker*, 1571, RAO nr2371 f135v; *de venne acker*, 1750, Va f1; C73 C107 de venakker en adriaan philips bugtjen, nyt de bogt, land 9-9 groes en hout 3-0 Q3454-55.

Venakker is een akker ontgonnen uit een ven of dicht bij een ven gelegen.²⁷⁹ De percelen hier, liggen naast elkaar ten zuiden van de Aarlese Hoeve ook wel de Armenhoeve (C33) van de Fundatie Amelrijk Boots nabij de heide, en zijn waarschijnlijk uit een heideven ontgonnen. Zie ook Ven.

VEN:

VENNEN:

VENNEKE: hereditate dictam *dat venne*, 1432, BP1203 f22v; campo terre mericali et paludialis dictam *dat huysvene*, 1433, BP1203 f224v; dicto *int venne* inter quodam pecia terra mericalis, 1434, BP1204 f109; een heiveld genoemd *dat ven*, 1484, RAO nr2354 f413v; heiveld genoemd *dat ven*, belendend de hoeve van heer amelrijk boots, er moet gezorgd worden voor het onderhoud van de waterlaat aldaar volgens oud gebruik, 1548, RAO nr2366 f102r; een perceel deels weiland deels heigronde genoemd *het ven*, belendend het godshuis van amelrijk boots, 1565, RAO nr2369 f67r; akker genoemd *tven*, belendend de armenhoeve van heer amelrijk boots, 1576, RAO nr2371 f395v; *voorste venneken*, belendend het heiveld van de armenhoeve, 1583, RAO nr2372 f413v; een heiveld genoemd *het ven* onafgemaakt in de heide liggende, 1629, RAO nr2394 f13; heyvelts genaamt *tven*, 1646, CH129s f1r; *het venneken*, 1656, VC j9 p11 f27; C52 het venneke, teelland, 1821, N351.303; C76 het achterste venneke, 1828, N351.345; *de vennen*, 1750, Va f1; C103 het ven, land 2-46 hout 0-44 Q3456; C51 in de vennen, land Q3478; C51 in de vennen, land Q3479; C57 de vennen, land Q3480; C52 het ven, land 0-3 hout 0-28 Q3481; C76 het achterste venneke, groes 1-48 Q3486; C75 het middelst venneke, land 1-20 groes 0-34 Q3487; C74 het venneke, land Q3488.

Percelen uit een ven ontgonnen of vlakbij een ven gelegen. Het zijn soms akkers en weiland of ook wel heivelden die nog onafgemaakt in de hei liggen, en wellicht nog onder water konden staan. Soms is de grootte en/of de onderlinge ligging aangegeven in de naam.

De percelen liggen goeddeels aan de zuidrand van de gronden van de Armenhoeve. Zie ook Venakker.

²⁷⁸ Mélotte 1979 p160.

²⁷⁹ Buiks 1990 p203.

WATERLAAT: tendendem ab aquaductu dictam *die waterlaat*, 1423 BP1193 f406; quatuor lopinatus terre sitam in pastoria de aerle inter aquaductum dictam *waterlaet* ex uno pecia terre una sextariata terre dictam communem thagelaer, 1435, BP1204 f138; heiveld genoemd dat ven, belendend de hoeve van heer amelrijk boots, er moet gezorgd worden voor het onderhoud van *de waterlaat* aldaar volgens oud gebruik, 1548, RAO nr2366 f102r.

Waterlaat duidt op een gegraven sloot voor afwatering. Er ligt een waterlaat aan de weg naar Oirschot vlak bij de Armenhoeve en die betreft de duiker van de Geelrijt die ten westen van de hoeve de weg passeert. Ook ligt er een aan 't Hagelaar van de loop de Gortert die van de Braaksteeg komt en de weg naar Oirschot passeert ten oosten van de Armenhoeve.

VLAAS: domo area et orto et pecia terre sibi coaiacentem quator lopinatus terre sitam in pastoria de Aerle inter communem plateam ex alio tendendem al aqua dicta *vlaes*, 1439, BP1209 f100v.

Vlaas ook wel flaas is een ondiepe natte laagte of plas.²⁸⁰

Deze plas kan betrekking hebben op de waterlaat ten westen of ten oosten van de Armenhoeve. Zie Waterlaat hierboven.

BAESTERAKKER: akker genoemd *de baestakker*, belendend de gheelst, 1510, RAO nr2358 f262r; twee stukken akkerland de ene genoemd de venacker de andere genoemd *de baesterakker* onafgemaakt aan elkaar gelegen in de aerlesche akkers aldaar, belendend de hoeve amelrijk boots met recht van overpad over het erf van de hoeve van amelrijk boots, 1543, RAO nr2365 f22v; land genoemd *de baesterekker* gelegen in de aerlesche akkers, belendend heer amelrijk boots, 1545, RAO nr2365 f75v; de helft van een akker genoemd *de basteracker*, 1565, RAO nr2369 f24r.

Akker genoemd naar Baest, nu een landgoed in Oostelbeers.

Ze liggen op de Aarlselse Akker ten westen van de Armenhoeve, er rust recht van overpad op.

DRIEHOEK: *den driehoek*, 1750, Va f12; C106 den driehoek, groes Q3456.

De naam is een vorm-naam. Het perceel C106 is echter redelijk rechthoekig, zodat het wellicht vroeger deel uitmaakte van een groter geheel van die vorm.

PRINSENKAMP: *prins Willems camp*, 1750, Va f12; C101 *de prinsenkamp*, teelland, 1825, N355.1049; C104, prins willemskamp, land Q3458.

Kamp genoemd naar Prins Willem van Oranje die ook baron van Cranendonck was. We weten dat Cranendonck gronden bezaten onder meer in de Vleut. Het perceel C104 was ca. 1950 in bezit van Piet Schoenmakers onze zegsman.

HEIDRIES: C101 den heidries, land 1-28 hout 0-31 Q3459; C101 den heidries, land 1-16 hout 0-30 Q3459.

Dries is een perceel schrale weidegrond voor het tijdelijk inscharen van vee. Dit perceel ligt dicht bij de heide.

MELSBERG:

MELISBERG: land deels hei deels weiland genoemd *de mijlesberch*, 1586, RAO nr2373 f185r; heideveld genoemd *de mijlesberch*, 1615, RAO nr2378 f309r; ackerlants genaamt den vuytfanck *ende melisberg*, 1646, CH129a f4v; *meijlsbergen*, 1656 VC j9 p11 f27; *de melisbergh*, 1750, Va f10; *den agtersten melsbergh*, 1750, Va f7; C87 *de melsberg*, teelland, 1822, N352.605; C102 de melsberg,

²⁸⁰ Molemans 1974 p151.

land 1-27 hout 0-20 Q3459; C94 de melsberg, land Q3460-61; C92 den melisberg, land Q3462; C93 den agterste melisberg, land Q3462.

Berg duidt op een hogere ligging. Dus een berg genoemd naar psn. Melis.
De percelen hier genoemd, liggen bij elkaar en, naar het lijkt, aan de rand van een ontgonnen ven.
Vandaar ook de hogere ligging. Zie ook Meliskamp.

ARMENHOEVE:

AMELRIJK BOOTSHOEVE: beemd genoemd de meysenbeemd gelegen in de voort aldaar, belendend de *armenhoef van amelrijk boots*, de gemeine straat, 1554, RAO nr2367 f110r; beemd genoemd de houtenbeemd, belendend de *armen van amelrijk boots*, de gemeynte, 1570, RAO nr2371 f30v; akker genoemd de *vuytfanck*, belendend de *armen van heer amelrijk boots*, 1576, RAO nr2371 f495v; heiveld, belendend de *armenhoeve*, 1582, RAO nr2372 f362r; akker genoemd tven, belendend de *armenhoeve van heer amelrijk boots*, 1576, RAO nr2371 f395v; hey camps aen de eckensrijt aen de *hoeve van heer Amelrijck Boots gasthuys*, 1646, CH129a f28v; aen de eckensrijt dander eynde aen de camp van de *hoeve heer Amelrijck boots*, 1646, CH129e f2r; C33-35 *amelrijk bootshoeve*, 1827, N357.134.

Amelrijk Boots was de zoon van Lodewijk Boots, beide waren kanunnik in Oirschot. Amelrijk koopt in 1456 de hoeve, een leengoed van de hertog, van de *Van Arle's*, aangetrouwde familie van hem, en bestemt die hoeve in 1471 per testament voor een fundatie ten behoeve van de armen, primair voor eigen familie. De hoeve wordt vanaf die tijd de Armenhoef genoemd en de fundatie komt na de Franse tijd onder het gemeentebestuur van de Oirschot omdat de zorg voor de armen dan ook door de gemeente wordt overgenomen.²⁸¹ De Armenhoef wordt ook wel de Aarlese Hoeve genoemd vanwege zijn ligging in Aarlese nabij de Aarlselse Akkers in de gemeente Best.

WITZAND: land genoemd *den wijtsant*, belendend de hoeve amelrijk boots, 1511, RAO nr2358 f244v.

Deze naam duidt erop dat hier witzand aanwezig was. Heizand is veelal gelig van kleur maar soms niet of minder. Het is dan witzand. Waarschijnlijk dus van de Melsberg van hierboven.
Witzand wordt gebruikt om te strooien in de herd van de boerderij. Het werd daar geveegd met een *buntse bessem*. Dat was een zachte veger van pijpenstrootje, *Molinia caerulea*, lokaal doorgaans bunt genoemd.

BERGAKKER: akker genoemd de *berchakker*, belendend het erf van amelrijk boots, 1572, RAO nr2371 f188v; akker genoemd de *berckakker*, belendend het godshuis van amelrijk, 1561, RAO nr2369 f61r; akker genoemd de spelmaker gelegen in de aerlesche akkers, belendend de *berchakker*, 1565, RAO nr2369 f 76v; de *berckakker*, belendend het godshuis van wijlen heer amelrijck boots, 1597, RAO nr2374 f504.

Hooggelegen akker op de hei of akker behorend tot een versterke hoeve.²⁸² Wellicht duidt de naam op dezelfde percelen als onder de Melsberg.

BERKT: weide gnd die *berkhof*, 1384, BP1177 f165v; die *berct*, 1395, CH45041 f209; huis tuin genoemd de *berct*, 1528, RAO nr 2360 f56v; huis schuur grond tuin genoemd de *berckt rond*, rondom in de gemeynte, 1539, RAO nr2363 f64r; een huis tuin genoemd de *berckt ront*, rondom in de gemeynte, 1540, RAO nr2364 f76r.

²⁸¹ Maas 2014 p141.

²⁸² Vangheluwe 2009 p493.

Berkt duidt op een plaats waar berken, *Betula spec.* staan. De berkentakken van de welbekende knot-berken leverden het rijshout voor de *rijzen bessem*, de harde veger. Deze veger is welbekend van de bij nacht en ontij rondvliegende heksen.

HILLENHOEF: huis, tuin *de hillenhoef*, belendend de hoeve van heer Amelrijk boots, 1492 RAO nr2354 f281r; recht van overpad over *de hillenhoefe*, 1540, RAO nr2364 f72r; akker gelegen in de aerlese akkers genoemd *de hillen hoeve*, belendend de hoeve van heer Amelrijk boots, 1611, RAO nr2377 f265v; weiland genoemd *de hillenrijt*, 1627, RAO nr2382 f185; akkerland genoemd de aerle akker ter plaatse genoemd *de hillenhove*, 1640, RAO nr2395 f171.

Hil zal een verwijzing naar een psn. of naar een hogere ligging zijn.²⁸³ Het huis, waarvan sprake is, moet de hoeve zijn ten zuiden van de Armenhoeve nabij de Melisberg. Deze hoeve kennen we ook als het Hemelrijk (C120).²⁸⁴ Zie Hemelrijk.

FLIPS BOCHT: adriaen *philipsen bugtjen*, 1750, Va f1; C76 adriaan *flipsbogtjen*, teelland, 1821, N351.345.

Akker genoemd naar psn..

HUISBOS: C88 de huisbos of mispelkamp, land 3-48 hout 1-0 Q3465.

Genoemd naar bosperceel dat bij een boerderij hoort.

MISPELKAMP: den luisbos of *mispel camp*, 1750, Va f5; C88 de huisbos of mispelkamp, land 3-48 hout 1-0 Q3465.

Kamp genoemd naar de mispel, *Mespilus germanica*, en is gelegen naast de Melsberg percelen. Zie Melsberg.

LUISBOS: den luisbos of mispel camp, 1750, Va f5.

Het lijkt een verschrijving van huisbos, zie hierboven bij C88 bij Mispelkamp.

MELISKAMP: veld deels akker en deels weiland genoemd *de meliscamp*, 1629, RAO nr2384 f231; *den melis camp*, 1656, VC j9 p14 f31vo; van *den melis camp*, 1750, Va f13; C87 van meliskamp, land 3-42 hout 0-45 Q3466.

Genoemd naar de psn. Melis ook is mogelijk naar witgeel zand. Zie Melsberg.

KOEVEN: C? een slegt heyveld/ het koeiven, heide Q3472-77.

Uit een ven ontgonnen heiveld, begraasd door koeien.

EKKERSRIJT: heikamp ter plaatse gewoonlijk genoemd *d ekkersrijt*, 1603, RAO nr2375 f381r; heylants gelegen op eckensrijt, 1646, CH129a f35r; heycamp ingenomen van de gemeynt opt *eckensrijt* deen sijde aen de camp van heer Amelrijck boots gasthuys, 1646, CH129a f36v; heycamp ingenomen aen *de eckensrijt*, 1646, CH129e f4v; heycamps in eckensrijt, 1646, Ch129e f5v; Herman stockelmans als sterffelijk laet vande gasthuys gefundeert bij saliger heer Amelrijck Boots, vuyt 6

²⁸³ Veen 1997 p378.

²⁸⁴ Campinia 1975 p176.

buenderen heylants ingenomen van de gemeynte van oirschot aen *eckensrijt* anno 1565, 1646, CH129e f7v; deen eynde aen de gemeynte van oirschot op de scheypael aen de borne dander eynde aen de *eckensrijt*, 1646, CH129e f11v.

Ekkeren en het latere eckers is het meervoud van akker. Hier is het dus de rijt nabij de akkers. Terwijl de meeste beken en rijten in Best en Oirschot van zuid naar noord stromen, stroomt de Ekkersrijt echter van west naar oost ten zuiden van Oirschot over de hei naar Son, op de grens (rand) van Oirschot met Acht/Woensel. Daar vloeit hij samen met de Grote Beek en gezamenlijk monden ze uit in de Dommel.

We weten dat de Armenhoef daar, aan de Steenvoort, een zestal ha. heide bezat die door de gebroeders Henk en Johan Scheepers in de 50-iger jaren zijn ontgonnen.²⁸⁵

UITVANG: *vytfang* de aerle, 1395, CH45041 f216; *vutfange*, 1440, BP1210 f361v; *de uutfanck*, 1465, RAO nr2352 f121v; *de vuytfange* bij papenvenne, 1646, CH129v f1v; een zesterzaad land genoemd *de uutfanck* gelegen aan de heide, 1492, RAO nr3254 f322v; eeuwsel genoemd *de uutvank*, 1502, RAO nr2356 f25r; akker genoemd *de vuytfanck*, belendend de armen van heer amelrijk boots, 1576, RAO nr2371 f495v; akker genoemd *de uitvanck* met het halve heiveld daaraan, belendend de hoeve van amelrijk boots, 1587, RAO nr2373 f263v; *den uijtvanck*, 1656, VC j10 p105 f; *de vuytfanck*, 1656, VC j9 p11 f27vo; *den uijtvanck*, 1750, Va f1; D69 den uitvank land 6-32 hout 1-30 Q3484-85.

Uitvang betekende aanvankelijk een stuk grond dat individueel gebruikt werd als uitbreiding en gewonnen uit de heide.²⁸⁶

KOEWEI: de koeijweij int reut, 1750, Va f51; D103-04 *de koeweiden* in de reuten, groes, 1825, N355.981; C70 C72 C67 de koeiwei, groes 14-36 heide 20-6 hout 2-0 Q3489-93; D103 de koeiwei int reut, wei Q3634; D137-38 de koeiwei en bijving, land 4-36 hout1-0 Q3651-52; D264-266 de koeiwei in de haag, land 2-7 groes 3-25 Q3704; D312? de koeiwei bij het huis, wei Q3777-78; D316 kuckers koeiwei, land 0-32 groes 3-10 Q3765; D330 de koeiwei in de haagstraat, land Q3774.

Weide voor de koeien. C70 en C72 worden ook wel de *Wolverkampke* genoemd met hakhout en een sloot er tussen (C71).²⁸⁷

REUT:

REUTEN:

weiland genoemd *het reut*, 1584, RAO nr2373 f13r; akkerland genoemd *het reuth*, 1604, RAO nr2375 f458r; weiland genoemd aan *de reuten*, 1634, RAO nr2389 f374; *de reut*, 1656, VC j8 p126 f14v; de koeijweij *int reut*, 1750, Va f51; *den reutacker*, 1757, Va f28; 't *reut* tot aerle, 1750 Va f110; D103-04 de koeweiden *in de reuten*, groes, 1825, N355.981; D103 de koeiwei int reut, wei Q3634.

Reut komt van Rot en wordt wel in verband gebracht met rode, plaats waar bos is gerooid. De Reuten is het grote vrijwel ronde akkercomplex tussen de Lijkweg en Bessemsteeg, ten oosten van het Geelrijt-dal en de Clammergaten en ten westen van de Annakapel.

WIJBOS: den wijbosch, 1656, VC j9 p81 f35Avo; de wijbos, 1750, Va f5; C66 de wijbosch, land 24-6 groes 1-42 Q3494-Q3497.

Wij komt van *Wide* en betekent *Wilg*, zodat wijbos wilgenbos betekent.²⁸⁸ Een wilgenbos vraagt om een natte bodem. In het nu nog bekende woord *wijpen of wijmen*, zijnde lange wilgentwijgen om te

²⁸⁵ Zegsman Piet Scheepers, zoon van Johan 2014.

²⁸⁶ Mennen 1992 p133.

²⁸⁷ Mond. med. 2016 Piet Scheepers, eigenaar van de Aarlese Hoeve.

²⁸⁸ Mélotte 1979 p265.

vlechten, herkent men nog het *wij* van Wijbos.²⁸⁹ Dit perceel behoort tot de Aarlese Hoeve (C33) en ligt nabij de Ven-percelen.

KLEIN AKKERKE: *kleijn ackerken* door de val, 1656, VC j10 p164 f29; *cleyn ackerken*, 1656, p68 f2vo; D76 *het klein akkerke*, teelland, 1820, N350.81; D76 *het groot of klein akkerke*, teelland, 1827, N357.1249; C65 *het kleinakkerke*, land Q3498; D75 *het kleinakkerke*, land Q3621; D226 *het kleinakkerke*, land Q3745.

Akker van kleine grootte.

HOEF: *het hoeffken*, 1658, Vs f3av; *inde hoef*, 1750, Vs f102; C61 *akker aan de hoef*, teelland en groes, 1820, N350.155.

Hoef betekent hoeve of ook wel de hoeveelheid grond waar een gezin hun bestaan van heeft.

AKKER: C61 *den akker*, teelland, 1822, N352.543; D361 *den akker*, teelland, 1825, N355.1054; C200 *de akker*, teelland, 1827, N357.1439.

De primaire betekenis van akker is gemeenschappelijke bouwland van een dorp of herdgang.²⁹⁰ Secundair is akker het meest algemene woord, zoals ook elders in Noord-Brabant, voor een perceel bouwland.

HEIAKKER: *de heiakker*, 1595, RAO nr2374 f371r; C73 *den heiakker* en korte stukken, teelland, 1833, N363.867.

Akker op of nabij de hei gelegen. C73 ligt zuid van de Armenhoeve.

LAGE AKKER: akker genoemd *den leegen akker*, 1572, RAO nr2371 f193v; C123 *denis leegen akker*, land Q3499.

Laaggelegen akker. C123 is daarnaast ook nog genoemd naar psn..

NIEUW ERF: een stuk land groot 8 lopenzaad genoemd *dat nieuwe erve*, belendend de straat, 1489, RAO nr2355 f175v; *de nieuw erf* aende malcquer steeg, 1750, Va f92; 't *nieuw erf* op 't piekenvelt, 1750, Va f98; D569 *het rondveld*, hooiwas houtwas en *nieuw erf*, 1820, N350.250; D591-3 *nieuwe erve*, 1821, N351.430/437; D591-2 *de halve nieuwerf*, groes en heide, 1822, N432.476; C170 *de nieuw steeg of nieuw erf*, teelland, 1824, N354.897; D553 *nieuwe erve*, teelland, 1827, N357.1246; *de nien erf* aende heij, 1750, Va f111; C124 *de nieuwerf neffens de straat*, land Q3500; D303- 04? *het nieuwerf aan de groting*, land 1-30 groes 1-2 Q3766; C203 *het nieuwe erf aan de straat en nieuwe kamp*, land Q3818-19; C179 *de nieuwerf*, land 0-44 hout 0-27 Q3835; C163 *de nieuwerf aan de hei*, land 1-5 hout 1-8 Q 3842; D462 *de nieuwerf aan de gorten*, land Q3691; D438 *de nieuwe erf aan de groting*, groes Q3698; C169-70 *de nieuwerf van de gemeente*, wei Q3838.

Nieuwe erven zijn recent ontgonnen gronden.²⁹¹ De betekenis is synoniem met Uitvang dat echter uit een vroegere tijd stamt. *Nieuwe erven* liggen zowel in het noorden tegen de broekgronden als in het zuiden tegen de heide aan. Een enkele keer liggen ze dicht bij de woonkern. Zie ook Uitvang.

²⁸⁹ Mond. med. zegsman P. Schoenmakers 2016.

²⁹⁰ Molemans 1974 p161-2.

²⁹¹ Mélotte 1979 p203.

HOUTENBEEMD: beemd genoemd *de houtenbeemd*, belendend de armen van amelrijk boots, de gemeynte, 1570, RAO nr2371 f30v; beemd genoemd *de houtenbeemd* gelegen aan de grootdonck, belendend de hoeve amelrijk boots, de gemeynte genoemd de voort, 1587, RAO nr2373 f245v.

Beemd met een houtopstand.

Deze beemd ligt aan de Voort tussen de Grote Beemd en de Geestert, percelen van de Amelrijk Boots hoeve.

HEESTERVEELD: *heestervelt*, 1656, VC j9 p81 f35Avo; 't *heestervelt*, 1750, Va f5; C58 het heesterveld, land Q3514-15.

Hees en heester betekent struikgewas, eikenhakhout of ook wel jonge beuk.²⁹² Het is mogelijk een perceel met jonge bomen voor aanplant. Zie onder Straten.

MAANAKKER: akker genoemd *de maenekker*, belendend de hoeve van de armen, 1590, RAO nr2373 f377r; *maenacker*, 1656, VC j9 p81 f35Avo; *de maenacker*, 1750, Va f5; C59 de maanakker, land 5-93 groes 0-20 Q3516-17.

Perceel waar wellicht maanzaad, *Papaver somniferum*, werd gewonnen.

Perceel(C59) is bezit van de Armenhoeve.

AARSELSE AKKER: die hoeve ad locum dictum die *arle acker*, 1434, BP1204 f153v; nog een zesterzaad land gelegen in *de aerlesche akkers* genoemd de laerakker, 1476, RAO nr 2354 f9v; *de hoge aerlescheakkers*, 1479, RAO nr2354 f196r; een akker gelegen in *de aerlesche akkers* genoemd de verut, 1491, RAO nr2354 f19r; akker genoemd *de aerle akker*, 1554, RAO nr2367 f31r; akker gelegen in *de aerlesche akkers*, 1564, RAO nr 2368 f26r; akker genoemd *de aerselakker*, belendend de borcht, 1564, RAO nr2369 f83r; *d aerleakker*, 1576, RAO nr2371 f495r; *de aerselakker*, 1580, RAO nr2372 f199r; akker gelegen in *de aerlesche akkers* genoemd de spelmaecker, 1610, RAO nr2377 f94r; akker gelegen in *de aerlesche akkers*, belendend de lijkstraat welke straat voor de helft tot de akker behoort, 1615, RAO nr2378 f342r; *den aerle acker*, 1656, VC j9 p14 f31vo; *d'aerle acker*, 1656, VC j8 p175 f25; *d aerle acker*, 1658, Vs f30v; *den aerselacker*, 1750, Va f43; D37 den aarselse akker, land, 1818, N333.1277; C43 *het aarlesakker*, teelland, 1820, N350.240; C41 *de aarle akker*, teelland, 1821, N351.288; *de aarle akker*, teelland, 1831, N361.560; C47-48 den aarle akker, land Q3520-21; C46 den aarsel akker land Q3522; C45 den agterste aarle akker, land Q3527; C44 de aarle akker, land Q3528; C43-44 den halven aarle akker, land Q3529-30, C42 de kleine aarle akker, land Q3531; D7 de aarselsen akker in de klamergaten, land Q3573; D200? den bijving of aarselseakker, land 2-46 groes 1-25 Q3720.

Deze akker is gelegen in Aarsel maar grotendeels in Straten. Het is een groot akkercomplex, en ligt ten zuiden van de weg Best-Oirschot en ten westen van de gronden van de Armhoeve (C33). Ten noorden ervan liggen de Burgt- en Pad-percelen. Deze akker ligt over de herdganggrens van Aarsel en Straten heen en zou dus ouder kunnen zijn dan het ontstaan van herdgangen.²⁹³

VERUT: pecia terre dictam *dat veerhet*, 1436, BP1206 f19v; een akker gelegen in de aerlesche akkers genoemd *de verut*, 1491, RAO nr2354 f19r.

Verut ook wel vurrit is dat deel van de straat voor het huis.²⁹⁴

²⁹² Cornelissen 1987 p127; Bijers 2013 digitale versie.

²⁹³ Maas 2014 p158.

²⁹⁴ Molemans 1974 p124 ev.

Het kan ook een weindakker zijn, een akker of akkerdeel waar het span met ploeg gekeerd werd.²⁹⁵

GIJSENAKKER: den halven Gijsenacker, 1750, Vs f9; C49-50 den halven gijsenakker, land Q3518.

Akker genoemd naar psn.. Het zijn de meest zuidoostelijke percelen van de Aarlese Akker.

SPELMAKER: de berchakker, belendend de tuin van amelrijk boots, een akker genoemd *de spelmaker*, 1564, RAO 2369 f76r; akker genoemd *de spelmaker* gelegen in de aerlesche akkers, belendend de berchakker, 1565, RAO nr2369 f 76v; akker gelegen in de aerlesche akkers genoemd *de spelmaecker*, 1611, RAO nr2377 f266v.

Genoemd naar de beroepsnaam *spijl*-of *spillenmaker*, voor wagen- en spinnewiel.
Deze akker ligt nabij de Armenhoef nabij de Bergakker.

LOO: land genoemd *de loo* gelegen in de aerlesche akkers, 1380, RAO nr2367 f67v; land genoemd *dat loe*, 1491, RAO nr2355 f303r; de *beide loo-en* zijnde *het grote loo* en *het cleyn loo*, 1523, RAO nr2359 f298r.

Het Lo wijst op een bepaald bostype.²⁹⁶ *De lo* met voorzetsel 'de' i.p.v. 'het' wijst eerder op looi > lo een perceel waarop gelooid werd. De percelen hierboven zijn bij elkaar gelegen ten noorden van het perceel de Steenoven (D1118 en D1119) nabij de Kuipershoef-percelen, en (D1082 en D1083) aan de overzijde van de straat.

LOOIENAKKER: de *loyenekker*, 1481 nr2354 f253v; akker genoemd *de loy*, 1588, RAO nr2373 f310v; de *loeyen ecker*, 1617, CK f55; akker genoemd *de loy* samen met de wal die erbij hoort naast de vijver, 1599, RAO nr2375; de *looyenakker* gelegen in de aerlesche akkers, 1617, RAO nr2378 f96v.

Loyenakker een akker genoemd naar psn..

TIELSTUKJE: *dat tielstukske*, ter plaatse gnd die aarlese akkeren, 1384, BP1177 f205v.

Klein perceel genoemd naar psn.. Mogelijk ook 't ielstukje, het kleine stukje.

LIJKWEG:

LIJKSTRAAT: land genoemd de stoelkees, belendend *de lijkweg*, 1523, RAO nr2359 f298v; een akker genoemd de borch, belendend de hoeve van heer amelrijk boots, *de gemeine lijkweg*, een gemeine voetpad, 1559, RAO nr2368 f7r; akker genoemd de borch, belendend *de gemeyne lijkweg*, en verder aan het erf van heer amelrijck boots, 1609, RAO nr2376 f386r; akker gelegen in de aerlesche akkers, belendend *de lijkstraat* welke straat voor de helft tot de akker behoort, 1615, RAO nr2378 f342r.

De Lijkstraat is weg waarlangs het lijk van een dode naar de kerk in Oirschot werd vervoerd om te worden begraven. Het was een deel van de hoofdverbinding Best-Oirschot, en liep langs de Burgt-percelen en de Annakapel in Aarsel, naar de Pieterskerk in Oirschot. Na de aanleg van de grintweg Tilburg - Sint-Oedenrode in 1860, lag het hoofdtracé zuidelijker, zoals nu nog langs de Armenhoef.

²⁹⁵ Molemans 1974 p125.

²⁹⁶ Van Loon 2017 p9 ev.

WAARAKKER: land gelegen in de aerlesche akkers genoemd *de waerakker*, belendend de gemeyne weg, 1497, RAO nr2356 f5v; de beeckakker en *de waerakker* onafgemaakt aan elkaar gelegen, belendend de hoeve van heer amelrijk boots, 1555, RAO nr2367 f87r.

Waar, waarschap is het recht om voor een deel gebruik te maken van het gemeenschappelijke domein.²⁹⁷ Misschien dat deze akker deel uit maakte van deze gemeenschappelijkheid en is bij het verval van het domein aan een van de rechthebbende geburen toegevalen en is deze naam bewaard gebleven. Het kan ook de naam zijn geweest van het gehele Aarlese akker-complex voordat het verdeeld werd.²⁹⁸

Deze akker maakt deel uit het Padakker-complex ten westen van de Burgtpercelen (C1 tm C9) en sluit aan bij de Aarlese Akker die er zuidelijk van ligt. Zie ook Waarakker onder Straten.

BEEKAKKER: *de beeckakker* en de waerakker onafgemaakt aan elkaar gelegen, belendend de hoeve van heer amelrijk boots, 1555, RAO nr2367 f87r.

Akker aan een beek, of genoemd naar psn.. Maakt deel uit van het Padakker-complexje. De mogelijke beek moet de Geelrijt zijn die daar stroomt.

LAARAKKER: *de laerekker*, 1467, RAO nr2352 f180v; nog een zesterzaad land gelegen in de aerlesche akkers genoemd *de laerakker*, 1476, RAO nr 2354 f9v.

Berkel & Samplonius zien in Laar de betekenis van weide in een bos of veeweide.²⁹⁹ Met van Loon opteren we echter voor de meer specifieke betekenis van landbouwontginning midden in een (groot) bosgebied.³⁰⁰ Laarakker duidt op een akker in een dergelijk gebied.

LIJER AKKER: *den leijer* of aersel acker, 1750, Va f98.

Akker genoemd naar psn..

VERHEVEN: C54 *barbera verheven*, teelland, 1820, N350.215.

Perceel genoemd naar psn. En is gelegen ten zuiden van de Armenhoeve.

STAYAKKER: Daneel van *de Stadeacker*, schepen van Oirschot, 1379, leenman van het goed Ten Rodeken, uit Stootboek; *de stayakker*, belendend de heer de crom priester, 1483, RAO nr2354 f405v; huis tuin grond genoemd *de staeckakker*, 1552, RAO nr2367 f40r; *den sta-akker*, belendend het godshuis van amelrijk boots, 1565, RAO nr2369 f67r; akker genoemd *de staeyakker*, belendend het land van de armenhoeve, 1583, RAO nr2372 f414r; *staeyacker*, 1658, Vs f101; *den stayacker*, 1750, Va f7; C60 den stayakker, land Q3523-24.

Benoeming naar psn. Van de Stadeacker.³⁰¹ De Stayakker is een leengoed van Cranendonck en dus waarschijnlijk afkomstig van de abdij van Sint-Truiden.^{302, 303}

²⁹⁷ Verdam 1981 p761; site: GescheidenisBergeijk/oorkonden, oorkonde van 1331 met toelichting.

²⁹⁸ Bormans&Schoolmeesters 1900, IV, p299, en p310-306, waar alle geburen worden genoemd.

²⁹⁹ Berkel 2006.

³⁰⁰ Loon 2017 p223.

³⁰¹ Maas 2014 p160: uit Stootboek.

³⁰² Brabantse leeuw 1975 p124-5.

³⁰³ Vangheluwe 2016 p12.

POORTJENSAKKER: *portjens acker*, 1656, VC j9 p81 f35Avo; *poortjens acker*, 1750, Va f5; C59 *poortjensakker*, land 5-6 groes 1-7 Q3525-26.

POORTJENDRIES: dries genoemd *de poortkendsries*, belendend het land van de armenhoeve, 1583, RAO nr2372 f414r.

Dries en akker gelegen bij toegangshek of poort komt bij voorkeur in aanmerking als verklaring gelet op de ligging van de akker op C59. Echter, bij de erfdeling in 1531 van Aleid van de Meervenne gehuwd met Jeroen Bosch, eigenaar van het goed Ten Rodeke (D59), is er sprake van een *Poirtersacker*, mogelijk dezelfde als hier.³⁰⁴ Joen Bosch was een poorter van den Bosch, zodat dat ook een verklaring kan zijn. Daarnaast is Poirten in de 16e eeuw een in Oirschot voorkomende familienaam, de naam kan ook daaraan ontleend zijn.³⁰⁵

HEIVELD: C53-54 in het heiveld, land 1-14 groes 2-31Q3483.

Heidegrond in privébezit, maar dat eens tot de gemene heide of vroente behoorde.³⁰⁶

HEMELRIJK: aenstede genaamd het Hemelrijck, 1694, Campinia 1975 p177; 't nieuw huijs metten acker *aent hemelrijck*, 1750, Va f87.

Hemelrijk hangt samen met hemelen = door heg of heining afscheiden.³⁰⁷ Het hierboven 't *nieuw huijs metten acker* zal betrekking hebben op de nabijgelegen hoeve op C117 die, gezien de kaart een afgesplitsing zal zijn van de hoeve op C120. Deze hoeve ligt ten zuiden van de Armenhoeve.³⁰⁸ Deze hoeve wordt ook de Hillenhoeve genoemd. Nú is het de fraai gerestaureerde hoekboerderij van eigenaar Boerlage, met de naam 'Burchhoeve'.

BURGHOEVE: *de Burchhoeve*, 2017, zegsman Piet Schoenmakers.

De naam Burchhoeve stamt uit de tijd dat Peer Schoenmakers, de grootvader van onze zegsman Piet Schoenmakers, daar woonde.³⁰⁹ Deze naam is gebaseerd op de ongefundeerde samenvoeging van de twee namen *Burg* en *Hoef* die naast elkaar op de kadastrale kaart staan, maar betrekking hebben op de nabij gelegen Burgt en de Hoef, welke laatste een verkorting is van de *Armenhoeve*.

AARSELE DRIES: *den aerselsen dries*, 1750, Vs f3; C39 de helft van den aarselsen dries, groes Q3534; C39 den dries tot aarle, groes Q3535; D1411 den dries tot aarle, land Q3567.

Deze dries-percelen in Aarsel liggen nabij de Armenhoeve. Zie ook Dries.

DRIES: 't *driesken* aende cappel, 1750, Vs f60; C28 *den dries*, groes, 1827, N357.1234; *dries*, 1821, N351.349; D1316 op den dries, land Q3892; D49 het driesken aan de kapel, wei Q3593; D1288 D1290 den dries tegenover het huis en op den dries, land 1-9 groes 6-31 Q3893-94.

Dries is een perceel schrale weidegrond. Vaak ligt een dries nabij de boerderij om er jongvee of paarden in te scharen die geen malse wei verdragen cq. nodig hebben. Perceel D49 ligt pal naast de Annakapel.

³⁰⁴ Vangheluwe 2016 p160.

³⁰⁵ Hout 2014 p41.

³⁰⁶ Molemans 1974 p141.

³⁰⁷ Verdam 1981 p245.

³⁰⁸ Campinia 1975 p177.

³⁰⁹ Zegsman Piet Schoenmakers (1923-2017) 2016.

ANNAKAPEL: een cijns ten behoeve van *de kapel van st Anna* gelegen in de herdgang aarle, 1636, RAO nr2391 f10; D49 het driesken aan de kapel, wei Q3593.

De kapel genoemd naar Sint-Anna, zou omstreeks 1400 gebouwd zijn door een in Aarsel wonende edelman, als dank omdat zijn vrouw een moeilijke bevalling had doorstaan. De eerste schriftelijke vermelding over deze kapel is te vinden in het doop- en trouwregister uit 1630 van de Bestse pastoor Joannes van Audenhoven. Hij schreef dat de kapel slechts een houten gebouwtje was met een dak van stro. Kapelaan Caspar Bijnen nam in 1837 het initiatief om de Annakapel te herbouwen in de vorm die het nu nog heeft. Binnen staat een 18e-eeuws beeld van Sint-Anna, dat tot 1868 in de oude Odulphuskerk stond. In de jaren 1950-'51 is de kapel gerestaureerd en voorzien van gebrandschilderde ramen door de Boxtelse kunstenaar Toon Ninaber. Voor de kapel staat sinds 1988 een beeld van Joachim. Het sierde voorheen de gevel van het in 1987 gesloopte klooster Huize Nazareth in de Hoofdstraat van Best.³¹⁰

KORTE DRIES: C10 C12 *korte* en *lange dries*, land 10-11 groes 9-14 Q3537-39.

LANGE DRIES: C10 C12 *korte* en *lange dries*, land 10-11 groes 9-14 Q3537-39.

De naam wijst op de vorm van het perceel. Dries nabij en behorend tot de Armenhoeve. Zie ook Dries.

WEEUWENAKKER: *de weuwenakker*, 1594, RAO nr2374 f208v; C40 aarle wiewenakker, teelland, 1824, N354.897; *de weeuwen acker*, 1750, Va f10; C40-1 den halven weeuwenakker, land Q3532-33.

Een weeuw is een weduwe, de naam verwijst daarnaar. Dit soort van naamgeving is niet ongebruikelijk: 'Leen van Frans van 't weeuwke is mijn moeder, zij heette Helena Scheepens en woonde aan de Burgstraat', aldus onze zegsman.³¹¹ Deze percelen zijn de noordwestelijke percelen van de Aarlselse Akker.

BOERAKKER: akker genoemd *de boerakker*, belendend de armenhoeve, 1583, RAO nr2372 f413v; boeracker, 1658, Vs f101; *boerackerkens*, 1750, Vs f3; C11 boerakker, land 2-8 groes 0-45 Q3536.

Boer is een huisje van gering allooi of liever nog: een hut.³¹² Of het verwijst naar de middeleeuwse naam voor schuur in dit geval dus de schuur van de Armenhoeve waar het perceel dichtbij ligt.³¹³

SNEIJERSAKKER: *de snijdersakker*, 1601, ROA nr2375 f235r; de snijersacker, 1750, Va f17; D1379 den sneijersakker, land 2-10 groes 4-37 Q3549-50.

Een sneijer is een kleermaker. Nog steeds bekend is de lokale naam van Doy de Snijer ofwel Theo v.d. Loo wiens (voor)vader kleermaker was. Zelf was Doy caféhouder in Bestdorp en later op het Wilhelminaplein.

STEDE: hofstede met toebehoren genoemd *het aenstede*, 1593, RAO nr2374 f152v; D1385-88 stede van de armen van best gekomen van jan dirk gerit de roy, stede Q3553-54.

³¹⁰ Aarle (Best) – Wikipedia.

³¹¹ Zegsman Willem van Beerendonk 2016.

³¹² Molemans 1974 p105.

³¹³ Vangheluwe 2009 p261.

Stede betekent plaats, doorgaans synoniem met woonplaats of hofstede.³¹⁴ Later gaat (*hof*-)stede op de woning zelf slaan zoals hier.

BOGT: *den bocht*, 1434, BP1204 f201v; *een bucht*, 1436, BP1206 f20; een stuk land genoemd *de bocht*, belendend het heijlaar, 1471, RAO nr2353 f112v; land genoemd *de bocht*, 1474, RAO nr2354 f25r; huis tuin genoemd *de bocht* belendend het erf van heer amelrijk boots, 1483, RAO nr2354 f345r; land genoemd *dat buchtken*, 1503, RAO nr2356 f4v; huis tuin en grond genoemd *de bocht*, 1543, RAO nr2365 f69v; akker genoemd *het buchtken*, 1560, RAO nr2368 f31v; akker genoemd *de bocht*, 1576, RAO nr2371 f425r; akker genoemd *de bocht*, 1584, RAO 2373 f13r; akker genoemd *de bocht*, belendend een akker genoemd het heylaer, de reut, 1591, RAO nr2373 f403r; eckerlants genaamt *de bocht*, 1646, Ch129a f24r; 't *bugtje*, 1750, Va f98; D87 *het bugje*, teelland, 1824, N354.810; D82 de akker achter *grietebogt*, teelland, 1827, N357.1249; C27 *de bogt* neffens den hof, teelland, 1827, N357.1304; D317 *het bugtje*, teelland, 1832, N362.675; D317 *het bogtje*, teelland, 1833, N363.896; C6 het *bugtje*, land Q3441; D1390 het *bugtjen*, land Q3555; D87 het *bugtjen*, land Q3607; D87 het *bugtjen* in de reut, land Q3608; D82 den akker achter griet aartsbogt, land Q3614; D81 de *bogt*, land Q3616; D80 het *bugtjen*, land Q3623; D317 het *bugtje*, land 2-13 groes 1-0 Q3762; D27 van den *bogt*, land Q3642; D183 de *oubogt* opt morselaar, land Q3709; D184 de achterste *bogt*, land Q3710; D319 den akker neffens den *bogt*, land 1-11 groes 1-20 Q3761; D371-72? de halve *bogt*, land 1-37 groes 1-28 Q3779; D309 in de *bogt*, land Q3782; D1332 de *bogt* over de straat, land 3-14 groes 3-14 Q3801- 02; D1223 de *bogt* aan de deur, land 2-15 groes 1-44 Q3912; D1165 het akkerke achter de *bogt*, land 1-14 groes 0-20 Q3943; D1101 het achterste drieske naast de *bogt*, land 0-30 groes 4-10 Q3969.

Bogt, bugt of bocht is een uit de heide ontgonnen en omheind perceel, aldus Mélotte.³¹⁵ Dit lijkt hier zeker niet het geval. D183 de *Oubogt* opt morselaar, zie hierboven 6e regel van onder, is een oude *bogt* nabij de broekgronden. Ook de overige bochten liggen veelal in de buurt van de *Reuten*-percelen en vrijwel geen op of nabij de heide. Het is opvallend dat alle *bogt*-percelen, op D27 na, naast een aanstede-perceel of naast een bestaand huis liggen. We menen daarom dat de functie waarschijnlijk dezelfde is als van een dries; een schraal perceel veelal aan huis gelegen om vee tijdelijk in te scharen.

HEUFKE: 't heufken tot aerle, 1750, Va f10; D1410 het heufke tot aarle, land Q3566; D1413 het heufken tot Aarle, land Q3569. D345 het heufken, land 1-19 groes1-20 Q3792; D346 tholofs heufken,2-3 land 1-40 groes Q5757.

Heufke is een verkleinwoord van hof van een oud goed. 't Heufke op D345 en D346 zou mogelijk de plaats kunnen zijn van het Nieuwe Rot, een oud goed in Aarsel. Zie Nieuwe Rot.

MEUSDRIES: 't borgtjen of *meus dries*, 1750, Va f102; D1412 het borgtjen of *meusdries*, land Q3568.

MEUSAKKER: *meus acker* van linterman, 1656, VC j9 p132 f50vo; *meus acker*, 1656 VC j9 p132 f50; *jan meusacker*, 1658, Vs f70v; *de meeuws acker*, 1750, Va f29; D33 de meeuws of startakker, land 2-49 groes 0-25 Q3599; D83 de meeuwsakker, land Q3613.

MEEUWERT: akker genoemd *de meeuwertsakker* naest de ruetstraat, 1537, RAO nr2363 f10v; *de meeuwertsakker* naest de ruetstraat, 1537, RAO nr2363 f38r; beemd genoemd *de meewaert*, 1558, RAO nr2367 f13r; weiland genoemd *de meuwert*, 1598, RAO nr2375 f78v; weilandje genoemd *de meeuwert*, 1608, RAO nr2376 f256r; weilandje genoemd *de meeuwaert*; er is recht van overpad tot aan het pieckeveld, 1622, RAO nr2379 f9; *de meeuwaert*, 1658, Vs f36v; *de halven meuwaert*, 1658,

³¹⁴ Mennen 1992 p121.

³¹⁵ Mélotte 1979 p77.

Vs f106v; $\frac{1}{4}$ inde meeuwert, 1750, Va f121; *de meeuwert*, 1750, Vs f102; twee vijfde van huijs en aenstede en *vande meeuwert*, 1750 Vs f119.

Dries of akker genaamd naar psn. Meus ook wel Meeuws. De akkers zijn gelegen in de Reuten ten westen van de Annakapel en de dries ligt nabij de Burgt.

ROT: *in t rot*, 1431, BP1201 f228; *dat roedt*, 1433, BP1203 f156; pecia terre dictam *trot*, 1434, BP1204 f239; een stuk land *de roet*, belendend kinderen *goyart brants*, 1473, RAO nr2353 f202r; land genoemd *dat roet*, 1474, RAO nr2354 f15v; land genoemd *dat roth*, belendend joen de maelder, 1500, RAO nr2356 f8r; akker groot 5 of 6 lopenzaad genoemd *t rot* of ook wel het clammergaet, belendend de gemeine straat, 1540, RAO nr2364 f108v; akker genoemd *t rot*, 1615, RAO nr2378 f328r; *t roth* of jan dircx acker, 1750, Va f17; D1414-15 jan dirksakker of roth, land Q3570.

Rot en ook Reut wordt wel in verband gebracht met rode, plaats waar bos en houtgewas is gerooid. Maar het kan ook duiden op *half vergaan* en *rot* en dan verwijst het naar laag en vochtig land.³¹⁶ Joen de maelder ook wel Jeroen Bosch de beroemde schilder, is getrouwd met Aleid van de Meervenne dochter van Goyaert van de Meervenne alias Goyart Brants. De familie Brants is een belangrijke familie in de regio Oirschot, en bezat het leengoed Ten Rodeke. Percelen D1414-15 liggen dicht bij de Heufke-percelen, mogelijk het Nieuwe Rot. Zie Nieuwe Rot.

TEN RODEKE: een stuk weiland genoemd het clamergat, belendend *het goed ten rodeken* van goijaart van de meervenne, 1473, RAO nr2353 f197r.

Een goed genoemd naar de plek waar bos is gerooid. Zie ook Rot hierboven. Het goed ten Rodeke is in de 16e eeuw het goed van Jeroen Bosch, door zijn vrouw Aleid van de Meervenne, dochter van Goyart Brants hierboven genoemd, ingebracht in hun huwelijk. De familienaam Brant(s) is een alias voor Van de Meervenne. Ten Rodeke (D59) is in 1832 het eigendom van Henrick Gijsbert de Rooij. Het is geen grote hoeve met ca. 3 à 4 ha aan eigen grond. Rond 1500 was de hoeve nauwelijks groter zoals uit de nalatenschap van Aleid blijkt.³¹⁷

NIEUWE ROT: een hoeve gnd *dat nieuwerot*, 1386, BP1177 f241v; super manso quodam dictam *nuwe rot*, 1428, BP1198 f77; *dat nuwe rot*, 1430, BP1200 f35; mansi dictam *nuwenrot* in pastoria de Aerle, 1434, BP1204 f14v; *dat nieuwe roth*, 1479, RAO nr2354 f157r; *het nuwe rot*, 1468, RAO, nr2352 f259v; huis tuin schop beemd genoemd het *nuwe rot*, 1488, RAO nr2355 f79v; huis tuin genoemd *het nieuwe roth*, 1491, RAO nr2354 f19r; land genoemd *het nuwe rot* gelegen in de haegelaeren, belendend de haegstraat, 1493, RAO nr2356 f10r; *dat nuewe roth*, 1540, RAO nr2364 f26v; land genoemd *het nieuwe rot*, 1574, RAO nr2371 f280v; beemd genoemd *de nieuwen rot*, 1587, RAO nr2373 f226r; weylant genaamt *nieuwenrot* tot aerle, 1646, CH129n f13r.

Rot is een rode, een bosontginning. Het genoemde huis het Nieuwe Rot was vóór 1466 van wijlen Jan Baliaert aan de Haagstraat.³¹⁸ Mogelijk dat 't Heufke op D345 en D346 de plaats is van dat huis aan de Haagstraat.

JAN DIRKSAKKER: D1414-15 jan dirksakker of roth, land Q3570.

Akker genaamd naar psn. ten noorden van de Armenhoeft.

³¹⁶ Helsen 1978 p208.

³¹⁷ Maas 2014 p160.

³¹⁸ Campinia 1974 p36: Zom: de Nieuwe Rot in bezit van Jan Balijart afkomstig van Van Vlierden. Jan's kleinzoon wordt ook wel Quant genoemd: Henricus (Quant) zn. van Michael Baliaert.

KLAMERGAT: *klamer gat*, 1378, BP 1176 f61; *clamer gat*, 1437, BP1207 f21; *pecia terre arabilis dictum hoghe clander gat*, 1440, BP1210 f339; *de clammer gaten*, 1468, RAO nr2352 f195r; een stuk weiland genoemd *het clamer gat*, belendend het goed ten rodeken van goijaart van de meervenne, 1473, RAO nr2353 f197r; *het claemer gat*, 1479, RAO nr2354 f166v; land genoemd *de clammer gaten*, belendend het erf genoemd de geelrijt, 1494, RAO nr2356 f32r; akker genoemd *de clammer gaten*, 1543, RAO nr2365 f83v; land deels akker, deels wei deels heigrond genoemd *de clammer gaten*, 1557, RAO nr2368 f39v; akker genoemd *de clammer gaten*, belendend de heer amelrijk boots, de gemeyne straat, 1568, RAO nr2370 f304r; land deels akker deels hei en weiland genoemd *de clammer gaten*, belendend amelrijk boots, 1571, RAO nr2371 f125r; akker genoemd het streepken in *de clammer gaten*, 1587, RAO nr2373 f264r; *het cleyn clammer gaetjen*, belendend de hoeve eigendom van het gasthuis van heer amelrijk boots, 1627, RAO nr2382 f98; ackerlant genaamt *clamer gat*, 1646, Ch129a f29v; *het halff clammer gat*, 1656, VC j8 p124 f 10; *het clammer gat*, 1658, Vs f7; 't *clammer gat*, 1750, Va f5; *het clammer gat* van hend. meus van boxtel, 1750, Va f106; *klammer gat*, 1818, N333.1175; *klammer gat*, 1819, N334.1397; *klammer gat*, 1821, N351.349; D6 *de klammer gaten*, teelland, 1825, N355.981; D8 *het klammer gat*, teelland, 1627, N357.1439; D11 *het klammer gat*, teelland, 1827, N357.1366; *klammer gaten*, 2016, mond.med. Bertus van Kollenburg; D6 de halve klamer gaten, land 17-29 groes 0-45 Q3571; D6 de halve klamer gaten, land Q3572; D7 de aarselsen akker in de klamer gaten, land Q3573; D8 het klamer gat, land 0-21 groes 0-36 Q3574; D9 in de klamer gaten, land 1-17 groes 0-32 Q3575; D10 den akker het klamer gat, land Q3576; D13-14 het klamer gat, land 1-40 groes 1-3 Q3577; D15 het klamer gat, wei Q3578; D23 de klamer gaten, groes Q3579; D23 de klamer gaten, groes Q 3580; D25 het klamer gat, groes Q358; D29 van de klamer gaten, groes Q3582; D12 D24 D30 de klamer gaten, groes Q3583-4; D36 het klamer gat, land Q3587; D37 het klamer gat, land 1-19 groes 0-30 Q3588.

Bij Gysseling vinden we dat *klaima* germ. is voor leem.³¹⁹ Clam is een oude vorm van cleem, clijm, vergelijk het oe. *clam*, en betekent klei of leem.³²⁰ Dit zou inhouden dat het woord *clam* van onl. oorsprong kan zijn en dat in de lokale toponiem is gefossiliseerd en niet is mee gegaan met de ontwikkeling van clam > cleem, clijm. Gat betekent een toegang en meer ook kuil.³²¹ De –er uitgang wijst op een nederzetting klaam de plaats waar klei is en het gat is de toegang. Maar meer waarschijnlijk de kuil ervan en later de kuilen
De percelen van hierboven liggen ten noorden van de Lijkweg aan de westzijde van de Geelrijt.

BEEMD: D18 *den beemd*, weiland, 1821, N351.288.

Beemd is een hooiveld gelegen in een natte laagte of beekdal zoals hier van de Geelrijt.

VELD: D435 het veldje, groes, 1825, N355.1012; D11 het middelste veldje, land Q3585; D434-35 het veldje, land 2-38 hout 2-0 Q3699; D225 het klein veldje, land Q3751; D632 het voorste veldje, land 1-17 hout 0-33 Q4003.

Veld is een synoniem voor vroente of heide, dat in de middeleeuwen het meest algemene woord was voor woeste grond.³²² Later is het een algemene aanduiding voor bouwland.

NOULAND: D32 het nouland, land Q3586.

Zoals we bij *Nouwe Rot* zagen zal het *nieuw* land betekenen.

³¹⁹ Gysseling 1960 p564.

³²⁰ Weijnen 2003 p181; WNT.

³²¹ WNT.

³²² Molemans 1974 p140.

RIELKENSAKKER: D38 rielkensakker, land Q3589.

Een riel of ril is een kleine rijt. Akker genaamd een kleine rijt of naar psn.. De Geelrijt stroomt zeer nabij.

GROTE AKKER: die groten acker, 1433, BP1203 f22v; de grotenakker, 1477, RAO nr2355 f103r; huis tuin met een stuk land erachter genoemd de grotenakker, 1488, RAO nr2355 f100v; akker genoemd *de kleine grotenakker*, 1596, RAO nr2374 f425r; D76 *het groot of klein akkerke*, teelland, 1827, N357.1249; D41 den groten akker, land Q3597-98; D81 den groten akker, land Q3615; D76 helft van de grote akker, land Q3622; D144-45 hendrik gijpen of grootakker, land 13-17 groes 3-0 Q3647-50.

Akker die groot is.

D144-45 liggen ten oosten van de Kasteren en ten westen van de Geelrijt. D41, D76 en D81 liggen in de Reuten.

ENGSTEEG: stipacker *aen d'engh steechtjen*, 1656, VC j10 p19 f66vo; van 't campken *in d eng Steegske*, 1750, Va f 74; de camp *aen d'engh steegje*, 1750, Vn f87; D481 het veldje *in de engsteeg*, groes, 1821, N351.358; D482 *aan de engsteeg*, bos, 1833, N363.896.

Dit is een smalle steeg. De percelen op de kaart verwijzen naar de Steeg die kennelijk ook de Engsteeg wordt genoemd. Engsteeg wordt ook wel Enggat genoemd.³²³

STERT: land gnd *den stert(?)* en hardenbeemd, 1383, BP1176 f63v; roggeland gnd *die stert*, 1390, BP1179 f27; *dat stertken*, 1437, BP1207 f45; *de stert*, 1476, RAO nr2354 f78v; akker genoemd *de stert*, 1538, RAO nr2363 f113r; akker genoemd *de stert*, 1554, RAO nr2367 f104v; twee stukken akkerland nog onafgemaakt aan elkaar gelegen genoemd *de sterten*, belendend de gemeine straat, 1554, RAO nr2367 f110r; akker genoemd *de stert*, 1597, RAO nr2374 f518v; een weilandje genoemd *het staertjen*, belendend een heiveld dat eigendom is van de plaats son, 1638, RAO nr2393 f121.

Stert is het achterste perceel of perceeldeel. Zie ook Start..

START:

STARTAKKER: land genoemd *de start* en een deel in een busselke, 1497, RAO nr2356 f6r; akker genoemd *de start*, belendend de gemeyne straat, 1575, RAO nr2371 f348r; *start acker*, 1656, VC j9 p131 f48; *grooten startacker*, 1656, VC j8 p68 f4; *start* van dyrck van alen, 1656, VC j8 p68 f2vo; *den grooten startacker*, 1750, Va f62; *de middelste start*, 1750, Va f66; *de agterste start*, 1750, Va f66; 't nieuw erf voor *de starten*, 1750, Va f66; D33 de meeuws of startakker, land 2-49 groes 0-25 Q3599; D31 de startakker, land Q3600; D1115-17 den groten startakker en kleine kamp, land 6-4 groes 3-17 Q3960-61; de achterste start, land Q3962; D1111 de middelste start, land 11-30 groes 2-5 Q3963; D112 het nieuwe erf voor de starten, land 1-8 groes 2-18 Q3964; D389-90 de middelste start, groes Q3982.

Start of Staart is vorm aanduidend maar kan ook begrepen worden als achteraan liggend. Start is jonger en de 'beschaafde' vorm van stert.

Enkele grote Start-percelen liggen pal noord van de Schoten en ook enkele in de Reuten. Zie Stert.

REUT:

³²³ Zie onder Naastenbest: het voorst in d'assmit aend *enggat*, 1750, Vn f100.

REUTEN: een akker en een beemdje genoemd *t ruet*, 1533, RAO nr2361 f6v; een akker genoemd *t ruet*, 1537, RAO nr2363 f103; land genoemd *dat ruet*: recht van overpad over de vorsten grootakker, 1539, RAO nr2363 f7r; twee stukken deel akker- deels weiland genoemd *dat ruet*, 1547, RAO nr2366 f103r; akker groot 9 lopenzaad genoemd *t truet*, 1555, RAO nr2367 f23v; akker genoemd *het ruet*, 1613, RAO nr2377 f385v; braeck *int reut*, 1656, VC j9 p132 f46bvo; *den reutacker* en *reut*, 1750, Va f92; D83 *de voorste reuten*, teelland, 1821, N351.349; D88 *de achterste reuten*, teelland, 1821, N351.349; D42 *de voorste reutel*, teelland, 1830, N360.443; D91 *de achterste reutel*, 1830, N360.443; D105 *de reuten*, bouwland, 1833, N363.939; D91 den reutakker, land Q3601; D93 het reut, land Q3602; D94 het reut, land Q3603; D88 het reut tot Aarle, land Q3604; D89 het reut, land Q3605; D90 het reut, land Q3606; D87 het bugtjen in de reut, land Q3608; D86 het helder aan de reut, land Q3609; D84 den reutakker, land 4-16 hout 0-40 Q3611-12; D103 de koewei int reut, wei Q3634.

Reut komt van Rode en wijst op een oude bosontginning.³²⁴ Reuten is mv. Maar *reut* kan ook afkomstig zijn van rot, verrot of halfvergaan en duidt dan op een vochtig-nat terrein.³²⁵

Deze Reut-percelen liggen dicht bij elkaar op een groot rond akker-complex oostelijk van de Geelrijt en west van Ten Rodeken (D59).

REUTSTRAAT: akker genoemd de meeuwersakker naast *de ruetstraat*, 1537, RAO nr2363 f10v; de meeuwersakker naast *de ruetstraat*, 1537, RAO nr2363 f38r.

Straat in de Reuten.

DIELISAKKER: D95 *den dielisakker*, teelland, 1820, N350.240.

Akker genoemd naar psn..

HELDER: akker genoemd *het helder*, 1596, RAO nr2374 f419v; *het helder* den hoff, 1656, VC j9 p132 f 52; *'t helder*, 1750, Va f38; *'t helder*, 1750 Va f98; D86 het helder aan de reut, land Q3609; D85 het helder, land Q3610.

Helder is vermoedelijk een verdoffing van Heilaer. Zie het volgende lemma.

HEILAAR: *dat heijlaer*, 1463, RAO nr2352 f2v; een stuk land genoemd de boscht, belendend het erf van jan vander oerschoren genoemd *het heijlaer*, 1477, RAO nr2355 f104r; akker genoemd *het heylaer*, 1535, RAO nr2362 f4v.

Heilaar is een goed nabij Oud Bijsterveld. We opteren hier voor een verklaring waarbij laar duidt op ontginningen in een bos.³²⁶

GRIET AARTSBOGT: D82 den akker achter griet aartsbogat, land Q3614.

Bogt van persoon genaamd Griet Aarts.

BIJVING: 1/6 deel in 2 bunder broek, gnd *die bijvink*, in Oirschot in de herdgang van aarle, 1386, BP1178 f235v; beemd gnd *die bijvink*, 1386, BP1177 f249; beemd gnd *die wuest bijvinc*, 1386, BP1177 f285; prato dictam *den bijvynck*, 1432, BP1202 f56; *den wuesten bijvinck*, 1434, BP1204 f130v; *den wuesten bivync*, 1434, BP1204 f251v; beemd genoemd *de bijvink*, belendend *de ruwen bijvink* daar,

³²⁴ Helsen 1978 p33.

³²⁵ Helsen 1978 p208.

³²⁶ Loon 1017 p223.

de straat, 1499, RAO nr2356 f24r; beemd genoemd *de bijwijnck*, 1474, RAO nr2354 25v; huis tuin gelegen *aan de bijvink*, 1488, RAO nr2355 f150v; *de bivink*, 1491, RAO nr2354 f21v; beemd genoemd *de bijvink*, 1493, RAO nr2356 f32r; weiland genoemd *de bijvink*, belendend de gemeynte daar genoemd het hagelaer, 1501, RAO nr2356 f49r; land deels heide deels weide genoemd *de bijvinck*, 1551, RAO nr2367 f41v; perceel deels akker deels weiland genoemd *de bijvinck*, 1555, RAO nr2368 f12r; stuk akkerland genoemd *de bijvinck*, 1564, RAO nr2369 f34r; deels weiland deels heigrond genoemd *de bijvinck*, belendend de gemeyne genoemd het hagelaer, 1565, RAO nr2369 f67r; weiland genoemd *de bijvinck*, 1576, RAO nr2371 f395v; opgroeiende eikenbomen staande *in de bijvinck*, 1588, RAO nr2373 f310v; partij eikenhout aan het hagelaer *in de bijvinck* gelegen, 1589, RAO nr2373 f348r; een paar eikenbomen staande *in de bijvinck*, 1628, RAO nr2383 f381v; *den bijvink*, 1656, VC j8 p124 f 12; *inden bijvingh*, 1750, Va f28; *den bijving* of aerselsen acker, 1750, Va f92; D79 den bijving, land Q3624; D137-38 de koeiwei en bijving, land 4-36 hout1-0 Q3651-52; D146? den bijvink, wei Q3654; D156 de achterste in de bijving, land 1-36 hout 0-48 Q3657; D192 het weike in den bijving, groes Q3663; D191 den bijving, groes Q3664; D163 den bijving, groes Q3665; D165 de bijving, land Q3666; D200? den bijving of aarselseakker, land 2-46 groes 1-25 Q3720; D200? den bijving, land Q3725; D248 in den bijving, land Q3735.

In Duitsland werden in de vroege middeleeuwen ontginningen vaak met Bifanc aangeduid.³²⁷ Het zijn percelen ontgonnen als toevoeging aan een bestaand perceel, als een soort *bijvangst* dus. De percelen liggen in of nabij de lopen van de Geelrijt en de Gortert.

BIJVINKSTEEG: stega dictam *die gemeyn bervincssteege*, 1433, BP1203 f156; akker land, belendend *de bijvinksteegde*, 1610, RAO nr2376 f96r; 't weijke *inde bijvings steegh*, 1750, Vn f54.

Een pad ter ontsluiting van de Bijving percelen.

OSSEWEI: D192 van *osseweike*, weiland, 1832, N262.749.

Weide voor de os of genoemd naar een psn.. Het perceel wordt ook het Hagelaar genoemd.

STREEP: de strepe, 1395, CH45041 f186; de streep, 1466, RAO nr2352 f134r; land genoemd de streepen, 1481, RAO nr2354 f259v; akker genoemd de streepe en de grote dries samen aan elkaar gelegen, belendend de gemeynte genoemd t piekenvelt, 1542, RAO nr2364 f94v; akker genoemd *het streepken* in de clammergaten, 1587, RAO nr2373 f264r; prato dicto die strepe, 1617, CK f52v; de halff streep, 1656, VC j10 p109 f12vo; in de streep over de straet, 1656, VC j10 p22 f73; de streep en t drie hoeksken, 1750, Va f45; de langstrepen, 1750, Va f64; D98 de streep driehoekske en aart oomsakkerke, land Q3625-26; D1100 de langstrepen, land 3-26 hout 0-36 Q3970.

Streep is een vorm-aanduidend voor een lang en smal perceel.

D1100 voldoet daar enigszins aan, zeker als er binnen het perceel nog greppels zijn.³²⁸

STRAATAKKER: D78 den straatakker, land 5-1 groes 1-5 Q3627-28; D465 de straatakker, land Q3689; D1182? den akker over de straat, land 1-41 groes 1-4 Q3925.

Akker gelegen aan de straat.

D78 ligt aan de Bessemsteeg de huidige Hagelaarweg, D465 aan de Mosselaarsesteeg en D1182 aan de weg Oirschot-Sint-Oedenrode.

³²⁷ Buiks 1990 p76.

³²⁸ Helsen 1978 p108.

MALE ROT: *'t malerot*, 1750, Va f92; D98 *het malle rot*, teelland, 1825, N355.981; D101 het malerot, land Q3629-30.

Maal of male zou afkomstig zijn van malhō betekent zak of depressie.³²⁹ Rot wijst op een *rode* een bosontginning. Het zou ook verhaspeling van melkrot of Mallincrodt kunnen zijn. Deze percelen liggen naast elkaar, het zijn de meest noordelijke percelen van de Reuten, aan de Geelrijt. Perceel D98 vinden we ook onder Streep.

BUSSEL: peci terre dictam *dat busselken*, 1437, BP1207 f45; D125 *het busselke*, weiland, 1832, N362.684.

Bussel betekent bosje. Dit weiland zal een bosje zijn waarin het vee weide.

HAGELAAR: *hagelaer*, 1382, CH45040 f72r; quatuor lopinatus terre sitam in pastoria de aerle inter aquaductum dictam waterlaet ex uno pecia terre una sextariata terre dictam com *thagelaer*, 1435, BP1204 f138; *t hagelair*, 1437, BP1207 f45; in de herdgang aerle aan *het hagelaer* daar, 1483, RAO nr2354 f345r; land genoemd *t hagelaer*, 1488, RAO nr2355 f77v; huis tuin genoemd *t hagelaer*, 1543, RAO nr2365 f83v; akkerland genoemd *het hagelaer*, 1582, RAO nr2372 f346r; huis boomgaard weiland, belendend de gemeynt genoemd *het hagelaer*, 1589, RAO nr2373 f338r; land gelegen aan het hagelaer, 1612, RAO nr2377 f444v; ackerlant genaamt *hagelaer*, 1646, CH129a f10r; op *t hagelaer*, 1656, VC j8 p126 f14v; acker op *t hagelaer*, 1656, VC j8 p124 f12; *het hagelaer*, 1656, VC j9 p132 f50; acker tot *hagelaer*, 1658, Vs f36v; de koeijweij *aent hagelaer*, 1750, Vs f90; de koeijweij *opt hagelaer*, 1750, Va f1; de helft *vant hagelaer*, 1750, Vn f53; D158 *het hagelaer*, weiland, 1820, N350.241; *het hagelaer*, weiland, 1824, N354.794; D102 het veldje opt hagelaer, groes Q3631; D105 het hagelaer, land Q3636; D113 het hagelaer, wei Q3643; D131 *die hagelaarse weide*, weiland, 1832, N362.749; D146? de koeiwei opt hagelaer, wei nu land 1-19 hout 0-30 Q3653; D? de castaart opt hagelaer, wei Q3655; D? de weikens int hagelaer, groes Q3656; D155 de koeiwei opt hagelaer, wei Q3657; D202 den akker aant hagelaer, land 2-49 hout 0-33 Q3722; D204 den akker het hagelaer, land 2-25 hout 1-6 Q3723; D223 het akkerke opt hagelaer, land Q3754.

Haag is een terreinafsluiting van doornstruiken, te vergelijken met een heg. Andere auteurs geven de verklaring van *omheind bosje*. Een derde mogelijke betekenis is: afgesloten jachtgebied.³³⁰ Hier gaan we uit van een gebied met veel bomen, heggen en houtopslag.

VAL: *de val* die aan het einde van de straat bij de hagelaer hangt, 1491, RAO nr2354 f307r; zal *die val* zo breed maken dat er altijd 2 wagens kunnen wisselen, 1536, RAO nr 2362 f92v.

Val is een valhek ter afsluiting tegen het vee. Zie Duitse val onder Verrenbest.

WEIDE: D102 *de voorste weide*, weiland, 1821, N351.349; C232 *de weikens*, teelland, 1827, N357.1439.

Percelen voor het grazen van vee.

OUDE LAND: D96-97 het ouland, groes Q3632.

Land dat lang geleden ontgonnen is of dat al lang bezit is.

³²⁹ Beijers.

³³⁰ Beijers.

DIELENAKKER: akkerland genoemd *de dielen*, 1552, RAO nr2367 f18r; D95 jan dielenakker, land Q3633; D1204-05 den dielenakker, land Q3904.

CLAES DIELEN KAMP: *claes dielen camp*, 1750, Vs f55.

Akker en kamp genoemd naar psn..

GELEN RIJT:

GEELRIJT: prati dictam *ghellenrijt*, 1407, BP1185 f362; beemd gelegen in *de gielenrijt*, 1482, RAO nr2354 f324v; land genoemd de clammergaten, belendend het erf genoemd *de geelrijt*, 1494, RAO nr2356 f32r; een akkertje, belendend *de gelen rijt*, 1598, RAO nr2375 f54r; *de gelenrijtse steegde*, 1613, RAO nr2377 f386v; weiland genoemd *de gielenrijt*, 1634, RAO nr2389 f328; *de geelenrijdt*, 1656, VC j9 p130 f45; *de gelen rijt*, 1750, Vs f61; *de geelrijt*, 1750, Va f89; hulte of *geelrijt*, teelland, 1825, N355.981; D110 geenrijt, 2016, genoemd door zegsman; D104 de gelen rijt, land Q3635; D92 de gelen rijt, groes Q3637; D107 de gelen rijt, groes Q3638; D106 de rijt gelen, groes Q3639; D109-10 de hult of geelrijt, land 2-46 groes 1-26 Q3640.

Geel komt van *gel* en is slik of modder en rijt komt van *geul* en is een stroompje. De naam betekent dus de *modderige loop*. Het kan evenwel ook zijn dat de stroom geelachtig is vanwege het aanwezige ijzeroxide dat met kwel naar boven komt en dan is het de Gele Rijt.

De percelen van hierboven liggen aan de Geelrijt.

De Geelrijt begint iets westelijk van de Armenhoef langs de Wijbosch, gaat over de Burgt, de Klamergaten, langs de Reuten, en verder westelijk langs de Bessemsteeg. Vervolgens via het Hagelaar naar de broekgronden van het Morselaar en gaat onder de Lieringsedijk door en langs de Liempdsedijk naar Heerbeek de Veldersgraft in. Vandaar in westelijke richting naar de Schapendonken en Lennisheuvel en nabij Stapelen de Dommel in.³³¹ Het verval over die 9 km bedraagt meer dan 10 meter. Immers de Aarlese Akkers liggen op +17,2 de Monnikensteeg op +11,2 en Stapelen +6,9 meter.

HULT: pecia prati dictam *die hoelt*, 1437, BP1207 f104; *de hoelst* belendend de geelenrijt, 1509, RAO nr2358 f124r; *de heulte* of geelrijt, 1750, Va f121; *de hult*, 1750 Vn f46; D109-10 de hult of geelrijt, land 2-46 groes 1-26 Q3640.

Hole, hool, heule is sloot voor de afvoer van water.³³² De Hult is hier kennelijk een alternatieve naam voor de Geelrijt. Zie ook onder Straten.

DANENAKKER: danen ackerken, 1750, Va f59; D108-D28 den pad en danenakker, land 3-30 groes 1-10 Q3641.

Akker genoemd naar psn..

PADAKKER: pecia terre dictam *die patacker*, 1438, BP 1208 f252; *patacker*, 1656, VC j9 p180 f54vo; *de patacker* en daenen ackerke, 1750, Va f89; *'t kleijn patackerke*, 1750, Vs f183; D108-D28 den pad en danenakker, land 3-30 groes 1-10 Q3641.

Aan een pad gelegen akker. Dit zijn de akkers ten westen van de Burgt en ten noorden van het Aarlese akker-complex.

DAM: D112 de kamp aan de dam, land 2-3 groes 1-32 Q3644.

³³¹ Waterstaatskaart 1876.

³³² Mélotte 1979 p155.

Een dam is een verhoogd pad doorgaans door of langs water.³³³

DRIESENKAMP: D168 *driesenskamp*, teelland, 1832, N362.778; D168 *driesenkampke*, land 3-42 hout 1-9 Q3669.

Kamp genoemd naar psn..

KAMP: *den quaden camp*, 1656, VC j8 p124 f8; C167-8 *de kamp* onder aarle, land met nieuwe erve, 1821, N351.345; D532 *de voorste kamp*, teelland, 1821, N351.430; C194? *de kamp*, teelland, 1822, N352.605; D533 *het kampke* bij hendrik van nunen, teelland, 1825, N355.985; C266 *de korste kampe*, teelland, 1827, N357.1439; C209 *het kampke*, teelland, 1827, N357.1439; D534 *het kampke*, 1832, N362.778; D446 lijnen kampke, land 1-32 hout 0-34 Q3695; D443 den ouden kamp, land 2-24 hout 0-43 Q3696; D441 dirksken kamp, land 2-21 hout 0-45 Q3697; C202 peter vaafsen kampke, land 2-2 hout 0-22 Q3817; C181 het kampke bij willem erbets, land 2-26 hout 0-36 Q3831; C174 weytenkamp, land 3-35 hout 1-0 Q3834; C178 herberts kampke, land 0-43 hout 0-24 Q3836; C173 hendrik gijp stevenskamp, land 2-27 hout 1-21 Q3837; C168 de kamp te aarle, land 3-37 hout 0-30 Q3839; C164 de kampkes aan de hei, land 4-5 hout 1-9 Q3841; C162 de heikamp, land 1-8 hout 1-0 Q3843; C? de grote kamp, land 3-26 hout 1-35 Q3844; C184 de kamp aan de hei, land 1-42 hout 0-20 Q3848; D1319 jan bonck kamp, land 3-42 hout 0-30 Q3889; D? het klein kampke, land Q3959. D1115-17 den groten startakker en kleine kamp, land 6-4 groes 3-17 Q3960-61; D377 het klein kampke, groes Q3978; D377 dieliskampke, groes Q3978; D397 de achterste kamp, land 2-16 groes en hout 1-42 Q3984; D399 het klein kampke, land 1-18 hout 1-0 Q3985; D404-05 dirk sijen kamp, land 3-38 groes 2-17 Q3989; D950 1/3 in de halve grote kamp, land Q3999; D625 de kwade kamp of goyen koop, groes Q4006; D424 426? het klein kampke, land 2-5 hout 0-45 Q4008; D418 de grote kamp, land 5-27 hout 1-14 Q4009; D414 2/3 van den halven groten kamp, land 2-7 hout 1-38 Q4010.

Kamp van het Latijnse campus, is oorspronkelijk synoniem met veld, in de betekenis van woeste grond. Hier heeft kamp de secundaire betekenis van: een individueel, uit de heide gewonnen en door een heg of houtkant omsloten perceel.³³⁴

Opvallend is dat de kamp-namen hier zowel in het zuiden in of nabij de heide voorkomen als in het noorden in of nabij de onontgonnen broekgronden.

VOORSTE KAMP: D171 de voorste kamp, land 2-2 groes 2-2 Q3674; C205? de voorste kamp, land 1-49 groes 1-10 Q3823; D633? de voorste kamp, land Q4002.

Kamp die vooraan is gelegen.

KWAAD VELT: den nieuwen dijck of *quavelt*, 1750, Va f67; de helft van *het quaetvelt*, 1750, Va f92.

KWADE KAMP: *den quaden camp*, 1656, VC j8 p124 f8; D625 de kwade kamp of goyen koop, groes Q4006.

Deze namen duiden op een negatieve kwaliteit.

CASTAART OPT HAGELAAR: D148? *de castaart opt hagelaar*, wei Q3655.

Mogelijk afgeleid van Castra, een vesting of legerplaats.³³⁵

³³³ Mennen 1992 p313.

³³⁴ Mélotte 1979 p160.

³³⁵ Veen 1997 p143.

D148 is een klein heideperceel mogelijk op een kleine zandkop.

GROENWEI: D? de klein groenwei, groes Q3658; D160 de groenwei, groes Q3660.

Groen verwijst naar groengewas. Dat was in de Kempen vaak de knolraap die beter bestand was tegen vorst. Het was een stoppelgewas ingezaaid na het binnenhalen van de roggeoogst waarop na beweiding kon plaatsvinden.³³⁶

PIEKEVELD: de schuur met akker tot aan *het piekenveld* toe, 1577, RAO nr2372 f88r; *aent pieckeveld*, 1646, CH129s f9v; *nieuw erff op 't pieckenvelt*, 1656, VC j9 f 50 vo; 't campke opt pieckeveld, 1750, Va f15; *campken aent piekevelt*, 1750, Va f80; 't nieuw erf op 't *piekenvelt*, 1750, Va f98; D159? het veldje aant piekeveld, groes Q3659; D167 de kamp opt piekeveld, land 1-29 hout 0-30 Q3667; D546-47 het kampke aan het piekeveld, land 1-18 hout 0-36 Q3676.

Pike is mnl. voor haat, slechte verstandhouding. Het is dus wellicht een veld waarover onenigheid is geweest. Maar het zou ook kunnen wijzen op een punt of spitse vorm.³³⁷
De percelen zijn gelegen nabij de Piekenhoek, dat op de kaart zeker puntig van vorm is.

ONS VROUWENVELD: *ons vrouwe veltje* opt hagelaer, 1750, Va f87; D196 ons vrouwen veldje, groes Q3661.

Veld voor het onderhoud van het OL-Vrouw-altaar.

WIJERSVELD: D188-90? het wijersveld, wei Q3668.

Veld aan de wijer. Wijer is een poel, visvijver of drinkwaterplaats voor vee. Het is nadien verdrongen door het woord vijver.³³⁸

HEINTJE: D510 *heintje* akkers, groes, 1821, N351.351.

Akker genoemd naar psn..

KREYESTEEG: *aen de creyensteghe*, 1646, CH129a f10v; D551 de kamp in de kreyesteeg, land 1-10 hout 1-19 Q3677.

Deze Steeg is een smalle weg genoemd naar de kraai een vogelsoort, of anders een psn.. Stegen ontsluiten vaak de woeste gronden zoals ook hier.
Deze steeg is het verlengde van de Bessemsteeg.

POOTSELKAMP: 't *pootsel campken*, 1750, Va f81; D546-47: het pootzel kampke, land 1-33 hout 0-48 Q3678.

Namen met *poot* of *wortel* duiden op percelen waar gele peen werd gekweekt. Dit waren doorgaans zeer arme zandgronden.³³⁹ Mogelijk ook een kamp waar jonge bomen worden geteeld.
Hier betreft het een akker naast hakhout aan de Geelrijt aan de voet van een zandkop.

³³⁶ Mennen 1992 p220.

³³⁷ Vangheluwe 2009 p587.

³³⁸ Mennen 1992 p77.

³³⁹ Mennen 1992 p220.

JAXKENS KAMPKE: *jaecxkens camp*, 1750 Va f86; D543? Jaxkens kampke, land 0-40 groes 1-8 Q3675; D534 joxkens kampke land 1-49 hout 0-30 Q3679.

Kamp genoemd naar psn.. Gelegen nabij de Geelrijt.

MOESE KAMP: D551 *moese kampke*, teelland, 1822, N352.514.

De oudste betekenis van moes is spijs, eten, maaltijd. Soms ook kool zoals bij boerenmoes voor boerenkool.³⁴⁰

Akkerperceel aan de Geelrijt aan de voet van een zandkop, op de Piekenhoek.

BROEKKAMP: D570 *den broekkamp*, teelland, 1820, N350.153; D507 *de broekkamp*, teelland, 1822, N352.476; D532 *den broekkamp*, land 1-27 groes 2-19 Q3680.

Kampen op en nabij een zandige opduiking te midden van de noordelijke broekgronden.

KOEWEISKAMP: D538? *de koeweiskamp*, weiland hout, 1818, N333.1288.

Kamp als koeweide. Doorgaans is een kamp teelland of akker. Gelegen aan de Geelrijt.

ROND BEEMD: het halff *ront beemptjen*, 1656, VC j11 p64 f41vo; *het ront beemptjen*, 1656, VC j10 p160 f19vo; *nyeuw erff aen 't ront beemptjen*, 1656, VC j8 p126 f14v; 't *nieuwe erf aent ront beemptje*, 1750, Va f5.

Een beemd rond van vorm. Het Rondbeemdje is gelegen nabij de Geestert aan de Baanrijt.

RONDVELD: 't *rontvelt*, 1750, Va f81; D569 *het rondveld*, hooiwas houtwas en nieuw erf, 1820, N350.250.

Het is een groot hakhoutperceel in het broek en zeker niet rond van vorm maar wellicht wel bolvormig omdat het mogelijk een zandbult betreft.

HEIBULT: D571-73 *den heibult*, nieuwerf, 1832, N362.778.

Deze percelen liggen op een dekzand hoogte tegen de broekgronden ten noorden van de Steeg. Het Heisteegje voert naar deze hoogte met hei begroeid. In het noordelijke lage en natte broekgronden liggen enkele grote en ook kleinere zandkopjes waar zelfs heide op groeit.

GERITJENSVELD: D514 *geritjensveld* land 5-22 hout 2-14 Q3681-82.

Veld genoemd naar psn..

ROUVELD: *het rouwvelt*, 1656, VC j9 p184 f66; $\frac{1}{4}$ *part int rouwvelt*, 1750, Va f15; 't *rouw veltje*, 1750, Vn f72; D522 D527 *het rouveld* of *kelderens*, land 3-3 groes en hout 5-24 Q3683-84.

Rauw heeft de betekenis van onbebouwd, braak, met struikgewas begroeid.³⁴¹ Het is daar dus een 'rouwagie'.

³⁴⁰ WNT.

³⁴¹ Helsen 1978 p141.

KELDERKENS: D522 D527 het rouveld of kelderkens, land 3-3 groes en hout 5-24 Q3683-84.

Laag liggende percelen met name ook omdat ze nabij de Heibult liggen.

MORSELAAR: een hoeve gnd *maarselaar* ter plaatse gnd Aarle, 1386, BP1177 f241v; *t maersselaar*, 1429, BP 1199 f321v; *dat maersellaer*, 1438, BP1208 f165v; *maerselaar*, 1463, RAO nr2352 f18r; *dat eijndelse marselaar*, 1465, RAO nr2352 f110r; *de middelste maerselaar*, 1465, RAO nr2352 f110r; machtiging om turf uit te geven op het sonderen, de veerdonk, het stralaer en het *maerselaar* tot een max van 100 gulden ivm proces tegen heer van Horne, 1481, RAO nr2354 f214r; beemd en heiveld genoemd *dat maerselaar*, 1497, RAO nr2356 f7v; beemd genoemd *t maerselaar*, belendend de groetdonk, 1499, RAO nr2356 f30v; huis tuin schuur en schaapskooi met de grond genoemd *het maerselaar*, 1521, RAO nr2359 f177v; een beemd genoemd *het cleyn maerselaar*, 1538, RAO nr2363 f18v; huis tuin grond genoemd *d maerselaar*, belendend de gemeynte genoemd t piekenvelt, de gemeyne straat, 1542, RAO nr2364 f94r; beemd genoemd *het maerselaar*, belendend de gemeynte, 1564, RAO nr2369 f10v; *opt maerselaar*, 1646, CH129s f2r; *maerselaersacker*, 1656, VC j9 p14 f33Avo; weyken op 't *maerselaar*, 1656, VC j8p124 f8v; het *maerselaar*, 1656, VC j8 p69 f6; *het maerselaar* met de nyeuwerff, 1658, Vs f70v; *maerselaersvelt*, 1658, Vs f108; beemd genoemd *het maerselaar*, belendend de gemeynte, 1567, RAO nr2370 f234v; de ½ van 't *morselaar*, 1750, Va f62; 't *morselaar*, 1750, Vn f25; 't *maersselaers velt*, 1750, Vn f53; D518 *het morselaar*, 1831, N361.592; D520 de kamp opt *morselaar*, land Q3685; D518 de kamp opt *morselaar*, land 2-20 hout 0-30 Q3686; D468 den *morselaardries*, land 0-40 groes 2-23 Q3688; D473 D454? het eiken en akkerken aan het *morselaar*, land Q3692; D457 het akkerke opt *morselaar*, land 1-14 hout 0-27 Q3693; D472-462-458-459? het weike opt *morselaar*, land 1-2 hout 0-30 groes 3-0 Q3693; D269-260 de koeiwei opt *morselaar*, land 0-38 groes 2-10 Q 3706; D183 de oubogt opt *morselaar*, land Q3709.

Morselaar afgeleid van het oudere Maarselaar betekent moeras of drassig gebied. Voor laar zie Gunterslaar onder Weilanden van Best.

MORTEL: terre dictam *de mortel* cum..., 1401, BP 1182 f36 (16v); *het morteleken*, 1656, VC j11 p64f41; *de mortel*, 1750, Vs f139; de camp op *t mortelen*, 1750, Va f45; *den halff mortel*, 1656, VC j9 p11 f27vo; *de mortel*, 1750, Va f1.

Mortel is steengruis, puin, mengsel van zand en kalk, cement. Het komt van lat. 'mortarium' het vat waarin mortel wordt gestampt. Het duidt op drasse grond, dat op mortel lijkt, slijk en modder.³⁴²

TURF: 't torfveld tot aerle, 1750, Vn f74.

We zien hier een turfveldje, een van de weinige die we bij dit onderzoek aantreffen. Uit verschillende bronnen weten we echter dat er zowel in het broek als op de heide turf werd gestoken. Veen was de bron. In vroegere tijden, zeker vroeg in de middeleeuwen, kende Brabant veel meer veen dan nu. Het is allemaal afgegraven. Alleen in de Peel is men er niet in geslaagd het te laten verdwijnen ook wel vanwege de diepte. Brabant was bedekt, vooral in de ondiepe beek- en rijtdalen en vennen, met een uitgestrekt maar ondiep veentapijt dat successievelijk is afgegraven en gebruikt als brandstof. Hout werd daarna de brandstof en de schaarste ervan na de 12e eeuw valt zeker voor een deel toe te schrijven zijn aan het opraken van het veen. De loop van nogal wat beken in Brabant wijzen op de aanwezigheid van dat veenpakket destijds, omdat de stroomgeul er niet door de laagste deel van het dal gaat maar meer op de dalhelling hetgeen bij de aanwezigheid van veen goed te begrijpen valt. De volgende akte ondersteunt de ruime aanwezigheid van veen hier: *machtiging om turf uit te geven op het sonderen, de veerdonk, het stralaer en het maerselaar tot een max van 100 gulden ivm proces tegen heer van Horne, 1481, RAO nr2354 f214r*. Ook op het goed Heerbeek werd turf gestoken en zelfs

³⁴² Mennen 1992 p281; Verdam 1981 p370.

verkoct.³⁴³ Dit laat zien dat in het hele noordelijke broekgebied en ook in de natte laagten veen in ruime mate aanwezig was. Ook de hei met zijn vennen kon turfleverancier zijn. Onder Straten vinden we *'heiveld genoemd het venne met voorwaarde dat dirck hierin turf mag steken en wel elk jaar anderhalve roede, 1590, RAO nr2373 f371r'*. Uit de jaren 1950 was er in het Langven in Best volop veenmos, de belangrijkste veenvormer, aanwezig. Immers we bekogelden elkaar ermee. Op de oevers bloeiden toen nog Klokjesgentiaan, *Gentiana pneumonanthe* en Zonnedauw, *Drosera spec.* en zelfs de Heikikker, *Rana arvalis* kwaakte er volop die voor ons, klein als we waren, een prachtige jachtbuit kon zijn.³⁴⁴

HEERBEEK: genoemd *het heerbeeck* gelegen in herdgang aerle in het aerlesche broek, 1487, RAO nr2355 f54r; 4 bunders land gelegen *in heerbeek*, belendend het veller, de grootdonk, de acht bunders, 1491, RAO nr2354 f289v; een bunder beemd, belendend de vellersgraft, de stockelmansboenderen, de straat, *het goed heerbeeck*, 1502, RAO nr2356 f46bis-b; beemd genoemd *heerbeek* groot 2 bunders, belendend het godshuis van perk, de gemeynte, 1571, RAO nr2371 f125v; beempt genaamt *de heerbeecke*, 1646, CH129a f6r; 4e part *int heerbeeck*, 1656, VC j9 p14 f31vo; de helft van de camp bij *heerbeeq*, 1750, Vs f137; de helft *vant heerbeecq*, 1750 Va f116; *de helft vant heerbeecq*, 1750, Vn f65.

Het goed Heerbeek ook wel Heerenbeek is genoemd naar de monniken van Park en een beek. Heerbeek is het goed dat de hertog 'geeft' aan de abdij van Park voor bewezen diensten. In juli 1303 gaf hij hun 80 bunder novaal land, gelegen te Verdonck en Wolfskuele, in de 'heertganck van Strathem' onder de heerlijkheid Oirschot tegen betaling van 12 denier cijns per bunder.³⁴⁵

TIP: D470 *den tip*, teelland, 1833, N363.876.

Tip is een driehoekig perceel. Dit komt overeen met het kaartbeeld.

STIPAKKER: *stipacker* aen d'engh steechtjen, 1656, VC j10 p19 f66vo; *het stipken*, 1656, VC j9 p184 f66; D470 *de stipakker*, teelland, 1820, N350.153; D470 *den stipakker*, land 3-4 hout 1-0 Q3687.

Tip en Stipakker is een en hetzelfde perceel. Het is driehoekig van vorm en ligt aan de Steeg. Zie ook Driehoek.

GORTEN: D462 de nieuwerf aan de gorten, land Q3691.

Dit erf ligt aan de Gorten, de rijt die langs de Annakapel stroomt.

NIEUWVELD: D484-5 *het nieuwweldje*, groes, 1825, N355.1022.

NIEUWE DIJK: beemd genoemd *de nuwendijck* belendend de hoeve amelrijk boots, 1510, RAO nr2358 f246v; 1/6 deel van een beemd genoemd *de nijendijck*, 1523, RAO nr2359 f300v; beemd gelegen aan *de nieuwe dijk*, 1528, RAO nr2360 f105v; een beemd genoemd *de nijen dijk*, 1533, RAO nr2361 f28r; beemd genoemd *de nijen dijk*, belendend het gasthuis amelrijk boot, 1534, RAO nr2362 f119v; beemd genoemd de wilden heyman of ook wel *de nieuwe dijk* in totaal groot een bunder, belendend de hoeve van amelrijk boots, de gemeynte, 1555, RAO nr2367 f75r; de helft van een beemd genoemd *den nieuwen dijk*, 1571, RAO nr2371 f160r; beemd genoemd *de nieuwe dijk*, belendend de gemeynte, 1575, RAO nr2371 f357v; beemd genoemd *de nieuwen dijk*, belendend de hoeve van heer amelrijk boots, 1601, RAO nr2375 f240v; hooiland genoemd *de nijewen dijk*, belendend de hoeve van amelrijk boots, 1631, RAO nr2386 f160; beempt genaamt *nijendijck*, 1646,

³⁴³ Oetelaar 2011 p174.

³⁴⁴ Mond. med. 2016 PM.

³⁴⁵ Vera 2011 p20.

CH129a f3r; *den nieuwen dijk* of quavelt, 1750, Va f67; D486 *de nieuwen dijk*, weiland, 1831, N361.592; D608-9 *de nieuwendijk*, weiland, 1833, N362.675; D609 *de voorste nieuwendijk*, weiland, 1832, N363.896; D607-8 *de achterste nieuwendijk*, 1833, N363.896; D450 *den nieuwen dijk*, land 1-23 groes en hout 1-0 Q3694.

De Nieuwe Dijk is de tot op heden kaarsrechte ontsluitingsweg door het broek via de Vleut naar Sint-Oedenrode. De Broekstraat uit Aarsel sluit erop aan. Overigens zijn er meerdere wegen die Nieuwendijk heten gezien de ligging van bovengenoemde percelen. Zo is D609 een grasland aan het Heisteegje in het noorden dat kennelijk ook Nieuwedijk werd genoemd.

BREMSEDIJK: Toponiemenkaart dl Aarle, 1832.

Vanaf het westen van de kern van Naastenbest is de Bremse- of Braansedijk de hoofdverbinding naar Oirschot, en wordt ook wel Broomsedijk genoemd.³⁴⁶ Hij gaat langs de Burgt-percelen in Aarsel en komt uit op de Lijkstraat welke laatste tenslotte via de Bestseweg naar het centrum van Oirschot voert. Vanaf Naastenbest naar de kerk van Best heet die verbindingsweg de Dijkerstraat.

NIEUWE STEEG: E21 *de nieuwe steeg*, weiland, 1832, N362.749.

Dit is de binnendoor van de Broekstraat uit Naastenbest naar de Nieuwedijk die via de Vleut naar Sint-Oedenrode gaat.

WILDE HEIMAN: beemd genoemd *de wilden heyman* of ook wel de nieuwe dijk in totaal groot een bunder, belendend de hoeve van amelrijk boots, de gemeynte, 1555, RAO nr2367 f75r.

Een Wildeman is iemand die ruw en onbeschaafd is. In overdrachtelijke zin zal dit een heideperceel zijn dat nog onontgonnen is.

GROOTDONK: *groetdonks* beemd, 1378, BP 1176 f61; *die groetdonxbeempt*, 1435, BP1204 f106v; *die grootdonxbeempt*, 1429, BP1199 f228; *de grootdoncsbeempt*, 1432, BP1202 f56; *die groetdoncsbeempt* weteringe, 1437, BP 1207 f21; een stuk beemd genoemd *de groetdonckbeemd*, 1469, RAO nr2352 f286v; beemd genoemd *de grootdonksbeemd*, belendend amelrijk boots, 1487, RAO nr2355 f65v; van een beemd genoemd *de grootdonckbeemd*, 1470, RAO nr2353 f 30v; een stuk heiveld aan de gemeynte daar genoemd *de grootdonck*, 1485, RAO nr2354 f447r; huis tuin genoemd de gorter gelegen in de herdgang aarle aan *de grootdonk*, RA129B (1524) f394v; *de groydoncksbeemd*, belendend het erf van amelrijk boot, 1526, RAO nr2360 f65; een huis een akker, belendend *de grootdonck*, de gortert, 1555, RAO nr2367 f13r; *de grootdoncsbeemd*, 1573, RAO nr2371 f221v; nieuw land gelegen aan de beemd op *de grootdonck*, 1599, RAO nr2375 f104r; huis tuin aan *de grootdonck*, 1621, RAO nr2379 f120; op *de grootdonck*, 1646, CH129a f14r.

GROOTING: *de grootincks* beemd, 1541, RAO nr2364 f115r; op *de grootingen*, 1627, RAO nr2382 f5; erff *aenden grootingh*, 1656, VC j10 p109 f12vo; acker over *de grootingh*, 1656, VC j10 p19 f68; nyeuw erff *aen de grootingh*, 1656, VC j8 p67 f3; *den groting acker*, 1750, Va f5; de bogt *de groting*, 1750, Va f62; D313 *de groting*, groes, 1818, N333.191; kamp op *de groting*, 1821, N351.345; D438 de nieuwe erf aan de groting, groes Q3698; D314 den grotingakker, land Q3763; D303- 04? het nieuwerf aan de groting, land 1-30 groes 1-2 Q3766; D313 den dries op den grooting, wei Q3780; D383 de kamp op de grooting, land 3-19 groes 1-13 Q3980; D287 de nieuwe kamp op de groting, land 2-13 hout 0-43 Q4016.

³⁴⁶ Zegsman uit Aarsel 2016.

Grootdonk betekent grote donk. De naam Grooting komt van Grootdonk zoals Sporing van Spoordonk komt. Het betekent een donk die groot van afmeting is. Donk is een hoogte in een lage omgeving maar wordt secundair de depressie zelf. Over de Grootdonk heen loopt een korte steeg tussen de Straat en de Sint-Oedenrodenseweg die halverwege de Broekstraat kruist. Op de kaart uit 1832 heet die korte steeg de Mosselaarsesteeg. Zie Donk onder Verrenbest.

GROOTDONKS WETERING: *die groot donks wetering*, 1378, BP 1176 f61; *die groetdoncsbeempt weteringe*, 1437, BP 1207 f21.

De afwatering van de Grootdonk. Dichtbij stroomt de Baanrijt zodat deze naam wel eens een alternatieve naam voor de Baanrijt zou kunnen zijn.

GORTER: huis tuin groot 8 lopenzaad genoemd *de gorter* gelegen in de herdgang aarle aan de grootdonk, 1524, RAO 2359 f394v; beemd genoemd *de gorter*, 1590, RAO nr2373 f360r; akker genoemd *de gorter*, belendend de gemeente daar genoemd de grootdonck, 1614, RAO nr2378 f403r; bocht land deels akker en deels weiland genoemd *de gorter*, gelegen aan de grootinge aldaar, 1629, RAO nr2384 f269; huijs met de nijeuw erff *aende gortter*, 1656, VC j10 p20 f70.

GORTERT: heiveld, belendend de grootdonck aldaar, een akkerland genoemd *de gottert*, 1552, RAO nr2367 f94r; *de gorttert*, 1656, VC j9 p182 f 60 vo; *den gottert*, 1750, Va f67; de nieu erf *aende gortert*, 1750 Va f77; D432 de kamp aan de gortert, land 3-15 hout 1-33 Q3700; D273 de gortert, land 3-29 hout 0-44 Q3701; D277 de gortert/goddert, land 3-3 hout 0-44 Q 3702.

De naam kan ontstaan zijn uit Goor of Gore in de betekenis van plek met drek, slijk maar ook wel van moddersloot.³⁴⁷ Dit komt tot: Goorrijt > Gortert.

De Gortert begint in de Braken voert zijn water langs de Braaksteeg ten zuiden van de weg Best-Oirschot, ten oosten van de Heuvelsesteeg en de Aarlese Hoeve (C33). Hij stroomt vervolgens langs de Annakapel en de Haag, door de noordelijke broekgronden van de Morselaar, en mondt ten slotte oostelijk van Veldersbosch in Liempde uit in de Groote Waterloop. Via die loop vindt ook de afwatering van de Vleut plaats en komt het water uiteindelijk tussen de Hezelaar en de Hulst uit in de Dommel.

HAAG:

HAGEN: prati dicti *die haghe*, 1401, BP 1182, f 422; prati dicta *die hage* in pastoria predicta, 1424, BP1193 f286v; *de haegebeemd*, 1463, RAO nr 2351 f22v; *de hage*, 1463, RAO nr 2352 f22v; akker genoemd *de hage*, 1491, RAO nr2354 f151v; de haeghbeemd groot een bunder, 1542, RAO nr2364 f36r; huis met schuur boomgaard verder een weiland samen in *de hagen* gelegen, 1590, RAO nr2373 f351v; akker en een weiland aan elkaar genoemd *de haegh*; er is recht van overpad over *de haeghstraat*, 1621, RAO nr2379 f45; *de haghe* gelegen aent maerslaer, 1646, CH129s f2r; *de haagh*, 1750, Va f28; *de hagen*, 1750, Va f43; D250 de *achterste hage*, teelland, 1822, N352.543; D221 *de hage*, teelland, 1822, N352.730; *de haag*, teelland, 1626, N356.1084; *de haag*, teelland, 1827, N357.1412; D223 den akker in *den hagen*, teelland, 1831, N361.592; D264-66 de koeiwei in de haag, land 2-7 groes 3-25 Q3704; D194 in de haag, wei Q3718; D195 in de haag, groes Q3719; D232 den akker de haag, land 2-2 hout 0-20 Q3725; D232 den akker de haag, land 2-2 hout 0-20 Q3726; D240-41 de haag en wei en land, land 1-0 groes 1-34 Q3727; D244 de haag in de haagstraat, land 2-23 hout 0-26 Q3729; D247 de haag in de haagstraat, wei Q3730; D246 het veldje in de haag, groes Q3731; de haag, land 0-42 hout 1-25 Q3732; D250 de haag, land 0-25 groes 1-9 Q3733; D249 de haag, land Q3734; D251-52 de hagen, land 1-10 groes 3-0 Q3736; D254 de hagen, land 1-23 hout 0-39 Q3737; D253 de haag, land Q3738; D222 het heiveldje de haag, land Q3753; D323 de haagen of klaverkant, land Q3769; D322 de haagen, land Q3770.

³⁴⁷ Mélotte 1979 p122; WNT..

Over het algemeen is een Haag een bosje van laag hout, kreupelhout of doornstruiken mogelijk als terreinafsluiting, te vergelijken met een heg. Andere auteurs geven als verklaring een bos of omheind *bosje*. Een derde betekenis is: afgesloten jachtgebied.³⁴⁸ Perceel D223 van hierboven *Akker in den hagen* heet ook wel *akker op t hagelaar* zodat Haag en Hagelaar overeenkomen. Zie Hagelaar.

HAAGSTRAAT: *die hagestraat*, 1431, BP1201 f55; aen de weterynghe inter hereditate johannis balyart tenderdem ad communem plateam dictum *die hagestraat*, 1435, BP1205 f49v; van een hoeve genoemd het nouwe rot eerder eigendom van wijlen jan baliaert gelegen aan *de hagestrate*, 1466, RAO nr2352 f147r; huis tuin, belendend de gemeyne straat, *de haechstraat*, 1492, RAO nr2354 f280v; straat genoemd de hagestraat, 1564, RAO nr2369 f11v; huis tuin, belendend *de haegstraat*, de gemeyne straat, 1570, RAO nr2371 f24r; akker, belendend *de haegestraat*, 1584, RAO nr2373 f21v; akkerland, belendend *de haeghstraat*, 1593, RAO nr2374 f75v; akker en een weiland aan elkaar genoemd de haegh; er is recht van overpad over *de haeghstraat*, 1621, RAO nr2379 f45; aen *het haechsteckske*, 1646, CH129a f1v; haeg in *de haegstraat*, 1656, VC j9 p132 f 50; D219 den driesen aan de haagstraat, wei Q3757: D330 de koeiwei in de haagstraat, land Q3774 ; D244 de haag in de haagstraat, land 2-23 hout 0-26 Q3729; D247 de haag in de haagstraat, wei Q3730.

De Haagstraat is het akkerpad dat het grote, ongeveer driehoekige gebied met Haag, Hagen, Haagakker en Hagelaar doorsnijdt en ontsluit. Immers de kadastraal genummerde percelen liggen alle aan die straat. Dit *Haagstraat-complex* wordt omsloten, in het noorden door de Mosselaarsesteeg, in het oosten door de Gortert en in het westen door de Bessemsteeg die nu de Hagelaarweg heet. Zie Haag en Nieuwe Rot.

POULSKEN: D193 poulsken en vossenakker, land 5-22 groes 2-0 Q3716-17.

Perceel genoemd naar psn. Paul.³⁴⁹

VOSENNAKKER: D193 poulsken en vossenakker, land 5-22 groes 2-0 Q3716-17.

Akker genoemd naar psn. of wellicht naar het 'sluwe dier' de vos.

METTEVELD: D199 het klein metteveldje, wei Q3721.

Meet is een deel van een grasveld door greppels begrensd.³⁵⁰

HOPVELD: de zibbenakker en *de hopvelsbeemd*, 1547, RAO nr2366 f4r; beemd genoemd *de hopvelsbeemd* met *het hopveld* dat erin ligt, met recht van overpad over de zibbenakker, 1548, RAO nr2366 f9r; beemd genoemd *het hopveld* gelegen aan het hagelaar, 1596, RAO nr2374 f440v; *het hopvelt*, 1656, VC j10 p21 f71; 't *hopvelt* tot aerle, 1750, Va f15; *de hopveltjens*, 1750, Va f15; D201 de hopveldjes, land 1-44 groes 1-30 Q3724.

Veld genoemd naar de wilde Hop, *Humulus lupulus* of naar de hopteelt. D201 vinden we op het Hagelaar nabij de Bessemsteeg.

ZIBBENAKKER: *de zibbenakker* en de hopvelsbeemd, 1547, RAO nr2366 f4r; beemd genoemd de hopvelsbeemd met het hopveld dat erin ligt, met recht van overpad over *de zibbenakker*, 1548, RAO nr2366 f9r.

³⁴⁸ Bouwer 2008 p109-111.

³⁴⁹ Molemans 1974 p103.

³⁵⁰ Buiks 1990 p145.

Genoemd naar psn. Sip de familienaam Sips, Sibben < Sebrecht.

HAAGAKKER:

HAGENAKKER: *de haeghacker*, 1658, Vs f64; de helft van *den haagacker*, 1750, Va f45; de helft *vanden hagenacker*, 1750, Va f44; *den haegacker*, 1750 Vs f127; D242-43 den haagenakker, land 2-31 hout 0-24 Q3728; D228 de korte stukken in de haagakker, land 0-33 groes 0-19 Q3743; D229 de lange stukken in den haagakker, land 2-14 groes 0-25Q3744; D224 het haagakkerke, land Q3752; D221 den halven akker in den haagenakker, land Q3755; D220 den halven akker in den haagenakker, land 0-30 groes1-0 Q3756.

Zie Haag en Haagstraat.

PEENEST: D222 *de peenest*, teelland, 1822, N352.543.

Plaats waar peeën, wortelen en penen verbouwd worden.³⁵¹

THOONEN AKKER: D255-56 thoonenakker land 3-42 groes 1-8 Q3739.

Akker genoemd naar psn. of fn.

HEIVELD: C53 *het heiveld*, groes, 1821, N351.421; D257 het heiveld, land 2-48 groes 0-32 Q3740; D1109 het heyveld of akker, land 1-17 groes 1-31 Q3966; D1110 het heiveldje, groes Q3967.

Heideveld, waarvan C53 nabij de heide ligt, zuid van de Aarlselse Hoeve. De andere zijn wellicht stuifzand opduikingen. Zie ook bij Heibult.

GIJPKENS: *gijpkens veltje*, 1750, Va f62; den *jan gijpkens hof*, 1750, Va f65; *jantje gijpkens bogt*, 1750, Va f65; D1095 D1098 aanstede met *gijpkenshof*, groes en huis, 1817, N332.1070; *jantje gijpkensbogt*, 1817, N332.1077; D1089 *adriaan gijpkensbogt*, land, 1819, N334.1392; D259 gijpkensveldje, land 0-38 groes 0-30 Q3741; D1089 jantje gijpkensbogt, land 4-7 hout 1-10, Q3972; D1092 den jan gijpkenshof, groes Q3975; D425 D428 jantje gijpkenskampke, land 2-43 groes en hout 1-27 Q4012.

Perceel genoemd naar psn..

VOORST: D1153 *de voorst*, weiland, 1831, N361.592.

Perceel dat vooraan ligt.

KORTE STUKKEN: D228 de korte stukken in de haagakker, land 0-33 groes 0-19 Q3743.

LANGE STUKKEN: D229 de lange stukken in den haagakker, land 2-14 groes 0-25Q3744.

Perceelsnamen met vormaanduiding.

HALVEN DRIES: D226 den halve dries bij het huis, wei Q3746; D230 den halve dries bij het huis, groes Q3747.

³⁵¹ WNT.

De helft van de dries.

PEPERKOREN: akker en een daaraan gelegen stuk driesland genoemd *dat peperkoren* groot 3 lopenzaad, belendend de haagstraat, de gemeynte, 1548, RAO nr2366 f35r.

Peperkoren is de rijpe zaadkorrel, of de onrijp gedroogde bes van de tropische klimplant, *Piper nigrum*. Het is ook de benaming voor het tweede meel dat van de boekweit wordt afgepeld, zo genoemd wegens de grauwe kleur.³⁵² Omdat peperduur was zal het zal een positieve kwaliteitsaanduiding zijn.

NOUWE ROT: een stuk land en beemd genoemd *het nouwenrot*, 1464, RAO nr2352 f72v; van een hoeve genoemd *het nieuwe rot* eerder eigendom van wijlen Jan Baliaert gelegen aan de hagestrate, 1466, RAO nr2352 f147r; akker genoemd *de nauwen rot*, 1552, RAO nr2367 f94v; beemd groot een lopenzaad genoemd *tnauwe rot*, 1557, RAO nr2368 f28r; een hoeve genoemd *dat nieuwe rot*, 1466, RAO nr2364 f32r; akker genoemd *het nauwerot*, 1584, RAO nr2373 f38r; akker genoemd *de auwen rot*, 1592, RAO nr2374 f21v; akkerland genoemd *het nouwen roth* ofwel ook grootdonksakker, 1640, RAO nr2395 f372; beemt genaamt *ouwerot*, 1646, CH129a f3r.

Deze rode-ontginning ligt aan de Haagstraat. De hoeve was in de 15^e eeuw van *wijlen Jan Baliaert*. Omdat we weten dat de Nieuwe Rot van Jan Baliaert was, is *nouw* dus een andere vorm van *nieuw*.³⁵³ Zie ook Nieuwe Rot.

HOOGDRIES: D315 het hoogdrieske, Q3764.

Hooggelegen dries, ligt naast de Grotingakker.

KUKKERS KOEWEL: *kuekers koeijweij*, 1750, Vn f104; D316 kuckers koeiwei, land 0-32 groes 3-10 Q3765.

Koewei van genoemd naar psn..

HOGHE AKKER: *dat hogeckerken*, 1435, Bp1204 f89; akker genoemd *de hoge akker* gelegen aan het moleneinde aldaar, belendend een gemeenschappelijk kerkpad, 1564, RAO nr2369 f31v; akker genoemd *den hogen akker*, 1572, RAO nr2371 f 193v; D324 den groten hogenakker, land 5-23 groes 1-25 Q3767-68; D1318 den hogen akker, land Q3890-91.

Akker die hoog ligt, wellicht ook door een dikke eerdlaag.

KLAVERKANT: D323 de haagen of klaverkant, land Q3769.

Klaver werd tijdelijk op een perceel verbouwd ter grondverbetering en groenvoer.³⁵⁴ Dit omdat klaver, zoals de meeste vlinderbloemigen stikstof vastlegt in de bodem. Deze percelen konden na maaien kort beweid worden. Klaverkant slaat op een gebied waar klaver verbouwd wordt.

GEERKE: akker genoemd de wouwenekker en een daaraan gelegen akker, belendend de langenakker, de wouwer met *het geerken*, het erf genoemd *tgeerken* voortaan een toegangsweg hebben over zijn perceel *tgeerken*, 1557, RAO nr2368 f20r; beemd genoemd *tgeerken*, 1557, RAO nr2368 f19v; akker genoemd de wouterakker met een weiland en een driesken genoemd *het geerken* samen aan elkaar gelegen, 1570, RAO nr2371 f24v; akkertje genoemd *dat geerken*, 1593, RAO nr2374

³⁵² WNT.

³⁵³ Campinia 1974 p36: Zom: Nieuwe rot en Jan Baliaert.

³⁵⁴ Mennen 1992 p302.

f99v; *het geerken*, 1656, VC j9 p183 f 64vo; de wouwer met *het geerken*, 1759, Va f45; 't *geerke*, 1750, Va f34; 't *geerken*, 1750, Va f45; D325 het *geerke*, land Q3771; D326 het *geerke* Q3772.

Het Geerken is een spits toelopen perceel. De percelen D325 en D326 tezamen met de Wouwerakker vormen op de kaart inderdaad een spits perceel aan de Haagstraat.

WOUWERAKKER: akker genoemd *de wouwenekker* en een daaraan gelegen akker, belendend de langenakker, *de wouwer* met het geerken, het erf genoemd *tgeerken* voortaan een toegangsweg hebben over zijn perceel *tgeerken*, 1557, RAO nr2368 f20r; akker genoemd *de wouterakker* met een weiland en een driesken genoemd het geerken samen aan elkaar gelegen, 1570, RAO nr2371 f24v; *wouweracker*, 1646, CH129a f25r; *wouwer veltjen*, 1656, VC j10 p105 f1; het 3e part *inden wouweracker*, 1656, VC j9 p184 f66; 't *wouwerke*, 1750, Va f34; *de wouwer* met het geerken, 1759, Va f45; D329 de *wouwakker*, land Q3773.

Akker met de vogelnaam *Wouw*, *Milvus spec.*. Mogelijk is ook dat op de akker *wouw*, *Reseda luteola*, werd verbouwd voor gele verfstof. Waarschijnlijk ook is *wouwer* is Brabantse vorm van *wijer* waar deze akker aan ligt.

De akker is vrij groot en gelegen aan de rijt de Gortert.

WOUWERBEEMD: weiland genoemd *de wouwerbeemd*, 1552, RAO nr2367 f18r; weiland genoemd *de wouwerbeemd*, 1583, RAO nr2372 f448v, een weiland genoemd *de wouwerbeemd* in de hertgang aarle, 1583, RAO nr2372 f448v.

Beemd met de vogelnaam *Wouw*, *Milvus spec.*. *Wouwer*, *wuwer* is ook vijver of ven.³⁵⁵

LANGE AKKER: land gelegen in de aerlesche akkers genoemd *de langakker*, 1492, RAO nr2354 f323r; een akker genoemd *de langenakker* in de schoet, 1497, RAO nr2356 f5v; *de langen akker* met recht van overpad over de scijntkensakker, 1550, RAO nr 2366 f2v; *de langenecker* ter plaatse genoemd in de aerlesche akkers, belendend de hoeve van heer amelrijk boots, 1633, RAO nr2388 f288; *den halven langhecker*, 1656, VC j8 p68 f4; *den langen acker*, 1750, Va f5; *den langenacker* over de straet, 1750, Va f45; D357 de *langenakker*, bouw en weiland, 1831, N361.592; D358 de *langenakker*, land 1-41 groes 0-16 Q3775; D1188 de *langakker*, land Q3921.

Dit is een vorm-naam. D1188 ligt in de Schoten en D358 ligt naast de Krommenakker in de Haag.

HAZENGELOOKT: *t hazegeloect*, 1431, BP1201 f188v; *pecia terre dictam laesscheloect*, 1436, BP1206 f19v; land en beemd genoemd *dat hesegeloect*, belendend de hagestraat, 1485, RAO nr2354 f439r; land genoemd *dat hasengeloekt*, belendend de hagestraat, de gemeyne straat, 1504, RAO nr2357 f4r; huis met tuin genoemd *dat hazen geloect* groot ca een half mudzaad aan een gemeynet straat daar genoemd de haegstraat, 1532, RAO nr2361 f25v; *het haesen geluck*, 1656, VC j9 p13 f31; D332 D356 het *hazengeluck* of *krommenakker*, land 5-20 groes 1-38 Q3790-91.

Loken is sluiten, bergen of van een omheining voorzien.³⁵⁶ Een *geloekt* ook wel *geluk*, is een omsloten perceel. *Hazen* zou van *hese* of *hees* komen en duidt op houtgewas. Maar *Haze* kan ook komen van *Hage* en *Haag*, en ook dat duidt op een struikbegroeing.

KROMMENAKKER: *crommen ackerken*, 1656, VC j8 p124 f 8vo; D332 D356 het *hazengeluck* of *krommenakker*, land 5-20 groes 1-38 Q3790-91.

³⁵⁵ Verdam 1981 p811; Loon 2017 p157.

³⁵⁶ Verdam 1981 p337.

Akker die krom van vorm is. Voor perceel D332 samen met D356 is dat zeker het geval, het ligt als een boog om *het Heufken* heen.

VERDONK: een stuk beemd genoemd *de verdonk*, belendend de monnickstege van postel, de gemeynte, 1488, RAO nr2355 f100r.

VEERDONK: *veersdoncs* beemt, 1391, BP1178 f185v; locum dictum aan *die veerdonc*, 1401, BP1182 f557; een stuk beemd genoemd *de veerdonk*, belendend de moninckssteegd van postel, 1472, RAO nr2353 f204v; machtiging om turf uit te geven op het sonderen, *de veerdonk*, het stralaer en het maerselaer tot een max van 100 gulden ivm proces tegen heer van Horne, 1481, RAO nr2354 f214r; beemd genoemd *de hooge veerdonck*, belendend *de veerdonckse wetering*, 1519, RAO nr2359 f145r; beemd genoemd *de verdonck*, 1564, RAO nr2369 f35r; *de huyskens veerdonck*, 1613, RAO nr2377 f310v; *de halff verdongh*, 1656, VC j10 p21 f71vo; *de verdonck*, 1656, VC j9 p14 f33Avo; 3 deel in *de leegh verdonck*, 1656, VC j8 p69 f6; hoeckvelt op *de verdonck*, 1658, Vs f108; *de veerdonq*, 1750 Vs f123; *inde kleijnen verdoncq*, 1750, Vn f37.

VEERDING: *de veerdinck*, 1646, CH129 f1v; 't nieu erf *aen veerding*, 1750, Va f5; *de verding* of broekbeempt, 1750, Va f22; ½ part *inde kleijn veerding*, 1757, Va f64; de helft *inde vaerdingh*, 1750, Va f116; *de hoge veerdingh*, 1750, Vn f25; *huijskens veerdingh*, 1750, Vn f37; D747 *de halve veerding*, groes heide houtwas, 1821, N351.345.

Verdonk, ontwikkelde zich via Verredonk of Veerdonk tot Veerding zoals ook Spoordonk Sporing wordt. Het is de *ver* weg gelegen *donk*.³⁵⁷ Een donk is een hoogte in een lage omgeving maar wordt secundair de laagte zelf, zoals dat hier het geval is.

VERDONKSWETERING: beemd aan *de verdoncks weteringe*, 1528, RAO nr2360 f101r.

Wetering die de Veerdonk afwatert.

BLAKENBEEMD: beemd genoemd *de blaeckenbeemd*, 1552, RAO nr2367 f70r; beemd genoemd *de blaeckenbeemd*, belendend de gemeynte genoemd de veerdonck, 1577, RAO nr2372 f67r; *den blaeckenbeemd*, 1590, RAO nr2373 f460r.

Beemd die vaak blank staat.

VELDERSHOEK: heiveld genoemd *de veldershoeck*, belendend langs de grens met liempde, de cartuizers nabij den bosch, de veerdonck, 1588, RAO nr2373 f289v.

Zuidoosthoek van *het goed Velder*. Velder is het oude omwalde jachtgebied van de heer van Boxtel in Liempde. Zie ook Straten.

GROOT MOEDERSKAMP: *groot moeijers camp*, 1750, Va f22; D1327 groot moyerskamp, land Q3798.

Kamp van grootmoeder. Nabij de Annakapel gelegen, en kan dus ook op de moeder van Maria wijzen.

HENDRIK NELES AKKER: D1343? den akker bij hendrik neles, land 2-26 groes 1-0 Q3805.

Akker genoemd naar psn..

³⁵⁷ Heijden 2010.

RAAFSENAKKER: *raefsen acker* en 't drieske in gijberts aenstede, 1750, Va f12; *raefsen acker* 1750, Va f12; D1351 raafsenakker, land 1-6 groes 3-10 Q3812.

Akker genaamd naar psn. of de raaf, *Corvus corax*. Zie Raafbroek. Ligt in Aarsel nabij de zuidelijke kern.

HEUVEL:

HEUVELEIND: *de hoevel*, 1482, RAO nr2354 f313v; akkerland gelegen op *het heuveleinde*, 1626, RAO nr2381 f140; *aent hoveleynde*, 1646, CH129a f4v; *nyeuw erff opt heuveleijndt*, 1656, VC j9 p184 f66; *de heuveleijntse camp*, 1750, Va f9; 't bugtje op *heuvel eijndt*, 1750, Vn f101; C63 *de heuvelseakker*, teelland, 1821, N351.349; C200 den heuvelse en nieuwe kamp, land Q3820; C197 den kamp aant heuvelend, land 4-45 hout 0-25 Q3824-25; C195 den heuvelse kamp, land Q3828; C212 de heuveleindse kamp, land 1-28 hout 0-34 Q3872; D1187 den akker t heuveleind, land/aanstede Q3923; D949 de heuvel aan de voort, land 1-14 groes en hout 1-15 Q4000.

Heuvel is een hoger terreindeel. Maar ook wel de plaats in een nederzetting.³⁵⁸ De laatste betekenis heeft hier de voorkeur omdat het Heuveleind de zuidelijke buurt van Naastenbest is.

D949 aan Broekstraat van Aarsel zou een heuvel zijn nabij de Voort, mogelijk opgeworpen uit het nabijgelegen gat (D943).

OUDE KAMP: *den ouden camp*, 1750, Va f1; C192-194 den ouden kamp, land 3?-32 groes 2-25 Q3826-27; C189-90 den ouden kamp, land 5-25 hout 1-0 Q3829; C185 den ouwen kamp, land 4-14 hout 1-15 Q3830; C180 den ouden kamp, wei Q3832; D401-02 den ouden kamp, groes Q3987; D403 den ouden kamp in de voort, land 2-1 groes en hout 1-20 Q3988.

Kamp die lang geleden ontgonnen is.

De met een C-nummer aangeduide kampen liggen nabij de heide tussen de Heuvelsesteeg en de Braaksteeg. De D-kampen liggen in het broek.

VOORT: *de voert*, 1479, RAO nr2354 f164v; beemd genoemd de meysenbeemd gelegen *in de voort* aldaar, belendend de armenhoef van amelrijk boots, de gemeine straat, 1554, RAO nr2367 f110r; een beemd *door de voort*, 1560, RAO nr2368 f34r; beemd ter plaatse gelegen *door de voort*, 1569, RAO nr2370 f407r; beemd genoemd de houtenbeemd gelegen aan de grootdonck, belendend de hoeve amelrijk boots, de gemeynte genoemd *de voort*, 1587, RAO nr2373 f245v; beemd gelegen in de herdgang aerle *in de voort*, belendend de armen hoeve van heer amelrijk boots, de gemeynte, 1591, RAO nr2373 f439v; beemd aldaar ter plaats *door de voort*, belendend het gemeine broek, 1614, RAO nr2378 f383v; beemd genoemd *de voort*, belendend de hoeve van heer amelrijk boots gasthuis, 1632, RAO nr2387 f95; *aen de voort*, 1646, CH129a f24r; *nyeuw erff aen de voort*, 1656, VC j8 p68 f4vo; *inde voort*, 1750 Va f25; de helft *vande voort*, 1750, Va f45; D940 *de voort*, ½ hooiland, 1825, N355.981; D410-11 den nieuwe kamp aan de voort, 2-30 hout 1-5 Q3986; D403 den ouden kamp in de voort, land 2-1 groes en hout 1-20 Q3988; D629 het kampke aan de voort, groes Q4004; D416 de kamp aan de voort of grote kamp, land 4-16 groes en hout 1-22 Q4011; D949 de heuvel aan de voort, land 1-14 groes en hout 1-15 Q4000; D947 de kamp aan de voort, land 1-1 hout 0-20 Q4001.

Voort is een doorwaadbare plaats in een stroompje, hier de Baanrijt.³⁵⁹ De Voort-percelen liggen tussen de Grote Beemd en de Geestert, beide percelen van de Amelrijk Boot hoeve.

Zie ook Baanrijt.

³⁵⁸ Mennen 1992 p101.

³⁵⁹ Molemans 1974 p61.

MEYSSENBEEMD: beemd genoemd *de meyszenbeemd* gelegen in de voort aldaar, belendend de armenhoef van amelrijk boots, de gemeine straat, 1554, RAO nr2367 f110r.

Beemd genoemd naar psn.. Meyssen betekent 'meisje' of 'dienstmaagd'.

NOTENBEEMD: de helft van een bunder beemd gnd die *Nouteren Beemd*, 1389, BP1178 f240v; *Nouten Beemd*, in Oirschot, ter plaatse gnd Best, 1389, BP1178 f333; een stuk beemd genoemd de *noutenbeemd*, 1463, RAO nr2352 f16r; *de noijtenbeemd*, 1486, RAO nr2355 f20v; beemd aan de groot daar genoemd *de noijtenbeemd*, 1488, RAO nr2355 f65r; beemd genoemd *de noeytenbeemd*, 1488, RAO nr2355 f90r; een beemd genoemd de *cleyne noutenbeemd*, 1536, RAO nr2362 f79r; een beemd genoemd de *grote noutenbeemd*, 1536, RAO nr2362 f79r; beemd genoemd *de nautenbeemd*, 1549, RAO nr2366 f58r; het vierde deel van een beemd genoemd *de nutenbeemd* die nog onafgemaakt is, belendend de gemeynte, 1550, RAO nr2366 f12v; beemd genoemd *de noutenbeemd*, 1592, RAO nr2374 f33r; *den autenbeemd* is gelegen aan de voort, 1608, RAO nr2376 f298r.

Benoeming naar naar een fn. of naar de voornaam Nout, Arnold. ³⁶⁰ Zie ook Weilanden van Best en Naastenbest.

MOLENSTRAAT: het campken *aende meulenstraat*, 1757, Va f15; C265 *de molestraat*, teelland, 1827, N357.1439; C264 het kampje aan de meulenstraat, land 0-34 hout 0-15 Q3851; C265 het kampke aan de molesteeg, lan 0-36 hout 0-15 Q3852.

MOLENEIND: een akker deels akker deels weiland gelegen aan *het meuleneinde*, 1568, RAO nr2370 f291r.

Het betreft hier de slagmolen van Naastenbest.
De locatie van de slagmolen is waarschijnlijk op C137.

BRAAKAKKER:

BRAKEN: stuk land gnd *die brake*, 1378, BP1176 f61; *groot braak*, 1388, BP1178 f57v; *den braeckacker*, 1411, BP 1187 f250v; pecia terre dictam *die brake*, 1433, BP1203 f156; land genoemd *de braken*, 1501, RAO nr2356 f8r; akkerland genoemd *de braecken*, 1554, RAO nr2367 f50v; akker genoemd *de braeck*, 1576, RAO nr2371 f389v; akker genoemd *de braeck*, 1588, RAO nr2373 f284v; akker genoemd *de braecken* naast het nieuw stuk land af te meten, 1599, RAO nr2375 f103v; land genoemd *de grootbraeck*, belendend het kerkpad, 1618, RAO nr2379 f5r; *oude braken*, 1646, CH129v f1v; ackerlant genaamt *de braeck*, 1646, CH129a f1; *de braecke*, 1656, VC j9 p11 f27vo; *de braecke*, 1656, VC j8 p68 f4vo; *inde liemsche braeck*, 1656, VC j10 p23 f75; de helft *vande braaken*, 1750, Va f15; de aerselse of *liempse braken*, 1750, Va f24; *braaxke* of aerselse camp, 1750, Va f28; C215 *de braaken*, teelland, 1820, N350.241; C225 *de braken*, teelland, 1824, N354.783; *de braken*, teelland, 1824, N354.794; C214 *de braak*, teelland, 1824, N354.897; D1310 *de braken*, teelland, 1827, N357.1366; C219 *de voorste braken*, 1827, N357.1439; C236 *de achterste braken*, teelland, 1827, N357.1439; D1316? *de braken*, teelland, 1832, N326.742; C237 de aarsele of liempdse braken, land Q3862; C236 de braken, land Q3863; C234 de wei in de braken, groes Q3864; C233 de achterste braken, land Q3864; C232 de braak, land 2-41 groes 2-10 Q3865; C224 de achterste braak, land Q3866; C222 den akker in de braken, land 4-41 groes 0-30 Q3867; C220 de voorste braak, land Q3868; C219 de helft van de braken, land Q3870; C218 de helft van de braken, land Q3871; C217 de helft van de achterste braak Q3874; C216 de braken, teelland, 1831, N361.592; D1310 de lange braeken, teelland, 1832, N362.706; C216 de helft van de achterste braak, land Q 3875; C215 het middelst in de braken, land 4-27 hout 0-20 Q3876; C214 de braakakker, land Q3877; C225 den akker

³⁶⁰ Campinia 1974 p77: Rutger Noyten achterlener van het Boudewijnsleen, 1^e helft 15^e eeuw.

de braken, land Q3878; C226 de korte braken, land Q3879; C226? de braak of korte stukken, land Q3880; D1302 de braken, land Q3882; D1307 de njebraken, land Q3883; D1308 de braak en nieuwerf, land Q3884; D1308 in de braken, land Q3885; D1308 den braakakker, land Q3886; D1310 de duive en nje braken, land Q3887; D1313 de braken, land Q3888; C266 het braakske of aarlekamp, land Q3852; D1313 de braken, land Q3888; C267 het braakske of aarlekamp, land 2-15 hout 0-34 Q3852; C240 den akker den braaken, land Q3859; C239 de voorste braak, land Q3860; C238 in de braak, land Q3861.

Braak of Brake is gebroken land en betekent geploegd land, vaak ook braakliggend land. Dat herinnert ons aan het drieslagstelsel waarbij het bouwland werd verdeeld in drie delen of slagen waarvan er ieder jaar één slag braak bleef liggen en tot in juni werd beweide om dan nabij St.-Jansdag te worden geploegd en zo tot de herfst bleef liggen met mogelijk nabeweiding.³⁶¹

KONINGSBRAAK: akker genoemd *de conincksbraeck*, 1549, RAO nr 2366 f58r; akker genoemd *de conincksbraecken*, die nabij hoolbraeck ligt, 1599, RAO nr2377 f los27.

Braak genoemd naar psn. of naar de gildekoning.

HOOLBRAAK: land genoemd *de heelbraeck*, 1486, RAO nr2355 f32r; land genoemd *de hoelbraeck*, 1497, RAO nr2354 f15v; land gelegen in de braecken, belendend het erf genoemd *de hoelbraeck*, 1499, RAO nr2356 f14r; akker genoemd *de hoolbraeck*, 1587, RAO nr2373 f225v; akker genoemd *de hoolbraecken*, 1592, RAO nr2374 f21r; akker genoemd *de hoolbraecken*, 1611, RAO nr2377 f261r; akker genoemd *de hoolbracken*, 1614, RAO nr2378 f390r.

Hool betekent hol, kuil of gat, bijvoorbeeld door het steken van leem of turf.³⁶² Ook wel afvoerbuis.³⁶³

HERMANSBRAKEN: beemd genoemd *de hermansbraecken*, belendend joen de maelder, 1511, RAO nr2358 f234r; een akker genoemd *de hermansbraecken*, 1533, RAO nr 2361 f1v; akker genoemd *de hermansbraeck*, belendend de spanenhoeve, 1551, RAO nr2367 f60v.

Braak genoemd naar psn..

BASELIJS BRAAK: *die baselijs brake*, 1378, BP1176 f61; land gnd *die baselijs brake*, 1384, BP1177 f113v; pecia terre dictam *die baselysbrake*, 1437, BP1207 f187v.

BASELIJS AKKER: *baselijs akker*, 1378, BP1176 f61; *die baselysacker*, 1437, BP1207 f21.

Braak en akker genoemd naar psn. Baselijs, een naam die van Basilius komt.

NIEUWE BRAKEN: D1310 de duive en nje braken, land Q3887.

DUIVENBRAKEN: een stuk beemd *het duijenbraecksken*, 1467, RAO nr2352 f156r; *de duijvenbraeken*, 1750, Va f34; D1310 de duive en nje braken, land Q3887.

Braak genoemd naar de duiven die, zoals op een braakliggende akker volop zullen zijn neergestreken, of naar de duivenboon *Vicia faba*, die er verbouw werd.³⁶⁴

³⁶¹ Helsen 1978 p159.

³⁶² Cornelissen 1987 p149; Molemans 1975b p78.

³⁶³ Mededeling van Van Loon 2018.

³⁶⁴ Spek 2015 p204.

AARLEKAMP: *den camp tot aersel*, 1750, Va f7; C168 de kamp te aarle, land 3-37 hout 0-30 Q3839; C266 het braakske of aarlekamp, land Q3852; C267 het braakske of aarlekamp, land 2-15 hout 0-34 Q3852; D375 het kampke tot aarle, houtbos Q3977.

Kamp nabij de Aarlselse hei.

SCHAAPSDIJK: *inde schaepsdijck*, 1750, Va f10; C246-47 schaapsdijk en slegeven, land 2-23 groes 3-33 Q3854.

Dijk of weg voor de schapen meestal wel naar de hei.

SLEEVEN:

SLEGEVEN: de helft *int slegen ven*, 1750 Vn f49; *int slegeven*, 1757, Va f22; C248 *het sleeveen*, heide houtgewas, 1819, N349.30; C246-47 schaapsdijk en slegeven, land 2-23 groes 3-33 Q3854; C252-53 in het slegeven en hanekampke, land 4-44 groes 3-12 Q3857.

SLEGEN HEIJVELT: *slegen heijvelt*, 1656, VC j9 p11f27vo; *int slegen heijvelt*, 1750, Va f1.

De naam Slee of Slege betekent Sleedoorn, Sleeveen is dus een gewezen ven met sleedoorn begroeiing. De percelen liggen dicht bijeen oostelijk van de Braaksteeg iets ten noorden van de Molenstraat.

HANEKAMP: C252-53 in het slegeven en hanekampke, land 4-44 groes 3-12 Q3857.

Kamp genoemd naar psn..

BOSAKKER: *den boschacker*, 1656, VC j8 p174 f16v; C243 den bosakker, land 7-22 groes 1-16 Q3855-56; C241-42 den bosakker Q3858; D1301 den voorste helft van den boschakker, land Q3881.

Akker die in of nabij een bos lag. Ze zijn gelegen ten noorden van het Slegeven.

KRIJTHOEK: C213 den kreithoek, land 2-7 hout 0-40 Q3873.

Lindemans gaat uit van *krete* dat een Brabantse umlautvorm kan zijn van *crate* = afsluiting.³⁶⁵ Het mnl. *crijt* staat voor kring, gebied, strijdperk, gerechtsplaats.³⁶⁶ Onze uitdrukking *in het krijt treden* wijst daarop. Krijten is ook een synoniem voor huilen en moet dan als kwaliteitsaanduiding worden gezien.³⁶⁷ Zie ook onder Naastenbest.

AARSELSE BOCHT: D1235 den aarselse bogt, land Q3896.

De Aarselse bocht heet op de kaart ook de Voorste Kuipershoef. Van de Kuipershoef- percelen ligt deze het dichtst bij Aarsel.

KUIPERSHOEF: *cupershoeve*, 1401, BP1182 f248(122v); *de cuijpershove*, 1473, RAO nr2353 f202r; het cleyneckerken gelegen in *de grote cuypershoeve* aldaar, 1614, RAO nr2378 f391r; akkerland genoemd *de cuypershoeve*, 1628, RAO nr2383 f118; ackerlants genaamt *de cuypershoeve*, 1646, CH129s f1r; *cuijpershoef*, 1656, VC j8 p124 f12; $\frac{1}{4}$ *inde kuijpershoef*, 1750, Vs f67; *de cuijperhoef*, 1750, Va f38; *de cuijpershoef*, 1750, Va f78; D1235 *de voorste kuipershoef*, teelland, 1832, N362.742;

³⁶⁵ Lindemans 1952.

³⁶⁶ Verdam 1981 p313.

³⁶⁷ WNT.

D1236 de kuipershoef, land Q3896; D1236 *kuiperhoef*, teelland, 1832, N362.749; D1239 de kuipershoef, land Q3898; D1240 ¼ in kuipershoef, land Q3899; D1243 ¼ in kuipershoef, land Q3900; D1245 de half kuipershoef, land Q3901.

Hoef genoemd naar de psn. Kuipers.³⁶⁸ Zie ook Naastenbest.

Deze percelen liggen oostelijk van de Schoten aan de Kapelweg, in een samenhangend complex. Zie ook Naastenbest.

KUIPERSBOGT: den agtersten schootacker tegen *cuijpersbogt*, 1750, Va f38; D1201-02 den achterste schootakker tegen *kuipersbogt*, land Q3902.

Bocht behorend tot de Kuipershoef-percelen. De akkers zijn gelegen op het Schoten-complex.

PAPENVEN: terre mericalis dictam *t papenvenne*, 1426, BP1206 f193v; akker genoemd de oyenbraken, belendend de gemeine straat, genoemd *het papenven*, 1594, RAO nr2374 f255v; nieuw stuk erf gelegen op *het papenven*, 1613, RAO nr2377 f316v; akker genoemd de cuypershoeve ter plaatse genoemd *het papenven*, 1632, RAO nr2387 f293; de vuytfange bij *papenvenne*, 1646, CH129s f1v.

Percelen uit een ven genaamd naar een paap, een priester, pastoor.³⁶⁹ Ze liggen op de grens met Naastenbest. (D1315). Zie ook Naastenbest.

OYENBRAKEN: akker genoemd *de doyenbraecken*, belendend de gemeine straat, 1564, RAO nr2369 f36r; akker genoemd *de oyenbraken*, belendend de gemeine straat, genoemd *het papenven*, 1594, RAO nr2374 f255v; *de oyenbraken*, 1646, CH129a f3v.

Braken genoemd naar fn. Oyen of naar het vrouwelijk schaap de ooi.

SCHOOTAKKER:

SCHOTEN: *die efterste scoet*, 1422, BP1192 f504; *die nuwe schootschecker*, 1428, BP1197 f112; *bullekens schoet*, 1428, BP1198 f222; *loco dicto in den schoet*, 1429, BP1199 f250v; *in de scoet*, 1430, BP1200 f177v; *de scoet*, 1468, RAO nr2352 f249v; *de schoet*, 1465, RAO nr2352 f124r; *de schoetschen akker*, 1474, RAO nr2354 f25v; land genoemd *de schoet*, belendend de gemeente daar genoemd de grootdonk, 1482, RAO nr2354 f 304r; akker genoemd *die schoet*, 1564, RAO nr2369 f3v; akker genoemd *den schoet*, 1571, RAO nr2371 f105r; akker genoemd *het schuetken*, 1574, RAO nr2371 f280v; land gelegen in de schooten, 1580, RAO nr2372 f210v; akker genoemd *het schutken*, 1584, RAO nr2373 f38r; huis schuur schop etc genoemd *het schootken*, 1593, RAO nr2374 f100r; akker genoemd *de schoot*, 1613, RAO nr2377 f287v; ackerlant genaamt *de schoot*, 1646, CH129a f21v; *grooten schootacker*, 1656, VC j8 p126 f 14v; *cleynen schootacker*, 1656, VC j8 p126 f 14v; acker in *de schooten*, 1656, VC j8 p124 f10v; de voorste *schooten*, 1750, Va f15; *den agtersten schootacker* tegen *cuijpersbogt*, 1750, Va f38; 't heijveltje *inde schooten*, 1750 Vn f15; D1204 *de schoten*, teelland, 1820, N350.241; *de schoten*, teelland, 1824, N354.794; D1187 *de schoten*, teelland, 1825, N355.1054; D1200 D1203 de akker in *de schooten*, teelland, 1827, N357.1366; D1142 *de schooten*, teelland, 1827, N357.1366; D1207 *de schootakker*, teelland, 1827, N357.1439; den lage akker in *de schoten*, 1828, N351.421; akker in *de schoten* teelland, 1830, N360.444; in *de schoten*, 1831, N301.592; D1201-02 den achterste schootakker tegen *kuipersbogt*, land Q3902; den langen inde schotenacker, 1750, Va f45; D1200 1203 de schootakker, land Q3903; D1208 de schoten, land 4-17 groes 1-25 Q3905-06; D1206

³⁶⁸ BP 1177 mf8 B 07 f243v: 1386, Godefridus Punter de Straten gaf uit aan Henricus zvw Mijchael gnd Balijarts een huis, hofstad en tuin, in Oirschot, ter plaatse gnd Straten, tussen kvw Jordanus Cluijsterman enerzijds en kinderen gnd *des Cupers Kijnderen* anderzijds.

³⁶⁹ Verdam 1981 p458.

de schoten land Q3907; D1207 de voorste schootakker, land Q3908-09; cortte schooten, 1656, VC j8 p124 f12; D1194 de korte schoten, land 1-43 groes 1-14 Q3920; D1195 den langen schootakker, land 5-48 groes 2-43 Q3928-29; D1196 2/3 in de achterste schoten, groes Q3930; D1197 de achterste schoten, land Q3931; D1198 de schootakker, land Q3932; D1199 de korte schoten, land Q3933; D1135 den achterste schootakker, land Q3934; D1136 de schootakker, land Q3935; D1142 de schootakker, land Q3936; D1141 den langen akker in de schoten, land Q3937; D1137 1/3 in de schoten, land Q3938; D1138 in de schoten, land Q3939; D1166 den langen akker in de schoten, land Q3942; D1139 danenakker in de schoten en grootakker, land Q3940-41; D1166 den langen akker in de schoten, land Q3942. D1145 het heiveldje in de schoten, wei Q3951; D1146 het heiveldje in de schoten, groes Q3952.

Schoot ook wel *schot* komt in veel namen voor. De juiste betekenis is niet helder. Gysseling spreekt van een hoger landdeel dat in moerassig terrein uitspringt. Vaak wordt het ook begrepen als omheinde plaats voor vee.³⁷⁰ Maar verder ook wel een plaats waar men iets bergt, in veiligheid brengt. Verder is afdamming of kering van water nog mogelijk.³⁷¹ We vinden het ook in de naam Oirschot en heeft dan een hoge ouderdom.

Het gaat hier om een groot akkercomplex aan de ooststrand van Aarsel, lokaal ook wel *de Schotte* genoemd.³⁷² De bebouwing op dat complex zien we uitsluitend aan de rand, terwijl dat tot in de 15^e eeuw juist midden op het complex was, op D1139.³⁷³

TEN SCHOOT: het goed *ten schoot* in erfpacht afkomstig van Willem van der Aa, 15^e eeuw, Jean Coenen.

Dit goed moeten we zoeken op of nabij de ovaalvormige akker in Aarsel de Schoten genaamd. Dit goed wordt midden 15^e eeuw bewoond door henrick van der Schoot.³⁷⁴

BOLLEKENSSCHOOT: land genoemd *de bollekensschoet*, 1482, RAO nr2354 f311; de bollenekkerschoet, 1485, RAO nr2354 f450v; een akker genoemd *de bollekensschoet*, 1538, RAO nr 2363 f114r; akker genoemd *het bollekensschoot*, 1591, RAO nr2373 f414v.

Bollekens zijn de zaden van de bolderik, *Agrostemma githago* een giftig kruid in graanakkers. Ook kan bol betrekking hebben op een psn..

VERLOREN LAND: terre dictam *t verlorenlant*, 1432, BP1202 f56; *het verloren land*, 1477, RAO nr2355 f103r; land genoemd *dat verloren land* gelegen in de schoet, 1482, RAO nr2354 f 316r; land genoemd *dat verloren land*, 1487, RAO nr2355 f62r; akker genoemd *t verloren land* met recht van overpad over een pad, 1543, RAO nr2364 f31r; akker genoemd *het verlooren land*, 1611, RAO nr2377 f266v.

Land dat niet veel opbrengt. Gelegen in het Schoten-complex.

STEENOVEN: land genoemd *de steenoven*, 1605, RAO nr2375 f18v; steenoven, 1750 Va f70; D1122 de steenoven, land, 1818, N333.1178.

Er zal hier een steenoven zijn geweest.

VAN STEENSEL: D1197 *het van steensels*, teelland, 1827, N357.1366.

³⁷⁰ Gysseling 1981.

³⁷¹ Helsen 1978 p38.

³⁷² Mondelinge meded. Z.

³⁷³ Maas(red.)2014 p13: Verspay.

³⁷⁴ Campinia 1994 p129: henrick van de Scoet alias Maerslaer.

Perceel genoemd naar psn., midden op het Schoten-complex.

DANENAKKER: D1139 danenakker in de schoten en grootakker, land Q3940-41.

Zeer grote akker op de op de Schoten genoemd naar psn..

LANGEN AKKER: de langenakker, 1482, nr2354 f316r; akker genoemd de langen akker, 1581, RAO nr2372 f337r; de langacker, 1750, Va f45; de helft vande langhacker, 1750, Va f45; D1141 den langen akker in de schoten, land Q3937; D1137 1/3 in de schoten, land Q3938.

Een akker die veel langer dan breed is. Ligt op het Schoten-complex.

GROOTAKKER: terre dicta *die groetacker*, 1401, BP1182 f462; terra arabilis dictam *die groten acker*, 1432, BP1202 f22v; pecia terre dictam *die grootacker*, 1434, BP1204 f239; land genoemd *de grootakker*, 1487, RAO nr2355 f5v; een stuk land in het bouwensgeloect, genoemd *de grootakker*, 1494, RAO nr2356 f34r; *de vorste grootakker*, 1539, RAO nr2363 f7r; dat ruet heeft recht van overpad over de *achterste grootakker*, 1539, RAO nr 2363 f7v; het middelste deel van een akker genoemd *de grootecker*, 1542, RAO nr2364 f94v; *de grooten akker*, 1554, RAO nr2368 f15v; akker genoemd *de grootakker*, 1584, RAO nr2373 f38r; *de grotenakker/grootakker*, 1590, RAO nr2373 f351v; de helft vande *grootacker*, 1750, Va f112; D1139 danenakker in de schoten en grootakker, land Q3940-41.

Het Grootakker-complex ligt oostelijk van de Schoten in Naastenbest. D1139 is een grote akker in de Schoten. Groot kan ook wijzen op het grote belang, de hoofdakker dus.

HOF: *metkenshof*, 1431, BP1201 f260v; D231 *het hofveld*, 1817, N357.1439; D360 *den hof*, land en groes, 1826, N356.1061; D1186 den akker teinden den hof, land Q3922; D1140 de helft van het klein akkerke teinden den hof, land 1-27 groes 0-12 Q3948.

HEUFKEN: *het heuffken*, 1656, VC j8 p174 f16 vo; D345? *het heufken*, land Q3792; D1413 het heufken, land, 1819, N334.1312.

De betekenis van hof is oorspronkelijk domaniaal hof. Heufken of höfke zijn lokale namen voor een kleine hof of tuin; een kleine moestuin.

LEEGEIND: de halve nijtden akker aant leegend, land Q3947.

Het leegeind is een laaggelegen en daardoor nat gebied aan het einde van de bebouwing. Hier aan het noordeinde van de herdgang.

NIJTDENAKKER: de halve nijtden akker aant leegend, land Q3947.

Nijt kan *het nieuwe* betekenen *het nijt* dus. *Nijt* of *Nit* kan ook haat of wrok zijn dat zien we bij Nijtekop of dwarsdrijver.³⁷⁵ Deze akker heeft dus een negatieve kwalificatie. Zie ook *Nijt* onder Verrenbest.

HAREN BEEMD: land gnd den stert(?) en *hardenbeemd*, 1383, BP1176 f63v; *de hardenbeemd*, 1474, RAO nr2354 f25r; stuk land genoemd *de hardenbeemd*, 1482, RAO nr2354 f304r; *de voorste hardenbeemd*, 1492, RAO nr2354 f281v; *de hardenbeemd*, 1538, RAO nr2363 f112r; huis tuin met een houtveldje en een akker genoemd *de harden beemd*, 1554, RAO nr2367 f102r; akker genoemd *de*

³⁷⁵ WNT.

herdenbeemd, 1557, RAO nr2368 f19v; akker genoemd *de vorsten herdenbeemd*, belendend de gemeine straat, *de achterste herdenbeemd*, 1557, RAO nr2368 f19v; akker genoemd *de aftertse hardenbeemd*, 1557, RAO nr2368 f58v; akker genoemd *de haerdenbeemd*, 1582, RAO nr2372 f384r; akker genoemd *de hardenbeemd*, 1619, RAO nr2379 f69; *den haren beempt*, 1759, Va f117; D1143 den haaren beemd, land Q3949; akker *de arrenbeemd* op de schoten, 2016, mond. med. Willem van Beerendonk; D1144 den haaren beemd, land Q3950; D1147 den haaren beemd, land Q3952; D1148 den haarenbeemd, land Q3953; D1149 den haarenbeemd, land Q3954; D1151 half lopense int haaren beempdje, land Q3955.

De oudste vorm is 'harden'. Harde betekent hier moeilijk of stevig te bewerken grond.³⁷⁶
 Het zijn mooie akkerpercelen.³⁷⁷ Merkwaardig dat akkers hier een beemd-naam hebben.
 De zes percelen liggen aaneen in het noordoosten van het Schoot-akkercomplex en gezien de wat afwijkende percelering zou dat wel een wat lagere hoek kunnen zijn.

HAVERDRIES: *het halff haverlant*, 1656, VC j9 p182 f 62; *'t haver driesken*, 1750, Va f62; D1150 het haverdrieske, land 1-35 groes 0-44 Q3956.

Land waarop haver wordt verbouwd.

OUDE AKKER: *den ouwen acker*, 1750, Va, f62; D1108 *den ouden akker*, teelland, 1821, N351.421; *de oude akker*, 1822, N352.483; D1108 den ouwen akker, land 2-31 groes 0-38 Q3966.

Akker die al lang in bezit is en of van een oud akkercomplex.

KLAASKEN: *klaeskens landt*, 1759, Vs f41; D1109 *het klaasken*, teelland, 1821, N351.430; *het klaaskes*, 1822, N352.483.

Genoemd naar psn..

HEIDRIES: D1102 den heidries in de eegd, land 3-0 groes 0-40 Q3968.

Dries gelegen in of nabij de hei. Dit perceel ligt noord van de Schoten waar dan een zandkopje met heide moet zijn geweest. Zie bij Heibult.

EEGD: D1102 den heidries in de eegd, land 3-0 groes 0-40 Q3968.

Een eegd of eg is driehoekig van vorm en dient om na het ploegen de kluiten te breken.³⁷⁸ De naam duidt op een driehoekig terreindeel. Belendend, maar onder Naastenbest, liggen enkele Heegd-percelen. Zie Heegd onder Naastenbest.

JAN OOMSAKKER: D1099 jan oomsakker, land 6-1 hout 1-10 Q3971.

Akker genoemd naar psn..

MALKERSTEEG: akkerland genoemd *de malckersteegde*, 1630, RAO nr2385 f174; *nyeuw erf aen de malckersteedh*, 1656, VC j8 p69 f6; *aende malcquer steegh*, 1750, Va f5; de nieuw erf *aende malcquer steeg*, 1750, Va f92; *de malcquer steegh*, 1750, Va f117; D1090 de malquersteegdakker, land Q3973; D? de nieuwe erf aan de malkersteeg, land 1-25 hout 0-23 Q3990; D? van de malkersteeg,

³⁷⁶ Schijndel 2003 p140.

³⁷⁷ Zegsman: Willem van Beerendonk wiens vader daar een perceel bewerkte.

³⁷⁸ Vangheluwe 2009 p223.

land 0-34 hout 1-0 Q3991; D981 het kampke aan de malkersteeg, land 1-41 hout 0-34 Q3995; D952 de halve malquersteeg, land 1-12 hout 0-34 Q3996; D952 de halve malquersteeg, land 1-14 hout 0-32 Q3997.

Voor Malc zie onder Malcrode. De Malkersteeg ontsluit 't goet te Melcrode en gaat door het ondiepe dal van de Baanrijt, en vormt een soms weinig toegankelijk deel van de weg naar Sint-Oedenrode tussen de Broekstraat en de Nieuwendijk. Zie ook Naastenbest.³⁷⁹
Het wordt genoemd als de plaats van het oproer in 1666. Zie daarvoor Besterbroek onder Naastenbest.

MALKRODE: *malcrode*, 1433, BP1203 f68; *malcrot*, 1435, BP1204 f95v; weylant genaamt *malckrot*, 1646, CH129a f19r; *malckrot*, 1656, VC j9 p129 f41, *malckrot*, 1656, VC j9 p83 f62't *malckrot*, 1750, Va f92; 't *malkrot*, 1750, Va f18.

Malc = mnl. voor 'ieder, elkaar'.³⁸⁰ Rot verwijst naar rode, een bosontginning, zodat de betekenis is een rode van iedereen ofwel een gezamenlijke ontginning. Maar evenzeer is malk melk, en zou het een rode zijn van 'melk en honing'; met welvaart dus vergelijkbaar met de Boterwijk in Oirschot. Daarnaast is het mogelijk de verwijzing naar 't goet te Melcrode dat hier gelegen zou hebben.³⁸¹ Zie ook Melcrode onder Naastenbest en bij de Weilanden van Best.

DIEPSTEEG: locum dictam *die diepstege*, 1403, BP1183 f159; *de diepstege*, 1476, RAO nr2354 f94r; 't hoogvelt *inde diepsteegh*, 1750 Vs f100; den beempt *inde diepsteegh*, 1750 Va f17; *de diepsteeg*, 1750, Va f97; de helft vant beemptje aende *diepsteeg*, 1750, Vn f53; *de diepsteegh*, 1750, Vn f85.

Diepsteeg een omsloten broekbeemd-complex (bij A661) in Verrenbest, noordelijk van de Oude Beemd, nabij de Steenweg.

OUDE BEEMD: prati dicta *die aude beemd*, 1401, BP1182 f462 ; prati ad locam dictam *die aude beemde*, 1403, BP1183 f187.

TIJSENDRIES: D1097 tijsendrieske, land Q3976.

Dries genoemd naar psn..

BROEKAKKER: *de broeckacker*, 150 Vn f53; D? de broekakker, land 1-44 hout 0-26 Q3992; D? de helft van de broekakker, land Q3993; D953? de voorste helft in de broekakker, land Q3994.

Akker gelegen in het broek, in dit geval nabij de Broekstraat.

GOEDE KOOP: de quaele camp of *goede coop*, 1750, Va f62; *de goeije coop*, 1750, va f62; D629 *de goede koop*, teelland, N355.981; D628 de goyen koop, groes Q4005; D625 de kwade kamp of goyen koop, groes Q4006; D623 de goyen koop, land 0-36 groes 1-35 Q4007.

Deze percelen zijn ooit een 'koopje' zijn geweest maar de kwaliteit was er kennelijk ook naar. Het betreft hier akkers en weilanden noord aan het Heisteegje.

BODEMSTEEG: de boijemsbeemd ter plaatse genoemd *boijemsteegde*, rondom aan de gemeine straat, 1474, RAO nr2354 f22r; de bodembeemd gelegen aan *de bodemsteegde*, 1499, RAO nr2356

³⁷⁹ Beijers.

³⁸⁰ WNT; Verdam 1981 p345.

³⁸¹ BP 1210 (Best) okt 1439 sept 1440 folio 43v: *Oude lasten uit 't "guet te Melcrode"*:

f13v; beemd genoemd de geerlaecksbeemd gelegen in de herdgang aerle in de voorste bodemsteegde, 1564, RAO nr2369 f97r; een beemd, belendend de bodemsteegde, 1577, RAO nr2372 f47v; beemd genoemd de bodemsteegde gelegen in het bestebroek, belendend de gemeyne pad genoemd de bodemsteegde, 1581, RAO nr2372 f258r; aen de bodemsteghe, 1646, CH129a f1; het 24 deel in de bodemsteched, 1656, VC j8 p68 fol 2 vo; de bodemsteched, 1656, VC j9 p11 f27; 't velt door de voirt inde bodemsteeg, 1750, Va 27; de boijem steegh, 1750, Va f110; de ½ broekbeemden aende bodemsteeg, 1750, Vn f74; D664 de bodemsteeg, groes, 1825, N355.1012.

Bodem staat voor onverdeeld en onuitgegeven broekgrond, ook wel wildernis genoemd, dat in het noordelijke broek nogal voorkomt, zoals de kaart aangeeft. Niet onmogelijk dat door het oproer van 1666 bij de Malkersteeg de verdere verdeling en toedeling is opgeschort.

Deze Steeg ontsluit die gronden van het nabije Ravenbroek en de Broekbeemden aan de Steenweg naar den Bosch en het Besterbroek. Voor het oproer zie Besterbroek onder Naastenbest.

GEERLICKSBEEMD: *geerlicksbeemd*, 1549, RAO nr2366 f79v; beemd genoemd de *geerlicksbeemd*, 1550, RAO nr2366 f92r; beemd genoemd de *geerlaecksbeemd* gelegen in de herdgang aerle in de voorste bodemsteegde, 1564, RAO nr2369 f97r; de *geerlicksbeemd*, 1576, RAO nr2371 f505r; *halve gelincksbeemd*, 1613, RAO nr2377 f387r; beemt genaamt *geerlixbeempt*, 1646, CH129a f17r.

Beemden genoemd naar psn.. Er ook heikampen genoemd naar deze persoon. Mogelijk Gheerlic van Ghemert Janssoon eigenaar van het Baudewijnsleen c1400.³⁸²

REEKSBEEMD: *prato dictam reeixbeemt*, 1409, BP1186 f372; *prato dictam den rexbeempt*, 1432, BP1202, f56; *rexbeempt*, 1435, BP1204 f54; de *reksbeemd* tussen de veerdonk en de boijemsteegde, 1475, RAO nr2354 f75v; de *reexbeemd*, 1482, RAO nr2354 f316r; de *rexbeemd* gelegen in de bodemstege, 1501, RAO nr2356 f48v; de *reeckbeemd*, 1521, RAO nr2359 f165v; een beemd genoemd de *reecksbeemd*, 1522, RAO nr2359 f261r; de *reexbeemd*, 1533, RAO nr2361 f63v; beemd genoemd de *reckxbeemd*, 1545, RAO nr2365 f35v; beemd genoemd de *rijckbeemd* gelegen aan de brijen steegde, belendend de gemeente, 1580, RAO nr2372 f300r; de *reexbeemd* gelegen in de bodemsteegde, belendend de gemeynte, 1593, RAO nr2374 f103v; de *reecxbeemd* gelegen aan de bodemsteegde, 1623, RAO nr2380 f163.

Reeks samen met *beemd* levert: *Reeksbeemd* of *Rijkesbeemd*. Een rij beemden is een reeks die elders ook wel *rijdende beemd* wordt genoemd. Hierbij was de beemd in zijn geheel in gelijke delen verdeeld. De gerechtigden schoven ieder jaar een perceel op voor hun deel van het hooi, waardoor de goede en minder goede percelen eerlijk verdeeld kwamen.³⁸³ Zie ook bij Verdonk onder Straten.

KOUTERMAN: de *cuterman*, 1464, RAO nr2352 f63r; beemd genoemd de *kuyterman* gelegen in de gemeynte, 1533, RAO nr2361 f61r; beemd genoemd de *cuiterman* groot een bunder, belendend de gemeynte, de verdonk, 1537, RAO nr2363 f13v; beemd genoemd de *cuyterman*, belendend rondom inde gemeynte daar genoemd de zengdonk, 1537, RAO nr2363 f81r; beemd genoemd de *cuytermans*, 1551, RAO nr2367 f60r; beemd genoemd de *cueterman*, rondom in de gemeynte, 1569, RAO nr2370 f416v; beemd genoemd de *cueterman*, belendend de gemeynte, 1571, RAO nr2371 f159r; *cauterman*, 1656, VC j8 p69; beemd genoemd de *cuyterman*, belendend de gemeynte, 1576, RAO nr2371 f400r; beemd genoemd de *cuyterman*, 1622, RAO nr2379 f29; beempts geheeten den *cuyterman*, 1646, CH129a f31v; de *cauterman*, 1658, Vs f116v; *couterman*, 1750, Vs f102; den *couterman*, 1750, Va f3; de *cauterman*, 1750, Va f89; de *cauterman*, 1750, Va f34; D659 D661 de *katerman*, broekveld, 1827, N357.1366.

³⁸² Campinia 1974 p151: Zom.

³⁸³ Asseldonk 2016 p70.

Keuter komt van kot, een klein huis. Een kauterman is dus een kleine boer. Deze percelen zijn broekvelden of beemden nabij het Ravenbroek en de Broekbeemden in het noordelijke broek.

RAFFENDONK: goederen gnd *te raffendonk*, 1386, BP1177 f362v; beemd naast *de raffendonck*, 1633, RAO nr2388 f125.

Donk genoemd naar een raf of raaf, de vogel: de Raaf, *Corvus corax*: de Ravendonk.

Er is ook een hoeve met de naam Raffendonck en ook een schepen van Oirschot heet zo.³⁸⁴

RAVENBROEK:

RAAFBROEK:

RABROEK: *dat Rabroek*, 1432, BP1202 f262; beemd ter plaatse genoemd *ravenbroeken*, 1474, RAO nr2354 f3v; *dat Raefbroec*, 1436, BP1206 f198v; een stuk beemd genoemd *dat ravebroek* ter plaatse genoemd het bestebroek, 1477, RAO nr2355 f122r; een akker genoemd *dat oude raefbroeck*, 1483, RAO nr2354 f354v; beemd genoemd *het raefbroeck* gelegen in de herdgang aerle aan het nederbroek daar, genoemd het *raefbroek beemden*, 1487, RAO nr2355 f58r; beemd genoemd het *roefveldeken*, belendend het gemeyne broek, 1530, RAO nr 2361 f94v; *raefbroek* gelegen in het bestebroek, 1537, RAO nr2363 f10r; beemd genoemd t ravebroek, belendend de gemeynte, 1554, RAO nr2367 f84v; beemd genoemd *dat raefbroeck*, 1559, RAO nr2368 f19v; beemd genoemd *het raefbroeck*, belendend de gemeynte, 1588, RAO nr2373 f314v; beemd genoemd *het raefbroeck*, belendend het bestebroek, 1591, RAO nr2373 f413r; beemd genoemd *het raefbroeck*, belendend het bestebroek, 1593, RAO nr2374 f76r; de broeckbeemd ofwel *raefbroeck*, 1596, RAO nr2374 f439v; beemt genaamt *raeffbroeck*, 1646, CH129v f32r; *het raeffbroeck*, 1658, Vs f101; *de ronde rabroek*, 1750, Va f17; 't *rabroek*, 1750, Va f22; 't *rabroek*, 1750, Va f17; 't *half rabroek*, 1750, Vn f55; 't *ravensbroek*, 1750, Vs f58; beempts genaamt *raffbroeck*, 1646, CH129s f35v; *int raefbroek*, 1750, Vn f95; *t rabroek*, 1750, Vs f1; D704-05 *het ravenbroek*, groes, 1827, N357.1366; D920 *het ravenbroek*, groes, 1827, N357.1439.

Broek genoemd naar een persoon of naar de vogel raaf, *Corvus corax*. Kanunikken werden onder meer vanwege hun zwarte kleding ook wel, enigszins spottend, *raven* genoemd.³⁸⁵

Raafbroek zijn de noordelijke beemden omgeven door houtsingels iets ten westen van de Steenweg naar den Bosch met ter weerszijden de Bodemsteegd. Op de kaart zien we de naam Rabroek, geschreven in verschillende varianten.

BESTERBROEK: beemd in Oirschot, ter plaatse gnd in *geen bestebroek*, 1389, BP1178 f321v; beemd genoemd de lierincsbeemd groot ca een bunder, belendend de gemeynte daar genoemd *het bestebroek*, 1548, RAO nr2366 f45v; beemd genoemd de bodemsteegde gelegen in *het bestebroek*, belendend de gemeyne pad genoemd de bodemsteegde, 1581, RAO nr2372 f258r; beemd genoemd het raefbroeck, belendend *het bestebroeck*, 1591, RAO nr2373 f413r.

Dit is het noordelijke deel van het onverdeelde broek van Best met (ter hoogte van A720 Geenkensdijk) het Achterste Broek dat ook wel het Klein Broek werd genoemd. Voor het oproer van 1666 zie Besterbroek onder Naastenbest.

LIERINGSBEEMD: pratum dictam *lyerincsbeemt*, 1403, BP1183 f159; beemd genoemd *de lierincsbeemd* groot ca een bunder, belendend de gemeynte daar genoemd het bestebroek, 1548, RAO nr2366 f45v.

³⁸⁴ Jan van den Raffendonck c1345-c1400 schepen in Oirschot.

³⁸⁵ Heijden 2010: Raven wordt wel met de Kanunniken in verband gebracht. Aan de huidige Dekanijstraat waar ooit de deken woonde kennen we het Huis de Raven met de Ravenpoort.

Liering komt van Liedonk. Zie onder Straten. Maar de beemd kan ook genoemd zijn naar een psn.³⁸⁶
De beemd ligt nabij de Lieringsedijk, de noordelijk weg tussen Oirschot/Best en Boxtel.

BROEKSTEEG: D284 de kamp aan de broeksteeg, groes Q4015.

De Broekstraat, ook wel Broeksteeg, gaat rechtdoor naar het noordelijke broek, waar hij de Bodemsteeg gaat heten en is de ontsluiting van het Achterste Broek in Best. De weg van Aarsel naar Sint-Oedenrode, door het broek, takt van de Broekstraat af iets ten noorden van de woonkern en buigt naar het oosten door de Malkersteeg naar de Vleut en verder door als de Nieuwe Dijk naar Sint-Oedenrode.

Van de hierna volgende percelen hebben we de ligging niet kunnen achterhalen.

ADRIAANSHOF: akker genoemd *de ariaenshof*, 1549, RAO nr2364 f36r; akker genoemd *de adriaanshof*, 1560, RAO nr2368 f84r.

Land genoemd naar psn.. Zie ook Hoef.

BEEMDAKKER: *die beemdecker*, 1430, BP1200 f162; *de beemdecker*, 1432, BP1202 f95v; *de beemdakker*, 1493, RAO nr2356 f7r; *de beemdakker*, 1502, Rao nr2356 f25r.

Akker gelegen in of nabij een beemd. Doorgaans liggen daar geen akkers maar hout- en hooilanden.

BERTJE: *bertjensacker*, 1750, Va f62.

Akker genoemd naar psn..

BIESDRIES: *den biesdries*, 1750, Va f5.

Een dries met biesen hetgeen wijst op een weinig doorlatende laag in de bodem.

BIJNEDONK: groesveld genoemd *de bijnedonck*, 1552, RAO nr2367 f102r.

Donk of hoog gelegen plaats genoemd naar psn..

BLAASAKKER: *de blaesakker*, 1581, RAO nr2372 f342r.

Blaas kan buil of bobbel zijn, maar ook blaas of bron, zodat het een hoogte maar ook een natte laagte kan zijn.³⁸⁷ Daarnaast kan blaas ook duiden op psn. Blasius, de heilige die voor genezing van keel- en neuskwellingen zou zorg dragen, mits aangeroepen en/of met gekruiste brandende kaarsen om de hals gezegend.

BLEEK: groes genoemd het bleek, 1477, RAO nr2355 f5r.

Nat, vaak blank staand perceel maar ook een perceel. Zoals in Naastenbest t.o. de Waterlaat.

³⁸⁶ Heijden 2010: Nicolaas zoon van *Lirix*, Petrus *Lirinc*, 1380.

³⁸⁷ Molemans 1974 p235; Molemans 1976 p87.

BODIKSBEEMD: prato dicto bodicsbemt, 1382, CH45040 f72r; bodincs beemd in de herdgang van aarle, rondom tussen de gemeint, 1386, BP1177 f235v; prato dicta bodicbemt, 1395, CH45041 f220; prati dictam die bodincsbeempt, 1435, BP1204 f185v.

Bodicsbeemd zou kunnen betekenen de beemd van Bodgis. Mogelijk heeft de naam te maken met de verering van Bodgis, de vader van Odulphus. Taalkundig echter kan Bodics echter niet afgeleid worden uit Bodgis.³⁸⁸

BOSBERGAKKER: *de bosbergenakker*, 1485, RAO nr2354 f450v.

Akker op hoge plaats in een bos.

BREUKELLEN: terra dictam *die brueckelens* acker ad pecia prati sili adiacentem dictam *dat breukelen*, 1431, BP1201 f168v; prati dictam *dat vorst bruekelen*, 1432, BP1202 f63v; land genoemd *dat breukelen* deels akker deels hooiland, 1551, RAO nr2367 f17r; *die bruekelensacker* et pecia prati sili coadiacentem dat bruekelen, 1436, BP1206 f34v; weiland genoemd *het bruekelen*, 1572, RAO nr2371 f193r; akkerland met een daarbij gelegen eeuwsel genoemd *het breukelen*, 1580, RAO nr2372 f190v.

Bruekelen is een familienaam (met genitief-s) of het is een ronding (als bij tele>teulen en zeven>zeuven) van brekelen naar breukelen en dat verwijst naar het breken, kappen of snoeien van hout.³⁸⁹

BROUWHUIS: huis tuin *brouwhuis* schuur zonder de schop en de schaapskooi, 1589, RAO nr2373 f332v.

Huis waarin een brouwerij is ondergebracht.

BRUININK: prato dictam *den bruyninck*, 1438, BP1207 f156v.

Weide genoemd naar psn.

BEIJSLAND: pecia terre dictam com. *beyslant*, 1438, BP1208 f320.

Land genoemd naar psn.. Mogelijk ook Bijs > Bijst en bijst is woeste, onbebouwde grond.³⁹⁰

CATENHOFSTAD: die buenre *cathenhostat* sitam in pastoria de aerle, 1429, BP1199 f200v.

Genoemd naar de psn..

COPPENAKKER: akker genoemd *de coppenakker*, 1548, RAO nr2366 f98r.

Akker genoemd naar psn..

DAAL: land genoemd *dat dael*, 1528, RAO nr2360 f120r; land genoemd *dat dael*, 1535, RAO nr2362 f78r.

Laaggelegen land.

³⁸⁸ Mededeling van Van Loon.

³⁸⁹ Durme 2013 p164.

³⁹⁰ Mélotte 1979 p76.

DISTELAKKER: *die distelakker*, 1378, BP1176 f61; land gnd *die distelakker*, 1384, BP1177 f 113v; *die dystelecker*, 1437, BP1207 f21; akker genoemd *de dijselakker*, tot aan de sloot toe en het erf genoemd het meyland, 1581, RAO nr2372 f321r; een stuk land genoemd *de dijselakker*, 1477, RAO nr2354 f135v; *de diestelakker*, belendend de straat, 1581, RAO nr2372 f325v.

Genoemd naar de distel, *Cirsium arvense* ligt voor de hand.

EEUWSEL: een beemd of weiland genoemd *dat eeuwsel*, 1488, RAO nr2355 f77v; *eeuwsel* genoemd de bijvink, 1502, RAO nr2356 f2r; weiland genoemd het *eeuwselken*, belendend de hoelstraat, 1560, RAO nr2368 f42v; akkerland met een daarbij gelegen *eeuwsel* genoemd het breukelen, 1580, RAO nr2372 f190v.

Eeuwsel is een door bossages ingesloten weide of beemd.³⁹¹ Het zou terug te voeren zijn op 'eeuwen' of 'voeren'. Volgens Lindemans zijn *eeuwsels* in de Belgisch Kempen het eerste stadium bij de ontginning van heide tot cultuurland. In de Kempen is de betekenis schrale weide waar men schapen laat grazen.³⁹² Beijers meent dat de eeuwsels niet langer dan de 16^e eeuw als veeweiden dienstdeden.³⁹³

FELLENOORD: huis tuin, belendend de gemeynte, het erf genoemd *fellenoort*, 1522, RAO nr2359 f279v; huis tuin genoemd *dat fellen oert*, 1528, RAO nr2360 f37r; akker gelegen aan *de fellenoord*, 1592, RAO nr2374 f17v.

Fel of *felle* betekent gevaarlijk, moeilijk, lastig, kwaadaardig, en *oord* betekent hoek of plaats ³⁹⁴ *Fellenoord* is dus een hoek waar het niet pluis is.

GEBORDE HORST: prato dictam *die groot gebornde horst*, 1401, BP 1182 f237(117v); beemd gnd *die geborde horst*, 1386, BP1177 f307.

Geborde komt van bernen, bornen 'branden'. Zie ook Zengdonk. Horst is een met struikgewas begroeide hoogte in of nabij een moerassig terrein.

GOUWENBERG: huistuin genoemd *de gouwenberg*, 1482, RAO nr2354 f293v.

Gouw zal van goud komen en een wat hoge plaats, een berg, een positieve kwalificatie dus.

HAAKSBEEMD: beemd genoemd *de haecksbeemd*, 1582, RAO nr2372 f345r.

Beemd genoemd naar fn..

HANENAKKER: *de hanenakker*, 1493, RAO nr2356 f56v.

Akker genoemd naar de patrijzen haan, *Perdix perdix* die zich graag in akkers ophouden. Vooral als akkers worden afgewisseld met ruige slootranden, wegbermen en houtwallen. Patrijzen eten zowel plantaardig als dierlijk voedsel, maar de jongen leven de eerste weken louter van insecten en ander klein gedierte. De patrijs is altijd een favoriet doelwit geweest voor jagers.

HANERBEEMD: prati dictam *den hanerbeempt*, 1437, BP1207 f66.

³⁹¹ Helsen 1978 p116.

³⁹² Cornelissen 1987 p105; Lindemans 1952.

³⁹³ Beijers.

³⁹⁴ WNT.

Beemd genoemd naar psn..

HEYTHOF: land gnd *die heijt hof*, 1391, BP1178 f238; een akker genoemd *de heythof*, 1533, RAO nr2361 f1v; akker genoemd *de heythof*, 1549, RAO nr 2366 f58r; akker genoemd *de heythof*, 1599, RAO nr2375 f105r.

Hoef aan of op de heide. Zie Hoef.

HOG STRAAT: *die hoghe straat*, 1432, BP1202 f211v.

Straat die het belangrijkste is, of die wat hoger ligt.

KETTER: *de ketter*, 1750, Va f5.

De kettters is een gebied onder Straten noord nabij de Zwart Voorten, en zal van niet te beste kwaliteit zijn geweest.

KNAPENBEEMD: pastoria de arle dictam *knapenbeempt*, 1431, BP2101 f168v.

Een knaap is een schildknaap of dienaar. Zie Jorden Brant die in 1339 onder rentmeester en 'cnape' was van de rentmeester in Den Bosch.³⁹⁵

LEEGAKKER: akker genoemd *t leeg akker*, 1552, RAO nr2367 f18r.

Laaggelegen akker.

LIJSKENS SHAAG: *lijskenshaegh*, 1750, Va f45.

Genoemd naar psn..

LINDAKKER: *de lijndekker*, 1536, RAO nr2362 f11v; akker genoemd *de lijndakker* met de houtopstand, 1555, RAO nr2367 f63v.

Akker met lindeboom of -bomen.

LOOSMAN: beemd genoemd *de loosman*, belendend de gemeynte, 1570, RAO nr2371 f11r.

Een *loos* of *los* is een afwateringssloot. Losman is een personificatie van *loos*.

MERSELIS AKKER: *merselis ecker*, 1435, BP1205 f12v.

Akker van persoon genaamd Marcelis.

MIDDELWANT: terre dictam *die myddelwant* sitam in communum agrum de aerle, 1431 BP1201 f262; *die myddelwant*, 1433, BP1202 f22v; land genoemd *die middel want*, 1545, RAO nr2365 f40v.

³⁹⁵ Vera 2011 p284.

Want, wenden is mnl. voor wenden van bv. de ploeg.³⁹⁶ Hier is het een scheiding van landerijen die in het midden ligt. Want is een vlechtwerk van hazelaar of wilgentwijgen die geplaatst werden om akkers te bescherming tegen wild.³⁹⁷

NEDERHOEF: land genoemd *dat nederhoefken*, 1549, RAO nr2366 f40v; weiland genoemd *het nederhoefken*, rondom in de gemeynte, 1588, RAO nr2373 f323v; weiland genoemd *het nederhofken*, 1591, RAO nr2373 f403r.

Laaggelegen hof of hoeve of een kleine relatief onbelangrijke hoef.

NEYTENBEEMD: een beemd met een daaraan gelegen heiveld genoemd *de neytenbeemd*, 1538, RAO nr2363 f114r.

Wellicht Netenbeemd. Een neet is een schapeluis of teek.³⁹⁸ Netenbeemd is een naam die een negatieve associatie oproept. Ook mogelijk genoemd naar fn. Noyten.

PRIESTERAKKER: pecia terre dictam *die priesteracker*, 1436, BP1206 f20; *de priestersakker*, 1568, RAO nr2370 f291r; *de priesterakker* en wel uit het huis dat daarop staat, 1581, RAO nr2372 f305v.

Akker genoemd naar priester of pastoor vaak ook wel paap genoemd.

RAAPHOF: terre dicta *den raephof*, 1401, BP1182 f54(25v); stuk erf genoemd *de raephof*, 1532, RAO nr2361 f10v.

Perceel waar raapzaad of koolzaad verbouwd werd.

SCHIJNTJESAKKER: akker genoemd *de scijntkensakker*, 1550, RAO nr2366 f2v.

Akker met een psn..

SCHROBBER: 't *schrobberke*, 1750, Va f92.

Schobber betekent: schavuit, schooier en berooid persoon die zich bezighoudt met schraperij en afpersing.³⁹⁹ Duidelijk is dat dit een kwalificatie inhoudt.

SON: een heiveld genoemd *t son*, belendend heer amelrijk boots, 1492, RAO nr2354 f323r.

Heiveld genoemd naar de plaats Son.

SONSE AKKER: akker genoemd *de sonsche akker*, 1620, RAO nr2379 f61; *de sonsen ekker*, 1632, RAO nr2387 f356.

Een perceel gelegen in, of eigendom van de plaats Son. Of gelegen aan de weg naar het dorp Son aan de Sonsesteeg in Naastenbest.

STEEGDAKKER: akker genoemd *de steegdakker*, 1560, RAO nr2368 f34r.

³⁹⁶ Verdam 1981 p764.

³⁹⁷ Spek 2015 p227.

³⁹⁸ WNT.

³⁹⁹ WNT.

Akker gelegen aan de steeg.

STERK: akker genoemd *de sterk*, 1552, RAO nr2367 f18r.

Akker genoemd naar kalf of jonge koe.⁴⁰⁰

STEYNENAKKER: akker genoemd *de steynenakker*, 1561, RAO nr2369 f75r.

Akker genoemd naar psn.. Mogelijk ook een akker waar men stenen aantrof.

STOELKEES: land genoemd *de stoelkees*, belendend de lijkweg, 1523, RAO nr2359 f298v.

Wij lezen hier *de stoelhees*. Stoel is steel of stronk.⁴⁰¹ Hier dus een hees of haag die gaat uilopen (stoelen).

THOMENAKKER: de helft van *thomenacker*, 1750, Va f73.

Akker genoemd naar psn. Thomas.

VROMANS: land gelegen bij *het vromanseinde*, 1502, RAO nr2356 f27r.

Land aan het eind van de gronden die genoemd zijn naar psn..

WETERINGSKE: terre dictam *dat weterinxke*, 1428, BP1197 f96; land genoemd *dat weteringsken*, belendend de straat, 1497, RAO nr2356 f6r.

Wetering is een afwatering doorgaans gegraven of vergraven. Hier zal de loop langs de Lopensestraat ook wel de Heerstraat zijn.

WOLFSBEEMD: beemd genoemd *de wolfsbeemd*, 1488, RAO nr2355 f79v.

Beemd genoemd naar de wolf, *Canis lupus*.

WITHOF: die wijtshof, 1429, BP1199 f230v.

Hof genoemd naar psn.

WIJCHMANSBROEK: gheen *wijchmansbroec*, 1437, BP1207 f21.

Broek genoemd naar psn.. Gheen wijst op ginds, verder weg gelegen.

⁴⁰⁰ WNT.

⁴⁰¹ Verdam 1981 p579.

Index

- AANGELAG, 18, 111
 AANSTEDDE, 19, 88
 AANSTEDDE ACHTER PETER
 HOPPENBROUWERS, 19
 AANSTEDDE TUSSEN DE DIJKEN, 55
 AARLE, 119
 AARLEAKKER, 85
 AARLEKAMP, 155
 AARSEL, 119
 AARSELAKKER, 85
 AARSELSE AKKER, 127
 AARSELSE BOCHT, 155
 AARSELSE DRIES, 130
 AARSELSE HEI, 81
 AARTJENSKAMP, 38
 ACHTERSE KAMP, 83
 ACHTERSTE AKKER, 91, 120
 ACHTERSTE KAMP:, 39
 ACHTERSTE WEIKE, 51
 ADAMSKAMP, 39
 ADRIAAN DIRKSKAMP, 47
 ADRIAANSHOF, 163
 AERT SMETSERSAKKER, 79
 AKKER, 33, 53, 126
 AKKER AAN DE KERK, 28
 AKKER ACHTER DE KERK, 28
 AKKER ACHTER DE SMID, 30
 AKKERMAN, 104
 AKKERSTRAAT, 115
 AKKERT SONS, 61
 AKKERTJE, 101
 ALSTAKKER, 71
 ANNAKAPEL, 130
 ANNEKESKAMP, 52
 ANNEN AKKER, 30
 ARMENHOEVE, 123
 ASMIT, 99
 ASMITPAD, 100
 ASSENBOOM, 26
 BAAIENSKAMP, 50
 BAAN, 54
 BAANRIJT, 96
 BAASKAMP, 100
 BAAST, 51
 BAESTERAKKER, 122
 BAIBERKES, 41
 BARRIER, 78
 BARRIEREHUIS, 24
 BASELIJS BRAAK, 154
 BASELIJSAKKER, 154
 BATENAKKER, 71
 BATJENSKAMP, 53
 BEEKAKKER, 129
 BEEMD, 90, 134
 BEEMDAKKER, 3, 98, 163
 BEIAARDAKKER, 71
 BEIJSLAND, 164
 BELENKAMP, 40
 BENDERSAKKER, 41
 BENDERSKAMP, 41
 BERGAKKER, 123
 BERGSAKKER, 80
 BERKAKKER, 71
 BERKENBOS, 45
 BERKENKAMP, 52
 BERKT, 123
 BERTJE, 163
 BESTDONK, 1
 BESTERBEEMD, 94
 BESTERBROEK, 94, 162
 BESTSE AKKER, 83
 BESTSE KAMP, 83
 BESTSEN AKKER, 25
 BIESDRIES, 163
 BIESKAMP, 115
 BIJLTJE, 79
 BIJNEDONK, 163
 BIJVING, 136
 BIJVINKSTEEG, 137
 BINNENAKKER, 57
 BITJENSBEEMD, 52
 BITJENSKAMP, 52
 BITTUSHOEVE, 26
 BLAAK, 6
 BLAAKSONDEREN, 15
 BLAASAKKER, 163
 BLAKENBEEMD, 5, 108, 151
 BLEEK, 164
 BLOEMKE, 51
 BOCHT, 10, 84
 BOCHT BIJ THOMISSEN, 72
 BOCHT IN DE AANSTEE, 19
 BOCHT OP DE MIDDELDROM, 24
 BOCHTAKKER, 72
 BOCHTJE, 20
 BOCHTJE AAN DE PAILLARD, 20
 BODEMSTEEG, 94, 161
 BODIKSBEEMD, 164

BOERAKKER, 131
 BOLLEKENSSCHOOT, 157
 BOOMGAARDAKKER, 21
 BORGT, 119
 BORSELEN, 54
 BORST, 10
 BOSAKKER, 79, 155
 BOSBERGAKKER, 164
 BOSEEUWSEL, 58
 BRAAK, 11, 77
 BRAAKAKKER, 10, 78, 153
 BRAAKKAMP, 78
 BRAKEN, 77, 153
 BRAKENBEEMD, 13, 111
 BRANTS, 109
 BREDE KANT, 5, 109
 BREE-EIKSTRAAT, 103
 BREMSEDIJK, 145
 BREUGELSHOF, 102
 BREUKELLEN, 23, 164
 BRIL, 52
 BROEK, 104
 BROEKAKKER, 26, 160
 BROEKBEEMD, 93
 BROEKDIJK, 82
 BROEKKAMP, 142
 BROEKSTEEG, 163
 BROEKSTRAAT, 103
 BROODREN, 50
 BROONSEDIJK, 85
 BROOSREN, 50
 BROUWERKE, 111
 BROUWHUIS, 164
 BRUININK, 164
 BRUINSEL, 86
 BUITENSTE KAMP, 51
 BULT, 40, 100
 BURGHOF, 130
 BURGSTRAAT, 120
 BURGTAKKER, 119
 BUSSEL, 138
 CANTORIJ, 102
 CANTORSBOCHT, 72
 CASTAART OPT HAGELAAR, 140
 CATENHOFSTAD, 164
 CELENKAMP, 82
 CLAES DIELEN KAMP, 138
 CLEVENAKKER, 116
 COLLENKAMP, 48
 COPPENAKKER, 164
 CROMMENAKKER, 60
 CUYK, 72
 DAAL, 165
 DAM, 139
 DANEN AKKER, 86
 DANENAKKER, 139, 158
 DELFTAKKER, 31
 DENNENBOOM, 58
 DEVENTER, 18
 DIELENAKKER, 72, 138
 DIELISAKKER, 136
 DIEPSTEEG, 160
 DIJKERSTRAAT, 5, 108
 DINGEN MIJSAKKER, 35
 DIRK EYMBERTBRAAK, 79
 DIRK HANSE KAMP, 46
 DIRKAKKER, 54
 DIRKAKKER AAN DE BAAN, 38
 DISTELAKKER, 24, 165
 DOLPERAKKER, 65
 DONK, 63
 DORENHOEVE, 72
 DORPELAKKER, 65
 DORPELENBEEMD, 69
 DRESVEGE, 1
 DRIE LOPENSE, 31
 DRIEHOEK, 8, 122
 DRIEHOEK IN HET SONDEREN, 15
 DRIES, 90, 130
 DRIESENAKKER, 56
 DRIESENKAMP, 139
 DRIESKE GEERTSKAMP, 115
 DRIESKENSVELD, 15
 DUITSE AKKER, 31
 DUITSE VAL, 31
 DUIVENBRAAK, 80
 DUIVENBRAKEN, 154
 DUIVENBROEK, 103
 DULLENAKKER, 41
 DULLOFSHOF, 85
 DULPEREN, 65
 DUNLAND, 32
 EEGD, 159
 EENKENS KAMP, 114
 EERDSTEEG, 96
 EEUWSEL, 22, 98, 165
 EEUWSEL IN HET SONDEREN, 16
 EIGEN SONDEREN, 15
 EIKAKKER, 64
 EINDHOVENSE DIJK, 70

EISKENSAKKER, 72
 EKKERSRIJT, 71, 124
 ELSDONK, 63
 ELSDONKBEEMD, 68
 ELSDONKSE DIJK, 64
 ENGEL, 19
 ENGELSBRAKEN, 78
 ENGSTEEG, 48, 135
 ESPERDONK, 9
 ESPERENBOS, 9
 EUMENKAMP, 48
 EVERAARDSAKKER, 116
 FELLENOORD, 165
 FLIPS BOCHT, 124
 FRANS PAULUSBOGT, 112
 FRATERSKAMP, 72
 GEBORDE HORST, 165
 GEERKE, 149
 GEERLICKSBEEMD, 161
 GEERLINGSAKKER, 28
 GEERLINGSBEEMD, 94
 GEERLINGSKAMP, 81
 GEESTERT, 92
 GELEN RIJT, 139
 GELOOKT, 103
 GEMEINTS KERKENAKKER, 33
 GENENBEST, 1
 GERITJENSVELD, 142
 GEURTJE, 33
 GIELENSKAMP, 112
 GIJBENHOF, 43
 GIJPKENS, 148
 GIJPKENS/GIJPKENSAKKER, 43
 GIJSENAKKER, 58, 128
 GIJSKEN, 58
 GOEDE KOOP, 160
 GOORT EVERTSKAMP, 114
 GOORTE KAMP, 84
 GOORTSAKKERKE, 8
 GOOYKENS, 101
 GORTEN, 144
 GORTER, 146
 GORTERT, 146
 GOUWENBERG, 165
 GRAATKAMP, 52
 GRIET AARTSBOGT, 136
 GRIETEN AKKER, 99
 GRIETENAKKER, 62
 GRIMMIS, 59
 GROENWEI, 140
 GROOT MOEDERSKAMP, 114, 151
 GROOT SONDEREN, 14
 GROOTAKKER, 21, 29, 67, 158
 GROOTDONK, 145
 GROOTDONKS WETERING, 146
 GROOTING, 145
 GROOTMOEDERSKAMP:, 36
 GROTE AKKER, 45, 89, 135
 GROTE KAMP, 42, 99
 GROTE KAMP AAN DE SONSE
 STEEG, 36
 GROTE KAMP VAN ERP, 68
 GROTE NIEUWE KAMP, 51
 GROTE OUDE KAMP, 51
 GROTENAKKER IN DE
 KELDERSEHOEF, 44
 GROTENHOF, 3, 44
 HAAG, 64, 146
 HAAGAKKER, 147
 HAAGSTRAAT, 147
 HAAKSAKKER, 32
 HAAKSBEEMD, 165
 HAAKSHOF, 72
 HAAKSHUIS, 32
 HAAKSONDEREN, 14
 HAANAKKER, 61
 HAGELAAR, 138
 HAGEN, 146
 HAGENAKKER, 148
 HALVEN DRIES, 148
 HANEKAMP, 155
 HANENAKKER, 165
 HANENWEIKE, 29
 HANERBEEMD, 166
 HANNENSHOF, 3
 HANS DE MOLDERKAMP, 72
 HANSKENSKAMP, 115
 HAREN BEEMD, 158
 HARENVELDJE, 72
 HARNISMAKER, 91
 HAVERAKKER, 57
 HAVERDRIES, 91, 159
 HAVERE VELDJES, 57
 HAVERLAND, 91
 HAZENGELOOKT, 150
 HEDONK, 91
 HEEMTJES DRIES, 116
 HEERBEEK, 144
 HEERKENSAKKER, 85
 HEERKENSKAMP, 41

HEEROOMSKAMP, 46
 HEESTERBUSSEL, 54
 HEESTERVELD, 72, 127
 HEIAKKER, 73, 126
 HEIBULT, 142
 HEIDRIES, 122, 159
 HEIKAMP, 39
 HEILAAR, 136
 HEINENKAMP, 34
 HEINENROT, 72
 HEINTJE, 141
 HEISTEEG, 47, 50, 121
 HEISTREEP, 61
 HEITSCHOUW, 73
 HEIVELD, 46, 87, 130, 148
 HELDER, 136
 HELFTERDONK, 104
 HELMONDSAKKER, 116
 HEMELRIJK, 130
 HENDRIK DIRKSAKKER, 33
 HENDRIK GIELENAKKER, 79
 HENDRIK MARTENSKAMP, 33
 HENDRIK NELES AKKER, 151
 HENNENKAMP, 41
 HERMANSBRAKEN, 154
 HERTOOG, 47
 HERTOOGSKAMP, 47
 HEUFKE, 132
 HEUFKEN, 158
 HEURSKENSAKKER, 73
 HEUVEL, 152
 HEUVELEIND, 152
 HEUVELTJE, 60
 HEYTHOF, 166
 HILLENHOEF, 124
 HOBERG, 70
 HOEF, 45, 126
 HOEFBEEMD, 45
 HOEFKE, 45
 HOEFSSONDEREN, 14
 HOEFSTRAAT, 13, 109
 HOEKAKKER, 24, 35, 79
 HOEKBEEMD, 73
 HOEVE, 102
 HOEVEN HEIVELD, 44
 HOEVENAKKER, 32, 60
 HOEVENKAMP, 45
 HOF, 12, 106, 158
 HOFGOED, 111
 HOFSTAD, 23
 HOGE AKKER, 20, 107, 149
 HOGE AKKER AAN HET
 KATTESTRAATJE, 34
 HOGE BEEMD, 107
 HOGE BRAAK, 10
 HOGE DRIES, 30
 HOGE SONDEREN, 14
 HOGE STRAAT, 166
 HOKKELSTRAAT, 13
 HOOGAKKERKE AAN DE DUITSE
 VAL, 31
 HOOGAKKERS, 27
 HOOGBOGT, 106
 HOOGDRIES, 149
 HOOLBRAAK, 12, 78, 154
 HOOLSTRAAT, 5, 109
 HOONAKKER, 69
 HOORNKENSAKKER, 3
 HOORNKENSBEEMD, 26
 HOPAKKER, 55, 108
 HOPPENBROUWERS, 31
 HOPVELD, 55, 147
 HOPWEIKE, 55
 HOPZAK, 62
 HOUBRAKENSAKKER, 45
 HOUTEN BEEMD, 92
 HOUTENBEEMD, 127
 HOUTSCHOUW, 73
 HOUTSE AKKERS, 67
 HOZE, 62
 HUISAKKER, 114
 HUISBOS, 124
 HUISPLAATS, 22
 HUIST, 120
 HULSBOS, 22
 HULSELAKKERTJE, 73
 HULSKENSBEEMD, 64
 HULT, 139
 HUTKAMP, 51
 INNEN, 68
 JAKOBSAKKER, 85
 JAN AARTSBOCHTJE, 56
 JAN BAYENSKAMP, 99
 JAN DE KONINGWETERING, 21
 JAN DIRKS, 40
 JAN DIRKSAKKER, 133
 JAN DIRKSKAMP, 40, 112
 JAN DUITSKAMP, 38
 JAN GEDANKAMP, 73
 JAN HENDRIKSBEEMDJE, 73

JAN MARTENSBRAAK, 79
 JAN OOMSAKKER, 159
 JAN SIMONKAMP, 52
 JAN TIJSEKAMP, 51
 JAN VAN DELFTKAMP, 73
 JANTJE GOSENSKAMP, 39
 JASPER JAN MIJSBRAAK, 79
 JAXKENS KAMPKE, 141
 JENNEKAMPKE, 42
 JOACHIMSKAMP, 48
 JOCHEMSAKKER, 7
 JOCHEMSKAMP, 42
 JONKER, 50
 JONKERSKAMP, 50
 JORENKAMP, 41
 KAARSKORF, 73
 KALVEREEUWSEL, 11
 KALVERHOF, 11
 KALVERLOOKT, 68
 KAMP, 47, 80, 140
 KAMP AAN DE BAAN, 38
 KAMP AAN DE MOLEN, 49
 KAMP AAN HET BROEK, 16
 KAMP AAN HET SONSE STEEGJE, 35
 KAMP ACHTER JAN DIRKS, 40
 KAMP BIJ RUT THOMAS, 74
 KAMP BIJ SPALDERS, 38
 KAMP NEFFENS DEN DIJK, 35
 KAMP TUSSEN DE DIJKEN, 54
 KAMP TUSSEN DE STEEGDEN, 54
 KAMP VAN HENRIK VAN
 TAARTWIJK, 74
 KAMP VAN LAMBERT VAN BAAST,
 51
 KAMPKE, 47
 KAMPKE ACHTER DE KETELAAR, 50
 KAMPKE IN DE STEEG, 40
 KAMPKES, 47
 KAPELAKKER, 2
 KATTENSTRAAT, 34
 KELDERKENS, 142
 KELDERSAKKER, 44
 KELDERSE HOEF, 44
 KELEN, 56
 KERKENAKKER, 33
 KERKEVELD, 109
 KERKEVELDJE, 6
 KERKEWEIKE, 6
 KERKHOF VAN SINT ODULPHUS, 3
 KERKPAD, 8, 110
 KETELBRAAK, 101
 KETELSKAMP, 49
 KETTER, 166
 KIEVITSHORST, 59
 KIJFAKKER, 30
 KLAASKEN, 159
 KLAMERGAT, 133
 KLAVERDRIES, 60
 KLAVERKAMP, 83
 KLAVERKANT, 149
 KLEIN AKKERKE, 126
 KLEIN SONDEREN, 14
 KLEIN WEIKE, 87
 KLEINAKKERKE, 21
 KLEINBROEK, 55
 KLEINE AKKER, 50, 90
 KLEINE KAMP, 47, 83
 KLEINE STEEGAKKER, 5
 KLEINMAKER, 20
 KLEINSTRAAT, 55
 KLIMMORTEI, 8
 KLOSAKKER, 33
 KLUISTERMANSHORST, 73
 KNAPENBEEMD, 166
 KOEIWEI IN HET SONDEREN, 14
 KOEVEN, 124
 KOEWEL, 125
 KOEWEIDE, 58
 KOEWEISKAMP, 142
 KONINGSBRAAK, 154
 KONINGSVELD, 74
 KONINKSKAMP, 112
 KOOLAKKER, 29
 KOOLHOF, 29
 KOPPELEIND, 21
 KOPPELSTRAAT, 56
 KORSTJESAKKER, 41
 KORT AARTSAKKER, 28
 KORT AARTSBOCHT, 18
 KORTE DRIES, 131
 KORTE STUKJES, 42
 KORTE STUKKEN, 29, 52, 148
 KORTEN DIJK, 74
 KOUTERMAN, 161
 KREKELHOEVE, 74
 KREMERSAKKER, 33
 KREMSELEN, 104
 KREMSELEN STEEG, 105
 KREYESTEEL, 141
 KRIJTHOEK, 86, 155

KRIMMORTEL, 8
 KROMMENAKKER, 4, 150
 KROMSTEEG, 83
 KROMSTUK, 4
 KRUISBEEMD, 93
 KRUKKENBEEMD, 18
 KRUKKENBUCHTJE, 18
 KUIK, 65
 KUILEN, 57
 KUIPERKEN, 24
 KUIPERKESKAMP, 36
 KUIPERSBOGT, 156
 KUIPERSHOEF, 88, 155
 KUKKERS KOEWEL, 149
 KULENKAMP, 40
 KWAAD KAMPKE, 73
 KWAAD VELT, 140
 KWADE AKKER, 33
 KWADE BRAAK, 78
 KWADE KAMP, 140
 KWEZELSKAMP, 48
 KWINTENKAMPKE, 37
 LAAK, 68
 LAAKSTRAAT, 68
 LAAR, 7, 108
 LAARAKKER, 7, 65, 108, 129
 LAARKERKPAD, 7
 LAGE AKKER, 126
 LAMBERTSKAMP, 101
 LANDSCHELLEN, 37
 LANGAKKER ACHTER DE SCHOOL,
 28
 LANGE AKKER, 29, 150
 LANGE DRIES, 131
 LANGE KAMP, 46, 83
 LANGE KANT IN DE
 KELDERSEHOEF, 44
 LANGE STUKKEN, 148
 LANGEN AKKER, 158
 LANGEN DIJK, 74
 LANGENAKKER, 113
 LANGENEEP, 61
 LEEG, 87
 LEEGAKKER, 166
 LEEGEIND, 158
 LEEMKENSAKKER, 74
 LEEUWERIK, 115
 LEGAAT, 45
 LEGAATSAKKER, 45
 LEMKESAKKER, 108
 LEMMEKENS BRAAK, 11
 LENNEKENSHOEK, 74
 LEPPER, 10
 LIEDONK, 13
 LIERINGSBEEMD, 163
 LIJER AKKER, 129
 LIJKSTRAAT, 128
 LIJKWEG, 27, 128
 LIJS HEYNENAKKER, 102
 LIJSENHOF, 116
 LIJSKENSHAAG, 166
 LINDAKKER, 166
 LOMANSBEEMD, 116
 LOO, 91, 128
 LOOBOS, 6, 116
 LOOIENAKKER, 128
 LOOIKEN, 91
 LOOKT, 64
 LOOSKENSAKKER, 74
 LOOSMAN, 166
 LOPEN DULLOFS, 74
 LOSMANSAKKER, 74
 LOVERDONK, 63
 LUBBER, 74
 LUIKENSKAMP, 49
 LUISBOS, 124
 MAAIKE JAN KLASSENKAMP, 53
 MAANAKKER, 127
 MALE ROT, 137
 MALKERSTEEG, 95, 159
 MALKRODE, 160
 MARSAKKER, 56
 MARTENSWEIDE, 62
 MEEUWERT, 132
 MELISKAMP, 124
 MELKRODE, 95
 MELSBERG, 122
 MERIKENSKAMP, 54
 MERRIE LEENDERTAKKER, 44
 MERSELIS AKKER, 166
 METTENKAMP, 42
 METTEVELD, 147
 MEUSAKKER, 132
 MEUSDRIES, 132
 MEYSSENBEEMD, 153
 MIDDELDROM, 24
 MIDDELKAMP, 74, 115
 MIDDELSTE KAMP, 99
 MIDDELWANT, 167
 MIJNEBRAAK, 12

MISPELAAR, 12
 MISPELAKKER, 34, 69
 MISPELKAMP, 124
 MOESE KAMP, 142
 MOLEN, 81
 MOLENEIND, 153
 MOLENHOF, 62, 71
 MOLENKAMP, 49
 MOLENSTRAAT, 80, 153
 MONENKAMP, 34
 MOOST, 13
 MORSELAAR, 143
 MORTEL, 18, 27, 143
 MOSSELAARSBOCHT, 70
 MYNOREN, 84
 NAASTENBEST, 77
 NAASTKAMP, 114
 NACHTEGAAL, 103
 NADERKAMP, 83
 NEDERHOEF, 167
 NEL MUSSENKAMP, 52
 NELENAKKER, 79
 NETENBEEMD, 116
 NEYTENBEEMD, 167
 NIEUW ERF, 82, 126
 NIEUWE AKKER, 18, 112
 NIEUWE BRAKEN, 87, 154
 NIEUWE DIJK, 144
 NIEUWE HEIVELD, 43
 NIEUWE KAMP, 37, 84, 120
 NIEUWE KAMP AAN DE MOLEN, 49
 NIEUWE KAMP AAN DE SLIP, 18
 NIEUWE KAMP IN DE ENGSTEEG, 16
 NIEUWE KAMP IN DE SONSE STEEG,
 36
 NIEUWE KAMP NEFFENS DEN DIJK,
 35
 NIEUWE ROT, 133
 NIEUWE STEEG, 104, 145
 NIEUWE STREEP, 75
 NIEUWEDIJK, 82
 NIEUWENAKKER, 10
 NIEUWERF, 16
 NIEUWERF AAN DE MOLEN, 49
 NIEUWERF AAN DE SLIP, 18
 NIEUWERF AAN HET ENGSTEEGJE,
 17
 NIEUWERF AKKER, 16, 53
 NIEUWERF KAMP, 16
 NIEUWERF TUSSEN DE DIJKEN, 55

NIEUWERF VAN ADAMS, 39
 NIEUWERF VAN THOLOF AART
 THOMAS:, 75
 NIEUWLAND, 61
 NIEUWVELD, 144
 NIJT, 56
 NIJTDENAKKER, 158
 NOLLEKE, 80
 NOLLEKE CISSE, 80
 NOORDENSAKKER, 9, 105
 NOTENBEEMD, 92, 153
 NOULAND, 134
 NOUWE ROT, 149
 NOUWLAND, 24
 NULAND, 32
 ODULPHUSAKKER:, 3
 ODULPHUSKAPEL, 2
 ODULPHUSPAD, 8
 ODULPHUSWIJKEN, 3
 ONS LUI, 20
 ONS VROUWENVELD, 141
 OORDENSAKKER, 116
 OSSENAKKER, 117
 OSSENEEUWSEL, 98
 OSSEWEI, 137
 OUD NIEUWERF, 35
 OUDE AKKER, 159
 OUDE BEEMD, 160
 OUDE BOGT:, 112
 OUDE HOF, 61
 OUDE HOFSTAD, 23
 OUDE KAMP, 17, 36, 54, 82, 152
 OUDE KAMP AAN DE SONSE STEEG,
 36
 OUDE LAND, 138
 OUDE NIEUWE KAMP, 35
 OUDE OF ACHTERSTE KAMP, 39
 OUDE SCHUUR, 46
 OUDE STEEG, 96
 OUWLAND, 58
 OYENBRAKEN, 156
 PADAKKER, 139
 PAILLARD, 19
 PAILLARDSKAMP, 48
 PAPENAKKER, 109
 PAPENVEN, 57, 87, 156
 PARAKKER, 7
 PASTORIJ, 30
 PATAKKER, 41
 PATERS, 28

PATERSAKKER, 113
 PAULUS FRANKEN, 112
 PAUWELSHOF, 70
 PAUWENAKKER, 8
 PEENEST, 148
 PEER THOLOFSKAMP, 51
 PEKSENAKKER, 69
 PELLEMAN, 59
 PEPERKOREN, 149
 PERAKKER, 70
 PERSAKKER, 70
 PETER DE MOLDERKAMP, 75
 PETER NIJSENKAMP, 39
 PETERAKKER, 24, 53
 PETERSAKKER, 87
 PEUTERSAKKER, 75
 PHILIPSAKKER, 56
 PIEKEVELD, 141
 PIJPER, 23
 PLOEGSKAMP, 41
 POORTJENSAKKER, 129
 POORTJENS DRIES, 130
 POOTSELKAMP, 141
 POTTEBAKKERSAKKER, 28
 POTTERSAKKER, 28
 POULSKEN, 147
 PRIESTERAKKER, 167
 PRINSENKAMP, 122
 PROOSTAKKER, 75, 107
 QUERDONKSAKKER, 117
 RAAFBROEK, 162
 RAAFSENAKKER, 152
 RAAFSENBOCHT, 54
 RAAIMAKERSBEEMD, 93
 RAAPAKKER, 4
 RAAPHOF, 4, 55, 167
 RAASENBOCHT, 54
 RAFFENDONK, 162
 RAIMAKERSGELOOKT, 93
 RAVENBROEK, 162
 REDDING, 60
 REEKSBEEMD, 161
 REGTERSTEEG, 84
 REUT, 125, 135
 REUTEN, 125, 135
 REUTSTRAAT, 136
 RIEL, 18
 RIELAND, 28, 113
 RIELKENSAKKER, 134
 RIETAKKER, 66
 RIETBEEMD, 66
 RIETSTREEP, 62
 RIJSINGAKKER, 33
 RIJT, 97
 RISPENDONK, 63
 ROELAND, 54
 ROND BEEMD, 142
 ROND BEEMDJE, 95
 RONDVELD, 142
 ROOSAKKER, 12, 30
 ROOTAKKER, 98
 ROSTAKKER, 22
 ROT, 55, 133
 ROTSE WETERING, 97
 ROUVELD, 142
 ROUWBROEK, 94
 ROUWENKAMP, 35
 ROUWVELD, 95
 ROUWVELDEN, 15
 RUGGELKAMP, 42
 RUISKEN, 71
 RUITERSVELD, 106
 RULENSHOF, 111
 RUT DIRKSBOCHTJE, 19
 RUT LEENDERSKAMP, 46
 RUT STOCKENKAMP, 75
 RUTTENKAMP, 36, 43
 RUW SONDEREN, 15
 SALDEREN, 9, 105
 SALDERES, 9
 SALLAART, 105
 SALROT, 106
 SANSKUIL, 43
 SCHAAL, 60
 SCHAAPSDIJK, 35, 155
 SCHAAPSDRIES, 60
 SCHABRAKEN, 89
 SCHANS, 56
 SCHEEBRAAK, 88
 SCHEEKVELD, 64
 SCHEKEN, 64
 SCHELMOENTJE, 65
 SCHELRAVEN, 65
 SCHEPERKES, 53
 SCHEPERSSTEEG, 37, 101
 SCHEPERSSTREEK, 37
 SCHIEAKKER, 66
 SCHIJNTJESAKKER, 167
 SCHOENMAKERVООRT:, 76
 SCHOOFBRAAK, 89

SCHOONBRAAK, 88
 SCHOOTAKKER, 156
 SCHROBBER, 167
 SCHUTSBOOM, 101
 SCHUURAKKER, 62
 SEKSBOCHTJE, 75
 SINT ODULPHUS PAROCHIE, 3
 SINT ODULPHUSAKKER, 56
 SINT ODULPHUSHOF, 2
 SINT ODULPHUSKERK, 2
 SLEEVEN, 155
 SLEGEN HEIJVELT, 155
 SLIMSTEEG, 91
 SLIPAKKER, 17
 SLIPBEEMD, 17
 SLIPSTRAAT, 17
 SMEKENS KAMP, 112
 SMITSBOCHT, 28
 SMITSKAMP, 101
 SMITSKAMPKE, 35
 SMITSWEIKES, 16
 SNEIJERSAKKER, 131
 SNEPROOI, 104
 SOERHOF, 67
 SOERLAND, 27, 113
 SON, 167
 SONDEREN, 14, 106
 SONS, 52
 SONSE AKKER, 167
 SONSE DIJK, 42
 SONSE STEEG, 35, 114
 SONSKUILEN, 36
 SOURLAND EN HOOGAKKERKE, 27
 SPAATHOF, 3
 SPEELHEIDE, 38
 SPELMAKER, 128
 SPLITHOF, 117
 SPRINGHEESTER, 112
 STAAKBROEK, 50
 STAAKBROEKSHOEF, 50
 STAARTJE, 102
 STADSTREEP, 75
 STAKENBROEKS HOEVE, 75
 START, 102, 135
 STARTAKKER, 135
 STAYAKKER, 129
 STEDE, 131
 STEEGAKKER, 110
 STEEGDAKKER, 168
 STEEKAKKER, 117
 STEENAKKER, 89
 STEENOVEN, 89, 157
 STEENOVENS KAMP, 46
 STEENPUTTEN, 51
 STEENVELD, 105
 STEENWEG, 25
 STENONGEN, 25
 STERK, 168
 STERT, 135
 STEVENSKAMP:, 46
 STEYNENAKKER, 168
 STIPAKKER, 144
 STOELKEES, 168
 STOKAKKER, 8, 107
 STRAATAKKER, 59, 137
 STREEP, 98, 137
 STREEPAKKER, 7, 98
 STROBRAKE, 78
 TEN EINDE, 67
 TEN HEUVEL, 117
 TEN HOUT, 66
 TEN RODEKE, 133
 TEN SCHOOT, 157
 TER KAPELLEN, 1
 TEUNIS HOGERSAKKER, 16
 TEUNISKAMP, 82
 TEUNISSENKAMP, 40
 THOLOF GERITSKAMP, 52
 THOLOFS KAMP, 81
 THOMENAKKER, 168
 THOONEN AKKER, 148
 TIELSTUKJE, 128
 TIJSENDRIES, 160
 TIP AAN DE DIJK, 55
 TOLHEUVEL, 85
 TOLOF AARTS KAMP, 46
 TOOTSAKKER, 97
 TOTSE WETERING, 97
 TRUIKENDRIES, 42
 TRUIKENDRIESKAMP, 42
 TUINEN, 75
 TULLENBOCHT, 53
 TULLENKAMP, 46
 TURF, 143
 UDENBRAAK, 86
 UITLEGGER, 40, 49, 99
 UITVANG, 61, 117, 125
 VAL, 90, 138
 VAL VAN DE SINT ODULPHUSKERK,
 21

VALAKKER, 31
 VAN STEENSEL, 157
 VEERDING, 151
 VEERDONK, 151
 VELD, 134
 VELD VAN KOUWENBERG, 71
 VELDESHOEK, 151
 VEN, 115, 121
 VENAKKER, 121
 VENNEKE, 121
 VENNEN, 121
 VERDONK, 151
 VERDONKSWETERING, 151
 VERHEVEN, 129
 VERLOREN KAMP, 53
 VERLOREN LAND, 157
 VERRENBEST, 1
 VERRIERGATAKKER, 59
 VERSTE KAMP, 99
 VERUT, 127
 VIER KLEIN VELDJES, 75
 VIER LOPENSE, 70
 VLAAS, 122
 VLAMMERSCHOT, 43
 VLAMMERSVELD, 43
 VLASHOF, 117
 VLEUT, 57
 VLEUTSE KAMP, 51
 VLEUTSE WINDMOLEN, 49
 VLEUTSEN AKKER, 53
 VLEUTSEN DRAAIBOOM, 58
 VLEUTSTRAAT, 58
 VLIEDER, 117
 VOGELSBOCHT, 70
 VOGELZANG, 22
 VOORST, 148
 VOORSTE AKKER, 85
 VOORSTE KAMP, 39, 50, 84, 140
 VOORSTE VELD, 53
 VOORSTENBEST, 77
 VOORT, 75, 152
 VOOST, 4
 VOSSENAKKER, 147
 VRANKENRIJT, 118
 VRENDER, 43
 VROMANS, 168
 VROUWKENSAKKER, 34
 WAARAKKER, 128
 WAN, 76
 WATERLAAT, 110, 122
 WAUTAKKER, 67
 WEERLAAR, 57
 WEERLAND, 31
 WEEUWENAKKER, 131
 WEEUWKE, 46
 WEEUWKEN, 79
 WEIDE, 138
 WEIKE, 51
 WEMMERSAANSTEDEN, 70
 WETERINGSKE, 168
 WEVERSAKKER, 118
 WIESKESKAMP, 48
 WIJBOS, 125
 WIJCHMANSBROEK, 168
 WIJER IN HET SONDEREN, 15
 WIJERKE, 42
 WIJERSVELD, 141
 WIJNBRAKEN, 78
 WILDE HEIMAN, 145
 WILDENAKKER, 30
 WILLEM HEERENBOGT, 90
 WILLEM VAM BALENKAMP, 76
 WILLIGAKKER, 30
 WITHOF, 168
 WITZAND, 123
 WOEKERT, 4
 WOLFSBEEMD, 168
 WOOITENAKKERKE, 25
 WOUTAKKER, 34
 WOUWERAKKER, 150
 WOUWERBEEMD, 150
 WUUST, 64
 WUUSTENEEUWSEL, 59
 ZEEMPOT, 64
 ZESTER, 29, 111
 ZESTERZAAD, 29
 ZIBBENAKKER, 147
 ZIJTERT, 68
 ZOLDERT, 106
 ZOMERPAD, 25, 110